

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

13 Kasım 2023 Pazartesi

17'nci Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Van Milletvekili Sinan Çiftyürek'in Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyazar'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri

a) Tarım ve Orman Bakanlığı

b)Orman Genel Müdürlüğü

c)Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

ç)Türkiye Su Enstitüsü

d)Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

17'nci Toplantı
13 Kasım 2023 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.04'te açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,
Komisyonun bugünkü gündemine,

Van Milletvekili Sinan Çiftyürek'in Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Tarım ve Orman Bakanlığının,
Orman Genel Müdürlüğünün,
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Su Enstitüsünün,
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun,
Görüşmeleri tamamlanarak;
Tarım ve Orman Bakanlığının,
Orman Genel Müdürlüğünün,
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Su Enstitüsünün,
2024 yılı bütçeleri ve 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 14 Kasım 2023 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 23.00'te son verildi.

13 Kasım 2023 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 17’nci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Su Enstitüsünün bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, şimdi kamu kurumlarımızın temsilcilerinin Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere, kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri ()*

a) Tarım ve Orman Bakanlığı

b) Orman Genel Müdürlüğü

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

ç) Türkiye Su Enstitüsü

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi de konuşmasını yapmak üzere Tarım ve Orman Bakanımız Sayın İbrahim Yumaklı’ya söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

* (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4’üncü Toplantı Tutanağı’na ektir.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; Bakanlığımızın 2024 yılı bütçe teklifini ve 2022 yılı kesin hesabını sunmak üzere huzurlarınızdayım.

Türkiye Yüzyılı'nın başlangıcında, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında milletimizin hür iradesinin temsilcisi olan Gazi Meclisimizde sizlerle olmanın gururunu yaşıyorum. Sizleri, Bakanlığım ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, yaşadığımız asrın felaketi Kahramanmaraş merkezli depremler ve diğer doğal afetlerde kaybettiğimiz vatandaşlara Allah'tan rahmet, ülkemize başsağlığı ve geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Ayrıca, hayatta kalma mücadelesinin bir başka şekli de bugünlerde Filistin'de yaşanıyor. Başta gıdaya erişim hakkı olmak üzere Filistin halkının en temel haklarından yoksun bırakılması hiçbir şekilde kabul edilebilir bir durum değildir. Sayın Cumhurbaşkanımız liderliğinde Türkiye Cumhuriyeti bütün kurumlarıyla bu durumu engellemek ve sona erdirmek için yoğun çaba içerisinde. Bu vahşetin bir an önce son bulması hepimizin ortak temennisidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bundan tam yüz yıl önce cumhuriyetimizin ilanından sonraki ilk yasama yılı açılış konuşmasında Gazi Mustafa Kemal Atatürk şu ifadeleri kullanmıştır: “Ülkenin tarımla kalkınabileceği konusunda alınan önlemler genel olarak hemen kendini hissettirmiştir. Gelecek yıllarda da tarımda bol ve verimli sonuçlar sağlayabilecek önlemlerin alınması önemli devlet görevleri arasında sayılmalıdır.” Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önemine vurgu yaptığı tarım ve orman sektöründe cumhuriyetimizin 100'üncü yılında tarımsal gayrisafi yurt içi hasıla bakımından Avrupa'da lideriz, dünyada ise ilk 10 arasında yer almaktayız. Bu başarıda emeği bulunan tüm paydaşlarımıza ama özellikle de aziz çiftçilerimize teşekkürlerimi sunuyorum.

Toprak, su ve gıdanın stratejik unsurlar olarak daha fazla öne çıktığı, ulusal politikalara ve küresel ilişkilere yön verdiği bir yüzyıldayız. Nüfusumuzdaki ve ülkemize gelen turist sayısındaki artış, yaşanan göçler ve diğer küresel gelişmeler gıdaya olan talebi artırmaktadır. Diğer taraftan, iklim değişikliği ve doğal afetler ise tarımsal üretimi baskılamaktadır. Bunun yanı sıra, yaşadığımız pandemi, politik anlaşmazlıklar, savaşlar ve göçün gıdaya erişimde yaşattığı sorunlar “gıda milliyetçiliği” kavramını ön plana çıkarmış, yeni dönem için “yeni normal” tanımını zorunlu kılmıştır. Tarım ve orman sektöründe sürdürülebilirlik, verimlilik, kalite, kayıtlılık ve yatırım yeni normalin olmazsa olmazıdır. Bu doğrultuda sabırla ve titizlikle üzerinde çalıştığımız büyük reformları başlatarak üretimin, üreticinin yüzyılımı inşaallah sizlerle birlikte inşa edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanı merkeze alan medeniyet anlayışımızın birçok coğrafyada eksikliğinin hissedildiğine şahit olmaktayız. Yakın dönemde yaşanan tahıl krizinin çözümüne öncülük eden Sayın Cumhurbaşkanımız binlerce yıllık medeniyetimizden süzülen bu asil anlayışı yeniden tüm dünyaya hatırlatmıştır. Bu anlayışı hâkim kılmak için yenilikçi politikalar belirleyerek yerli ve milli çözümler üreten küresel bir güç olmak temel hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, tarım ve orman alanında sahip olduğumuz üretim gücümüzle ve kıymetli çiftçilerimizin emekleriyle gurur duyuyoruz. Üreticilerimizin yoğun emeği ve yürüttüğümüz etkin politikalar sayesinde tarım orman sektörü son yirmi yılın on altısında büyüme gösterdi. 2002 yılında 25,1 milyar dolar olan tarımsal hasılamızı 2022 yılında yüzde 133 artışla 58,6 milyar dolara yükselttik. Aynı dönemde ihracatımızı 3,8 milyar dolardan 2022'de 7,9 katına çıkararak 30 milyar dolara ulaştırdık. Ocak-Eylül 2023 döneminde 18,8 milyar dolar ithalata karşılık 22,1 milyar dolar ihracat gerçekleştirdik; bu sayede 3,3 milyar dolar dış ticaret fazlası verdik. Fındık, kuru üzüm, kuru kayısı,

incir, kabuksuz Antep fıstığı, ayva, dondurulmuş alabalık, buğday unu ve bulgur ihracatında dünyada 1'inci sıradayız. Son yirmi bir yılda 95 milyar dolar dış ticaret fazlası verdik. Ülkemiz tarım ve gıda ürünlerinde net ihracatçıdır.

Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, ülkemizin sahip olduğu kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanarak üretime dönüştürüyoruz. Son yirmi yılda tarla bitkileri üretiminde yüzde 22 artışla 70,5 milyon tona, meyvede yüzde 89 artışla 26,8 milyon tona, sebze de yüzde 22 artışla 31,6 milyon tona ulaştık. Üretimdeki bu artış büyük oranda verimlilikle ilgili yaptığımız çalışmalardan kaynaklanmıştır. Verimlilik artışındaki en önemli etkenlerden biri tohumculuk alanında yapmış olduğumuz atılımlardır. AR-GE yatırımları, tohumluk üretimi ve sertifikalı tohum kullanımına sağlanan desteklerle tohumculuk sektörü büyümeye ve gelişmeye devam etmektedir, ülkemiz kaliteli tohumlar üretilip bunların ihracatını gerçekleştirmektedir. Son yirmi yılda sertifikalı tohum üretimimizi 9,4 kat artışla 1,4 milyon tona, ihracatımızı 13,7 kat artışla 233 milyon dolara çıkardık. İhracatın ithalatı karşılama oranını yüzde 31'den yüzde 137'ye yükselttik. Sertifikalı tohum ihracatı 2022 yılı itibarıyla ilk defa ithalat değerini geçmiştir. 2023 yılı ilk dokuz ayında sertifikalı tohum ihracatı 235 milyon dolar, sertifikalı tohum ithalatı 212 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir; bugün 97 ülkeye tohum ihracatı yapıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hayvancılık, eti, sütü, yumurtasıyla tarımsal üretimin stratejik bileşenleri arasında yer almaktadır. Son yirmi bir yılda yaptığımız ıslah çalışmaları ve uyguladığımız etkin projelerle hayvan varlığımız ve hayvansal üretimimizde önemli artışlar olmuştur. İslah çalışmalarıyla ortalama karkas verimini 178 kilogramdan yüzde 61 artışla 287 kilograma ulaştırdık. Ayrıca, hayvan varlığımızı büyükbaşta yüzde 68 artışla 16 milyon 687 bine, küçükbaşta yüzde 67 artışla 53 milyon 274 bine; üretimimizi kırmızı ette yüzde 181 artışla 2 milyon 192 bin tona, çiğ sütte yüzde 156 artışla 21 milyon 564 bin tona, beyaz ette yüzde 247 artışla 2 milyon 472 bin tona, yumurtada yüzde 71 artışla 19 milyar 808 milyon adede, balda yüzde 59 artışla 118 bin tona çıkardık. Hayvancılıkta sürdürülebilirliği ve verimliliği artırmaya yönelik desteklemelerde 2023 yılında birçok kalemden yüzde 100'ün üzerinde artış gerçekleştirdik.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; hayvancılığımızın sürdürülebilir büyümesi için meralarımızın korunması ve ıslahını önemsiyoruz. Bakanlığımızca, 2000 yılından bugüne kadar 20 milyon dekar alanda 2.729 adet çayır mera ıslah ve amenajman projesi uyguladık. Bir yandan meralarımızı ıslah ederken diğer taraftan yem bitkisi ekiliş alanlarımızı da artırıyoruz. Bu alanlarımızı 2002 yılında 7,6 milyon dekardan 2022 yılında 3,6 kat artışla 27,5 milyon dekara yükselttik. Böylece, kaba yemin ihtiyacı karşılama oranını yüzde 92'ye çıkardık.

Topraklarımızın yanı sıra mavi vatanımız da tarımsal üretimimizin çok önemli bir parçasıdır. Ülkemiz, su ürünleri yetiştiriciliğinde Avrupa Birliği ülkeleri arasında 1'inci sıradadır. Son yirmi yılda su ürünleri üretimimizi 61 bin tondan 8,4 katına çıkararak 515 bin tona yükselttik; yıl sonu hedefimiz ise 575 bin tondur. Su ürünleri ihracatımızı ise 97 milyon dolardan 17 katına çıkararak 1,7 milyar dolara ulaştırdık. Yıl sonunda ihracatımızın yaklaşık 2 milyar dolara çıkmasını öngörüyoruz. Bugün 100'den fazla ülkeye ihracat yapıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarımsal destekler gıda arz güvenliğinin temini açısından en önemli politika araçlarımızdan biridir. Sürdürülebilirliğin sağlanması, üretimde verimliliğin artırılması, kaynakların etkin kullanılması ve üreticilerimizin gelirinin artırılması amacıyla üretimi, üreticimizi destekliyoruz, desteklemeye devam edeceğiz. 2003-2022 döneminde çiftçilerimize 2022 yılı fiyatlarıyla toplam 803 milyar lira destekleme ödemesi yaptık. 2023 yılı sonu itibarıyla ödenecek tutar 63,4 milyar TL olacaktır. Hububat üreticilerimize aynı olarak ödenen mazot ve gübre desteklerini, geçen yıl yaptığımız gibi bu yıl da öne çekerek ekim ayı itibarıyla Ziraat Bankası kartlarına tanımladık.

Kırsal kalkınma, Bakanlığımızın önemli politika alanlarından biridir. 2006'dan bugüne kadar 92 binden fazla projeyi destekledik, 264 bin kişiye istihdam sağladık, 94 milyar lira hibe verdik. Hibe oranlarını artırmakla kalmıyor, organik tarımla uğraşan çiftçilerimizin yenilenebilir enerji ve atık yönetimi içeren yatırımlarına ek destekler veriyoruz. Desteklerimizde kadınları, gençleri ve üretici örgütlerimizi önceliklendiriyoruz.

IPARD III programını da yakın zamanda yeni desteklerle başlatıyoruz. 42 ilimizde uyguladığımız destek programını 81 ilimizin tamamına yaygınlaştırıyoruz. Bu dönemde, yumurta işleme, yem bitkisi yetiştiriciliği, kanatlı ve yumurtada organik üretim, kırsal alanlarda kamu altyapı yatırımları gibi yeni sektörleri de destekleyeceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – IPARD'da da doğru bilgi yok.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Çiftçimizin alın terini güvence altına aldığımız TARSİM'le, Bakanlık olarak sigorta poliçe bedellerini yüzde 67'ye varan oranlarda biz karşılıyoruz. 2006'dan bu zamana kadar toplam 22,5 milyon poliçe düzenlenerek 1,1 trilyon lira değerinde tarımsal ürün sigortalandı, 20 milyar lira hasar tazminatı ödendi. 2021 yılında Cihanbeyli, Karatay ve Kadınhanı'nda başladığımız, 2022 yılında Konya'nın tamamında uyguladığımız gelir koruma sigortası poliçe bedelinin yüzde 60'ını karşılıyoruz. Buğdayda verim kaybı ve fiyat dalgalanmalarına bağlı gelir koruma sigortası 2023-2024 üretim sezonunda ülkemiz genelinde uygulanacaktır. Öte yandan, sürdürülebilir tarımsal üretim ve gıda arz güvenliği için ülkemiz genelinde toplam 9,3 milyon hektar olan 440 tarımsal ovamızı koruma altına aldık, korunan ova sayısını arttırmak için çalışmalarımız devam ediyor.

Yenilenebilir enerjinin kullanılacağı, yeni teknolojilerin uygulanacağı, kesintisiz üretimin hedeflendiği, çevreye uyumlu ve sıfır atık ilkesiyle faaliyet gösterecek organize tarım bölgeleri kuruyoruz. 41 ilde 60 adet organize tarım bölgelerinin iş ve işlemleri devam etmekte olup bunlardan 39'una tüzel kişilik kazandırdık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarım ve orman sektöründe AR-GE çalışmalarıyla verimlilik ve kaliteyi artırıyoruz. Araştırma kurumlarımızda, tarla bitkilerinde 953, bahçe bitkilerinde 1.027 yerli ve millî tohumluk çeşidi geliştirdik. Bugün itibarıyla ülkemizde üretilen sertifikalı tohumluk çeşidinin yüzde 40'ı bu yerli ve millî tohumlardan oluşmaktadır. Ata Tohumu Projesi kapsamında, farklı türlerde 37 yerel çeşidi araştırma enstitülerimiz adına tescil ettik ve koruma altına aldık.

Üstün vasıflı hayvan ırklarının ıslahı ve geliştirme çalışmalarını da sürdürüyoruz. Hayvancılıktaki en kapsamlı AR-GE projesi olan Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi'yle küçükbaşta 2005'ten itibaren 56 ilde 1 milyon 400 bin, mandada ise 2011'den itibaren 18 ilde 28 bin anaçla ıslah çalışmalarımız devam etmektedir. Küçükbaş Islah Projesi'yle yıllık 500 bin baş üstün vasıflı damızlık materyali sektöre kazandırdık. Manda ıslah ve destekleme politikamızla manda sayısında yüzde 100'ün üzerinde artış sağladık. Yumurta tavukçuluğunda 4 damızlık hat geliştirdik. Geliştirdiğimiz yerli yumurtacı damızlıklarla ihtiyacımızın yüzde 17'sini karşılıyoruz. Et tavukçuluğunda da hat geliştiren 4 ülkeden biriyiz. Enstitülerimize bağlı gen bankalarımızda 318 bin genetik materyali koruyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomik, ekolojik ve sosyokültürel açıdan büyük öneme sahip olan ormanlarımız ülkemizin akciğerleridir. Karbon yutak alanı olan ormanlarımızı koruyor, topraklarımızı yeni fidanlarla buluşturmaya devam ediyoruz. 11 Kasım Millî Ağaçlandırma Günü etkinliklerimizi, vatandaşlarımızın ve siz değerli vekillerimizin yoğun ilgisi ve katılımıyla "Geleceğe Nefes Cumhuriyete Nefes" teması kapsamında hep birlikte icra ettik. Orman alanlarımızın genişletilmesine yönelik yapılan çalışmalarla son yirmi bir yılda 5,9 milyon hektar alanda 6,6 milyar

tohum ve fidanı toprakla buluşturduk. Yıl sonuna kadar bu rakamı 7 milyara ulaştıracağız. Yürüttüğümüz bu çalışmalarla, 2002 yılında 20,8 milyon hektar olan orman alanlarımızı 2022’de 23,2 milyon hektara ulaştırdık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ne kadar kayıp ormanı kayıt altına aldınız Sayın Bakan? Bu kadar orman filan artmadı, kelime oyunu yapıyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - En çok ağaçlandırma yapan ülkeler sıralamasında dünyada 4’üncü, Avrupa’da 1’inciyiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bozuk meşeyi, bozuk sarıçamı yer değiştirerek...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Ahşap sektöründe 2002’de 515 milyon dolar olan ihracat rakamımızı yıl sonu itibarıyla 2 milyar dolara çıkarmış olacağız. Orman köylümüzü yüzde 20’si hibe, kalanı faizsiz ORKÖY kredisiyle destekliyoruz. Bu kapsamda 11 bin aileye 1,2 milyar TL destek verdik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ormanlarımıza geçmişten bize kalan miras değil, gelecek nesillerin bizlere emanetidir diye bakıyor ve bu emanete sahip çıkıyoruz. Yeşil vatanımızı yangınlardan ve kanun dışı müdahalelerden koruma kapsamında ormanlarımızı 776 kuleden yirmi dört saat gözetliyoruz. Orman yangınlarıyla mücadelede insansız hava aracı kullanan Avrupa’da ilk, dünyada 2’nci ülkeyiz. Bu mücadeleyi, gurur kaynağımız yerli İHA’larımızla yürütüyoruz. Hava gücümüze son olarak dâhil ettiğimiz 2 yerli üretim helikopterle beraber 6’sı gece görüş kabiliyetine sahip toplam 75 helikopter, yangın keşif ve yönetim uçağı OTAĞ’la birlikte 22 yangın söndürme uçağımız ve 8 insansız hava aracıyla yangınlarla mücadelemizi sürdürmekteyiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bekir Bey’e kalsa orman da kalmayacaktı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Ayrıca, rezerv güç projesi kapsamında Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına ait 25 helikopter, 2 uçak ve 2 insansız hava aracı yangın söndürme operasyonlarında görev yapmaktadır. Hava araçlarında olduğu gibi kara araçlarında da kapasitemizi artırarak arazöz sayısını 1.560’a, ilk müdahale aracını 2.453’e, iş makinesi sayısını da 786’ya çıkardık. Helikopterlerin ve arazözlerin kolay ve çok hızlı su ikmalî yapabilmesi için ülke genelinde 4.630 yangın havuzu ve göleti inşa ettik, yeni havuz ve göletleri inşa etmeyi sürdürüyoruz. Özel eğitim almış 462 personelden oluşan ORKUT timleri kurarak yangınla mücadelede görevlendirdik. 6 Şubat depreminde de aktif görev alan bu ekiplerimizin sayısını 4.500’e çıkarmayı hedefliyoruz.

Yangına ilk müdahale süremizi son yirmi yılda kırk dakikadan on bir dakikaya düşürdük. Yangınlardan zarar gören ormanların rehabilitasyonu ve yanan alanların tekrar ormanlaştırılması için yıl içerisinde ağaçlandırma çalışmaları yapıyor; tohum atılmayan, fidan dikilmeyen yanmış alan bırakmıyoruz.

Orman köylülerimizin yakacak ve ahşap inşaat malzemesi gibi orman ürünlerinden daha uygun fiyattan yararlanabilmesi için gerekli düzenlemeleri yaptık. Orman emvali satışlarından elde edilen kârdan orman köylüsünün faydalanmasını sağladık.

Yangın söndürme çalışmaları sırasında veya buna bağlı hastalıklar nedeniyle hayatını kaybedenlerin şehit statüsüne alınmasını sağladık. Bu vesileyle, yeşil vatanın müdafaası esnasında şehit olan değerli çalışma arkadaşlarımıza Allah’tan rahmet diliyorum.

Bu yıl 5 tabiat parkı ve 14 mahallî önemi haiz sulak alanı korunan alan ilan ettik. Bugün itibarıyla, korunan alan sayımız 659 olup bu alanların büyüklüğü 3,4 milyon hektardır. 2023 Eylül ayı itibarıyla 53 milyon kişi korunan alanlarımızı ziyaret etmiştir.

Ülkemizin biyoçeşitlilik envanter çalışmaları kapsamında veri tabanımıza 12.141 bitki, 1.263 hayvan türü kaydettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; su, tüm canlı yaşamın ikamesi olmayan en değerli doğal kaynağı; ayrıca, üretim süreçlerinin vazgeçilmez unsurudur. Suyumuzu verimli kullanarak kaynaklarımızın sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gelecek nesillere aktarılması gayesiyle Ulusal Su Verimliliği Seferberliği'ni başlattık. Su kaynaklarının bütüncül bir bakış açısıyla korunması ve geliştirilmesi için nehir, kuraklık, taşkın yönetim, sektörel ve içme suyu planlarını entegre havza yönetim anlayışıyla hazırlıyoruz. İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkisini tespit ettik ve su nüfus projeksiyonumuzu belirledik.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz eliyle son yirmi bir yılda 10.086 tesisi hizmete alarak 2023 yılı fiyatlarıyla 1 trilyon 265 milyar lira yatırım yaptık. Sulanan arazi miktarını 47,9 milyon dekadardan 71 milyon dekara, yıllık sağlanan içme suyu miktarını 2 milyar metreküpten 5,2 milyar metreküpe, toplulaştırılan arazi miktarını 4,5 milyon dekadardan 72,7 milyon dekara, baraj sayısını 276'dan 1.018'e, gölet ve bent sayısını 228'den 726'ya, HES sayısını 125'ten 750'ye, taşkın koruma tesisi sayısını 5.018'den 10.697'ye, atık su arıtma tesisini 24'e, yer altı depolaması ve suni besleme tesisi sayısını 127'ye çıkardık. Suyun verimli kullanılması kapsamında, sulanan alanlar içerisinde basınçlı borulu sulama sistemlerinin kullanılma oranını yüzde 6'dan yüzde 33'e çıkardık. Yapım yılı itibarıyla, kendi kategorilerinde dünyanın ve Avrupa'nın en büyük su yapılarından olan, Türkiye Yüzyılı'na yakışır bir eser, dünyanın en yüksek 5'inci barajı, muazzam bir mega yapı Yusufeli; gövde tipi bakımından dünyanın en büyük barajı Iısu Prof. Dr. Veysel Eroğlu; dünyanın 6'ncı yüksek barajı Deriner; Avrupa'nın en yüksek barajı Çine Adnan Menderes; Avrupa'nın 7'nci en yüksek barajı Ermenek Barajlarını yerli ve millî imkânlarla inşa ettik.

Türkiye olarak sadece ülke sınırları içinde değil yurt dışında da son derece önemli projeleri hayata geçirdik. "Asrın projesi" olarak adlandırılan Su Temin Projesi'yle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yılda 75 milyon metreküp su sağlıyoruz. Sınıraşan hizmet anlayışımız kapsamında gönül coğrafyamızı da unutmadık, Afrika'da yaklaşık 2 milyon kişiye içme ve kullanma suyu temin ettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemiz 6 Şubatta tarihinin en büyük depremini yaşadı. Bakanlık olarak depremin ilk saatlerinden itibaren arama kurtarma faaliyetlerine tüm imkânlarımızla dâhil olduk. Diğer taraftan da tarımsal üretimin sekteye uğramaması, ülkemizin gıda arz güvenliğinin riske girmemesi için yoğun çaba sarf ettik.

Bu vesileyle, afet bölgesinin ülkemizin tarımsal üretimi için ne anlam ifade ettiğini birkaç veriyle anlatmak istiyorum. Deprem bölgesi, tarımsal hasılamızın yüzde 15'ine, tarımsal arazilerimizin yüzde 17'sine, sulanan alanlarımızın yüzde 14'üne, büyükbaş hayvan varlığımızın yüzde 13'üne, küçükbaş hayvan varlığımızın ise yüzde 18'ine sahiptir. Afet neticesinde tarım ve orman sektöründe meydana gelen zararın büyüklüğü 24,1 milyar lira düzeyindedir.

Değerli milletvekilleri, 6 Şubat depreminin yaralarını sarmaya devam ediyoruz. Çalışmaların yoğun olduğu dönemde bölgedeki faaliyetlere 15 bin personel ve 5 bin makine ekipmanla katıldık. Depremden etkilenen illerimizde tarımsal üretimin aksamaması, üreticilerimizin üretime devam etmeleri en büyük önceliğimiz oldu. 236 bin metrekare brandayı ve 4.415 izolasyonlu hayvan çadırını teslim ettik. Üreticilerimize 16 bin ton hayvan yemi dağıttık. Üreticilerimizin ellerinde bulunan bitkisel ve hayvansal ürünleri herhangi bir sınırlama olmaksızın satın aldık. Sayın Cumhurbaşkanımızın "Depremde hayvanları telef olan çiftçilerimizin kayıplarını bedelsiz bire bir yerine koyacağız."

sözlerinin ardından 43.317 küçükbaş, 549.105 kanatlı ve 26.318 arılı kovan dağıtımını tamamladık; 5.804 büyükbaş hayvanın dağıtımına ise devam ediyoruz. Bölgedeki 140 baraj ve göletimizin 24'ünde oluşan hasarın bakım ve onarım çalışmalarını sürdürüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın bu bölümünde 2023 yılına dair bazı değerlendirmelerde bulunacağım. İklim değişikliği, salgın hastalıklar, savaşlar, nüfus hareketleri, gıda milliyetçiliği ve yaşadığımız asrın felaketi, gıdada arz güvenliğini daha önce hiç olmadığı kadar önemli hâle getirmiştir. “Yeni normal” olarak da tanımladığımız bu durum karşısında önceliğimiz, artan nüfusumuza göre gıdamızı üretmek ve tedarik etmektir. Bu minvalde temel ilkelerimizi -sözlerimin başında ifade ettiğim gibi- sürdürülebilirlik, verimlilik, kalite, kayıtlılık ve yatırım olarak belirledik. Arz güvenliği kapsamında stratejik tarımsal ürünleri, üretim, tüketim, stok değişimi, ihracat, ithalat ve dünya piyasaları verilerini içerecek şekilde takip ediyor ve risklere karşı tedbirlerimizi alıyoruz.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; üretici dostu politikalar ve fiyat istikrarını sağlamak için TMO, ÇAYKUR, TÜRKŞEKER, TİGEM ve ESK'yle üreticilerimizin yanında olmaya devam ediyor, alın terlerine sahip çıkıyoruz. 2023 yılı için ton başına ekmeçlik buğdayda 8.250 lira, makarnalık buğdayda 9 bin lira, arpada 7 bin lira, mısırdaki 6 bin lira fiyat belirledik. Bu yıl buğdaya bin lira; arpayı ilave olarak çavdar, tritikale ve yulafa da 500 lira fark ödemesi verdik.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ne zaman verilecek bu Sayın Bakan?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Ayrıca, geçen yıldan farklı olarak bu destekleri tüm üreticilerimize veriyoruz.

TMO alım noktası sayısını 510'dan 614'e çıkardık. Önceki yıllarda 110 bin ton olan günlük hububat alım miktarını bu yıl 250 bin tona çıkardık, böylelikle TMO tarihindeki alım rekorunu kırdık. 12,9 milyon ton hububat, 1 milyon 200 bin ton mısır aldık. Alımlarımızda üreticilerimize 93 milyar lira ödedik, devam eden alımlarla birlikte bu yıl üreticilerimize 108 milyar lira ödemiş olacağız.

Pancar üretimimiz geçen yıla göre yüzde 17 artışla 22,5 milyon tona ulaşacak olup arz ve talep dengesini sağlamış olacağız. Üreticilerimize bugüne kadar 5,4 milyar TL destek ve avans ödemesi yaptık, bu rakam alımlar tamamlandığında yaklaşık 16,9 milyar TL'ye ulaşacaktır. Böylece ülkemizde tüketilen şekerin yüzde 100'ünü yerli şeker pancarından karşılamış olacağız.

Yaş çay alım fiyatını yüzde 64 arttırarak 11 liraya çıkardık, destekleme primini ise kilogramda 30 kuruş olarak belirledik. Bu yıl 146 bin üreticiden yaklaşık 592 bin ton ürün olarak 6,5 milyar lira ödeme yaptık. Yaş çay rekoltesinin 1 milyon 350 bin ton olmasını bekliyoruz.

TİGEM işletmelerimizde tüm zamanların en yüksek üretim rakamına ulaştık. Sertifikalı hububat tohum üretimimizi geçen yıla göre yüzde 60 oranında artırarak 2023 yılında 223 bin tona çıkardık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yoksa Sudan'da üretime mi başladınız?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Bu rakam toplam hububat tohumu kullanımının yüzde 25'ine tekabül etmektedir.

Kırmızı et ve süt piyasasının regülasyonu çalışmalarımız kapsamında piyasa fiyatları yakından takip edilmektedir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İki yılda 2 milyon hayvan varlığı azaldı.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Hem üreticiyi hem tüketiciyi gözetecek uygulamalara bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da devam edeceğiz. Yürütmekte olduğumuz sözleşmeli besicilik projesiyle de üreticiye maliyetinin üzerinde bir fiyat garantisi sunarak üreticilerin planlı ve öngörülebilir bir üretim yapmasını sağlıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yıllardır ülke gündeminde olan üretim planlaması düzenlemesi bütüncül bir yaklaşımla, yüce Meclisimizin takdiriyle, 5 Nisan 2023 tarihinde yasalaşmıştır; hayırlı olsun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yirmi yıl sonra aklınıza geldi.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Bu düzenlemeyle birlikte suyu merkeze alarak stratejik ürünlerde arz güvenliğini temin edecek üretim planlaması sürecini başlattık. Böylece bitkisel üretimde ürün desenlerini belirleyerek arazinin verim kabiliyetiyle birlikte yağış ve sulama imkânlarını; hayvansal üretimde iklim koşulları...

AYHAN BARUT (Adana) – Türkiye su fakiri konumuna geldi Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – ...arazi yapısı, kaba yem ihtiyacının karşılanma oranı, mera varlığı ve su ihtiyacını; su ürünleri üretiminde ise dış ticaret, avlanabilir stok durumu, çevresel etkenler ve uluslararası yükümlülükleri dikkate alarak tarımsal üretimi planlıyoruz.

Tarımsal üretim planlaması kapsamında üç yıllık üretim planlarının yapılmasına yönelik 81 ilde üreticiler, üretici temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, kamu ve üniversitelerin yer aldığı teknik komiteleri kurduk. Her projemizde olduğu gibi katılımcı bir anlayışla her adımı paydaşlarımızla istişare hâlinde ortak akılla atıyoruz. Üretim planlamamızın önemli araçlarından biri olan sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması için gerekli mevzuat düzenlemelerini yaptık. Yeni düzenlemeyle tip sözleşmelerini ve kayıt sistemini hazırladık, sigorta zorunluluğu ve ara buluculuk sistemini getirdik; böylece başta üreticilerimiz olmak üzere tüm tarafları güven altında tutacak bağlayıcı tedbirleri aldık. Üretim planlaması sürecinde ihtiyaç duyulan kayıtlılığı artırmak için Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliği'nde değişiklik yaptık. Buradan bir müjdeyi de duyurmak isterim: Mülkiyet ve mirasçılık sorunları sebebiyle desteklerden faydalanamayan üreticilerimiz de bundan sonra tarımsal desteklerden istifade edecekler.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Nasıl olacak?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Yeni politikamızın vazgeçilmez bir sacayağı olarak TÜİK'le imzaladığımız protokol kapsamında tarım sayımı 2026 yılı sonuna kadar tamamlanacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye...

Sayın Bakanım süreniz doldu, ilave süre vereceğim size on dakika. Lütfen konuşmanızı toparlayın bu süre içerisinde.

Teşekkür ediyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Tarımsal kredilerle Bakanlığımız hibe programlarını üretim planlamasına uygun bir felsefeyle ele aldık. Bu kapsamda sözleşmeli üretimi, organize tarım bölgelerini, ari işletmeleri, biyolojik ve biyoteknik mücadeleyle iyi tarım uygulamalarını önceliyoruz. Bir yenilik olarak kırsal kalkınma ile hayvancılık desteklerinde ve sübvansiyonlu kredilerin tamamında gençlere ve kadınlara ilave destek veriyoruz.

Deniz ve iç sulardaki biyoçeşitliliğin ve su ürünleri varlığımızın korunması için çalışmalar yürütüyoruz. Bu kapsamda yaklaşık 1 milyon metrekare hayalet ağını sularımızdan temizledik, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında 100 milyon yavru balığı su kaynaklarımıza bıraktık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin gıda arz güvenliğini sağlamanın yanında güvenilir gıda için de yedi gün yirmi dört saat çalışıyoruz. 2023 yılında 1 milyon 100 bin gıda denetimi gerçekleştirdik, ayrıca 81 ilde eş zamanlı denetim programı başlattık.

Ülke genelinde bitkisel üretimde 661 zararlı organizmayla programlı olarak mücadele ediyoruz. Akdeniz Meyve Sineği İzleme Projesi kapsamında 45 ilde 2.350 monitör tuzakla bu zararlıyı yıl boyunca takip ediyoruz. Ülkemizde 7'si bu yıl olmak üzere 223 zirai ilacın satış ve kullanımını da yasakladık.

Hayvan hastalıklarıyla mücadelelemiz de aralıksız devam ediyor, ülkemizde ilk kez Mart 2023 tarihinde tespit edilen SAT-2 serotipine karşı Şap Enstitümüzün hızla aksiyon alarak ürettiği aşırı uygulamaya başladık. 2023 yılı içerisinde toplam 46 milyon doz aşırı ürettik; 32,6 milyon dozunu uyguladık.

Hayvan hareketlerinin denetlenmesi için veteriner yol kontrol ve denetim istasyonlarının ilkini Erzurum'da açtık, Elâzığ ve Mersin istasyonları için çalışmalarımız devam ediyor. Bugüne kadar 2 milyondan fazla evcil hayvanı da mikroçiple kimliklendirerek PETVET sistemimize kaydettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Yüzyılı üretimin ve üreticinin yüzyılı olacaktır. Üretim planlaması, sözleşmeli üretim ve yeni destekleme modelimizle tarımsal üretime yön vereceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Üretici kalırsa!

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – İşlenmeyen tarım arazilerini üretime kazandıracacağız. Organik tarım ve iyi tarım uygulamalarına yönelik desteklemeleri artıracacağız. Sertifikalı tohumluğun kullanımını yaygınlaştıracacağız. Gıda güvenliğinin sağlanması, yerel genetik kaynaklarımızın korunması ve sonraki nesillere aktarılması amacıyla ata tohumlarının kullanımını yaygınlaştıracacağız.

Büyükbaş hayvancılıkta verimliliği, küçükbaş hayvancılıkta ise verimlilikle birlikte sayıyı artıracacağız. Hastalıktan arı işletme sayısını artıracacağız. Su kısıtı, mera varlığı, mera yapısı ve yem olanaklarını dikkate alarak bütüncül yaklaşımla hayvancılık üretim bölgeleri oluşturacağız.

Tarladan sofraya tedarik zincirini kısaltmak, lojistik maliyetlerini düşürmek, karbon salımını azaltarak çevreyi korumak ve yerinde istihdamı artırmak amacıyla kent tarımı uygulamalarını yaygınlaştıracacağız. Örtü altı yetiştiriciliğine yönelik, mevcut seraların modernize edilmesini sağlayacak ve jeotermal sera organize tarım bölgesi sayısını artıracacağız. Aile işletmeciliğine destekleri çoğaltarak kadınlara ve gençlere ilave destekler vereceğiz. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında çevre dostu tarımsal uygulamaları destekleyeceğiz. Temel girdilerde kendine yeterliliğin sağlanabilmesi amacıyla AR-GE çalışmalarına hız vereceğiz. Dijitalleşme, yapay zekâ ve veriye dayalı iş modelleriyle akıllı tarım uygulamalarını yaygınlaştıracacağız. Uzaktan algılama teknolojisiyle coğrafi bilgi sistemi tabanlı tekniklerin sulama programlarında kullanımına yönelik AR-GE faaliyetlerini yürüteceğiz. Orman varlığımızı ülke yüz ölçümünün yüzde 30'unun üzerine çıkaracağız. Ülkemizin biyolojik çeşitliliği, av ve yaban hayatı ile sulak alanlarını koruyacak ve gelecek nesillere aktaracağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; taşkın ve kuraklık erken uyarı sistemini kuracak ve ülkemizin 25 su havzasında havza yönetim planlarını tamamlayacağız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yirmi yıldır niye yapmadınız Sayın Bakan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, hem Sayın Günaydın'ın hem de Sayın Kayalar'ın işi var, hemen Sayın Bakandan sonra söz vereceğim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Su kaynaklarının etkin yönetimi ve verimli kullanımının sağlanması, arz ve talep dengesinin temini için...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir şey söylemiyoruz, yirmi yıldır niye yapmadınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – “-cağız.” -ceğiz.” öyle diyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – O konuşmalara onların konuşmasından sonra devam edebiliriz, tamam.

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Ulusal su kurulunu oluşturacağız, arazi toplulaştırma çalışmalarına sulama yatırımlarıyla entegre bir şekilde devam edeceğiz. Sulama alanlarının genişletilmesine yönelik yatırımları yeni finansman modelleriyle artıracacağız. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüzce 2024 yılında 53 baraj, 15 HES, 20 gölet ve bent, 65 sulama tesisi, 16 içme suyu tesisi, 314 taşkın kontrol tesisi, 2 atık su tesisi, 19 yer altı depolaması ve suni besleme, 23 arazi toplulaştırma projesi olmak üzere 527 tesisi tamamlayarak milletimizin hizmetine sunacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlık olarak Sayıştay denetimini ve raporları son derece önemseyeceğimizi belirtmek istiyorum. 2022 Yılı Düzenlilik Denetim Raporlarında kamu zararı tespiti bulunmamaktadır. Uygulamaya yönelik tespitlerin büyük bir kısmını düzelttik, diğerleri için de çalışıyoruz.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; arz talep dengesini gözeten üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artıran, ileri teknolojiye dayalı, altyapısı güçlü, verimliliği yüksek, sürdürülebilir bir tarım ve orman sektörü oluşturulması amacıyla 2024 yılı içinde yapacağımız faaliyetlerimiz için Bakanlık bütçemizi 283 milyar lira, yatırım bütçemizi 111 milyar lira, tarımsal desteklemeleri de 91,5 milyar lira olarak teklif ettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sunmuş olduğum Bakanlığımız 2024 bütçesinin, Türkiye Yüzyılı'nda toprağa bereket katan üreticilerimizin refahının artırılması, medeniyetimize değer katan suyumuzun verimli kullanılması ve yarınlarımıza nefes olan yeşil vatanımızın daha da güzelleştirilmesi hedeflerimize hizmet edeceğine yürekten inanıyorum. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın “Güçlü Türkiye'nin yolunun güçlü tarımdan geçtiğini asla unutmamalıyız.” ifadesine uygun olarak tarım ve orman sektöründe ülkemize önemli katkılar sağlamayı sürdüreceğiz. Türkiye Yüzyılı üretimin ve üreticinin yüzyılı olacaktır.

Bu duyularla 2024 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, çalışmalarımızın verimli geçmesini temenni ediyorum. Yeni yüzyıla adımını atan kutlu cumhuriyetimizin mimarı Gazi Meclisimizin siz değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, ekmeğin kilosu 37 lira, simidin 1 tanesi 13 lira; ne anlatıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi müzakerelere geçiyoruz.

İlk söz Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Başkan, biz alabilir miyiz, anlaştık biz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Anlaştınız mı tekrar?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani aciliyetleri olunca şey yaptık, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, öyleyse benim için fark etmiyor.

İYİ Parti Grubu adına Yozgat Milletvekili Sayın Lütfullah Kayalar.

Sayın Kayalar, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) – Sayın Başkan, Komisyonun çok değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanımız, çok değerli Bakan Yardımcıları ve Tarım ve Orman Bakanlığının değerli bürokratları; 2024 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin bu görüşmelerinin tarım sektörümüze, çiftçimize, ülkemize hayırlı olması dilekleriyle cümlelerinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarımız, biraz önce Sayın Bakanımızın 2024 yılı bütçesiyle ilgili sunumunu dikkatle dinledik. Bu sunum ve 2024 yılı bütçesi görüşmelerine geçmeden önce, şu anda ülkemizde tarımla uğraşan kesimin, çiftçilerimizin hatta tarımla ilgili sıkıntılardan dolayı tüketicilerimizin durumunu kısaca bir gözden geçirmemiz gerekiyor. Genellikle Mayıs ayında Çukurova’ımızdan başlayan tahıl hasadıyla ilgili bu sene aşağı yukarı beş altı aylık bir sürece giriyoruz şu anda; bu süreç içerisinde çiftçimizin durumuna baktığımız zaman, gördüğümüz manzara şu: Buğday hasadı ve arpa hasadıyla birlikte, Sayın Bakanın ifade ettiği Toprak Mahsulleri Ofisinin alım fiyatlarının, sahada, Toprak Mahsulleri alım merkezlerinde gerçekleşmediğini ve gerçeği yansıtmadığını görmekteyiz. Buğday üretiminde, tahıl üretiminde bu sene inanılmaz sıkıntılar yaşanmıştır. Randevu sisteminde, kota sisteminde, özellikle randımanla ilgili olarak yani buğdaylarımızın kalitesiyle ilgili olarak alımlarda yapılan uygulamalarda, alımların gecikmesinde, nakliyeyle ilgili olan sıkıntılarda ve özellikle de ödemelerle ilgili olan sıkıntılarda çiftçimiz inanılmaz şekilde mağdur olmuş durumdadır. Bunları sadece burada, Meclisimizde, Değerli Komisyonumuzda konuşma hazırlayarak ifade eden birisi değilim; bunları kantar başında, sahada, çiftçilerimizin tarlasında bugüne kadar yaptığımız tespitler neticesinde söylüyorum.

Özellikle, bu kota, randevu sistemleri, bunların gecikmesi, nakliyecilerle ilgili olan sorunlardan ziyade, daha önemli olan bir konu da şudur: İklim koşulları nedeniyle bu sene çok büyük bir üretici kesimde pas hastalığı nedeniyle randıman düşüklüğü, barem düşüklüğü ortaya çıkmıştır. Toprak Mahsulleri Ofisimizin önceden belirlediği -doğru olarak- bu baremlerle ilgili yaptığı alımlarla ilgili çalışma neticesinde tespit ettiği standardın dışında olan ve özellikle birçok bölgede yüzde 25-30’lar seviyesinde olan standart dışı ürün alınmamıştır. Bu alınmayan ürün aslında üreticinin genel geliri noktasında çok büyük bir kayba neden olmuş, aynı şekilde de çiftçimiz ortada kalmış, bunu maalesef piyasa koşullarında satma durumunda kalmış ve bu piyasa koşulları da biraz önce ifade edilen “8.000+1.000” liralık fiyatlar filan değil, 4 bin lira civarında fiyatlarla yüzde 25-30 oranındaki ürün satış durumunda kalmıştır. Onun için ifade etmek istiyorum ki tahıl çiftçisinin bu sıkıntısı elan, şu anda da devam etmektedir.

Ayrıca, randevu sistemi bir buçuk iki ayı bulan bir süreyi kapsamakta. Bu bir buçuk iki ayın dışında da ödemeler teslimden sonra olduğu için hâlen ürettiği ürünün bedelini alamayan çiftçimizin büyük bir kesimi bulunmaktadır. Burada çiftçi devletten alacağını alamıyor ama aynı şekilde, devlete olan borcunu; Tarım Kredi kurumu başta olmak üzere, finans kurumlarına olan borçlar başta olmak üzere, bunlara olan borçlarını ödemek durumundaydı vadesi geldiği için ama ödeyemedi. Şunları hep teklif ettik, dedik ki: Devletten alacağı olanın devlete de borcu var. O zaman ne yapmak lazım? Devlete olan borcunu faizsiz olarak alacağıyla ilgili bir takas ortamını yaratmak veya bir erteleme yapmak gerekirdi ama bu konuda da çiftçimiz gerçekten çok sıkıntı içerisine girdi.

Şimdi, vakti kullanabilmek açısından ifade ediyorum, Trakya’da ayçiçeğinden başlayarak tahılla ilgili aynı sıkıntılar aynı şekilde çiftçimizi bu sene inanılmaz şekilde mağdur etti. Çukurova’da sadece tahıl değil, tahılın dışında mısırla ilgili, Çukurova’dan başladı; gene Trakya’daki, Orta Anadolu’daki, Türkiye’nin her tarafındaki mısır üreticisi geçen yıllar aynı fiyat olan 6 bin liralık fiyata, bunu piyasaya da 5 bin liralık civarında vermek durumunda kaldı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – 4 bin lira.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) – “4 bin lira” deniliyor, demek ki o da son fiyat.

Ama girdi maliyetlerinin artışına baktığımız zaman, girdi maliyetleri, isterseniz TÜİK’i kabul edin isterseniz normal piyasa koşullarında yaptığımız incelemelere bakın, göreceksiniz ki yüzde 100’ün çok üzerinde. Başta mazotta, gübrede, yemde, ilaçta, işçide, finansta, bütün bunlarda artışlar yüzde 100’ün üzerinde olmuştur. Şimdi, 6 bin lira geçen sene, bu sene 5 bin lira, 4 bin lira olduğu da söyleniyor; 5 bin lirayı bile kabul etsek -şimdi yeniden ekim sezonları geliyor başta tahıl olmak üzere, güz ekimiyle birlikte- bu çiftçi bu girdi maliyetleriyle, bu pahalılıkla enflasyon noktasında nasıl tekrar ekim yapacak ve nasıl kendisini ayakta tutacak? Soru budur, cevap da buradadır.

Şimdi, şu anda ürünler devam ediyor; mesela, limon bütün Türkiye’de -artık, bilmeyen yok- 1 lira, 2 lira, 3 lira şeklinde ifade edildi.

AYHAN BARUT (Adana) – 50 kuruş. Ağaçlar sökülüyor, millî servet bunlar.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) - Daha da aşağıda deniyor ama bu fiyatlarla limon üreticisi... Bir limon fidesini diktiniz veya ağacı diktiniz, beş seneden önce verim vermez; beş seneden sonra başlar vermeye, yedi sekiz senede kendine gelir. Şimdi bu sene gördük ki bütün Türkiye’de... Bakın, politikacı olarak konuşmuyorum; “vekil” diyoruz, evet, burada milletin vekiliyse milletin Meclisinde, siyasetin mabedinde, çözüm odağı olması gereken bu mekânda bunları söylememiz lazım. Bunların hepsi bizim dertlerimiz; bunların hiçbirisi siyaset, rakam vesaire işi değil. Limon tarlaları bu sene sökülüyor, söküldü; bunlar bütün Türkiye’de izlendi, bunlarla ilgili yapılması gerekenler var. Çiftçi açısından en zor olanı, bunlar yapılırken “devlet” diye nitelendirdiğimiz ama Hükümet olarak icracı makamlardan muhatap bulamadılar; bakın, başka bir şey söylüyorum, muhatap bulamadılar; acı olan budur. Limon tarlaları sökülüyor. Bakın, pancar geldi, pancar hasadı şimdi başladı. Pancara 2.500 lira fiyat verilmesi beklenirken -ki bu da yani işte çiftçinin “İnşallah verirler.” dediği fiyat yani en az fiyat, çiftçi kendisi en azı söylüyor- 2.500 lira yerine 1.800-1.855 lira fiyat, verildi, o da kotanızı doldurursanız; kotanızı doldurmazsanız 1.700-1.750 liralık fiyatlar verildi. Şimdi, gene, aynı girdilerle, bu pancar çiftçisi nasıl bir yeniden üretim yapacak? Nasıl yeniden şekerle ilgili olan açıklarımızı tamamlayacağız? Nasıl Türkiye ihracatçı bir ülke olacak? Bunları görmemiz lazım.

Şimdi, nakliyede, pancarda, kotada, randevuda sorun var. Bu sene, doğrudur, üretimde artış vardır ama bu üretim artışları daha önceden de kısmen bilinen şeylerdir, bilinmesi gereken şeylerdir. Bu üretim planlamaları neticesinde bunlarla ilgili önlemlerde, maalesef, geç kaldık. Bakın “Geç kaldınız.” filan demiyorum, ben ülke olarak konuşuyorum; biz ülke olarak çiftçimize karşı gerekeni yapamadık, çiftçi ortada kaldı. Sadece pancar nakliyesine bile gidip baktığımız zaman rakamlar inanılmaz farklılık gösteriyor -bu, sözleşmeli bir üretim- çiftçi ile nakliyeciler birbirine giriyor. Ben Türkiye Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü elemanlarıyla ilgili, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürü ve elemanlarıyla ilgili bir şey söylemiyorum. Onlar uygulayıcı yani kendilerine ne talimat veriliyorsa onu yapıyorlar ama önemli olan bunlarla ilgili acil çözüm getirebilmek.

Biraz önce söyledim, bu standart dışı olarak nitelendirilen buğdayda biz hemen bir karar alsaydık... Yani nedir karar? Standart dışı olan, iklim neticesinde çiftçinin kabahati olmadan ortaya çıkmış olan ürünün alımıyla ilgili yeni bir karar alırsınız -hani gece iki buçuk üçlerde hep böyle kararlar çıkıyor ya, o kararlardan bir tane karar alırsınız- ve o kararlar Toprak Mahsulleri Ofisi bu buğdayın alımını gerçekleştirir; bu, ülke için önemli olan bir şeydir ve bu devlet, çiftçiden daha güçlüdür. Dolayısıyla da bunun giderilmesi gerekirdi. Bunlar söylenildi ama bunlar yapılmadı.

Şimdi, çiftçinin bu iklimden dolayı uğradığı zarar ile -biraz önce ifade edildi- hepimizin bağrını yakan, hepimizi üzen, bir daha olmasını hiçbir zaman istemediğimiz deprem sonucunda ortaya çıkan zarar arasında, ikisi arasında ne fark var? İkisi de tabii afet. O zaman burada niye biz çiftçiye karşı görevimizi yerine getirmiyoruz?

Şimdi, bu iş uzuyor -benim vaktim inşallah kalacak- bu iş gidecek. Sayın Bakanımızın yaptığı konuşmalar var yani şu anda yaptığı konuşma var, bu konuşmada verdiği rakamlar var. Ben şunu özellikle ifade etmek istiyorum: Tarım sektörünün gayrisafi yurt içi hasıladaki payı 2002 yılında 24 milyar dolar; 2010 yılında 70 milyar dolar; 2020 yılında 48 milyar dolar; 2022'de "58" diye bir rakam verildi, ben onu tam almamıştım, bizde 40'ın üzerinde bir rakam gözüküyor, ister 40: ister 50'yi kabul edin. Ne olmuş? Aşağı yukarı yirmi bir yılda yüzde 100 gibi bir artış gözüküyor ama bir başka rakam daha var, ben de şimdi onu vereyim, o rakamda da diyor ki: Gayrisafi yurt içi hasılanın, toplam gayrisafi yurt içi hasıladaki payının yüzde 9'lardan yüzde 6,4'lere gerilediği görülmüştür. Ne kadar? Yüzde 30-40 civarında gerileme. Hangi sürede? Yirmi bir yılda, yirmi bir yılda gerileme var. Bütçe büyüklükleriyle rakamsal olarak bunu ifade edersek denilen rakamlar doğru olabilir ama o bütçe büyürken öbür rakamlara da bakmamız lazım.

Şimdi, aynı şekilde, yıllara göre baktığımız zaman, sigortalı işçi sayımız her yıl azalmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumunun kayıtlarının başladığı 2009'dan bu yana, sigortalı yüzde 60 oranında azalmıştır. Bu azalış, çiftçilerimizin tarımdan uzaklaşmasıyla birlikte, tarım sektöründeki kayıt dışılığın da önüne geçilemediğini göstermektedir.

Yıllara göre tarım alanlarımızda çiftçinin tarıma küsmesi ve tarım alanlarının kentleşmeye açılmasıyla beraber toplam tarım alanımız, 2001'den 2022 dönemine baktığımız zaman, azalmıştır.

Gıda güvenliğinin son derece önem kazandığı günümüz dünyasında, tüm ülkeler tarıma daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünürken iktidar tarımı dışlamakta ve zayıflamasına göz yummaktadır. Genel tabir "üvey evlat" olarak görülmesidir. Şimdi, On İkinci Kalkınma Planı'na baktığımız zaman, sektörler dünyada da Türkiye'de de bellidir; ayak, üç ayaktır. Birincisi, tarım sektörüdür, sektördür; ikincisi, sanayi sektörüdür; üçüncüsü, hizmetler sektörüdür. Kalkınma planında tarım, sektör olarak değil, gelişmesi düşünülen alan içerisinde veya kalem içinde yer almaktadır. Şimdi, buradan da ifade etmek istiyoruz ki tarımla ilgili konulara acil ve acil, bir an önce, öncelik verilmesi gerekmektedir.

Yıllara göre çiftçimizin kredi borçlarına baktığımız zaman, tarımsal kredilerde geçen yıla göre çok yüksek oranda büyüme olmuştur. Elde edilen bilgilere göre -bizim elde ettiğimiz bilgilere göre- çiftçimizin borcu 535 milyar TL seviyesindedir. 2002 yılına göre bu borç 200 kat artmıştır. 2022 verilerinde tarımsal hasıla 972,3 milyar TL seviyesinde kalmıştır. Bu veriye göre, yirmi yılda çiftçi borcu 200 kat artarken tarımsal hasıla yani çiftçinin üretimi 25 kat artmıştır. Sayın Bakanın baştaki sunumundaki rakam için bunu ifade etmek istiyorum. Bu durum, çiftçimizin fakirleştirildiğinin bir başka göstergesidir. Özellikle Ziraat Bankasına olan çiftçi borçları yeniden gözden geçirilerek faizsiz şekilde yapılandırılmalıdır. Bunu, bütün Değerli Komisyon üyelerine de özellikle ifade etmek

istiyorum. Çiftçi bu borçların altından kalkamaz; bu hayat pahalılığında, bu enflasyon yüksekliğinde, Ziraat Bankası başta olmak üzere, çiftçilerimizin tarımla ilgili borçlarına faizsiz olarak yeniden bir yapılandırma yapılması, güncel konu olarak, birinci öncelikli konulardan biridir.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri ve Sayın Bakanlık mensupları; şimdi, Sayın Bakanımız burada, doğal olarak, gene rakamlar ifade etti, şimdi size bir rakam da ben vermek istiyorum. Türkiye'nin doğrudan tarım ürünleri ithalatı -milyar dolar olarak- ve ihracatı: 2017'de ihracat fazla, 2018'de ihracat... Yani okuyayım rakamları: 2017'de 6,6 ihracat; 5,7 ithalat. 2018'de 6,8 ihracat; 5,9 ithalat. 2019'da 6,9 ihracat; 6,9 ithalat, başa baş gelmiş. 2020'de 7,3 ihracat; 7,2 ithalat. 2021'de 8,3 ihracat; 8,4 ithalat, alarm vermiş. 2022'de 8,3 ihracat; 10,6 ithalat. Hani, hep denir ya "Dünyada kendi kendine yeten şu kadar ülkeden biriyiz." diye, şimdi tarımda ithalat, ihracatı geçmiş durumdadır, bunların hepsi birbirine bağlıdır.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – 2023'te geçti.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) – 2023'se... Bu 2022, ona da bakarız.

İsteğimiz geçmesi, dileğimiz geçmesi çünkü Türkiye dış ticaret açığı veren bir ülke. Türkiye'nin dış ticaretini dengeye getirebilmesi için başta tarım sektörü olmak üzere bütün sektörlerde üretimini ve ihracatını artırmak mecburiyetinde, Türkiye'nin bundan başka bir çıkış yolu yok. 2023'e de bakacağım.

Değerli Başkan ve Değerli Komisyon üyeleri, tarımsal destekler konusunda gerçekten yapılması gereken çok iş var. Tarımsal desteklerimize baktığımız zaman, tarımsal amaçlı transferlerin milli gelire oranı maliye politikasının en sıkı olduğu 2007 yılında 0,63 kadar olmuştur. Bu oran sürekli bir düşüş trendine girmiştir, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden önceki son yılda ayrılan kaynağın oranı 0,41'e düşmüştür. Bakanlığın bütçe müzakereleri sonucunda bu oran 0,33'e kadar da düşmüştür. Bütçe müzakereleri derken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kayalar, ilave süre veriyorum, sözlerinizi toparlayın lütfen.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) – Şimdi, burada yeni bir sistem de var Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtikten sonra çünkü bakanlıklarımız bütçe konusunda -artık sadece Maliye Bakanlığıyla birlikte değil- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığına bağlı. Bunun aynısı bütçede de var. Bütçemizde de şöyle: Maliye Bakanlığı gelirleri toplamakla, borçlanmayı yapmakla yükümlü ama bütçede harcama yetkisi Cumhurbaşkanlığında, oradaki Başkanlığın vereceği müsaadelere bağlı. Burada takdim edilirken müsteşarlar yoktu, müsteşarlar, devletin asıl omurgası olan. Kabineler değişebilir, hükümetler değişebilir ama bürokrasi müsteşarlık sistemiyle birlikte yerinde devam eder, emelidir. Bugün bunlarda sıkıntılarımız var, o sıkıntılar bunların hepsini de etkiliyor.

Şimdi burada ben sadece bu desteklerle ilgili... Çiftçilerin ihtiyaçları açısından daha kapsayıcı olmalı. Tüm desteklemeler mutlaka o üretim yılı içinde -bu çok önemli- gerçekleştirilmeli. Desteklemeler girdi maliyetleri kapsamında yapılmalı, üretim politikalarını yönlendirici nitelikte olmalı. Desteklemeler uzun dönemli periyotlar için açıklanmalıdır. Buradaki konuşmada, sunumda da yer alan, özellikle, toplulaştırma konusunda Türkiye olarak çok geride kaldık; bu desteklemelerin hem toplulaştırma hem de hukuksal zeminin hazırlanmasıyla birlikte yapılması en önemli konulardan biridir.

Çok konu var, tabii ki vakti yetiştiremiyoruz. Sulama... Şimdi kuraklık dönemi başladı, bütün dünyada en önemli konu sulamayla ilgili konu. 123 milyar lira civarında -inşallah, bunu doğru söylüyorumdur- Devlet Su İşleri bütçesinin bu işlere yetme şansı yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kayalar, ilave süreniz de doldu.

Teşekkür ediyorum.

Toparlayın son sözlerinizi, buyurun.

LÜTFULLAH KAYALAR (Yozgat) – Peki, toparlıyorum.

Bir planlama işimiz var. Bu planlamada bütün konularda olması gereken şu: Bakanlığın bunları Türkiye’deki birlikler ve bütün sivil toplum kuruluşları, sanayi kuruluşlarıyla birlikte yapması gerekir. Doğrudan destek ve teşvikler aracılığıyla olması gerekir. Hukuksal altyapı hazırlanması gerekir. Üretim planlaması için Bakanlık kayıt sisteminin gerçekçi olarak tutulması gerekir ama en önemlisi, bunun için Bakanlıkta yeni ve bu işlerle hemhâl olacak, tecrübe kazanacak, bilgi birikimi olacak yeni bir ekibin kurulması gerekir.

Ve son sözüm: Türkiye’nin geleceği gençlerdir, tabii ki Yüce Atatürk de -100’üncü yılda da ifade ediyoruz- geleceğimizi gençlere emanet etmiştir. Çiftçilik artık bir iş değil, çiftçilik bir meslek olmalı ve gençlerimizi çiftçiliğe özendirmeliyiz.

Çok teşekkür ediyorum anlayışınız için de.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kayalar, sağ olun.

Şimdi de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Grup Başkan Vekili, İstanbul Milletvekili Sayın Gökhan Günaydın.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, Tarım Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokrat arkadaşlarımız; herkese günaydın demek istiyorum. Hepimiz için yararlı ve verimli bir çalışma günü olmasını diliyorum.

Türkiye’nin en önemli konusunu konuşuyoruz. Henry Kissinger’in bu çok önemli lafı hepimizin hatırında olmalıdır, yıllarca evvel “Gıdayı kontrol eden, ulusları ve insanları kontrol eder.” demiştir. Şimdi, biz, Türkiye’de gıdayı kontrol edebiliyor muyuz? Sayın Bakan yeni bir Bakan, bu memlekette yirmi yıldır AKP iktidarı var ve biz bir konuşma dinledik. Bütün içtenliğimle diliyorum ve ifade ediyorum ki ben buraya rasyonel, pozitif bir konuşma yapmaya ve katkı vermeye geldim çünkü bu sorun bir siyasal parti sorunu olmaktan çok öte bu ülkenin geleceğiyle ilgili bir sorundur. Türkiye şu anda çok ciddi bir gıda kriziyle karşı karşıyadır ve burada, şu kitapta, şu yaptığımız konuşmada yaşananlara ilişkin bir tek gerçek cümle duymak istedim, bir tek gerçek cümle. İfade edeyim ki durumu yansıtan, Türkiye fotoğrafını gerçekçi olarak ortaya koyan bir tek cümle yoktur. Konuşma iki bölümden oluşuyor. Birinci bölümde yapılanlar anlatılıyor, içinde rakam yok arkadaşlar, rakam yok. Anlayabileceğimiz, analiz edebileceğimiz, geçmişle karşılaştırabileceğimiz rakam yok; gerçeği örtmek için mümkün olduğunca yuvarlak sözcüklerle -galiba Sayın Bakanın gazetecilik birikimiyle yaptığı- bir üst örtme çabası görüyoruz. İkinci bölüm ne? İkinci bölümde de yapacaklarını anlatıyorlar; galiba yeni iktidara geldiniz, yapacaklarınızı anlatıyorsunuz öyle mi?

Arkadaşlar, ben size şunu ifade etmek isterim: Bakanlık bürokratları, Sayın Bakan ve Yardımcıları; Bakanlık ve Meclis koridorlarından çıkın, mesela Kars’ta bir ahıra girin, eğer size vatandaş “Yem fiyatlarında hiç sorun yok, hayvan beslememde de hiç sorun yok, durumum gayet iyidir.” diyor ise siz yüzde yüz haklısınız. Ben soruyorum size, en son ne zaman ahıra girdiniz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Geçen hafta.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ya da yine ifade edeyim, ben Silivri’de Toprak Mahsulleri Ofisinin önündeydim. TMO’nun önünde kilometrelerce kuyruk var, insanlara randevu verilmiyor ve bunun nedeni olarak da randevu sistemindeki sorunlar anlatılıyor. Türkiye, randevu sistemindeki sorunu istese bir dakikada çözer, istemediğiniz ne biliyor musunuz? Mümkün olduğunca düşük fiyattan buğday almak, onu da mümkünse piyasaya daha ucuz fiyatla göndermek istiyorsunuz, o nedenle TMO buğday almasın diye çiftçiye saatlerce, günlerce kapıda bekletiyorsunuz. Azıcık çiftçilik yapan bilir ki biçerdöveri, traktörü, TMO randevusunu aynı güne denk getireceksiniz. Kimin umurunda! Soruyorum, kimin umurunda? TMO önünde bekleyen beklemeye devam etsin... Yani burada konuştuğunuzu gidip TMO önünde kuyrukta bekleyen Trakya’daki çiftçiye anlatabilirdiniz orta yerde sorun yok demektir ama o çiftçinin size neler söyleyeceğini ben tahmin ediyorum.

Başka bir şey, burada şeker fabrikalarından bahsettiler. Arkadaşlar, bize anlatmayın, bakın, biz kitabımı yazdık, işte burada. Yirmi yıldır şekerde neler yaptığınızı biliyoruz. Şeker fabrikalarını nasıl özelleştirdiğinizi, nişasta bazlı şekere nasıl alan açmaya çalıştığınızı biliyoruz. Ne olmuş biliyor musunuz? Ben size rakam vereyim: Şekerde son yirmi yılda pancar eken çiftçi sayısı 492 binden 86 bine düşmüş, 492 binden 86 bine düşmüş! Pancar ekilen alan 3,7 milyon hektardan 3 milyona düşmüş. Geçmişte dört yılda bir pancar sırasını bekleyen, onunla oğlunu evlendiren, borçlarını ödeyen çiftçi şimdi pancar ekemez hâle gelmiş; siz bize şekerdeki başarılarınızı anlatmakta herhangi bir tereddüt duymuyorsunuz. Arkadaşlar, gidin, Kayseri’de, Tokat’ta şeker fabrikaları önünde, pancar silolarının önünde çiftçiyle bir buluşun, eğer oradan sağlıklı, gayet keyifle çıkabilirdiniz sorun kalmaz.

Dönelim, Adana’ya gidin -burada milletvekili arkadaşlarımız var- bir mısır çiftçisine sorun. “Mısırdaki durumum iyidir, keyfim yerindedir.” cevabını alırsanız ben burada yalan söylüyorum demektir. Sizlere ne söyleyeceklerini biliyorum çünkü ben hafta sonu o taraftaydım, anlatıyorlar. Veya tam zamanı, bakın, tam zamanı, Mersin’e, Hatay’a gidin, narenciye çiftçisinin bir hatırını sorun; bakalım onlar size ne diyecekler, bakalım narenciye çiftçisi size ne söyleyecek? Arkadaşlar, burada her gün kravatlarımızı takıyoruz, tıraşlarımızı oluyoruz, beyaz gömleklerimizi giyiyoruz. Niçin yapıyoruz bunları? Birbirimize masal anlatmak için mi yapıyoruz yoksa Türkiye’nin gerçeklerini burada konuşmak için mi yapıyoruz?

Bakın, şu, dünyadaki gıda enflasyonunun göstergesi; sevgili arkadaşlar, burada birbirine paralel giden rakamlar var, bir de burada uzun bir çizgi var, görüyor musunuz? Sayın Bakan, sayın bürokratlar; görüyor musunuz, uzun bir çizgi var? Bu, dünyada gıda enflasyonunda Türkiye’nin yüzde 75’le 1’inci olduğunu gösteriyor; Türkiye yüzde 75’le gıda enflasyonunda 1’inci. Bizden sonra gelen memleket neresi? Bizden sonra gelen memleket Macaristan; yüzde 13. Yani Türkiye’de Macaristan’ın 4 katından fazla gıda enflasyonu var. Bu Türkiye nasıl bir Türkiye? Bu memleket on bin yıl evvel dünyada tarımın başladığı memleket yani biz Türkiye’yi, dünyada tarımın başladığı memleketi gıda enflasyonunda kendinden sonra gelen ülkeye 4 kat fark atacak şekilde 1’inci konuma getirmişiz. Biz burada Tarım Bakanlığı bütçesi konuşuyoruz, hiç olmazsa Bakanlıktan bu gıda enflasyonunun bir mazeretini, bir özrünü ve varsa bunu aşağıya çekmek için planlarını duymak isterdik. Ne anlatıyorsunuz? Avrupa’da 1’incilermiş arkadaşlar.

Söyleyeyim size, Türkiye dünyanın en büyük 17’nci ekonomisiydi aldığınızda, şu anda 21’inci ekonomi. Elbette bu büyük ekonominin üretimi fazla olacaktır; siz insanların doyurabiliyor musunuz, sorun burada. Bu memleketin insanları aç, 20 milyon insan açlık sınırında Türkiye’de. İnanmıyorsunuz değil mi? Bağcılar’a gidin, kadın anlatıyor, “Bir karnıyarık yapmak istiyorum, evladım istiyor ama

patlıcan alamıyorum, bir tane patlıcan aldım, içine de et koymadan çocuğuma karniyarik yaptım.” diyor. Biz bunu sanki hiçbir şey olmamış gibi burada anlatmaya devam edeceğiz, öyle mi? Arkadaşlar, bu böyle devam edemez. Bizim bunlara önlem alma zorunluluğumuz vardır.

Gelelim ne yapılması gerektiğine; bir şeyleri saptamak zorundayız, başka siyasal partilere, farklı siyasal partilere ait olabiliriz, bir şeyleri saptamak zorundayız. Türkiye’nin 1980 yılında nüfusu 44 milyondur, bugün 86 milyon. Demek ki biz her yıl 1 milyon nüfus artırmışız, kırk iki yılda 42 milyon nüfus artırmışız. Demek ki biz bu nüfus artışına paralel bir şekilde kendi üretimimizi artırmak zorundayız. Geçmişteki üretimi aynen devam ettirmek Türkiye’nin bir yıl daha geri kalması demektir. Ben şimdi size rakam veriyorum. Dünyanın en büyük ihracatçısı diye anlatıyorsunuz ya, doğru değil ama önce size çok net anlaşılması için bir şey soracağım. En temel ürünleri sayacağım size, içlerinden birinde Türkiye kendine yetiyorsa “Gökhan Günaydın doğru söylemiyor.” deyin. Buğday -söyleyeceğinizi biliyorum, anlatacağım şimdi- arpa, mısır, soya, ayçiçeği, çeltik, baklagiller, mercimek, nohut, et, et ürünleri; bunlardan bir tanesinde “Türkiye kendine yetiyor.” deyin, bir tartışma açalım, bir tanesinde. Ve siz bize diyorsunuz ki: “Türkiye gıdada ihracatçı bir ülke.” Doğru değil.

Tarımsal ham madde dış ticaretinde ne olmuş ben size söyleyeyim: 2020’de 4,1 milyar dolar, 2021’de 5,6 milyar dolar, 2022’de 7,5 milyar dolar açık vermişiz. Ha, aydın namusu için de şunu söyleyeyim: Tarımsal ham madde dış ticaretinde bu memleket açık veriyor ama gıda sanayisinde fazla veriyor ve ikisi birbirini tapa ediyor ama bu bizim tarımsal ham maddede net ithalatçı olduğumuz gerçeğini değiştirmez. Buğday değil mi, buğdayın ana vatani Türkiye; yılda 10 milyon ton buğday ithal ediyoruz. Hazırlanm, hadi söyleyin “Evet, buğday ithal ediyoruz ama kardeşim, un ihraç ediyoruz.” söyleyin “Makarna ihraç ediyoruz, bulgur ihraç ediyoruz.” Hepsini doğru. Arkadaşlar, TMO Genel Müdürü burada, ben yıllarca TMO’da uzmanlık yaptım. Eş değer katsayıyla, çevirme katsayısıyla hesaplıyorsanız Türkiye’nin işlenmiş tarım ürünü ihracatı için kullandığı ham madde miktarının 7 milyon ton olduğunu bulursunuz yani Türkiye, buğdayda 3 milyon ton her yıl şakır şakır açık veriyor. Gizlemekle kimse bir yere varamaz, gizlemekle kimse bir yere varamaz. Bizim yapmamız gereken, bu artan talebe karşılık ekim alanlarımızı artırabilir miyiz, buğday üretimimizi artırabilir miyiz?

Arkadaşlar, rakamlar var, bu rakamlar size hiçbir şey söylemiyor mu? Bakın, ne dedim size? Türkiye yılda 1 milyon nüfus artırıyor dedim, yılda 1 milyon. Peki, ne olmuş, ekim alanlarında ne yapmışız, ben size rakam vereyim. Türkiye’nin son yirmi yılda ekim alanı 2,7 milyon hektar azalmış. Bakın, ben sizin gibi dekara çevirerek söylemiyorum, azından söylüyorum. Siz diyorsunuz ya: “Her yeri, her şeyi...” Peki, ben dekarından söyleyeyim: Türkiye son yirmi yılda 27 milyon dekar ekim alanlarını azaltmış, çiftçi ekmekten vazgeçmiş. Bu, 3 Trakya alanı büyüklüğündeki alanı ifade ediyor. Bunun sebebine ilişkin:

- a) Bir araştırmanız var mı?
- b) Bir çözümünüz var mı?

Soruyorum ya, bu bir veri değil mi, bunu sunumunuzda niye söylemiyorsunuz? “Türkiye’de 27 milyon dekar alanı çiftçi ekmekten vazgeçti, Tarım Bakanlığı olarak bunu görmekten üzüntü duyuyoruz ve bunu çözmek için şöyle önlemler alıyoruz.” niye demiyorsunuz? Gerçeği olmamış gibi göstererek bir yere varabilir miyiz? İlave rakam söyleyeyim size: Çiftçi sayısı... Çiftçimizle övünüyoruz, övünelim çünkü onlar son çiftçiler artık. Türkiye’de 2,5 milyondan fazla; 2,6 milyon çiftçimiz vardı Çiftçi Kayıt Sistemi’ne bağlı, şimdi 2 milyon 130 bin çiftçimiz kaldı. Ortalama çiftçi yaşı kaç arkadaşlar?

AYHAN BARUT (Adana) – 55.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Köylere gidiyorsunuz değil mi, gidiyor musunuz? Arkadaşlar, ortalama çiftçi yaşı 55-56. Genç çiftçileri gerçekten özendirmek için -iş olsun diye değil, AB projesinden bahsetmiyorum, sahte işlerden bahsetmiyorum- gerçekten genç çiftçileri özendirmek için ne yaptınız, hangi sonucu aldınız? Bugüne kadar hangi projede kaç yüz bin genç çiftçi tarlaya, alana geri döndü? Köylerin okullarını kapatırsanız, kırsal alandaki sosyal altyapı yatırımlarından vazgeçerseniz, bırakın vazgeçmeyi, tahrip ederseniz bu genç insanları nasıl olacak da kırsal alana çekeceksiniz?

Bir başka önemli konu sevgili arkadaşlar, hayvancılık. Ben gerçekten hayret ediyorum. Sayın Bakan, görüyorum işte, GÜBRETAS’ta uzun zaman çalışmış ama önceden Marshall’da çalışmış, sonra gazetecilik yapmış. Mesela gübre fiyatlarında inanılmaz bir artış var, değil mi arkadaşlar? Var mı, yok mu arkadaşlar? Ben size bir rakam vereyim mi? Hani dedim ya gıda enflasyonunda yüzde 75, dünya 1’incisiniz. Gariban çiftçinin sesi çıkmıyor, sesi. Türkiye Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi’ndeki enflasyon yüzde 150. Yüzde 150’lik enflasyonla bu memleketin kahraman çiftçisi üretim yapmaya çalışıyor.

Peki, GÜBRETAS’ın yıllarca İcra Kurulu Başkanlığını yaptınız, ne oldu arkadaşlar, gübre fiyatlarında bir eksilme, azalma mı var yoksa çiftçinin ulaşamadığı bir gübre fiyatı mı var? Daha önemlisi şu: Ne önlem alıyoruz ya, ne önlem alıyoruz; gübre fiyatlarını uygun noktaya çekebilmek için ne önlem alıyoruz? Yem fiyatlarından bahsediyor. Arkadaşlar, övünüyorsunuz yem fiyatlarıyla. Ben rakam vereyim size ya: Bunu Türkiye’de yemle uğraşan herkes biliyor, bizim bilmediğimizi mi sanıyorsunuz? Burada bahsetmediğiniz zaman üstü örtülecek mi sanıyorsunuz? Türkiye yılda 25 milyon ton yem üretiyor. Ne kadarı ithal ham maddeye dayanıyor, ne kadarı? 13 milyon ton arkadaşlar. Ürettiğimiz her 2 kilogram yemin 1 kilogramlık ham maddesi dışarıdan geliyor. Dışarıdan soya almazsanız, mısır almazsanız, buğday almazsanız, arpa almazsanız içeride yem üretmez durumdasınız ve buna rağmen, bize yem sanayisinde yaşanan olumlu gelişmelerden bahsediyorlar arkadaşlar; hayret ediyorum. Hani, bir bakan vardı ya “Dolardaki artıştan size ne?” diyordu. Çiftçi ahırına koyduğu, hayvanının önüne koyduğu 1 torba yemdeki fiyat artışlarını görünce gözlerine inanamıyor. Sebep ne? Çünkü siz ekonomiyi öyle bir tahrip ettiniz ki 13 milyon ton ithal ham maddeye dayalı olan yem fiyatları uçtu, uçtu ve çiftçi hayvanının önüne yem koyamadı; ne gam! Yani burada biz hep beraber toplanacağız, kravatlarımızı takıp beyaz gömleklerimizi giyineceğiz; bunların hiçbirinden bahsetmeyeceğiz, öyle mi? Gerçekten inanamıyorum.

Ya, siz meradaki iyileşmelerden bahsediyorsunuz. Arkadaşlar, rakamlar ortada yok mu ya? Rakamlar ortada yok mu? Ben size rakam vereyim: Şu anda 14 milyon hektar olduğunu söylüyorsunuz mera miktarının değil mi? 2000 yılında 17 milyon hektardı. Eğer şu anda bu memlekette kullanılabilir 14 milyon hektar mera olsun, çayır olsun ben ziraat mühendisliği diplomamı yırtarım. Kimi kandırıyorsunuz? Türkiye’de çayır kalmadı, mera kalmadı; verimli çayırı, merayı ancak müzeli olarak görebilecek duruma geldik. Mera ıslah çalışmaları hiçbir sonuç vermedi, birbirinizi kandırmaktan vazgeçin. Arazi toplulaştırma çalışmaları ancak yolsuzluk öykülerine konu edilebilir, bunları bilmiyor muyuz? Türkiye’de hayvancılık öldü, bunları bilmiyor muyuz? Rakam vereyim size, rakam: Türkiye’nin 1980’de 16 milyon sığırdı. Ne kadar bugün sığırdı? 17 milyon mu? Türkiye’de nüfus 1980’den bugüne 42 milyon artmış, sığır varlığımız 16 milyondan 17 milyona çıkmış. Rakam doğru mu? Rakamın doğru olmadığını sektördeki herkes biliyor.

Manda... Mandaları müzeye koymamız lazım korumak için. 1980’de 1 milyon mandası vardı memleketin, bugün 172 bin mandası var; her 10 mandadan 8’i yok oldu. Ne yapıyoruz? Söylersiniz şimdi bana, manda koruma projeleri yapıyorsunuz. Sonuç ne, sonuç, sonuç ne; söyleyin bana. Koruma projesiyle birilerini zengin ettiğinizi biliyoruz arkadaşlar; önemli olan, manda varlığı artıyor mu, mandayla uğraşan çiftçi para kazanıyor mu.

Koyun... 49 milyon koyunu vardı memleketin 1980’de, bugün 44 milyon koyunu var; 6 milyon koyunumuz kaybolmuş. Nüfus 42 milyon artarken biz 6 milyon koyunumuzu kaybetmişiz. Keçi 19 milyondan 11 milyona inmiş, ne gam! Siz konuşmaya devam edersiniz, hatta bir şey daha söylersiniz. Arkadaşlar, bilime aykırı açıklamalar yapmaktan ne zaman vazgeçeceksiniz?

Türkiye’nin kırmızı et üretimi 2020’de 1 milyon 70 bin ton, 2021’de 1 milyon 952 bin ton. Ne oldu arkadaşlar ya! Hani, bunlar canlı varlıklar, popülasyon. Bir memlekette bir popülasyonda, bir canlı hayvan varlığında on beş yıldır 1 milyon tonun altında olan kırmızı et üretimi nasıl olur da bir yılda 1 milyon ton daha artar? Kimi kandırıyorsunuz? İstatistiklerle oynayarak bir yere varacağımızı mı sanıyorsunuz? Halının altına gerçekleri süpürerek nereye varacağımızı sanıyorsunuz? İki şey oluyor, biliyor musunuz? Bir, açıkça istatistiklerle oynuyorsunuz. İki, süt fiyatları vesaireyle, yem fiyatları vesaireyle hayvan besleyemeyen çiftçi, besici hayvanını kestirmek zorunda kalıyor ve siz bunu övünme meselesi yapıyorsunuz.

Arkadaşlar, bu kafayla bu Bakanlık yönetilemez. Ben samimi söylüyorum. Ben ziraat mühendisiyim, 1985 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesinden mezun oldum, mesleğimle onur duyuyorum. Bu mesleğin oda başkanlığını yıllarca yaptım. Tarım Bakanlığında çalışan arkadaşlarımızla da övünürüm ama ortaya çıkan tablo Türkiye’nin geleceğini göstermiyor. Türkiye’nin maalesef önünde yaşayabileceği bir gelecek, ifade edebileceği bir durum kalmadı.

Bir rakam daha vereceğim size. Türkiye’de “iklim değişimi” diye bir şey var mı? Dünyada iklim değişimi var, değil mi? Bu memlekette iklim değişiminin etkisini nerede görüyoruz? Mevsimler kayıyor. Bilim insanları diyor ki: “Akdeniz havzası, iklim kuşaklarının her yıl 150 ila 300 kilometre kuzeye doğru kaydığı bir havzayı göstermektedir.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Günaydın, süreniz doldu; iki dakika ek süre veriyorum, lütfen tamamlayalım.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Yani biz o zaman neyi görmeliyiz? Bu memlekette yaptığımız sanayi faaliyetleri, tarım faaliyetleri, bunların tamamını, bu iklim değişimi gerçeğine göre yeniden organize etmeliyiz. Ne yapıyoruz? Valla sulamadan bahsettiniz, hayret ettim. Arkadaşlar, Türkiye’de ne kadar alan sulanabiliyor? Şu rakamı söyleyenler olabilir içinizde, artırıyoruz falan. Türkiye’nin teknik ve ekonomik ölçütlere göre sulanabilen alan varlığı ne kadardır? Optimal alan 8,5 milyon hektar. Peki, bu rakamı bize kim söylemiş? Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ne zaman söylemiş? Otuz beş yıl evvel. Peki, teknik ve ekonomik koşullar değişmedi mi? Bizim sulayabileceğimiz alan sayısı artmadı mı? Artmadı, çünkü sulayabileceğimiz alan varlığını artırırsanız sizin ne kadar alana daha sulama yatırımı götürmeniz gerektiği ve bu alandaki açığımız ortaya çıkar. GAP bölgesinde ne kadar alan sulayabileceğiz? 1,8 milyon hektar. Soruyorum arkadaşlar, ne kadar alana su götürdünüz? Yirmi yıldır iktidardasınız; 1,8 milyon hektardan ne kadarına su götürdünüz? Var mı içimizde Şanlıurfa milletvekili, Diyarbakır milletvekili, Mardin milletvekili? 600 bin hektar bile değil yani üçte 1’ine bile götürmediniz daha ve siz burada, sulama yatırımlarıyla övünüyorsunuz. Arkadaşlar, biz burada birbirimizi karalayarak, birbirimizi aşağı

çekerek bir siyaset yapamayız ama hepsinden önemlisi, gerçekleri gizleyerek bir siyaset yapamayız. Bu memlekete bir borcumuz varsa hep beraber bu tarım ve gıda sorununu olduğu gibi saptamak ve doğru dürüst çözümler üretmek zorundayız.

Ben, önümüzdeki zamanın buna hizmet etmesini diliyorum ve tüm arkadaşlarıma saygılarımı sunuyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Günaydın, teşekkür ederim.

Şimdi HEDEP Grubu adına Sinan Çiftyürek.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, sayın vekiller; HEDEP Grubu adına hepimizi saygıyla selamlıyorum, başarılar diliyorum.

Sayın Bakanın elinde kitapçıkla konuşmasını dinleyince, bize sunum yapınca aklıma iki şey geldi: Birincisi, bizim, Tokat Pazarcıklı Hüseyin emminin söylediği sözdü ”Tavuğu sofrada, toprağı saksıda görenler hayatı kavrayamaz.” Yani Sayın Bakan bu kitapçığı okurken benim aklıma... Demin CHP Grubu adına konuşan vekilimiz de dile getirdi; Ceylanpınar’da, Van’da, Türkiye’nin çeşitli kentlerinde çiftçinin sokaktaki hâlini göz önüne getirdi. İkincisi, bir şey daha aklıma geldi; AK PARTİ, yirmi bir yıldır hem iktidar hem de muhalefet oyununu oynamayı bu Tarım Bakanlığıyla ilgili sunduğu konuşmada da ya da öneride de gündeme getirdi. Bir kez daha “Ben hem iktidarım hem de muhalefetim.” diyor. Üçüncüsü, yine, gıdayla ilgili, tarımla ilgili ne kadar önemli işler yaptığını anlatırken aklıma somut bir veri geldi. Türkiye’de kırmızı etin kilosu ortalama 10-12 euro, Almanya’da 7-8 euro; bu kadar basit hesap kitap.

Şimdi, konuştuğumuz konu tarım. Burada tabii ki antik toplumların tarım sosyolojisi üzerinde durmayacağım ama birkaç şey söylemek istiyorum. İnsanlık uygarlığa tarımla girdi. Nereden girdi? “Verimli hilal” denilen, merkezinde Urfa ile Diyarbakır’ın bulunduğu coğrafyadan girdi. Yani tarım, insanlığın uygarlaşma sürecinde olmazsa olmaz yaşamının bir parçası, stratejik önemdedir her zaman. Dün de öyleydi, bugün de tarım yine stratejik öneme sahiptir. Devamında birkaç şey söyleyeceğim bununla ilgili.

Şimdi, 21’inci yüzyıl tarım yüzyılı. 21’inci yüzyıl için çok şey söyleniyor: “Tarım yüzyılı” deniliyor, “kadın yüzyılı” deniliyor, “ekoloji yüzyılı” deniyor. Aslında üçü de doğru ama bunların başında tarım yüzyılıdır. Niye tarım yüzyılı? Bununla ilgili birkaç veri sunmak istiyorum sadece. E, artık Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ilan etti, dedi ki: “Küresel ısınma değil, biz küresel kaynama sürecine girdik, çağına girdik.” Bu ne demektir? Çok ciddi bir iklim krizini, tarımı, gıdayı etkileyecek olan çok ciddi bir iklim krizini gündeme taşıyacaktır, taşıdı zaten. Artan dünya nüfusu var hızla, Türkiye’de de bu böyle. Kentlerin nüfusu olağanüstü artıyor; kent, tarımsal alanda üretici değil ama nüfusu olağanüstü artıyor. Mega felaketler malum, kapıda. Her geçen gün sistematik olarak mega felaketler artmaya devam ediyor. Önemlisi, tarım kaynakları, hayvancılık neoliberal politikalarla sermayenin bencil çıkarlarına -başta sanayi ve madencilik alanında olmak üzere- peşkeş çekilmeye devam ediyor, ısrarla inat ediyor. bütün bunlar bir şeyi bize gösteriyor, deniyor ki: “Gıda krizi tehlikesi var.” Aslında gıda krizi tehlikesi yok, gıda krizi bütün dünyada ve Türkiye’de de kapıyı tekmeliyor, biz farkında değiliz. Bazı veriler var, onları anlatmak istemiyorum yani dünyada ne kadar milyar şu anda açlıkla yüz yüze. 333 milyon çocuk yoksulluk yaşıyor, Türkiye’de veri var ortada, deniyor ki nüfusun yüzde 98’i yani 83,3 milyonu yoksulluk sınırının altında, nüfusun yüzde 60’ı yani 56 milyonu ise açlık sınırının altında. Bu bir veri değil mi, bu ciddi bir uyarı değil mi tarımsal anlamda? Yani açlık kapıyı tekmelemiyor mu, niye pembe

tablolar çiziyoruz biz? Şimdi eğer ekokırım yani insanoğlu “Güç bende. Teknolojiyi arkaladım ben; doğaya, çevreye istediğimi yaparım.” demeye devam ederse -dün Avustralya’da olduğu gibi Türkiye’de de gündeme geldi- doğanın buna tepkisi inanılmaz olacak.

İkincisi, tarım neden ön plana çıkıyor 21’inci yüzyılda? Demin de bir cümleyle vurguladım; tarım, sadece tarımsal alanda çalışanlarla sınırlı bir girdi değil, başta kentlerde yaşayan milyarderler ve önemli hayvanlar için de yaşamsal öneme sahiptir. Bu açıdan, değişen iklim kriziyle paralel ele alındığı zaman tarımın önemi büyüyor. Zaten dikkatinizi çekerim: Amerika, Avrupa ülkeleri, Çin ve hatta Türkiye tarımın 21’inci yüzyılda artan önemi nedeniyle ne yapıyorlar? Başta Afrika olmak üzere, kısmen Latin Amerika’da toprak satın alıyor. Çünkü teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin -bilşim teknolojisi- ne kadar yaşamı etkilerse etkilesin... “Teknoloji önemsizdir.” demiyoruz, sonuçta hayat maddidir, insan maddidir. Teknoloji şunu da öğretmedi, öğretse de zaten insanlıktan çıkacak yani günde bir hapla insan yaşamını sürdürecektir düzeye gelirse zaten bir manası kalmaz insanın. O nedenle tarımın önemi 21’inci yüzyılda devam ediyor. Sayın Bakan kitapçığı bize sunarken, biz bu veriler ışığında tarımın stratejik önemine ilişkin sözün ötesinde somut şey görmedik. Hâlen Süleyman Demirel’in -sanayi, sanayi, sanayi- tarımı sanayinin bir eklentisi hâline getirdiği politika devam ediyor.

Şimdi Türkiye tarımından belli başlı birkaç veri sunmak istiyorum. Aslında Türkiye, demin sözünü ettiğimiz uygarlığın beşiği yani on-on iki bin yıl önce uygarlık tarım ve hayvancılıkla bu coğrafyaya girdi. Böylesine bir tarihsel arka plana sahip, çok zengin, on-on iki bin yıllık bir arka plana sahip, çok ciddi bir biyoçeşitliliğe sahip ve çok önemli toprak, su ve güneşin uyumuna sahip ama bunu verimliliğe dönüştürmüyor. Şimdi, demin bazı verilerle Sayın Bakan övündü, dedi ki: “Biz hasılda Avrupa’nın 1’incisi, dünyanın 4’üncüsüyüz.” Şimdi, problemin ana kaynağı burada. 80 milyonluk ülke tabii ki hasılda Avrupa’nın 1’incisi olur. Aslında burada ana sorun -orada herhangi bir veri görmedik ki biz- tarımdan mutfığa kayıp ne düzeyde? Bu çok ciddi bir sorundur. Bu sadece Türkiye’nin meselesi de değildir, dünyanın meselesidir. Buna ilişkin biz herhangi somut bir veri ya da tedbir görmedik.

Diğeri: “İthalatta biz şöyle önemliyiz.” denildi de şimdi ithalat konusunda da aslında diyelim ki Türkiye’nin kaynakları ve büyüklüğü dikkate alındığı zaman, Fransa, Almanya kıyaslandığı zaman Türkiye övünülecek bir durumda değildir. Peki, ihracat üzerinde niye durulmuyor? Şimdi, ihracata ilişkin olarak bir veri var burada. Türkiye, ihracatta dünyanın ilk 15’i arasında bile yer alamıyor. Burada dünyanın ilk 10’u var, ilk 10 ülkesi var. Hollanda GAP’ın yarısı ya, GAP’ın yarısı. Türkiye Hollanda’nın 20 katı. Hollanda 40 bin kilometrekare, bunun yarısı da zaten dolgu. Hollanda 94 milyar dolar ihracat yapıyor, Türkiye’nin yanılmıyorsam 34-35 milyar dolar. Bu övünülecek bir durum mudur? İthalat girdisinde neler olduğunu ayrıca biz biliyoruz, onun üzerinde ayrıntılı durmak istemiyorum. Demek istediğim şey şu: Eğer Türkiye bugün ihracatta böylesine bir arka plana sahipken, sözü edildiği bir yerde yer almıyorsa bunun üzerinde ciddi olarak düşünülmesi gerekiyor.

Şimdi Türkiye’de -demin benden önce konuşan hatipler de dile getirdi- üretim nüfusla ters orantılı düşüyor. Nüfus artıyor olağanüstü bir hızla ama tarımsal üretim, başta buğday olmak üzere -ki buğdayın merkezi malum Urfa Hilvan’dır, Karacadağ’dır yani buğdayın ilk üretimi, ilk evcilleştirildiği alan- böyle bir arka plana sahipken, biz bugün buğdayı ithal ediyoruz. Yani böyle devam ederse bu tablo ileride Türkiye çok ciddi bir gıda kriziyle, derinleşen bir gıda kriziyle yüz yüze gelecektir.

Hayvancılık konusunda... 1980’de kişi başına 1,9 ile 84 milyon hayvan var Türkiye’de. Yıl 2023, nüfus olağanüstü artmış fakat hayvan sayısı kişi başına 0,8’le 69 milyona gerilemiş. Neyle övünüyoruz biz? Ya, biz eti İran’dan alıyoruz, kırmızı eti ithal ediyoruz böyle bir zengin coğrafyada.

Şimdi, diğer bir veri: Buğday üreticisinin, tahıl üreticisinin, buğday, arpa, fındık üreticisinin, fıstık üreticisinin Hükûmetin ilan ettiği taban fiyata ilişkin itirazı bir dert -itiraz ediyor, düşük- o fiyatla bile ürününü satamaması ikinci dert. Demin yine dile getirildi, biz bunu yaşadık. Vatandaş günlerce kamyonuyla Viranşehir’de, Diyarbakır’da ya da diyelim ki başka kentlerde, Konya’da buğdayını Toprak Mahsulleri Ofisinin önünde satamadı. Jandarma müdahale etti ya, düşünebiliyor musunuz bu rezaleti? Neydi? Orada bekletildi, vatandaşın acil ihtiyacı var, satması lazım, neye yönlendiriliyordu direkt olarak ya da dolaylı olarak? Tüccara yönlendiriliyor. Devlet Malzeme Ofisi devletin, Hükûmetin belirlediği fiyattan çiftçiden buğdayını, fıstığını, fındığını alamadı, alamıyor, tüccara yönlendiriyor.

Türkiye’deki nominal enflasyonla ilgili olarak -aslında demin izah edildi, tablo sunuldu; ben de dile getireyim- neden hiç bunun üzerinde durulmadı Sayın Bakan kitapçığı bize sunarken, pembe tablo çizerken? Türkiye enflasyonda dünya 1’incisi. Şeye gerek yok, ben kendi yaşamımdan biliyorum, coronadan önce elmanın kilosu 1,5-2 liraydı, bugün 40 liraya alıyoruz, 40 lira; bakabilirsiniz esnafa, bakkala ve manava... Bu zaten her şeyi izah ediyor, bütün kalemlerde bu böyle.

Şimdi, GAP ve DAP’la ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. GAP hakkında... DAP’ın lafını etmeye gerek yok. DAP’la ilgili çok şey söylendi, bir hareketlilik yok Serhat bölgesinde; biliyorum, ben Van Milletvekiliyim, gözlemliyorum, somut, elle tutulur herhangi bir şey yok; propaganda edildi, izleyeceğiz. GAP’la ilgili ise burada -benden çok daha iyi biliyorsunuz- bir barajın ömrü ortalama altmış, yetmiş yıl; elli ile yüz yıl, ortalama altmış, yetmiş yıl. Ya el insaf ya, ya elinizi vicdanınıza koyun ya! GAP’ın yapıldığı bölge dünyanın merkezi, birinci dünya. Yani diyorlar ya “Birinci dünya, ikinci dünya, üçüncü dünya...” Birinci dünya burası, tarih burası, insanlık burada tarihe girdi ve siz doğanın dengesine elinizde teknolojik güç var diye müdahale ediyorsunuz. Altmış, yetmiş yıllık bir baraj için -bir insan ömrü kadar bile değil, değil mi- doğanın dengesini altüst ediyorsunuz. Çok geçmeyecek Urfa-Mardin hattında -şimdi Konya’da nasıl obruklar oluşuyor- orada da oluşacak bu. Toprak tuzlandı, kanser derinleşiyor Sayın Bakan; bunu siz bizden daha iyi biliyorsunuz, bürokratlar bizden çok daha iyi biliyor ama kısa vadeli, bencil çıkarlar adına müdahale etmiyorsunuz. Değil yeni barajlar yapmak, var olan barajların sonuçlarını nasıl ortadan kaldıracamız diye, GAP’ın ortada bırakacağı hasarı ne yapacağız diye bizden sonraki nesil... Onun üzerine düşünmek lazım.

Hasankeyf’i biliyorsunuz, bir tarih toprağa gömüldü. Sayısız baraj var. Ayrıca söz barajlardan açılmışken şimdi Türkiye güvenlik adına -Milliyet gazetesinde bir veri vardı, şu anda elimde yok- 10 baraj yaptı. Nerede yaptı? Şırnak ve Hakkâri bölgesinde 10 baraj yapma kararı aldı. Amaç? Güvenlik. Bunu siz bir yabancıya anlatamazsınız. Ben dışarıdan buraya gelen bir Fransız dostuma, bir komünist partiden gelen birine anlattığım zaman buna inanmadı. İnanmıyor yani “Olur mu böyle bir şey?” diyor, bu akıl tutulmasıdır ya. Siz güvenlik nedeniyle baraj yapıyorsunuz ve sadece doğanın dengesini bozmuyorsunuz, aynı zamanda bir tarihi toprağın ve suyun altına gömüyorsunuz, bütün zenginlik kaynaklarını ortadan kaldırılıyorsunuz.

Şimdi kürdistan bölgesi diyeceğim, tepki göstermeyin.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Öyle bir bölge yok ama...

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) – Yargıtayda da, şeyde de dile getirdim; dedim ki: “Her insanın bir annesi var, annesi olmayan bir insan yoktur; ülkesi olmayan bir millet de yoktur.” Hani ben girmek için “kürdistan” tabirini kullanmak istemiyorum. Şunu demek istiyorum: Hükûmet, iktidarlar negatif politika izliyor. Serhat bölgesini çok net biliyorum, bununla ilgili biz basın açıklaması da yaptık. Başta uçak meselesi üzere birçok konuda Van merkezli Serhat bölgesi ve bütününe ilişkin olarak ekonomik alanda da tarımsal alanda da negatif politika izleniyor, sürdürülüyor.

Şimdi “Meralar, yaylalar...” denildi ya, demin dile getirildi; ya meraları, yaylaları bizim insanlarımız hâlâ kullanamıyor, güvenlik gerekçesiyle Diyarbakır’dan Hakkâri’ye kadar meralar, yaylalar hâlâ kullanılmıyor ve üstelik demin sözünü ettiğim barajlar binlerce çobanın, böceğin barınma ve yaşam alanı olan mağaraları su altında bıraktı.

Bir fotoğraf daha var bende, negatif ayrımcılığın somut verisidir -zaman da daraldı- somut önerilerle ilgili birkaç şey söyleyeceğim. Şimdi, bu ilk büyük 10 baraj; bunun 7’si Kürt kentlerinde -hadi kürdistan demeyeyim, Kürt kentlerinde diyeyim- 4’ü Diyarbakır, Mardin, Urfa, Elâzığ. Ama yaz ve kış -biz basında yazıyoruz- en büyük elektrik sıkıntısını, elektrik nedeniyle en büyük sıkıntıyı kim yaşıyor? Yine Urfa yaşıyor, Diyarbakır halkı yaşıyor, Mardin halkı yaşıyor gerek sulamada gerekse enerjinin başka alanlarda kullanımında. Negatif ayrımcılık dediğim şey bu. “Kardeşiz, kardeşliği büyötmek istiyoruz.” Biz de aynı şeyi söylüyoruz, ortak payda üzerinde, ortak eşitlik üzerinde, ortak tanınma üzerinde sürdürmek istiyoruz ama bu negatif ayrımcılık politikasına son verilmesi lazım. Ayrıca, mesele zaten yeni HES’lerin yapılması değil, var olanların da kullanımı yüzde 50. Bugün Atatürk Barajı’nın, Keban Barajı’nın, sözünü ettiğim barajların şeyi yüzde 50 oranında kullanılıyor.

Çözüm önerilerine ilişkin olarak birkaç şey söyleyeceğim, bizim arkadaşlar da dile getirecekler. Bir: Bir kere, bu sektörel disiplinde tarımın başa alınması lazım. Dünyada tarım 21’inci yüzyılda eğer ana sektörsel, stratejik sektörsel planlamada da bunun mutlaka başa alınması lazım. İki: Bu, tarıma ve doğaya müdahale “güç bende” ekokırım siyasetine son verilmesi lazım, özellikle madencilik başta olmak üzere ki hâlen birçok yerde biz bunu yaşıyoruz, görüyoruz. Üçüncüsü: Başta tarım ve hayvancılık alanında olmak üzere -ki bu yaşamsal bir alandır, ticaret konusu yapılamaz, yapılmamalıdır- mutlaka bu neoliberal politikaların sorgulanması lazım. 24 Ocak Kararları devralındı, sürdürülüyor; bunun sonlandırılması lazım. Bütçe, sermaye ve tüccarlar için değil; halk, doğa, çevre için bir bütçe olmalı. Biz bu bütçede onu görmedik maalesef.

Şimdi, başta Tuz Gölü... Kurudu, değil mi dostlar? Sayın vekiller, Sayın Başkan, Sayın Bakan; Tuz Gölü kurudu. İsim vermeyeceğim, daha bir çok göl kurudu ve izledik biz, izlediniz, Hükümet izledi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çiftyürek, süreniz doldu.

Toparlanmanız için ilave süre vereceğim.

Buyurun.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) – İki dakikada bitireceğim.

Tuz Gölü ve buna benzer birçok gölün kuruması seyredildi. Van Gölü’nü seyretmeyin ya. Bakın, Van Gölü de benzer bir tehlikeyi yaşıyor. Van Gölü’yle ilgili zaman zaman basına yansıyor ama bunlar reel politikalar değil. Gerçekten, Van Gölü’nün şu anda yüz yüze geldiği sorunları, burada zaman yok, anlatamayacağım; Van Gölü’ne ilişkin çok ciddi bir planlama lazım oradaki yerel yönetimle birlikte, tabii ki halkın iradesini yansıtan yerel yönetimle birlikte, kayyumla değil.

Elbette, küçük çiftçi oranının yükseltilmesi lazım. Zaten 2006’da iktidar kendisi kararlaştırmış yani yüzde 1 ama hiçbir zaman, son yirmi yıldır uygulanan politikalarda 0,30 ile 0,50 arasını da geçmedi bu. Bunun artırılması lazım, çiftçi dert yaşıyor; çiftçi dert yanmıyor, feryat ediyor çiftçi. Onun için başta toprak ve tavuk meselesini örnek verdim yani sahaya indiğiniz zaman.

Ayrıca, bu, Bakanlık planlamasının bütünü göz önüne alındığı zaman, hâlen sanayi başta, hizmet başta, hâlâ tarım ve hayvancılık üvey evlat. Buna son verilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum, sağ olun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Van Milletvekili Sinan Çiftiyürek'in Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çiftiyürek, burada kullandığınız ifadelerden dolayı Anayasa'nın 3'üncü maddesindeki gibi, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğunu belirtmek isterim. Sayın milletvekillerinin yapacakları değerlendirmelerde Anayasa'nın bu hükmü doğrultusunda gerekli hassasiyetleri göstermelerini rica ediyorum.

Dolayısıyla Türkiye'deki bütün iller, bütün şehirler bizim şehirlerimiz; “Kürt şehirleri, Türk şehirleri, Arap şehirleri” diye bir tanımlamamız yoktur. Böyle bir ayrımcı dil lütfen kullanmayalım; İç Tüzük 64.

Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, Saadet Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Şerafettin Kılıç.

Sayın Kılıç, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; grubumuz adına hepimizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Millî görüş hareketinin mensupları olarak bizler siyasetin yegâne amacını insanlarımızın refah seviyesini yükseltmek ve yaşanabilir müreffeh bir Türkiye'yi ve yeni bir dünyayı inşa etmek olarak görmekteyiz. Görüşmekte olduğumuz Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi stratejik önemi açısından genel bütçe görüşmeleri içerisindeki en önemli kalemler arasında yer almaktadır. “Tarım” dediğimiz gıdadır. Gıda ise insanın yaşamını sürdürebilmesi için gereksinim duyduğu en temel ihtiyaçtır. Dolayısıyla, müreffeh bir ülke en başta tarımsal üretimde kendi kendine yetebilen ülkedir. İklim koşulları ve verimli arazileri dolayısıyla Türkiye'miz tarımda, hayvancılıkta ve orman varlığı açısından kendine fazlasıyla yetebilecek potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır. Ancak şu bir gerçektir ki potansiyel ne kadar yüksek olursa olsun doğru politikalar uygulanmadığı sürece istenilen sonuçlara ulaşılamaz. Nitekim ülkemiz bir zamanlar tarımda kendi kendine yetebilen bir ülkeyken bugün birçok temel ürün dışarıdan ithal eder duruma gelmiştir. Ülkemizde tarım ve hayvancılık kan kaybederken bugün üretim yapmaya çalışan çiftçilerimiz birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır.

Son yıllarda dünya çapında yaşanan salgın hastalık, savaşlar ve büyük ölçekli afetler gıdanın önemini ve hayatiyetini ortaya koymuştur. Sadece bu gelişmeler bile ülkemizde tarım ve hayvancılıkta anlayış değişikliğini gerekli kılmak için yeterlidir ancak ne var ki diğer bütçelerle kıyasladığımızda bu yılki bütçenin de diğerlerinden farklı hazırlanmadığını görüyoruz. Bakınız, ülke olarak özellikle tarım ve hayvancılıkta karşılaştığımız tabloyu üzümler ifade etmek zorundayım. 2024 yılı bütçe planlamasında faiz giderleri için ayrılan kaynağın sadece dörtte 1'i Tarım ve Orman Bakanlığının tamamına ayrılmıştır. Faiz giderleri için ayrılan miktar 1 trilyon 254 milyar lira iken Tarım ve Orman Bakanlığının tamamı için ayrılan miktar 283 milyar liradır. Görmüş olduğunuz tablo ne yazık ki üretimin tablosu değildir. Faiz, alın terini çürüten ve üreticilerimizin kanını emen bir mikroptur. Dolayısıyla eğer üretimden bahsedeceksek evvela faize ayrılan kaynakların neden üretim için ayrılmadığı hususunda kapsamlı bir değerlendirme yapmak zorundayız.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Türkiye bir hukuk devletidir. Kanunlar herkes için bağlayıcıdır. İktidar erki, vatandaşlara karşı sorumluluğunun gereği kanunlara riayet etmek zorundadır ancak iktidar tarafından 2006 yılından bugüne her yıl âdeta yok sayılan bir kanuni zorunluluktan bahsetmek istiyorum. Nedir bu? 2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu'nda çiftçi desteklerinin gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1'inden az olamayacağı hususudur. Baktığımızda hiçbir yılda bu kanuna uyulmamıştır. Bakınız, bu tabloda gördüğünüz gibi son yirmi üç yılda tarımsal destekler hiçbir zaman gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1'ini bulmamıştır. Son yıllarda bu miktar azalmaya devam etmektedir. Tarımsal destekler 2001 yılında yüzde 0,33, 2002 yılında yüzde 0,26; 2023 yılında yüzde 0,25 iken, şu anda üzerinde konuştuğumuz 2024 yılı bütçesinde yüzde 0,22 olarak planlanmış durumdadır. Gördüğünüz gibi tarımsal destekler her yıl istikrarlı bir şekilde azalmaktadır. Desteklerin azaltılması demek üretimin azalması demektir. Mazot, gübre ve elektrik gibi temel girdi kalemlerinin katlanarak arttığı böyle bir dönemde tarımsal desteklerin azaltılması kabul edilebilir bir durum değildir. Üreticiyi korumadığınız sürece tarımdaki kan kaybını önleyemezsiniz. Çiftçilerin destek alabilmesi için Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olması gerekiyor. Bu sistemde ciddi problemler var. Türkiye Ziraat Odaları Birliği kayıt sisteminde 5 milyon 186 bin çiftçi kayıtlı, oysa Çiftçi Kayıt Sistemi'nde sadece 2 milyon 173 bin çiftçi kayıtlı; bu da gösteriyor ki desteklerden çiftçilerin sadece yüzde 42'si istifade edebiliyor. Bu sistemin yeniden düzenlenmesi gerekiyor.

Yine, kırmızı et üretiminin istikrarlı bir şekilde azaldığını görmekteyiz. İşin acı tarafı da, yapılan planlamaya göre, 2024'te üretimin azalacağı tahmin edilmektedir; aynı şekilde, canlı hayvan varlığı ortalama yıllık 500 bin baş azalmaktadır.

Yem fiyatları 3 kat artıyorken süt fiyatları buna oranla sadece yüzde 35 artmıştır. Zarar eden süt üreticisi süt ineklerini kesime vermek zorunda kalıyor. Ulusal Süt Konseyi ve Toprak Mahsulleri Ofisi fiyat belirlerken artan maliyetleri hesaba katmazsa üretim azalır ve nitekim azalıyor.

Nüfusumuz artıyor, buna bağlı olarak ihtiyaç da artıyor ama üretim azalıyor. Peki, ihtiyaç nasıl karşılanacak? İthalatla. Nereden ithal edilecek? Brezilya, Uruguay, Çekya, Avrupa ülkeleri ve diğerlerinden. Tarım sektörünün gıda ve canlı hayvan ihracatı bu yılın ilk sekiz ayında sadece yüzde 5,8 oranında artmışken buna karşılık aynı dönemde gıda ve canlı hayvan ithalatı yüzde 25,1 oranında artış göstermiştir yani her geçen yıl dışarıya biraz daha bağımlı hâle geliyoruz. Çiftçilerimize destek olarak verilmeyen kaynaklar Brezilya'nın çiftçisine, Uruguay'ın üreticisine, Avrupa'nın esnafına veriliyor; değerli arkadaşlar, bu durumu kabul etmemiz mümkün değildir.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; tarım bir millî güvenlik meselesidir; bu hakikati ısrarla hatırlatıyoruz, bu gerçeğe uygun davranılmadığını da görüyoruz. Geçtiğimiz günlerde Genel Kurulda görüştüğümüz On İkinci Kalkınma Planı'nda, 2023'te katma değer in sektörel dağılımında tarım yüzde 6,9'luk oranda yer alırken bu oran 2028 planlamasında yüzde 6,2'ye düşürülmüştür. Böyle bir planlama, tarım ve hayvancılığın önemsenmediğinin açıkça itirafı hükmündedir.

Avrupa ve OECD ülkeleri arasında gıda enflasyonunda 1'inci, dünya çapında ise gıda enflasyonunun en yüksek olduğu 5'inci ülke konumundayız. Enflasyonu önleyebilmek için acilen millî bir tarım anlayışını tatbik etmek zorundayız. Millî tarım anlayışı ithalatı değil, her alanda üretimi ve ihracatı önceleyen bir tarım anlayışıdır. Millî tarım anlayışı, temel ürünlerden tohumlara kadar her alanda dışa bağımlılığı ortadan kaldırmayı hedefleyen bir tarım anlayışıdır.

Bugün hepimizin gündeminde İsrail'in Gazze'de uyguladığı soykırım var. İsrail yaptıklarıyla asla bir devlet olmadığını ve olamayacağını âdeta ispatlamaktadır. Milletimiz ve dünyanın dört bir yanındaki vicdanlı insanlar İsrail ürünlerini boycot ediyor. Şunu çok iyi biliyoruz ki İsrail'i durduracak asıl boycot devletler düzeyinde diplomatik ilişkileri ve ticari anlaşmaları askıya almaktır fakat ülkemizin İsrail'le ticareti son yirmi yılda artarak devam etmiştir. Bu süre zarfında İsrail Filistin'i adım adım işgal etmiş, katliamlar yapmış ama ticaretine herhangi bir zeval gelmemiştir.

Binlerce yıllık geçmişi olan Anadolu tohumları ve toprakları, başta İsrail'den getirilen tohumlara ve dev şirketlerine pazarlandı. İsrail bir avuç tohumuyla, ülkemiz topraklarında üretilen binlerce kilo ürünü geri almakta; topraklarımızı kirlettiği, çiftçimizin emeğini sömürdüğü de cabası. Yerli tohumuna sahip çıkan çiftçiye ağır para cezalarını da içeren yaptırımlar getirilerek çiftçilerimize terörist muamelesi de yapılmaktadır. Bakınız, tarımdan bahsediyoruz, gıdanın öneminden bahsediyoruz. Bugün dünya çapında, genetiği değiştirilmiş tohumlarla, laboratuvarlarda üretilen şuruplarla gıda kontrol edilmek isteniyor. Gıdayı kontrol etmek ve dolayısıyla insanı ve ülkeleri kontrol etme faaliyetleri organize bir şekilde yürütülüyor. Bu faaliyetler çeşitli şirketler ve vakıflar aracılığıyla yapılırken bir de bakıyorsunuz ki bu şirketler sadece gıda değil, aynı zamanda sağlık sektörünü ve bağlantılı birçok farklı sektörü ellerinde tutuyorlar. McCain Foods, Cargill, Monsanto gibi şirketler ile Bill Gates Vakfı aynı orkestranın birer parçası gibi uyumlu çalışmaktadırlar. Aralık 2018'de Bill Gates Vakfı ile Tarım ve Orman Bakanlığımız arasında yapılan Tarım İşbirliği Protokolü'nün detaylarına bir türlü ulaşamıyoruz. Bu protokol kapsamında şu ana kadar yapılan faaliyetleri de merak etmiyor değiliz. Gıdanın genetiğini bozan, insanları hasta eden, sonrasında ise güya tedavi etmek için onlara ilaç satan bu şirketler ile vakıfları ülkemizde istemiyoruz. Tarım ve Orman Bakanlığımız bu şirket ve vakıflarla olan bütün ilişkilerini kalıcı olarak sonlandırmak zorundadır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; ifade edecek çok husus var fakat vaktimiz de sınırlı.

Bir diğer önemli husus, ormanlarımızın varlığıdır. Türkiye'de 2022 yılında ormansızlaşma 2001 yılına göre 4 kat artmış, Belçika ülkesi büyüklüğündeki ormanlık alan sadece bir yılda yok edilmiştir. Bu alanların yerine maden ocakları, oteller ve betonarme binalar inşa edilmiştir. Orman varlığımız hızla azalmaktadır. Özellikle, ormanlık alanlarla ilgili bir kafa karışıklığı da var, ağaçlandırılmış alan ile ormanlık alanı birbirine karıştırmamak gerekir. Siz açıkladığınız performans tablosunda 2023'te toplamda 38 bin hektar alanı ağaçlandırdığınızı ifade ediyorsunuz ve bu yeni ağaçlandırılan yerleri Türkiye'nin orman varlığı içerisinde de sayıyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bir ormanlık alanın oluşumu için en az elli yıllık bir süre gerekir. Bir ağacı kesmek kolaydır ama bir fidanı ağaç yapmak için elli yıl beklemek gerekir. Bakınız, bu tablo gerçekleri ortaya koymaktadır, özellikle yangınlar, yanlış imar uygulamaları sonucu orman varlığımız azalmaktadır. Ormanlarımızı koruyamıyorsunuz.

Tarım ve hayvancılıkta üreticilerimize verimli üretimin gerçekleştirilmesi amacıyla teknik ve mesleki destek sağlanmalıdır. Bu bağlamda atama bekleyen ziraat mühendislerimiz ve veteriner hekimlerimizin alanda etkin çalışabileceği zemin hazırlanmalı ve istihdamları mutlaka sağlanmalıdır. Üreticilerimizin kanını emen firmalara karşı onları koruyamıyorsunuz. Çay, fındık, zeytin gibi ürünlerde hasat sonrasında üreticilerimiz firmaların insafına bırakılıyor. Mesela, fındık, dünyanın en büyük fındık üreticisiyiz ama konu fiyat belirlemeye gelince bir fındık borsasından bahsediliyor, İtalyan şirketi Ferrero buna karar veriyor. Nedir bu? Bu apaçık bir sömürüden başka bir şey değildir. Fındık üreticilerimizin Ferrero'ya ezdirilmesine son vermek zorundayız, son vermek zorundasınız.

Şeker konusu... Şeker fabrikaları özelleştirildi. O dönemde biz parti olarak vatandaşlarımızla birlikte şiddetle bu özelleştirmeye karşı çıktık. Eğer fabrikalar zarar ediyorsa ıslah edilebilir ama çözüm olarak kalkıp da şeker fabrikalarının neredeyse tamamını satmak akıl kârı değildir. O fabrikalar sadece şeker üretmiyordu, aynı zamanda hayvan yemi de üretiyordu. Nitekim değerli arkadaşlar, geçtiğimiz sene ülke olarak ilk kez Rusya'dan şeker ithal ettik. Kendi ürettiğimiz organik şeker gitti, şimdi sofralarımızda ne olduğunu bilmediğimiz nişasta bazlı şuruplarla, ithal şekerlerle insanımız maalesef zehirleniyor.

Arıcılarımız piyasada dolaşan hileli ürünlerden şikâyetçi. Aynı zamanda insanımızın sağlığını da tehdit eden ve üzerinde "bal aromalı şurup" yazan ürünler balmış gibi satılıyor; bu konuda bir denetim eksikliği var. Arıcılık faaliyeti yapan, özellikle Karadeniz Bölgemizde ballı bitkilerden olan korunga, Macar fiği gibi bitkilerin ekimi daha fazla teşvik edilmelidir. Arıcılarımıza da taşıma ve sevk işlerinde yüzde 50 mazot desteği de sağlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar ve Sayın Bakanım; sözlerimi toparlıyorum. Sayıştay raporlarını incelediğimizde verilerin şeffaf ve denetlenebilir olmadığını görüyoruz. Mali şeffaflığın sağlanabilmesi için kapatılan ya da devredilen birimlerle ilgili işlemlerin doğru yansıtılması gerekiyor. Bütçe uygulamalarında ödeneklerin zamanında ve amacına uygun kullanılıp kullanılmadığına raporlarda açıklık getirilmelidir, aksi takdirde keyfiliğin önünü alamazsınız.

"Çiftçi korunmadan üretim yapılamaz." dedik, bu bağlamda ivedilikle yapılması gereken birkaç husustan da bahsetmek istiyorum. Çiftçinin kullandığı mazottaki ÖTV yükünü kaldırın, bankaya borcu olan çiftçilerimizin borç faizlerini sildirmek üzere ivedilikle çalışmalar başlatın. Traktör, biçer, tarım makinaları gibi en temel üretim araçları haczedilen çiftçilerimizin üzerindeki haczi kaldıralım, üretim araçlarını dokunulmaz kılalım. Tarımsal sulamada alternatif sulama yöntemlerini geliştirin, su imkânlarına ve iklim koşullarına uygun üretimi de teşvik edin. Tarımsal destekleri tam ve zamanında ödeyin, kanunu çiğneyerek çiftçilerimizin hakkı olan destekleri gasbetmeyelim. Gübrede dışa bağımlılığı ortadan kaldıracak çalışmaları daha fazla gecikmeden hayata geçirelim. Toprak Mahsulleri Ofisi ve Ulusal Süt Konseyi gibi fiyat belirleyen kuruluşlarımız ürün fiyatlarını maliyetleri hesaplayarak zamanında belirlemelidir. Dışarıya bağımlı olduğumuz tohumlarda bağımlılığı azaltacak çalışmaları, ata tohumu ve yerli tohumu destekleyen çalışmaları hayata geçirin. İsrail'den tohum almayı bırakalım, taklit ve tağşiş ürünleriyle ilgili gerekli denetimleri yapalım ve taklit, tağşişi önlemek için caydırıcı cezalar uygulayalım. Her geçen yıl azalan tarım arazilerimizi ve meralarımızı korumak için tedbirler alalım. Olası bir afet veya küresel kriz riskine karşı temel gıda ürünü depolama kapasitesini artırmak ve güvenliğini sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapalım.

Yapılması gerekenleri sıralamaya vakit yetmez, dolayısıyla sözlerimi burada tamamlarken Değerli Bakanımıza birkaç soru da sormak istiyorum. Avrupa'dan 3 ülkeyle sınırlı kalmak üzere 1.600 besilik hayvan ithalatı için geçtiğimiz hafta Et ve Süt Kurumu ihale açmıştı. Karkaslı hayvan ve canlı hayvan ithalatı yapan Et ve Süt Kurumu 1.600 besilik hayvan ithalatını niçin yapıyor? İthalatı yapacak firma

belli olmuş mudur? İthal edilen besilik hayvanlar Bursa’da bir çiftliğe teslim edilecek, bu çiftlik kimindir, bu çiftlikte hayvanlar karantina için mi tutulacak yoksa beslemeye mi alınacaktır? Diğer bir sorum: Bakanlık, Et ve Süt Kurumu karkas kesim maliyetini ithal hayvan fiyatına göre yapıyor. Yerli hayvancılıkta ithal edilen hayvan fiyatı üzerinden maliyet hesabı yapılabilir mi? Nerede görülmüş bu tür bir maliyet hesabının yapıldığı. Yine bir başka sorum: Şu anda karkas kesim maliyeti ne kadardır? Yine, Değerli Bakanım, bir başka sorum daha var: Resmî Gazete’de yayınlanan bir yönetmelik yazılı talimatla değiştirilebilir mi? Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Üretim Planlanması Yönetmeliği’ni yazılı talimatıyla değiştirmeye kalkmıştı. Bu yazılı talimatın geri çekilip çekilmediğini de sorabilir miyiz? Merak ediyoruz cevabını.

Efendim, bu duygularla... Hazırlanan 2024 bütçesiyle ilgili uzun methiyeler sıralamak mümkündür, mümkün olabilirdi, bunu arzu ederdim, isterdim fakat telaffuz edilen rakamlar hazırlanan tablolarda maalesef görünmüyor. 2024 yılı kayıp yıllardan biri olarak kalacak gibi görünüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) – Çiftçilerimize, üreticilerimize, Tarım ve Orman Bakanlığımızın çalışanlarına ve bütün vatandaşlarımıza huzurlu ve bereketli bir 2024 yılı diliyorum.

Bu vesileyle hepinizi -Değerli Başkanım, Değerli Bakanım ve katılımcıları, milletvekillerimizi-sevgi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılıç, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Kayseri Milletvekili Sayın Mustafa Baki Ersoy.

Sayın Ersoy, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz, çok kıymetli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, bürokratlarımız, değerli milletvekillerimiz, basınımızın güzide mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumuz ve gayretli çalışmalarınız için teşekkür ediyorum. Yeni görevinizin hem şahsınıza hem yardımcılarınız ve bürokratlarımıza hayırlara vesile olmasını diliyorum

Tarım “toprak” demektir, toprak ise “beşer” Beşer, yaradılışı gereği topraktan gelmiş ve bir gün tekrar toprağa dönecektir; hem inancımız gereği hem kültürümüz gereği, bizler, bu coğrafyada toprağı Rabb’in emaneti, şühedanın mirası olarak görürüz. Bundan dolayıdır ki ülkemiz üzerinde, her şeyden önce, tarımsal nüfusun azalmamasın gayret göstererek işe başlamalıyız; bütçemizi bu tasarrufta değerlendirmeli, adımlarımızı bu temel gayeyle atmalyız.

Küresel anlamda ve ülkemiz dâhilinde süregelen salgın hastalıklar, savaşlar, doğal afetler, iklim değişikliği, göçler ve savaşların sebep olduğu gıda milliyetçiliği gıdada arz güvenliğinin önemini çok net bir şekilde anlamamıza sebep olmuştur. Arz güvenliğini sağlayacak temel unsur ise millî tarım politikalarından geçmektedir. Yeni dönem bütçemizin ağırlığının üretim ve ihracata yönelik olması bu anlamda oldukça rasyonel bir yaklaşım olmuştur. Bu sebeple, 2024 yılı bütçe gerekçesindeki tarımsal desteklerin, üretimde verimliliği ve kaliteyi artıracak şekilde tahsis edecek çalışmalarla planlanmasını olumlu buluyoruz. Özellikle de başta tohum, gübre, yem, mazot ve ilaç olmak üzere tarımda girdi maliyetlerini azaltmak, finansman yükünü hafifletici, teknoloji odaklı dönüşümü sağlayıcı programları uygulamak oldukça faydalı olacaktır.

Bununla birlikte, yine, sunumunuzda yer verdiğiniz bütçe gerekçenizin kalemlerinden olan stratejik tarım ürünlerinde hedef yeterlilik oranlarında üretimin tesis edilmesi suretiyle gıda arz güvenliğini sağlamak, çiftçi gelirlerinin üretiminin sürdürülebilirliğini temin edecek şekilde belirlenmesine destek vermek, tarım arazilerinin amacı dışında kullanımının önüne geçilmesi, ekilebilir arazilerin üretime kazandırılmasına, sulanabilir alanların artırılmasına ve sertifikalı tohum kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları sürdürmek hedeflerimiz arasında öncelik sırasına sahip olmalıdır. Bu amaç ve hedefleri Milliyetçi Hareket Partisi olarak anlamlı, faydalı ve gerçekçi bulduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Türkiye, bir tarım ülkesidir; o sebeple, üretimi ve çiftçilerimizin refahını artırıcı desteklerin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülmesi şarttır. Bunların başında, Sayın Bakanımızın bütçe gerekçesinde de vurguladığı gibi, gübre, ilaç, mazot, elektrik, su, tohum, yem, fide, damızlık gibi temel girdilerin maliyetlerinin üretimi teşvik edecek düzeye getirilmesi gelmektedir. Eş zamanlı olarak tarım sektörü üretim, işlem, işletme ve pazarlama boyutlarıyla bütüncül bir yapıya kavuşturulmalı, üretici örgütlerinin güçlendirilmesine, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılmasına ve pazarlama ağlarının geliştirilmesine ağırlık verilmelidir.

Son yıllardaki tarımsal verilerimize baktığımızda, ülkemizin üretimde pozitif bir ivme yakalamış olduğunu görüyoruz. Tarım hasılamız 2022 yılında yüzde 133 artışla 58,6 milyar dolara yükselmiştir, tarımsal ihracatımız ise 2022 yılında 30 milyar dolara ulaşmıştır. Ocak-Eylül 2023 döneminde 18,8 milyar dolar ithalata karşılık 22,1 milyar dolar ihracat gerçekleştirmiş bulunmaktayız; bu sayede 3,3 milyar dolar dış ticaret fazlası vermiş olduğumuzu görüyoruz.

Coğrafi olarak çatışma hatlarının tam ortasında olmamıza rağmen, “asrın felaketi” olarak adlandırılan 6 Şubat depreminin yaralarının daha çok taze olmasına rağmen açıklanan bu rakamı oldukça olumlu buluyoruz. Fındık, kuru üzüm, kuru kayısı, incir, kabuksuz Antep fıstığı, ayva, dondurulmuş alabalık, buğday unu ve bulgur ihracatında dünyada 1’inci sıradayız. Çavdar, bakla, bezelye, biber, domates, havuç, salatalık, kavun, karpuz, patlıcan, pırasa, limon, mandalina, portakal, altıntop, çilek, dut, nar, kestane, Antep fıstığı, üzüm, elma, armut, ayva, şeftali, erik, vişne ve kiraz gibi pek çok üründe kendi ülkemiz dâhilinde yeterlilik oranlarımız yüzde 100’ün üzerindedir. Görüldüğü gibi, ülkemiz birçok üründe kendine yeten bir ülkedir. Yine, üretim verilerine baktığımızda, tarla bitkileri, meyve ve sebze üretiminin büyük bir oranda artışta olduğunu görüyoruz. Üretimdeki bu artış büyük oranda verimlilikle ilgili yapılan çalışmalardan kaynaklanmıştır.

Tarımsal üretimin çekirdeği olan tohumculukla ilgili çalışmalar da oldukça başarılı bir şekilde ilerlemektedir. Tohum tarımın en önemli konularından biridir, Türkiye bu konuda önemli adımlar atmıştır. Sertifikalı tohum üretimimiz 1,4 milyon tona, ihracatımız 233 milyon dolara çıkmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 137’ye yükselmiştir. Sertifikalı tohum ihracat değeri 2022 yılı itibarıyla ilk defa ithalat değerini geçmiştir. 2023 yılının ilk dokuz ayında sertifikalı tohum ihracatı 235 milyon dolar, sertifikalı tohum ithalatı 212 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Tüm bunlarla beraber, gelecek yıllara ve nesillere aktarabileceğimiz milli tohum politikasına ilişkin yapıların etkinleştirilmesi ve çeşit ıslahı konusunda daha fazla AR-GE desteği sağlanması bu rakamları daha da katlayacak ve Türkiye’yi tohumculuk anlamında da söz sahibi bir ülke konumuna getirecektir.

“AR-GE” demişken, Bakanlığımızın AR-GE çalışmalarına da değinmek istiyorum. Bakanlığınıza bağlı araştırma kurumlarında tarla bitkilerinde 953, bahçe bitkilerinde 1.027 yerli ve milli tohumluk çeşidi geliştirilmiştir. Bugün itibarıyla gururla söyleyebiliriz ki ülkemizde üretilen sertifikalı tohumluk çeşidinin yüzde 40’ı bu yerli ve milli tohumlardan oluşmaktadır. Ata Tohumu Projesi kapsamında, farklı türlerde 37 yerel çeşidi araştırma enstitümüz adına tescil etmiş ve koruma altına almış

bulunmaktayız. Hayvancılıktaki en kapsamlı AR-GE projesi olan Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi'yle küçükbaşta ve mandada ıslah çalışmaları devam etmektedir. Küçükbaş Islah Projesi'yle yıllık 500 bin baş üstün vasıflı damızlık materyal sektöre kazandırılmıştır. Manda ıslah ve destekleme politikalarıyla manda sayısında yüzde 100'ün üzerinde artış sağlanmıştır. Yumurta tavukçuluğunda ise 4 damızlık hat geliştirilmiştir. Hayvansal üretim verilerine baktığımız zaman ise yine Covid-19 salgını, kur dalgalanmaları, deprem felaketleri ve benzeri olumsuz faktörlere rağmen büyükbaş ve küçükbaş besiciliği rakamlarımızın artmış olduğunu görüyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hayvancılığımızın sürdürülebilir büyümesi için meralarımızın korunması ve ıslahına önem verilmesi gerekmektedir. Toprak erozyonu, bitki örtüsü yangınları, seller ve benzeri felaketleri küresel düzeyde önleme açısından eşsiz yararları olan meralar, ormanlarla birlikte ülkelerin var oluşunu âdeta sigortalayan doğal kaynaklardır. Dünya hayvancılığının kuşkusuz temel yem kaynağını oluşturmakta, küresel ölçekteki genişlikleri 3,5 milyar hektara ulaşmakta, tarım alanlarının yüzde 72'sini, kara alanlarının da yüzde 27'sini kapsamaktadır. Çağdaş ülkelerde meralar hem hayvancılığın kaba yem kaynağı hem de çevre korumada çok önemli kaynaklar olarak algılanmakta, pek çok gelişmiş ülkede ekolojik koşulların ve özellikle yağışın elverişli olması nedeniyle yüksek girdi kullanımıyla çok verimli ve kârlı işletmeler olarak değerlendirilmektedirler. Asırlardır süregelen ağır ve zamansız otlatmalar sonucu mera niteliğini kaybetme noktasına gelen... Ülkemizde mera koruma çalışmalarımıza ağırlık vermemiz gerekmektedir. Bunlara ek olarak, şehirleşme, kırsal yerleşim, tarım ve madencilik alanlarındaki talanların da katkısıyla mera kayıpları hâlen de devam etmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı, bir yandan meralarımız ıslah edilirken diğer yandan da yem bitkisi ekiliş alanlarımızın da artırılmasının desteklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Tarımda bir diğer iyileştirmemiz gereken konu sulamadır. Bakanlığımızın ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüzün etkin çalışmalarıyla birçok sulama projesi hayata geçirilmiş, binlerce dekar alan suya kavuşmuştur fakat özellikle de İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hâlâ sulamayla ilgili sıkıntılar maalesef devam etmektedir. Yapılacak projelerle tarımda yüzde 100 oranında kapalı sistem sulamaya geçmek oldukça önemli bir husustur. Bunun yanı sıra, sulama kanallarının betonarme yapıya çevrilmesi ya da metal borularla değiştirilmesi hem su kaybının en aza indirilmesi hem de sulamadan verim alabilmek adına oldukça hayati bir önem arz etmektedir.

Su ürünlerine baktığımızda; Sayın Bakanım, sizlerin de sunumunuzda değindiğiniz gibi, su ürünleri üretimimizi 515 bin tona yükseltmiş bulunmaktayız. Su ürünleri ihracatımızın artarak devam etmesi ise bir başka önemli gelişme olarak not edilmelidir. Tarımsal desteklerden bahsedecek olursak çiftçilerimize 2023 yılı sonu itibarıyla ödenecek teşvik tutarı 63,4 milyar TL olacaktır. Hububat üreticilerimize aynı olarak ödenen mazot ve gübre destek ödemeleri altı ay öne çekilerek ekim zamanı olan 2023 yılı sonbahar dönemine alınmıştır. Gübrede yüzde 18, karma yemde yüzde 8 olan KDV kaldırılmıştır. Stratejik ürünlerde üretim yılındaki mazot maliyetinin yüzde 50'si karşılanmaktadır. Buğday, arpa, çavdar, yulaf üreten çiftçilerimize mazot desteği dekar başına 103 TL'ye çıkarılmıştır. Nadas alanlarında dekar başına 40 TL destek sağlanmaktadır. Ürüne göre dekar başına 107 TL ile 366 TL arasında toplam mazot ve gübre desteği verilmektedir. Tüm bu destekler için çiftçilerimiz adına teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, Orman Genel Müdürlüğümüz son yıllarda en çok çalışan, üreten ve emek veren genel müdürlüklerimizden bir tanesidir. Ülkemizin ciğerleri olan ormanlarımız maalesef hain terör örgütü mensupları tarafından alçakça yakılmıştır. Yakılan ormanlarımız yerine devletimiz ve milletimiz seferber olmuş, yeniden fidanlarımızı toprakla buluşturmuştur. Orman alanlarımızın genişletilmesine yönelik yapılan çalışmalarda son yirmi bir yılda 5,9 milyon hektar alanda 6,6 milyar tohum ve fidan

ekilmiştir. Yıl sonuna kadar bu rakamın 7 milyara ulaşması beklenmektedir. Yürütülen bu çalışmalarla 2022 yılında toplamda 23,2 milyon hektar alan orman vasfına sahiptir. Bu bahsi geçen alan ülke yüz ölçümünün yüzde 29,8'ine tekabül etmektedir.

En çok ağaçlandırma yapan ülkeler sıralamasında dünyada 4'üncü, Avrupa'da 1'inci durumdayız. Yangınlardan ve kanun dışı müdahalelerden koruma kapsamında ormanlarımız 776 kuleden yirmi dört saat gözetlenmektedir. Orman yangınlarıyla mücadelede İHA kullanan Avrupa'da ilk, dünyada 2'nci ülkeyiz. Bu mücadeleyi gurur kaynağımız yerli İHA'larımıza ve dolayısıyla Türk mühendislerimize borçluyuz, onlara da teşekkür ediyoruz.

Bir diğer teşekkürü de hububat alım dönemlerinde 7/24 esasına göre çalışan, çiftçilerimize kolaylık sağlayan Toprak Mahsulleri Ofisi çalışanlarımıza etmek istiyorum. Sayın Bakanım, hububat alım merkezlerinin sayısının artırılmasından dolayı da çiftçilerimiz adına tekrar sizlere teşekkür etmek istiyorum.

Tüm bu rakamsal ve sözel verilerden sonra toparlayacak olursak iklim değişikliği, salgın hastalıklar, savaşlar, nüfus hareketleri, gıda milliyetçiliği ve yaşadığımız asrın felaketinin ardından "yeni normal" olarak da tanımladığımız bu durum karşısında önceliğimiz, artan nüfusumuza göre gıdamızı üretmek ve tedarik etmektir. Bu minvalde, sunumunuzdan anladığım kadarıyla 2024 yılı bütçenizdeki temel ilkeleriniz sürdürülebilirlik, verimlilik, kalite, kayıtlılık ve yatırım olarak belirlenmiş durumdadır. Arz güvenliği kapsamında stratejik tarımsal ürünleri üretim, tüketim, stok değişimi, ihracat, ithalat ve dünya piyasaları verilerini içerecek şekilde takip etmeli ve risklere karşı tedbirlerimizi ivedilikle almalıyız. Tarımsal anlamda daha fazla üretime geçmek, yerli üretimi en temelden besleyebilmek için tarım eğitiminin hem akademik hem de uygulamalı olarak en az ortaokul seviyesinden itibaren vermeye başlanması, tarım liselerinin sayısının artırılması oldukça faydalı olacaktır. Bakanlığımızın Millî Eğitim Bakanlığıyla yürüteceği olası çalışmalara her zaman destekçi olacağımızın da altını çizmek istiyorum.

Son olarak, hayati fonksiyona sahip tarımsal faaliyetlerin sevk ve idaresi, kuşkusuz, nitelik ve nicelik olarak yeterli personel istihdamıyla mümkün olabilecektir. Bu kapsamda, atanmayı bekleyen ziraat, orman ve gıda mühendisleri, veteriner hekimler, gıda, tarım, orman ve hayvancılıkla ilgili teknikerler için ihtiyaç nispetinde kadro açılmalı, hem istihdam sağlanmalı hem de daha etkin faaliyet yürütmeye katkı verilmelidir.

İnanıyoruz ki Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda bu anlayışla yapılacak planlama, teşkilatlanma, yönlendirme, bilgilendirme, teşvik ve desteklerle Türk tarımı daha ileri seviyelere ulaşacak, refahı artacak, rekabet üstünlüğü kazanacak, milletimizin ihtiyacını karşılamakla kalmayıp tarımsal ihracatımızın da artmasını mümkün kılacaktır.

Sayın Bakanım, bu duygu ve düşüncelerle bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ersoy, ben de teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım; şimdi öğle arası vereceğiz, görüşmelere 14.30'a ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.32

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.33****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 17'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

AK PARTİ Grubunda kalmıştık.

AK PARTİ Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Orhan Erdem.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanım, Komisyonumuzun üyeleri, değerli milletvekilleri, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz aldım.

Öncelikle, artık kanıksadığımız, gündemden düşmeye başlayan ama acının, soykırımın hızla devam ettiği Gazze'de yaşananları tekrar hatırlatmak; en azından gelecekte bu tutanakları okuyanların bu zulmün ne kadar sürdüğünü hatırlaması adına dikkat çekmek istiyorum. Bugün de biraz önce Şifa Hastanesinde elektrik olmayışından 6'sı bebek 20 kişi daha hayatını kaybetti. Soykırım İsrail tarafından, Amerika destekli, AB desteğiyle son hızıyla devam ediyor. Allah'a havale ediyoruz, vicdanlarına havale ediyoruz.

Değerli Başkanım, değerli üyeler; Türkiye Yüzyılı başlıklarından en önemlisini “üretimin yüzyılı” diye Cumhurbaşkanımız açıkladı. “Üretimin yüzyılı”nda ne var? Yatırım var, istihdam var, üretim var, ihracat var, cari fazlalık var. Bu aynı şekilde Tarım Bakanlığının da hedeflerinde yer almakta ve yirmi bir yıldır yapılanların üzerine daha fazlasını katmaya çalışılacağı görülüyor. Toprak asıl hayat kaynağımızdır, toprağı ihmal eden geleceğini ihmal eder; bunun hepimiz için de aynı şekilde hassas bir konu olduğunu biliyoruz.

Değerli Başkan, değerli vekiller; dünya nüfusunun 2050 yılında 10 milyar, ülkemizin ise 100 milyon üzerinde olacağı tahmin ediliyor. Nüfusun artmasıyla birlikte tarımsal üretim ve sulama suyuna ihtiyaç orantılı olarak artacak. Uzmanlara göre, 2050'de yüzde 67 daha fazla tarımsal üretime ve bu üretimi gerçekleştirmek için ise yüzde 65 daha fazla sulama suyuna ihtiyaç duyulacak. Bu süreç çevrenin, teknolojinin ve doğal kaynakların iyi bir biçimde kullanılması gerektiğini ve en zorlu şartlarda bile üretimden vazgeçilmemesi gerektiğini göstermektedir. Buradan sürekli ifade ediyoruz, tekrar iletmek istiyorum: İsrafın da önüne geçilmesi gerekmekte. Dünyada her 9 insandan 1'i açlıkla karşı karşıya.

2022 yılında, dünya genelinde gıda fiyatlarında hızlı artışların ve gıda arzında da aksaklıkların olduğu bir dönemi yaşadık. Dünyanın farklı bölgelerinde kötüleşen ekonomik kriz, jeopolitik ve yaşanan savaşlar, Covid-19 salgını sırasındaki gıda güvenliğindeki dengesizlikler, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve iklime bağlı değişikliklere bağlı olarak da bu fiyat artışları astronomik bir şekilde dünyada ve ülkemizde ortalamaların üzerinde oldu.

2022 yılında Rusya'nın işgal ettiği Ukrayna tabii ki gıda ve tarım konusunda çok daha farklı gelişmelere sebep oldu. Buğday, mısır, yağlı tohumlar gibi temel emtiada kısıtlamalar ve arz sıkıntısı, fiyatları anormal artırdı ama Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın girişimleri ve ortaya koymuş olduğu çabalar neticesinde Türkiye, Rusya, Ukrayna ve Birleşmiş Milletler arasında tahıl, yiyecek ve limanlarda emniyetli sevkın sağlanmasıyla, çok şükür, en azından bu küresel gıda krizi hafifletildi ve çok daha ilerilere gidecek enflasyon da bu noktada tutulmuş oldu. 29 Ekim itibarıyla bu koridordan 9,3 milyon ton tahıl taşınmış; bunun yüzde 61'i Avrupa'ya, yüzde 26'sı Asya'ya, yüzde 13'ü Afrika ülkelerine taşınmıştır.

Değerli Başkanım, sayın milletvekilleri; Tarım Bakanlığı köklü değişikliklere, tabii, bu dönemde imza attı; üretimde sürdürülebilirlik için planlama ve teknoloji ön plana alınarak tarımı geliştirme ve teknolojiyi en uygun şekilde kullanma politikası doğrultusunda ilerlemeler kaydetti. Bakanım da bazı verileri verdi, belki tekrar olacak ama çok anlaşılmadığını gördüm konuşmalarda.

2021 yılında 402 milyar TL'den 2022 yılında yüzde 142 artarak tarımsal hasıla 972 milyar TL'ye ulaşmış. Yine tarımsal hasılaya dolar bazında bakarsak -diyoruz ya hiçbir şey olmadı, hani TL olarak konuşsak tamam da- 2002 yılında 25,1 milyar dolar olan tarımsal hasıla 2022 yılında bir yıl öncesine göre yüzde 133 artarak -toplamda yüzde 133, bir yıl öncesine göre de yüzde 31 artışla- 58,6 milyar dolar olmuş yani 25,1 milyar dolarla almışsınız Hükümet olarak; 58,6 milyar dolar tarımsal hasılaya ulaşmışsınız.

Yine ihracatımız 3,8 milyar dolardan 2022'de neredeyse 8 kat artarak 30 milyar dolara ulaşmış. Hani, konuşmacılar hep cari açıktan bahsediyor, bunlar uluslararası ve ülkemizin resmî verileri. 3,3 milyar dolar dış ticaret fazlamız bu yıl oluşmuş, toplamda da son yirmi bir yılda da 95 milyar dış ticaret fazlası vermişiz tarımda.

Nüfusumuza ve ülkemize gelen ziyaretçi sayılarına baktığımızda, dile getirildi, 2021'de 64 milyondan bugün 86 milyona; 52 milyon turiste ulaşmış bir ülkeyiz. Buna göre de bir gıda planlamamız gerekiyor. Bunun için de AR-GE faaliyetleri, mekanizasyon, akıllı sulama sistemleri gibi birçok yeni karar ve organizasyon devreye sokulmuş ve başarılı sonuçlar alınmıştır.

Bunlardan en önemlisi tohumculukta görünüyor. 1.027 yerli ve millî tohumluk çeşidi geliştirilmiş, bugün itibarıyla ülkemizde üretilen sertifikalı tohumluk çeşidinin yüzde 40'ı bu yerli ve millî tohumlardan oluşmakta, Ata Tohumu Projesi kapsamında farklı türlerde 37 yerel çeşit araştırma enstitüleri adına tescil edilmiş ve koruma altına alınmış ve gelinen noktada, son yirmi yılda sertifikalı tohum üretimi neredeyse 10 kat artışla 1,4 milyon tona, ihracatımız da 13,7 kat artışla 233 milyon dolara çıkmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 31'den yüzde 137'ye yükselmiş, sertifikalı tohum ihraç değeri 2022 yılı itibarıyla ilk defa ithalat değerini geçmiş ve ilk dokuz ayda sertifikalı tohum ihracatı 235 milyon dolar, ithalatı 212 milyon dolar olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, birçok konuya da arkadaşlarımız değindi. Hani, tarımda üretim fazlalığı olmasa 20 milyon nüfusu artmış, 52 milyon turist geliyor, yine sadece Türk Hava Yolları 182 milyon yolcu taşımış; verdiği gıda, yemek, hizmet belki küçük bir ülkenin ihtiyacı kadar. Bunları, bu dönemde sağlamış ve artı duruma çıkmış bir ülkeden bahsediyoruz.

Tarımda hiçbir zaman yüzde yüz memnuniyeti yakalayamayız mümkün değil. Ben de çiftçilik yapıyorum, Konya Milletvekiliyim; bizim bölge pancarı, mısırı, buğdayı, arpayı bilir, bir başka bölge çay, bir başka bölge fındık, her bölgenin ayrı sorunu vardır. Büyük bir Bakanlık ve bu kadar alanda çiftçimizle hemhâl olan bir Bakanlık. Evet, bu yıl TMO’da sıkıntılar oldu. Nasıl olmasın? Yıllık birkaç milyon ton mahsul alan TMO -biraz önce de bahsettiğimiz- dünyadaki gelişmeler, piyasalardaki farklılıklar, tüccarın bu işi TMO’nun üzerinden almaya dönük beklentileri... 1938’de kurulan TMO, tarihinde bir rekor kırarak 13 milyon ton mahsul aldı. Keşke, biraz önce denildiği gibi alım sınırlarını taşımayan, iklim değişikliklerinin, fazla yağışın neden olduğu ürünleri de alabilseydi ama biz de içindeydik, koyacak yer bulamazdı. Çiftçimizi mağdur etmemek üzere geçmiş dönemlerin sistemleriyle tarlalara naylonlu brandayla buğday stokladı. Ben, Bakanımıza, tüm ekibe teşekkür ediyorum. Aksaklıklar oldu, düşünün, 21-22 milyon üretimin hepsi tek alıcıya geliyor ve siz bunları planlayacaksınız, alacaksınız. Yine de en iyi şekilde yapmaya çalıştılar.

Tarımda Konya çiftçisini dolaşyoruz, köyleri; yirmi yıl önce de dolaşıyordum, bugün de dolaşıyorum. Dediğim gibi, her zaman sorunları olabilecek konjonktürel bir alan. Şimdi, barınma ihtiyaçlarında kullandıkları evlerin gelişiminden traktörlerine, ekipmanlarına, altındaki araçlarına baktığımızda, bu alanda da Türkiye’de çok büyük gelişmeler olduğunu görüyoruz. Şimdi, siz 2002’de 970 bin traktörü olan bir ülkeye iktidar olacaksınız. Bugün, traktör sayısı 2 milyon 85 bin. Bu kadar kötü giden bir tarım politikasında, cumhuriyet tarihi boyunca 900 bin traktör satılmış, yirmi yılda siz onun üzerine 1 milyon 100 bin daha koyacaksınız. O traktörlerin gücüyle hesap etseniz inanın ki bu, 3 milyon demektir. Geçmişte 40, 50, 60 beygir gücündeki traktörlerden, 90, 100, 110, 140 beygir traktörleri her yerde görür olduk.

Hani, biraz önce, sanırım İYİ Parti sözcüsü söyledi, eski Bakanımız “400 kat” mı dedi, tam hatırlayamadım.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – 200 kat, borçlar...

ORHAN ERDEM (Konya) – “200 kat borçlar arttı.” dedi.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – 2,4 milyar dolarla başladı.

ORHAN ERDEM (Konya) – Şimdi, hani istatistikler yalan söylemez ama konuşmacılar bunu saptırabilir.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Traktörle takla attırdılar, arazi büyümedi, arazi çoğalmadı.

ORHAN ERDEM (Konya) – Siz, 2002’de Türkiye’de kullanılan kredinin miktarını biliyor musunuz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Çiftçi güçlüydü, ondan kullandı; şimdi battılar hepsi.

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Vekilim, siz çiftçilik yaptınız mı?

CAVİT ARI (Antalya) – Orhan Bey, siz de 2002’lere gitmeye başlamışsınız, Bakanlar neyse de size hiç yakışmıyor.

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Vekilim, bir dakika! Ben, şimdi, şunu rica edeceğim: Ben, hiç kimseye laf atmadım, lütfen dinleyin, sonra da söyleyin.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Soruyorsun, sorma o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarıbal, değerli milletvekilleri; her sorulana cevap vermek zorunda değilsiniz canım, böyle bir zorunluluğumuz yok.

CAVİT ARI (Antalya) – O da sormak zorunda değil yani.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Öğrenmek istiyoruz, sayın milletvekilimizden bekliyoruz rakamları.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun...

ORHAN ERDEM (Konya) – Başkanım, şimdi madem öyle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – ...sabırsızlıkla bekliyorum konuşmanızı.

ORHAN ERDEM (Konya) – ...şu anda verilen kredi miktarını da sorayım. Hani hep kötü tarafından bakıyorsunuz ya.

CAVİT ARI (Antalya) – Orhan Bey, yirmi iki sene olmuş iktidara geleli. Bırakın şu 2002 hastalığını!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari, Antalya nereden nereye geldi serada, onu söyleyin.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, batırılıyorsunuz Antalya çiftçisini.

ORHAN ERDEM (Konya) – Değerli kardeşlerim, hepimiz bu ülkenin vatandaşıyız. Tarımda yükseldik mi aynı geminin içinde hepimiz mutlu oluruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz de onu söylüyoruz zaten, çiftçiyi öldürmeyin, büyütelim diyoruz.

ORHAN ERDEM (Konya) – Şimdi, birbirimize siyaset yapma adına laf atmaya kalkmayalım. Türkiye’de AK PARTİ en çok oyunu tarım bölgelerinden alıyor. Bu, size bir şeyi fark ettirmiyor mu hâlâ?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Din-iman siyaseti yapıyorsunuz.

ORHAN ERDEM (Konya) – Daha beş altı ay önce geldik, kırsalda ve AK PARTİ’nin oyları yüksek. Burada sizin ifadelerinizle birlikte bir çelişki yok mu? Çünkü siz bu gerçekleri...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Vekilim, sen de biliyorsun montaj videoyu.

ORHAN ERDEM (Konya) – Lütfen, hani bu karşılıklı laflara bizim de laflarımız çok.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Evet, vardır, vardır.

ORHAN ERDEM (Konya) – Necip Fazıl ne güzel demiş: Eğer malın ucuzsa bağırırsın. Sen hiç pahalı bir ürünü satanı bağırıırken gördün mü?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bizim malımızın kalitesi belli.

ORHAN ERDEM (Konya) – Bağırmanın kardeşim, bağırmanın. Şurada vaktinde konuşalım, birbirimize güzelce hitap edelim. Ben tarımın içinden geliyorum, tarım bölgesindeyim. Sorunlarımız var, bunları da bu Bakanlığın, Cumhurbaşkanımızın çözmek adına gayret edeceğini biliyorum.

İki üç dakika süremiz kaldı. Şu anda Ziraat Bankası 450 milyar kredi veriyor, bu kredilerin dönmeme oranı yüzde 1’in altında. Hiçbir dönemde böyle bir oran yok. Şu an Tarım Kredi Kooperatifleri Başkanımız da burada, o da yıllarca Ziraat Bankasına hizmet etti, sağ olsun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Depremde gübre satan Tarım Kredi Kooperatifi!

ORHAN ERDEM (Konya) – Ya, hemşehrim, Değerli Vekilim; böyle laf atarak bir yere varamayız. Birazcık dinlemeyi öğrenelim, saygı duyalım birbirimize.

Gelinen noktada hepimiz, Türkiye’de ekonomik büyüklüğün tarıma da yansıtıldığını farkındayız ama eksiklerimiz de var, yapacaklarımız da var. Ben de şimdi onları Bakanımın rica edeceğim. Hani sulamayı, Tarım Krediyi, ormanda yapılanları konuşamadık ama vakit az.

Mesela, Artvin’de çok önemli bir şey yaptınız; orayı hazırlarken sanırım 800 bin metreküp toprağı aldınız ve verimsiz noktaya taşıdınız. Sayın Bakanım, bunu inşaatlarda da yapalım. Gerekliyse bir kanun çıkaralım, binlerce yılda oluşan bu toprağın 40-50 santimini inşaat başlamadan alıp bir noktaya taşınmasını sağlayalım. Çünkü erozyon gibi farklı nedenlerle bu kıymetli topraklarımız korunmaya muhtaç.

Yine, sizler çok gayret ediyorsunuz. Buğdayı da bütün imkânlarla aldınız. Ama örneğin, biz bu yıl kanola da ekmiştik. Geçen yıl 15 liraya verdik, bu yıl ne olduysa -sizin desteklemeniz var ama alımınız yok- tüccar 11,5’a aldı. Şimdi, ben, bu tüccarın 11,5’a aldığı mahsulü, geçen yıldan yüzde 30 düşük satıp satmadığını merak ediyorum. Bu konulara da el atmamız gerekiyor çünkü çiftçi, bir alanda kazandığını bir başka alanda kaybettiğinde bunun dengelenmesi zor oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, toparlayın.

Buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) – Çok işiniz var, çok sorun var ama bunları da belirtmek istiyorum.

Bir de tarımda yabancı elemanlarla, çobanlarla, çalışanlarla ne yazık ki çalışmak durumundayız. İş bekleyen çok ama tarıma yönelttiğinde gitmiyorlar. İstihdamı da oradaki kişileri memnun edecek düzene sokmamız gerekiyor. Çalışma Bakanlığıyla sizlerin bu noktada bir çalışmasının gerektiğini düşünüyorum.

2024 yılı bütçeniz hayırlı olsun, ekibinize, sizlere kolaylıklar diliyorum. İnşallah hayırlı hizmetlere vesile olur diyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gruplar adına sözler, konuşmalar bitmiştir.

Şimdi de Komisyon üyelerimizle çalışmalarımıza devam edeceğiz. İlk olarak Sayın Ocaklı, sonrasında Sayın Akay, sonrasında Sayın Bakırloğlu, Sayın Çakır, Sayın Özlale şeklinde devam ediyoruz

Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri ve bürokratlarımız; hoş geldiniz, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ediyoruz.

Ben biraz böyle dağıttığımız kitapçıktan, bize de sunumunu yaptığımız kitapçıktan bazı başlıkları değerlendirerek cümlelerime başlamak istiyorum. Şimdi örneğin su ürünleri üretimimizde 8,4 kat artış olduğu hususu... Sayın Bakan, bu doğrudur, muhtemelen artış olmuştur ama bu ürünlerin artışını yapan toplam ticari firma sayısı bir elin parmakları kadardır. Dolayısıyla buradaki artışın ticari faaliyet yapan kurumlara faydası olur ama vatandaşımıza herhangi bir direkt faydası olmaz. Yani 2 milyar dolarlık bir cirodan söz edilmesi vatandaşa değil, şirketlere faydalı oluyor.

Yangınları özellikle 776 kuleden yirmi dört saat gözetlediğinizden söz etmişsiniz; doğru, bunu yapıyorsunuzdur ama Türkiye’de yangınlar ne yazık ki her dönem devam ediyor. Önemli olan gözetlemek değil, söndürebilmek.

HES'lerin sayısını 125'ten 750'ye çıkarmak başarı değil, bizi üzüyor. Su kullanım hakkının başka şirketlere verilmesi, vatandaş lehine kullanılmaması da, bu da bizi üzen başkaca bir durumdur; tespitlerinizden söylüyorum.

Bir başka sayfasında da Afrika'da yaklaşık 2 milyon kişiye içme suyu temin ettiğiniz söyleniyor. Ne güzel yapmışsınız ama kendi ülkenizde unutmusunuz herhâlde ya da belki size ulaşmadı; Rize'nin Pazar ilçesinin Hamidiye köyünde hâlâ içme suyunu evine alamayan insanlarımız var. Bugün de muhtar aradı ve sadece Cumhurbaşkanının yetkisinde olup ödeneğinin ayrılması hâlinde bu sorunun çözülebileceğini ifade etmesi inanılmaz kötü bir şey, çok rahatlıkla bunun aşılması gerekiyor. İçme suyu için Cumhurbaşkanından izne falan gerek yok.

Evet, yaş çay meselesiyle ilgili 592 tona 6,5 milyar ödeme yapmışsınız; iyi yapmışsınız, güzel ama 11,3 TL yaş çay bedeli -şu anda reel itibarıyla söylüyorum- 4,5 TL'ye düştü. Kuru çaya yakın dönemde yapılan yüzde 90'lık zam ama çay üreticisine hiçbir fark vermemek, bu da çay üreticisini ezme açısından çok önemli ve çarpıcı bir örnektir.

Şimdi, bir de burada 4,5 milyon faydalı böceği bırakmışsınız ya Sayın Bakanım, vallahi bize gelen giden olmadı. Bizde şu kokulu bir böcek var -şey, ne diyorlar ona- kokarca, bahçeleri istila etti; ne sebze var ne meyve var ne çay bırakıyor yani her tarafı istila etmiş durumda. Yani işin doğrusu bizim onunla ilgili mücadelemizin de eksik olduğuna düşünüyorum.

Sonra bir başka düzenleme de Bakanlık bütçelerinizle ilgili, şimdi zaten konuşacağım. Şimdi, Sayın Bakanım, bir kere tarım arazilerimiz küçüldü, özellikle ormanlardan, meralardan bu deprem gerekçe gösterilip imara açılan çok yer var, şimdi üzerine bir de aslında rezerv alanı adıyla yeni alanlar eklendi ve tarım arazileri ciddi derecede küçüldü. Ne yazık ki gıda enflasyonu sürecinde, gıda enflasyonunda gerçekten dünya şampiyonuyuz, Grup Başkanımız da bunu dile getirmişti. OECD'ye üye ülkeler içinde Ekim ayı itibarıyla şu anda 1'inciyiz ve yüzde 80 midir, öyle bir şeydir ama 2'nci sırada olan ülke en azından yüzde 40'la bizi takip ediyor, adını da hatırlayamadığım bir ülke.

Bir önceki Tarım Bakanımızın uluslararası gıda tröstlerinde danışmanlık yaptıkları, Türk çiftçisini korumak yerine bu firmaların menfaatleri doğrultusunda bir yönetim tarzı geliştirdikleri çokça haber ve yorumlara konu olmuştu. 2018 yılında buğday ve samanı ithal ediyoruz şeklindeki eleştirilere o zaman Sayın Pakdemirli "E, ne var? Paramız var da ithal ediyoruz." diye bir cümle kullanmıştı hatırlarsanız. Bu, yani aslında tarıma gösterilmeyen önemin bir ifadesi gibi. Türkiye normalde tarımda ve gıdada kendine yetebilen bir ülke konumundayken ithal bağımlısı hâline geldik. Öyle ki savaş hâlindeki ülkelerden dahi ayçiçeği vesaire gibi bir sürü gıda ithal ediyor durumdayız.

Sayın Bakan, tarım destekleri yetersiz. 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun "Tarımsal Desteklemelerin Finansmanı" başlıklı -biliyorsunuz bunu- 21'inci maddesinde "Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafı milli hasılanın yüzde birinden azı olamaz" diye bir amir hüküm var. Sizin döneminizde, AK PARTİ iktidarları döneminde ne yaptık? "Yüzde 1" diye ifade edilen bu oran ne yazık ki 0,5 seviyelerini geçemedi, hatta 2024 bütçesinde gayrisafı yurt içi hasılanın 0,29'u oranında seyretmiştir. Yani tarımdaki desteklemeniz yüzde 44 civarında.

Çay Kanunu meselemiz... Ben Rize'den geldim, çok uzun zaman oldu, Rize çok bekledi, beni gönderdi, şimdi çok konuşuyorum onun için. Partimiz geçmiş dönemlerde çay kanununun vatandaş yararına çıkarılması için defalarca teklifte bulundu ama ne yazık ki iktidarın oylarıyla her seferinde reddedildi. Şimdi, üreticiyi korumak için, ÇAYKUR'u sağlam bir yapıya kavuşturmak için üreticinin sorununu çözmekten uzak olan özel sektör gözüyle hazırlanmış teklifler daha evvel bize sunuldu ama görülen tepki nedeniyle siz de onları geri çektiniz. Geçen dönem partimizce hazırlanan çay kanunu ne

yazık ki iktidarımız tarafından desteklenmedi. Özellikle üreticiyi koruyan yeni bir kanun teklif ediyoruz, talep ediyoruz. Belli ki iktidarımız bunu hazırlamayacak, biz hazırlayacağız. Bunun için sizden destek istiyoruz, buyurun birlikte hazırlayalım, bir komisyon kuralım, beraberce yapalım bunu. Tek istediğimiz şey üreticinin kanunla korunur bir hâle getirilmesidir, başka bir şey istemiyoruz; orada çalışanların, mevsimlik işçilerin, onların korunmasıdır. Bunlarla ilgili birlikte hazırlayacağımız bir kanun teklifini ya da bizim teklif edeceğimiz kanun teklifini desteklemenizi istiyoruz.

Çayda bir budama sorunu var. Çayda budama 1/10 oranında yapılıyor idi, şimdi, bu, iktidarınız döneminde, 2022’de yedide 1’e düşürüldü. Yedide 1 budama yapıldığı zaman çay çiftçisi diyor ki: “Biz artık çayın yenilenmesi, gençleşmesi için gerekli süreyi yakalayamıyoruz ve çay üretimimiz gerçekleşmiyor.” Dolayısıyla, bunun 1/7’den tekrar 1/10’a... Yani onda 1’inin budanmasına ihtiyaç olduğu belli ve ziraat odalarımız tarafından da bu talep ediliyor. Dolayısıyla, bu yönde de bir çalışma istiyoruz.

Yine, ÇAYKUR’un 9.200 işçisi var, Rizeli siyasetçiler daha evvel onlara söz verdiler “Kadro vereceğiz.” diye, vermediler, buna muhtemelen Bakanlığımızın da bir çözüm olabileceğini sanmıyorum ama dillendirmekte yarar gördüm, o yüzden...

Sayın Bakanım, şimdi, gübre meselesi... Son on yılda yüzde 1.350 artmış, inanılmaz bir rakam; mesela, geçen yıl 8,5 lira olan gübre şu anda 13,5 lira civarında. 2023’te emekli zaten hiç zam alamamış, hiç zam alamadığı için ciddi bir buhran içinde. 7.500 lira TL maaş alan insanlar -özellikle Rize’de, Trabzon’da, Giresun’da, Ordu’da fındık, çay, tütün; hatta Mersin’de limon, ne ise, Antalya’da- bütün üreticilerimiz bu ÇKS kayıt nedeniyle alamadıkları bu 5 bin TL yüzünden inanılmaz kızgınlar, hırslılar, bunu vermenizi istiyorlar ve bu haklarıdır. Bu düzenlemede de bir yanlışlık var. Şöyle bir yanlışlık var: Bakın, İstanbul’da sadece emekli olduğu hâlde büyük mülkleri olan insanlar bundan yararlanabilecekler ama Güneysu ilçesinde 1 dönüm çaylığı var, bunun yarısını da maliyetine harcayan bir çiftçi alacağı 5 bin lirayı 2 bin lira aldığı için alamayacak; burada büyük bir dengesizlik var, bu dengesizliğin mutlaka giderilmesi lazım. Mesela dul ve yetimler benzer biçimde, 3.750 TL alıyorlar, 1.250 TL alan yetimler var yani çay cüzdanı var diye bu insanlar bu 5 bin TL’den yararlanamayacak; böyle bir fırsat eşitsizliği olamaz, bunu düzeltmemiz lazım.

Dolayısıyla bu düzenlemelerin yapılmasını talep ediyoruz. Asıl olan şey, çiftçinin kendisine dokunabilmektir. Çok ciddi bir sorun var. Mesela, mısırdaki 5.700 liraymış, düzeltmişsiniz, fiyatını getirmişsiniz 6 bin liraya. Şimdi, bir yıl içinde bu 5.700 lira ile 6 bin lira arasında, insanın yüzde 100 enflasyon olan bir yerde geçinme olasılığı mümkün mü? Tarımı terk etmek için gerekçe hazırlanıyor. Dolayısıyla, Türkiye’deki tarım alanları iyice küçüldü, o yüzden bu düzenlemeler içinde mutlaka ve mutlaka çiftçilere de pay biçilmeli.

Sayın Bakanım, neleri artıralım diye bütçeye bir baktığımda hemen dikkatimi çeken şu var: Mesela, yaklaşık olarak, Bakanlığa 283 milyar, yatırıma 111 milyar, tarımsal desteklemelere de 91,55 milyar gibi bir rakam öngörülüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ocaklı, süreniz doldu. Bir dakika ek süre veriyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – 111 milyar lira yatırım için yetebilir mi? Ankara’da bir dairenin 10 milyon lira olduğunu düşünürsek bütün Türkiye için bu rakam yeterli olabilir mi sizce?

Onun için desteklemeyle ilgili mutlaka ve mutlaka çok önemli bir adım atılması lazım, tarımsal desteklemeleri mutlaka kullanmamız lazım.

Çayda özellikle 1 kişi için -yaklaşık olarak bu maliyet- 6,5 milyar TL ödeme yaptınız ya Sayın Bakanım, bu işten geçinen 1 milyon kişi var. 6,5 milyonu 1 milyona bölünce 1 kişi için vermiş olduğunuz çay bedeli aslında 6.500 liraya gelmiş oldu; azdır.

Çay üreticisinin veya çiftçinin hakkını koruyan düzenlemeleri yeniden gözden geçirmenizi, bu çalışmayı birlikte yapmayı diliyoruz. Umarım bizi duyar, umarım istediklerimizi yaparsınız.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

Süreniz on dakika.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tarım ve Orman Bakanlığının bütçe görüşmelerinde genelde hep tarım üzerinde duruluyor. Orman kısmı çok önemli bir kısımdır, pek fazla dillendirilmiyor, ben biraz ormanlarımızdan bahsetmek istiyorum sizlere.

Sayın Bakanım, sunumunuzda “Ekonomik, ekolojik ve sosyokültürel açıdan büyük öneme sahip olan ormanlarımız ülkemizin akciğerleridir.” demişsiniz, doğru. “Yürüttüğümüz bu çalışmalarla 2002 yılında 20,8 milyon hektar olan orman alanlarımızı 2022’de 23,2 milyona ulaştırdık.” diyorsunuz. Yani buradan şunu mu anlamamız lazım: Bu yirmi yıllık süreç içerisinde siz yaklaşık 2,4 milyon hektar alanı yeni orman arazisine yani hazineye ait olan arazilerin hepsini orman hâline mi getirdiniz; bu mu anlaşılıyor buradan? Bunu her seferinde söylüyorsunuz fakat bu sektörün içindeki insanlar da şunu söylüyorlar: “Bu artışın sebebi, zaten esasında var olan, yüzyıllardan beri var olan ormanların envantere girmesinden başka bir şey değildir bu.” diyorlar. Yani kalkıp da 2,5 milyon hektar alan ormana çevrilmiş değil. Mesela, 2020 yılının başında Kars ilindeki orman alanı miktarı sıfır. 2021 yılında amenajman planı yenileniyor, 12 bin hektar zaten var olan orman envantere giriyor yani kâğıt üzerinde 12 bin hektar orman sahibi olmuş oluyoruz. Oturduğumuz yerden, kâğıt kalem oynatarak, rumuz değişikliğiyle sadece Şanlıurfa’da 240 bin hektar orman alanı envantere girmiş durumundadır. Yani Orman Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu bir ağaçlandırma yok ortada, yeni bir orman alanı yok, zaten yüzlerce yıldır Şanlıurfa’da bulunan 240 bin hektar orman alanı rumuz değişikliğiyle envantere giriyor.

Şimdi, esasında, bakılırsa, çok ciddi bir ormansızlaşmayla karşı karşıyayız, çok ciddi bir ormansızlaşmayla karşı karşıyayız ne yazık ki. En büyük problemlerden bir tanesi tahsisler. Ormanlarımızda madencilik faaliyetlerine, turizm tesislerine, eğitim tesislerine enerji faaliyetleri için verilen izinlerde, tahsislerde son yıllarda çok ciddi bir artış var. 2020 yılı sonu itibarıyla toplamda 748 bin hektar alan tahsis edilmiş. Bu 748 bin hektar alanı artık bir daha orman hâline getirme şansımız yok. Mesela, şu anda, İstanbul Havalimanı artık tahsis edilmiş bir yerdir ve hâlen daha sizin envanterinizde orman alanı olarak gözükmektedir. Özellikle 2002-2020 yılları arasında tahsis miktarı bütün... Bugüne kadar 748 bin hektar tahsisten bahsediyoruz. İktidarınız dönemindeki tahsis 494 bin hektar, yaklaşık 500 bin hektar. Toplamın yüzde 66’sı iktidarınız döneminde yapılmış. 2002-2020 arasında her yıl ortalama 29 bin hektar alan tahsis edilmişken, özellikle son beş yıl ortalamasına baktığımız zaman 29 bin hektar olduğunu görmekteyiz. Şimdi, artık öyle bir hâle gelmiş ki bazı yıllar, yapılan ağaçlandırmadan daha fazla tahsise ayrılmış. Mesela 2005, 2007, 2014, 2017, 2019, 2020, 2021 yıllarında yapılan ağaçlandırma çalışmasından daha fazla tahsislere yer ayrılmış. Mesela 2020’de 18 bin hektar ağaçlandırma yapılmış, verilen izin ise 47 bin hektardır; 2021’de ağaçlandırma 35 bin hektar, verilen izin 42.700 hektar.

Bir de orman varlığımızı en fazla tehdit edenlerden bir tanesi de ne yazık ki üretim yani ormanlarımız ve Orman Genel Müdürlüğü çok ciddi bir üretim baskısıyla karşı karşıya. 2005 yılında 13,9 milyon metreküp odun üretimi yapılmışken, 2021 yılının üretimi 31,9 milyon metreküp. Orman varlığında herhangi bir değişme yok ancak üretimde 2 katından fazla bir artış var. Bu üretimin en büyük nedeni endüstriyel odun üretimindeki artıştır. 2017-2021 yılları arasında endüstriyel odun üretimi yüzde 78,7 artış göstermiş. Şimdi, üretim artıyor, o hâle gelmiş ki ormanlarımızın yıllık cari artımının önemli bölümünü biz artık üretime ayırmış durumdayız. 2005 yılında cari artımın yüzde 38'i üretime gitmekteyken, 2021 yılında bu oran yüzde 67'ye çıkmış durumda. Çok ciddi rakamlar bunlar. Bu bir de Türkiye ortalaması Sayın Bakanım. Özellikle lif, yonga sanayisinin bulunduğu bölgelere bakarsanız, cari artımdan daha fazla üretimin olduğunu da göreceksiniz. Bugün MDF üretiminde Avrupa'da 1'inciyiz, dünyada 2'nciyiz, Yonga levha üretiminde de Avrupa'da 3'üncü, dünyada 5'inciyiz. Sizin yapmış olduğunuz beyanlarınıza, Cumhurbaşkanlığı yıllık planına baktığımız zaman, bu üretimi daha da fazla arttırmayı, ihracatı daha da fazla arttırmayı düşünüyorsunuz. Yani çok ciddi bir ormansızlaşmayla karşı karşıyayken üstelik. Yani Orman Genel Müdürlüğü artık üretim genel müdürlüğü hâline gelmiş durumda.

Bakın, ben size bir fotoğraf göstermek istiyorum Sayın Bakanım. Burası bizim Manisa'nın Gördes-Akhisar yolu. Şimdi, ben o yolu çok kullanan bir milletvekiliyim. Her gittiğimde, inanın, arabayı durduruyorum, yanımdakine "Oğlum, burada geçen gün orman yok muydu?" diyorum. "Evet ağabey, sanki burada geçen gün orman vardı." diyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – "Sanki" kısmı biraz şüpheli.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, şöyle: Şuraya bakarsanız göreceksiniz Sayın Vekilim.

Şimdi, biz burada uzaydan fotoğrafını çektirdik. Bu, 2020 yılında; burada kapalı bir orman var, görüyorsunuz. Aradan iki yıl geçmiş, bakın, görüyor musunuz? Görüyor musunuz buraları? Görüyor musunuz? Çiğerlerimizi söküyorsunuz, çiğerlerimizi söküyorsunuz. İşte size belgesi. Ve daha da kötüye gidiyor durum, ne yazık ki; ne yazık ki daha da kötüye gidiyor.

Bir diğer etken de orman yangınları.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yangın falan mı çıkmış?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hayır, bu kesim, kesim bu, düz kesim. "Endüstriyel ağaçlandırma" diye bir şey çıkarıldı, komple traşlanıyor. Daha sonra fidan, tohum atılıyor, oradan da bekliyoruz ormanlarımız tekrardan büyüyecek diye.

Şimdi küresel iklim krizinin orman yangını sayısını, yanan alanların miktarını ve yangın başına yanan alanların miktarını artıracaklarını -2021 yılında o gün için bir araştırma komisyonu kurulmuştu- biz dile getirmiştik, "Bu yangınlar artacak." demiştik o gün sizin koltuğunuzda oturan Bekir Pakdemirli'ye. "Önlemlerin alınması lazım." demiştik.

Yangınlarla mücadelede en önemli şeylerden bir tanesi karasal güç, diğeri de hava gücü, hava kuvveti. Karasal güç konusunda personel sayısının yetersiz olduğunu, personellerin sözleşmeli olduğunu, sözleşmeli personellerle, bu yetersiz personelle orman yangınlarında mücadele edilemeyeceğini söylemiştik, anlatmıştık, bizi dinlemedi. Biliyorsunuz 2021 yılında çok ciddi alanlar yanmıştı ve mesela şöyle şeyler oldu: Manisa bölgesinden arkadaşlarımız yaklaşık 600 kilometre, 700 kilometre ilerideki o orman yangınlarına müdahale etmek zorunda kaldılar ve normalde bir arazözde 6 kişi olması gerekirken bu insanlar 2 kişiyle müdahale etmeye çalıştı ve bir kısmı da şehit oldu, Manisa Kırkağaçlı bir hemşehrimiz de ne yazık ki Antalya'daki yangınlarda şehit oldu.

Şimdi, dedik ki: “Hava gücü önemli.” O sene yani 139 bin hektarın yandığı sene, hatırlıyorsunuz, 2021 senesinde 3 tane uçakla müdahale edilmeye çalışıldı, 3 uçakla ve ne yazık ki o gün Bakan koltuğunda oturan Bekir Pakdemirli siyasal gerekçelerle, Türk Hava Kurumunun hangarda bekleyen uçaklarını çıkarttırmadı, ormanlarımız yanarken o uçaklar hangarda durdu. Şimdi, bakıyoruz o uçaklar havada. Yani Bekir Pakdemirli'nin bu memlekete, bu ülkenin çiftçisine, bu ülkedeki tarıma, bu ülkenin ormanlarına verdiği zarar inanın vatana ihanettir; bakın, o kadar iddialı konuşuyorum sizinle. 139 bin hektar orman alanı yandı, 3 tane uçakla müdahale etmeye çalıştı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İnsan hemşehrisine biraz insafli davranır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Vallahi kusura bakmayın, orman olduktan sonra, tarım olduktan sonra o kadar insafli davranılmıyor öyle.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Bakırlioğlu, süreniz bitti.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bakın, şunu da söyleyeyim size...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Bakırlioğlu, süreniz doldu, bir dakika uzatıyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir dakika da girişte bir şey olmuştu, iki dakika yapalım olmazsa.

Şimdi, bakın, 2021 yılında yanan 139 bin hektar alandan bahsediyoruz, 2022'de bu 12.799 hektara düşüyor, 2023'te de 14.140 hektara düşüyor; çok azalma var.

Peki, uçak filomuza bakıyoruz: 3'ten 20'ye çıkarılmış, doğru bir şey yapılmış, bakın, doğru bir şey yapılmış. 39 tane helikopterden 55'e çıkarılmış, herhâlde şu an daha da fazla anladığım kadarıyla; bu, doğru bir şey yapıldığını gösteriyor. Bu rakamlar esasında bakılırsa önceden yapılanın ne kadar hatalı olduğunu bize göstermekte. Şunu da söyleyeyim: Yani esasında bizim kendimize ait millî bir uçak filomuzun olması gerektiğini biz düşünüyoruz, bununla ilgili bir önerge de verelim isterseniz yani sizin bütçenizi artırmak amaçlı, bu da düşünebilir, tartışılabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, toparlayalım Sayın Bakırlioğlu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Verilerinizin hiçbir tanesi gerçeği yansıtmıyor. Bakın, verilerinizin hiçbir tanesi ne yazık ki gerçeği yansıtmıyor. Bugün Avrupa Birliğiyle istatistik faslı var, bu fasıl sadece tarım istatistikleri üzerine kapanmıyor.

Şimdi, diyorsunuz ki: “16 milyon 682 bin tane büyükbaş hayvan var.” Siz gerçekten bu topraklarda, ahırlarda 16 milyon 682 bin büyükbaş hayvan olduğuna inanıyor musunuz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ahır kapasitesini söylüyor onlar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Mesela 2017'de 15 milyonmuş, birdenbire 17 milyona çıkmış. Allah aşkına, bir yıl içerisinde bir hayvan popülasyonunda 2 milyonluk artış olmasının bilimsel bir açıklaması var mı? Olamaz. Bakın, tarım sayımı yapacaksınız, hayvan sayımı yapacaksınız -umarım yaparsınız, yapmanız lazım- bunu yaparken de şunu yapmayın: Bürokratları da çiftçiyi de hayvancıyı da mesul tutmayın, gerçeği öğrenmek istiyorsanız gidin, hayvan sayımı yapın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 16 milyon 682 bin sayısının çok çok altında hayvan varlığımızın olduğunu göreceksiniz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kúpeleri var, kúpeleri; kayıtlı onlar.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Bakırhoğlu, teŖekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kúpeyle kayıtlı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Nasıl?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – O rakamlar kúpeyle, kafalarına göre değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hanımefendi, insanlar hayvanlarını kesime gönderdiler, o kúpeler düşülmüyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Kesim bitmiŖ, o kúpeler düşülmüyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İnsanlar kredi almıŖlar, teŖvik almıŖlar.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Evet, teŖekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani birazcık ahıra girmiŖ olsanız, bakmıŖ olsanız bunların hepsini...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Giriyorum, merak etme; ben de üreticiyim, benim de var hayvanlarım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Adamın kayıtlı 25 tane var, ahırda 3 tane var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, arkadaŖlar, söz veriyorum.

Ŗimdi, Ŗahsı adına İYİ Parti Grubu Vekilimiz Sayın Ümit Özlale...

Sayın Özlale, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben sayının gerçeği yansıtmadığına inanıyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, ilçe tarım geliyor, kontrol ediyor arkadaŖ ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İnanmıyorsak sayalım arkadaŖlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğe) – İlçe tarımdan gelecek kadar adam yok bir kere, eleman yok, nerede gelecek?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İlçe tarım gelip kontrol ediyor.

İlçe tarım bir tek beni mi kontrol ediyor acaba?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Özlale, buyurun, tekrar sürenizi baŖlatıyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niđe) – Kúpeyi elinde niye tutuyor? Kredi alıyor adam, ne yapsın?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Bakanım, acaba milletvekili olduğum için sadece benim çiftliğimi mi kontrol ediyorsunuz?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğe) – Kesinlikle doğru, o kesinlikle doğru.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – ArkadaŖlar, Sayın Özlale bizi bekliyor sunuma baŖlamak üzere.

Buyurun Hocam.

YAŖAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, sizi heyecanla bekliyoruz Hocam.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ya, valla bu Bakanlıkta çok heyecanla beklemezdim ben sizin yerinizde olsam.

Şimdi, genelde -Sayın Kırkpınar'ın da söylediği gibi- ben ilk olarak sunumlara AK PARTİ döneminde yapılan iyi şeyleri söyleyerek başlıyorum ki yapıcı bir muhalefet oluşturalım. Dün de bu amaçlarla bilgisayarın başına oturdum ve 2 tane alanda ben hakikaten güzel bir şey bulamadım; bir tanesi Tarım ve Orman Bakanlığı, ikincisi de -yarın konuşacağız- Milli Eğitim Bakanlığı. Yani bunlarda hakikaten izlenen politikalara çok doğru, güzel şeyler söylemek çok kolay değil.

İlk önce, sunumunuzu dikkatle izledim Sayın Bakanım, iki eksiklik var: Bir tanesi tarımda bu kadar büyük gelişmeler olduktan sonra bir şeyi açıklamıyorsunuz; dışarıya baktığınız zaman bütün anketlerde, sokakta bizim duyduğumuz şey yüksek gıda enflasyonu. Ya, tarımda bu kadar büyük başarılar varsa neden biz bu kadar yüksek bir gıda enflasyonu, dünyanın en yüksek gıda enflasyonu ile karşı karşıyayız? Ben bunu hem bundan sonra bize vereceğiniz cevapta hem de AK PARTİ'li arkadaşlarımızın yapacağı sunumlarda hakikaten merak ediyorum. Yani tarımda bu kadar büyük başarılar imza atmışken bizim gıda enflasyonumuzun en azından dünya ortalamasının 6 katı olmasını beklemezsiniz, dünya ortalamasıyla paralel olmasını beklersiniz. İkincisi, sizler burada yine bir sunum yaptınız, kapsamlı bir sunum yapmadınız belki ama bir sunum yaptınız, bu yaptığınız sunumun Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesinde karşılığı yok. Birazdan bunlarla ilgili sizlere tekrardan detaylı bilgi vereceğim.

Şimdi, istatistikler... Eğer bu istatistikleri bizi gerçekten yanıltmak için söylüyorsanız eyvallah, bu kötü bir şey ama tamam. Fakat bu istatistiklere kendiniz de inanıp tarımın geldiği noktayı övüyorsanız o zaman bence durum çok daha kötü.

Gerçeklerden biraz kopuk bir sunumdu; neden? Çünkü iklim değişikliği neredeyse hiç yoktu. Türkiye'nin en büyük problemi -benden önceki değerli konuşmacılar da bahsetti; iklim değişikliğinden neredeyse hiç bahsetmediniz. Bakın, kır-kent entegrasyonu son dönemlerde başta sosyologlar ve tarımla uğraşanların en çok çalıştığı şeydir, artık kır ile kent birbirine geçti. Bunların içerisinde öyle alanlar var ki -mesela, İstanbul'daki Çatalca gibi- tarım da yapılıyor, sanayi de var. Biz buradaki sosyal yaşamı nasıl düzenleyeceğiz, buradaki tarımsal faaliyetleri nasıl düzenleyeceğiz? Çiftçi yaşından neredeyse hiç bahsetmediniz -birazdan başka konuşmacılar da bahsedecek- çiftçilerimiz maalesef yaşlanıyor.

Sonrasında, öyle önemli konular var ki sizin sunumunuzda bizim görmediğimiz, bunlardan ben daha fazla bahsetmenizi isterdim. Mesela arıcılık, dünya bal üretiminde biz 2'nciyiz, arıcılık yok, tek bir cümle bile yoktu yanlış hatırlamıyorsam, belki de bir cümle vardı bu depremden dolayı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Var, var “Bal üretiminde şu kadar, şuraya geldik.” diye.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Yani ikincisi balıkçılık, üçüncüsü tütün yok. Yani biz gıda milliyetçiliğinden bahsediyoruz “Türk tütünü” diye sizin dünyaya verdiğiniz bir tütün var, tütünden neredeyse hiç bahsedilmedi. Daha sonra, fındık yok, dünyadaki üretimin üçte 2'si bizde. Ondan sonra, pamuktan bahsetmedik. Yani baktığınız zaman bir yanda “Gıda milliyetçiliği” diyorsunuz, öbür tarafta dünyaya mal edilmiş bizim ürünlerimiz var; Türk tütünü var, Türk fındığı var, pamuğu var, bunlardan o sunumda neredeyse hiç bahsetmemişsiniz. O bakımdan bu, gıda milliyetçiliği söylemiyle çok uyumlu değil.

Bir de Sayın Erdem, biz birçok konuda benzer düşünürüz, fikir alışverişinde bulunuruz, Ziraat Bankası kredilerinden bahsedildi, bu Ziraat Bankası kredilerinin ne kadar gerçekten tarımsal amaçlı kullanıldı? Burası bir soru işareti. Mesela biliyoruz, Ziraat Bankasının kredilerinin önemli bölümüyle AVM'lere kredi verildi; bunu biliyoruz çünkü Ziraat Bankasının elinde geri dönmeyen kredilerden oluşan AVM stoku oluştu. Gelin, şöyle bir şey yapalım: Ziraat Bankası bundan sonra sadece ama sadece çiftçiyi desteklemek için, tarımı desteklemek için kredi kullansın. Yani kuruluş amacı bu

ama biz biliyoruz ki -burada isimleri zikretmeye gerek yok- Ziraat Bankasının elinde geri dönmeyen kredilerden oluşan bir AVM stoku var ve bu AVM stoku tarımdan dolayı oluşmadığı için orada başka bir problem var.

AYHAN BARUT (Adana) – Ziraat Bankasının sadece adında “ziraat” kaldı, başka bir şey değil.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Neyse, şimdi, sunuma geçelim.

Bakın...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ziraat Bankasına geri dönmeyen kredi oranı kaç Hocam?

AYHAN BARUT (Adana) – “Görev zararı” yazıyorlar.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Hayır, ben şunu söylemeye çalışıyorum: Eğer Ziraat Bankasının elinde AVM stoku varsa demek ki Ziraat Bankası, kredileri tarım dışında bir yerlere de vermiş. Ben bunu söylüyorum Sayın Güneş.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Demirören Sayın Özlale, Demirören. Demirören’i söyle.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Neyse.

Şimdi, bakın...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen devam edin.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Tarımdaki bazı başarılı...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Vekilim, Demirören; tüpçü var ya tüpçü.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Biliyoruz; işte, ben zikretmek istemiyorum ama herkesin bildiği bir şey.

Şimdi sağdaki istatistiğe bakın. Türkiye’de tarımsal alan içinde işlenebilir alanın payı AK PARTİ döneminde düşmüş; Türkiye’nin küresel, dünyada işlenebilir tarımsal alandan aldığı pay düşmüş. Sonra baktığınız zaman verimlilikten bahsediyorsunuz ve verimlilik artışıyla beraber tarımda bir başarı hikâyesinden bahsediyorsunuz. Türkiye’nin küresel tarım katma değerinden aldığı pay özellikle son on sene içerisinde baş aşağı düşmüş.

Sağ tarafa bakın şimdi. Tarım, ormancılık, balıkçılık... Türkiye, dünya ve kendi yer aldığı üst orta gelir grubunun çok altında bir katma değerde. Yani o yüzden burada tarımda bir başarı hikâyesinden bahsetmek gerçekten çok zor. “Verimlilik sorunu” dediğiniz zaman en büyük verimlilik kayıplarını... Kimdi bakan hatırlamıyorum ama 2005-2013 dönemindeki izlenen tarım politikaları verimsizlikten başka hiçbir şey getirmemiş.

Bakın, yine, tekrardan, ihracattan bahsediyorsunuz ama tabii ki atanmış bir bürokrat olduğunuz için ithalattan bahsetmiyorsunuz. Tarım ve gıda ürünleri ithalatında rekor kırmışız. Sağ tarafa bakın şimdi; dünyada küresel gıda ve tarım ürünleri ithalatından aldığımız pay devamlı artıyor son on sene içerisinde. Şimdi, gıda milliyetçiliğinden bahsediyorsunuz sonra dünyada küresel gıda ve tarım ithalatından aldığınız payın devamlı yükseldiği bir durumla karşı karşıyasınız.

Bir başka nokta: “Çiftçimizi ezdirmeyeceğiz.” diyorsunuz. Geçen hafta salı günüydü galiba, Hazine ve Maliye Bakanlığı geldi buraya, alın, bakın; onların bütçesi. Bakınız şimdi Sayın Bakanım, son on beş sene içerisinde, hatta daha geriye gidelim, on yedi sene içerisinde tarımsal amaçlı transferlerin bütçe içindeki payı 3,4’ten 1,15’e gelmiş ve bu çiftçiyi nasıl korumak, ben bunu anlamıyorum. Üçte 1’e düşürmüştünüz tarım amaçlı transferlerin bütçe içindeki payını, ondan sonra diyorsunuz ki: “Biz çiftçiyi koruyoruz.”

Başka bir nokta daha var, sağ taraf; tarım girdi fiyatlarının artışı yüzde 200 ama sizin verdiğiniz destek yüzde 152. Daha sonrasında da istatistikleri kullanarak TL bazında, dolar bazında çiftiçi aslında mağdur etmediğinizi söylüyorsunuz. Çok basit, girdi fiyatlarının çok altında destek veriyorsunuz. Bütçe içerisinde çiftiçiye verdiğiniz tarımsal amaçlı transferlerin payını devamlı azaltıyorsunuz.

Şimdi, bakın, suyla ilgili birkaç şey daha söylediniz. Burada altta işte World Resources Institute'ün dünyada suyla ilgili en kapsamlı çalışmaları yapan enstitünün çalışmaları var. Türkiye mevcut durumda yüksek risk taşıyor ve bütün projeksiyonlar size şunu söylüyor: “2080 içerisinde Türkiye yüksek risk taşımayacak, oldukça yüksek bir risk taşıyacak.” Yani o bakımdan sizler burada sulamayla ilgili politikalarınızdan bahsediyorsunuz fakat Türkiye zaman içerisinde giderek sulama açısından çok daha riskli hâle geliyor. Ben 2001 yılında doktoramı bitirip buraya geldim “Vahşi sulamanın azaltılması lazım.” Diyorduk, hâlâ bu yapılıyor. Neden obruklar oluşuyor Konya’da? Çünkü siz çok su isteyen ürünlerin üretilmesin orada teşvik verdiğiniz zaman orada çok fazla su gidiyor ve ondan sonrasında orada yer altı suları çekilince de obruklar oluşuyor. Bunu bir türlü halledemediniz yani yirmi yıldan beri vahşi sulamayı azaltacak ve doğru bir sulama politikası izleyecek adımlar atamadınız.

Peki ne yapmalı? Onlardan da biraz bahsetmek gerekiyor. Son birkaç dakika içerisinde de izninizle onlardan bahsedeyim. İlk önce mutlaka ulusal tarım master planı -orada yazmıyor ama sonra ekledim- planı hazırlayıp -bunu partilerle, kamuoyuyla beraber hazırlamanız lazım- bir tarımsal ürünler düzenleme kurulu oluşturmanız lazım. Mesela niye yem ithal ediyoruz? Çünkü Türkiye'nin bitkisel üretim planlamasına baktığımız zaman hayvansal üretimdeki yem ihtiyacını hesaba katacak bir planlama yapılmıyor. O yüzden de biz devamlı yem ithal etmek zorundayız. Oysa bir tarımsal master plan oluşturulsa ve tarımsal üst düzenleme kurulu oluşturulsa Türkiye herhangi bir şekilde yem ithal etmek zorunda kalmayacak.

Çiftçi Kayıt Sistemi doğru bir sistemdir, iyi bir sistemdir fakat mevcut durumda sigortalamaya ve tarımsal desteklerde çiftçileri dışarıda bırakıyor. Mutlaka tarla tapularını ve kira kontratlarını esas alan bir sistem getirin ki gerçekten tarlasını işleyen çiftçi bu desteklerden yararlansın ÇKS'ye üye olup.

Ondan sonra, gıda müşavirliği. Bugün bizler önereceğiz, akşamüstü -sizler ilk defa geliyorsunuz bu Komisyona, bizler devamlı burada ödenek artışlarımızı teklif ediyoruz- yani Tarım ve Orman Bakanlığının daha fazla bütçeyle çalışmasını teklif edeceğiz. Mesela diyeceğiz ki: “Gıda güvenliğini sağlamak için gıda müşavirliği sistemi kurulsun.” Karşı taraftaki AK PARTİ’li arkadaşlarımız Tarım ve Orman Bakanlığının bu ödenek artışını reddedecekler.

Başka bir şey daha önereceğiz, mesela “Tarım organize bölgelerinin sayısını artıralım.” diyeceğiz; tekrardan reddedeceksiniz.

Atatürk Orman Çiftliği... Ata'mızın eşsiz mirası Atatürk Orman Çiftliği'dir, yerinde şu anda ne olduğunu görüyoruz, oraya bir tarım bilimleri akademisi kuralım ve oraya da tarım meslek liselerini bağlayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Özlale, lütfen toparlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum.

Bu tarım bilimleri akademisini kurup orada tarım teknolojileri üzerine çalışacak, tamamıyla bunun üzerine kurulan bir akademi ve oradan da tarım meslek liselerini buna bağlayacak bir eğitim planlamasını önereceğiz; reddedeceksiniz.

Çiftçilerin mutlaka kısa vadeli borcunun tasfiyesi gerekiyor, çok önemli, bunu benden önceki değerli konuşmacılar da söyledi, bir türlü bunu yapmıyorsunuz.

Başka nokta şu: Tarımsal girdi desteklerini kullanım anında çiftçiye vermeniz gerekiyor, daha sonra verdiğiniz zaman zaten çiftçinin bir nakit akış problemi olduğu için o girdi desteklerini sonrasında almasının çok bir anlamı yok, kullanım anında vermeniz gerekiyor net bir şekilde.

Bir de kazanç odaklı bir destekleme modeli yani çiftçiye ne kadar kazanacağını, fiyatını garanti edin. Eğer piyasada oluşan fiyat onun üstündeyse çiftçiye bu helal olsun ama onun altındaysa bunun arasındaki farkı bizim mutlaka almamız lazım. Yani yeni bir kazanç odaklı destekleme modelini bizim hayata geçirmemiz lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Unutmayalım, tarım bir millî güvenlik problemidir, hepimize lazımdır. Dünyada hiçbir gelişmiş ülkenin tarımdan çıktığını, tarımsal amaçlı transferleri azalttığını göremezsiniz.

Ben aynı duyarlılığı da sizden bekliyorum diyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Akay’a söz vereceğiz.

Sonrasında -grupları gezerek gidiyoruz- Sayın Temurci var, Sayın Sayyigit var, Resul Kurt var, Sami Çakır Bey var, Faruk Aksu Bey var; grupları gezerek söz vereceğiz.

Şimdi Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Tabii ki Tarım ve Orman Bakanlığı gibi önemli bir Bakanlığın bütçesine baktığımız zaman genel bütçe içerisinde yüzde 2,37’lik bir pay alıyor yani 283 milyar 124 milyon; bu, önemli bir Bakanlık için hakikaten düşük bir bütçe. Bu bütçenin önümüzdeki yıllarda artırılması lazım. Kendi içerisinde de tespit ettiğimiz bazı hususlar var: Bu 283 milyarın 130 milyar 516 milyonu “program dışı giderler” diye bir kalem var. Şimdi, biz detayına baktığımız zaman bu program dışı giderlerin neler olduğunu çok sağlıklı bir şekilde göremiyoruz, ki bütçenizin yüzde 46’sı yani neredeyse yüzde 50’sine yakın bir rakam; bunu da merak ettik, ne olabileceğiyle ilgili biraz detaylı araştırdığımda da hazine yardımı olabileceği kanaati oluştu. Hazine yardımlarının da nereye, hangi firmalara, hangi kuruluşlara hangi ürünler için yapıldığı belli değil. Programlar, bütçelerin tahsis edilip kullanılmasıyla ilgili. Bence bu program dışı bütçe uygulamalarından, giderlerden kurtulunmalı ve program dâhilinde harcamaların bir disiplin ölçüsünde yapılmasının gerektiğini buradan özellikle ifade etmek istedim.

Bir de sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliğiyle ilgili sadece 8,5 milyonluk bir rakam ayrılmış. Şimdi, iklim değişikliği, küresel ısınma, çevre, bu konular günümüzde çok çok hassas noktalar. Ben daha yeni bölgede faaliyetlerde bulundum, gezdim; özellikle tarım ürünleriyle ilgili, meyve sebzelele ilgili hakikaten rekoltelerde çok düşüklükler var, çürüyen meyveler var. Bu iklim değişikliğine karşı sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı’na daha çok önem verilmesi, öne alınması ve bu ödenek tutarının da aktarılması gerektiğini buradan özellikle ifade etmek istedim.

Yine, bütçenin kendi içerisindeki kalemlerine baktığımız zaman, cari transferlerin çok ağırlıkta olduğunu görüyoruz, bütün bakanlıklarda zaten böyle, yüzde 42’si cari transferlere ayrılmış. Bunun da yüzde 77’si, 91 milyar 627 milyonu da hane halkı ve işletmelere yapılan transferler yani biz bunun

dağılımını da geçmiş yıl bütçelerinde çok sağlıklı göremedik. Bu transferler hangi kuruluşlara, hangi işletmelere, hangi bölgelere daha çok yapılıyor ve hangi ürünler daha çok destekleniyor? Bunu da ayrıca, buradan sormuş olalım size.

Yine, sermaye transferleriyle ilgili kısımda da... Bunun da bütçede toplam 107 milyarlık payı var; 106 milyarı yine hazine yardımlarına gitmiş yani yüzde 99'u. Ben, bunun da aynı şekliyle, kimlere, nasıl dağıtıldığını merak ettim, buradan bunu da soru olarak sormuş olayım.

Bir de bütün bakanlıklarda görüyorum -sizde bu tutar çok yüksek değil ama Sayın Bakanım, bazı bakanlıklarda çok yüksekti- kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler yani 55 milyonluk bir rakam. Bu kâr amacı gütmeyen kuruluşlar hangi kuruluşlar; nereye, nasıl hizmette bulunuyorlar, tarım ve ormanla ilgili ülkemize ne gibi katkıları var? Bunu da buradan sormuş olayım. Tabii ki Strateji Geliştirme Başkanlığı bünyesindeki bu hazine yardımları önemli bir kalem, biz buna da itiraz etmiyoruz, belirli yerlere hazine yardımı yapıp sübvans etmek önemlidir fakat bunların, kaynakların etkin bir şekilde ve doğru bir şekilde kullanılması açısından da takibinin yapılması gerektiğine inanıyorum.

Yine, tasarruf tedbirleriyle ilgili -Maliye Bakanımız da dâhil, Cumhurbaşkanımız da dâhil- çok çok önemli açıklamalar yapılıyor. Bakanlık kalemine baktığımız zaman, detaylarda yine taşıt alımlarını gördük yani 2023'te de 2024'te de arazi araçlarının -mutlaka ihtiyaç vardır- 10'a yakın aracın, bunun da 3 tanesinin hibe yoluyla alındığını görüyoruz. Buradaki çeşitli fonların kullanılarak bu hibe kaynaklarının artırılması, bütçedeki bu taşıtlara ayrılan ödeneklerin azaltılmasında da fayda var. Demek ki hibe alınabiliyorsa bütün araçlar için bu kapının da çalıştırılması daha uygun olacaktır diye düşünüyorum.

Bir de orman köylüsü... Yani bizim bölgemiz... Siz de Batı Karadeniz Bölgesi'nin Bakanısınız Sayın Bakanım, Kastamonulusunuz, ben de Karabük Milletvekiliyim. Ayrıca, sizin Bakan olmanızdan da son derece mutlu olduğumu ifade etmek isterim. Bölgemizde orman köylüsü çok fazla biliyorsunuz, orman köylüsünün de sorunları var. Dikili uygulaması var, yine, performansa göre alınacak primler var; oradaki süreler, bölgemizdeki doğal afetler nedeniyle çok kısıtlı oluyor ve gerekli prim tahsilatlarını yapamıyorlar. Bir de taşeron sistemiyle kooperatifler devre dışı kalıyor; kooperatifler ve orman köylüleri gerekli gelirlerini elde edemiyorlar. Bir de yollar, sel felaketi nedeniyle çöktüğü için, kapandığı için, dikili uygulamasıyla kesilen ağaçlar, tomruklar ilgili yerlere ulaştırılmadı, bu sene bölgemiz çok zarar gördü. Bu bölgeyle ilgili olarak da özel destekler verilmesini buradan size özellikle ifade etmek istedim.

Bir de Sayıştay raporlarıyla ilgili bazı konuları size özellikle ifade etmek isterim. Sayıştay denetçilerinin tespit ettiği hususlar çok çok önemli. Burada "Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Yöneticiliği" diye bir uygulama var, bütçeden bazı projeler için ödenekler bu yöneticiliğe yani UNDP'ye aktarılıyor. Buradaki aktarımda da şöyle bir sıkıntı var: Gider yapılmadan para bu hesaplara aktarılmış oluyor; bu aktarılan hesaplar da özel hesaplar. Geçmişe baktık -2017, 2018, 2019, 2020- bu paralar aktarılmış fakat bir kısmı kullanılmamış; hâlen 2022'den 2023'e devreden 100 milyonluk bir tutar var. Bu paralar burada atıl vaziyette kalıyor, hazine teknik prensibine de uygun hareket edilmemiş oluyor. Bir taraftan bütçemiz açık verirken, bir taraftan hazine bu kadar borçlanma içindeyken paraların burada atıl tutulması da hoş değil. Bu konudan, bu uygulamadan da vazgeçilmesi gerekir.

Yine, tarımsal amaçlı kurulmuş kooperatiflere yapılan desteklerle alakalı kullanılan krediler var bankacılık camiası aracılığıyla, bankalar aracılığıyla. Bu kredilerin kimlere nasıl kullanıldığı, hangi kooperatiflere ne kadar kredi kullanıldığı ve bunların zamanında tahsil edilip edilmediği, terkin edilip edilmediği konusunda Sayıştay raporlarına bakıldığında, sağlıklı sonuca ulaşılamamış, bu tenkit edilmiş. Bunu da buradan özellikle ifade edelim.

Yine, sizin, Bakanlık bütçesinin açılış bilançosu ile kapanış bilançosu arasında tutarsızlıklar var, kayıtlarınız tutmuyor. Bütün bakanlıklarda bu muhasebe hataları var ve defalarca, yıllarca da Sayıştay bu konuyu ikaz ettiği hâlde bu muhasebe kayıtları maalesef düzeltilmemiş, bu ayrı bir problem olarak görünüyor. Denetim sisteminin sağlıklı işleyebilmesi açısından muhasebe kayıtlarının da sağlıklı olması gerekir.

Yine, banka hesaplarınız... Banka hesaplarınız Sayıştayla paylaşılmamış; dökümlerin tutanakları ile bankanın reel kayıtları arasında incelemeler yapılamamış, yüzlerce, binlerce ayrı hesaplar var, bunlar istenmiş; ben bu rapordaki izahatları buradan ifade etmek isterim.

Sayın Bakanım, az önce ifade etmiştim, bölgemizin ve genel, Türkiye'deki çiftçilerimizin sorunlarına kısaca değineceğim, taleplerine. Öncelikle, tarım sektörü olarak ektiğimiz ürünlerin karşılığını kuraklık nedeniyle alamaz hâle geldik, girdi maliyetleri çok yüksek, çoğu çiftçimiz arazilerini işleyemez duruma geldi, dolayısıyla küresel ısınmadan dolayı sulu tarıma geçilmesi, damlama sulama için destek verilmesi genel olarak bütün çiftçilerimizin talebi, bölgemizin yani Karabük'ün de talebi. Yine, tarım il müdürlüğünden tohumluk buğday ve arpa talep eden çiftçilerimizin ödenek yetersiz olduğundan talepleri karşılanamamakta, çiftçilerimiz sıkıntıda; bu talebi size iletmemizi özellikle ifade ettiler. Yine, Çiftçi Kayıt Sistemi'yle, emeklilik sistemiyle ilgili, biliyorsunuz, bunlar 5 bin TL'lik emeklilere ödenen primle ilgili olarak yararlanamıyorlar yani çiftçi kayıt belgesi olan çiftçilerimiz bu 5 bin TL'lik emekli ikramiyesini alamıyorlar, mağduriyetleri var, bu mağduriyetlerinin giderilmesini istiyorlar; bunu da buradan ifade edelim.

Yine, bölgemizdeki bazı ilçelerin sorunlarını sayacağım: Safranbolu'da Değirmencik Barajı ile Eskipazar'daki Ova ve Haslı Barajlarının bitirilerek sulu tarıma açılması talebi var. Eflâni ilçemizde 4 adet sulama amaçlı yapılmış gölet mevcuttur, bunların sulama kanallarında hasarlar oluşmuş olup kullanılamamaktadır; kanalların tamir ve bakımlarının yapılarak faaliyete geçirilmesi talebi var. Karabük genelinde silajlık mısır ekimi talebi var. Yine, Ovacık ilçemizde yarı açık büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi isteniyor. Bir de Kardemir'de de üretilen amonyum sülfat gübrenin çiftçilerimize uygun fiyatla verilmesi çok çok önemli bölgemiz için.

Buradan ayrıca diğer bakanlıklara atama yapılırken Tarım ve Orman Bakanlığı teknik kadrolarında atama yapılmayan teknikerler, mühendisler, ziraat mühendisleri, su ürünleri mühendisleri var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Akay, süreniz doldu, toparlayalım.

CEVDET AKAY (Karabük) – Ziraat mühendisleri, gıda mühendisleri, su ürünleri mühendisleri, veterinerler hekimler, biyologlar, bunlar dört gözle sizden atama bekliyorlar, onların bu sesine kulak verin, bunlar özellikle önemli; sürdürülebilir tarım ve tarımın geleceği için de bu atamaların bir an önce yapılmasını buradan talep ediyoruz.

Sürem de yetmedi. İthalat rakamlarınız yıllar itibarıyla çok aştı, ocak-temmuz ayı itibarıyla 19 milyar 500 milyona ulaştı, bu ithalat hakikaten çok büyük sorun. Girdi maliyetleri çok arttı, mazotta son bir yılda yüzde 50'ye varan artışlar, altı yıllık rakamda da yüzde 60'lere varan artışlar; girdi maliyetleri çok, üreticilerin en büyük sıkıntılarından biri de bu. Girdi maliyetlerinin düşürülmesini özellikle buradan talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi, AK PARTİ'den Resul Kurt, sonra Sayın Sayyigit, sonra Selim Temurci diye devam edeceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Birkaç arkadaşına ver de...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Resul Bey, başlayın, süreniz on dakika.

RESUL KURT (Adıyaman) – Ömer ağabey, Nevşehir'e gideceğiz, Niğde'ye gideceğiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Günün en güzel şeyi emeklilerin paralarını alması, bugünün en büyük neticesi o. Sayın Vekilim, özür dilerim. Bugün inşallah bunu Çalışma Bakanıyla görüşerek, Hazineyle çözümlenerek iş biter.

RESUL KURT (Adıyaman) – Evet, tekrar başlatabilir miyiz Başkanım?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun, tekrar başlatıyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerim, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokrat arkadaşlarım ve çok kıymetli basın mensubu meslektaşlarım; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Adıyaman bir tarım ve hayvancılık şehri. Öncelikle, 6 Şubat depreminde Adıyaman'da büyük hizmetleri olan Tarım Bakanlığımıza, Tarım Bakanlığımızın taşra teşkilatına, DSİ Genel Müdürlüğümüze teşekkür ediyorum. Depremde Sayın Bakanımızla birlikte de hayvanları telef olan çiftçilerimize, üreticilerimize hayvanlarını, arı kovanlarını teslim ettik.

Yine, Adıyaman tütün açısından da Türkiye'de en önemli tütün üretim merkezlerinden biri. Geçtiğimiz hafta tütün üreticilerimizle, kooperatif başkanlarımızla Sayın Bakanımızı görüştük ve duyarlılığından dolayı da teşekkür ediyoruz. Tarımsal üretimde, tabii, üretim çok önemli. Birazdan özellikle meyveyle ilgili konuya değindiğim zaman da açıklayacağım; bizim en büyük sorunumuz, üretilen ürünlerin yeteri kadar sağlıklı şekilde dağıtılamamasından kaynaklanan zayıflar yani yüzde 25 oranında, sebze ve meyvede ürettiğimiz ürünün yüzde 25'ini gerek taşınırken gerek sağlıklı saklama koşulları olmadığından dolayı kaybediyoruz. 2002 yılında 36,9 milyar TL'den, 2022 yılında 972 milyar TL'ye ulaşan bir tarımsal hasılamız var ve ülkemizde yine ciddi bir nüfus tarımsal üretimle geçiniyor.

Önemli sorunlardan biri -biraz önce siz de söylediniz, hepimiz bu ülkede yaşıyoruz ve buna bir çözüm arıyoruz- tarladaki fiyatın sofraya gelene kadar en az 5 kat, 10 kat artması. Bu, limon üreticisi için de elma üreticisi için de narenciye üreticisi için de herkes için geçerli. Belki, çiftçilerin özellikle üretimle ilgili sorunlarına odaklanmakla birlikte lojistik ve pazarlamayla ilgili sorunlarını da ciddi bir şekilde çözüme kavuşturduğumuzda tarladan sofraya daha optimum fiyatlarla ürünleri kavuşturmuş olacağız.

Son yirmi bir yılda çiftçilerimize verilen tarımsal destek miktarında önemli artışlar gerçekleştirilmiştir. Böylece bitkisel üretim ve hayvancılık alanında üretim teşvik edilmiş, ülke ekonomisinin kalkınmasında da çiftçilerimize ciddi anlamda hem sorumluluk hem katkı hem de üretimin paylaşılması anlamında destek olunmuştur. 2002 yılında toplam 1,8 milyar TL olan tarımsal destekleme miktarı yirmi yıl sonra, 2022 yılında 40,4 milyar TL'ye, 2023 yılında ise 63,4 milyar TL'ye ulaştırılmıştır. 2002-2022 döneminde bitkisel üretime verilen destekler yine çok ciddi şekilde artırılmış; 1,8 milyar TL'den 2022 yılı için 28,4 milyar TL'ye çıkarılmış, 2023 yılı ekim ayı sonu itibarıyla da 33,5 milyar TL destek ödenmiştir. Hayvancılık destekleri 8,3 milyon TL'den, 2022 yılında 9,6 milyar TL'ye çıkarılmıştır. Özellikle sertifikalı tohum ve sertifikalı meyve fidanı üretimi ve bunların kullanımı desteklenmiştir. Aynı şekilde hububatta da tohumlar, sertifikalı tohum üretimi ve kullanımı desteklenmek suretiyle hem üretimin kalitesi artırılmış hem de miktar olarak ciddi bir artışa gittiğini söyleyebiliriz. Bugün meyve fidanı ve fidelerin yüzde 99'u yurt içinde üretilip sertifikalandırılıyor. 2002 yılında 4 milyon adet olan sertifikalı fide fidan üretimi 2022 yılında 230 milyon adete yükselmiştir. 2002 yılında yüzde 86'sı yurt içinde üretilen sertifikalı tohum üretimi 2022 yılında yüzde 97'ye yükselmiştir. Bugüne

kadar gerçekleştirilen çalışmalar ve uygulamalar neticesinde bitkisel miktar 2002 yılında 98 milyon ton iken 2022 yılında yüzde 32 artışla 129 milyon tona çıkarılmıştır. Özellikle hem hayvancılık hem de meyve ve hububat üretiminde verim ve kalitenin artırılması için de ıslah ve verimlilik çalışmalarına ağırlık verildiğini söyleyebiliriz. 2002 yılında 9,9 milyon baş olan büyükbaş hayvan sayısı haziran ayı sonu itibarıyla 16,7 milyon başa, küçükbaş hayvan sayısı ise 31,9 milyon baştan 53,3 milyon başa ulaşmıştır.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı, Uzman Eller ve IPARD Programı kapsamında da işletmelere, tarımsal işletmelere ciddi destekler sağlanmıştır. Adıyaman da 2024 yılı itibarıyla IPARD kapsamına alınarak çiftçilerimiz bu anlamda desteklenecektir. Kırsal alanda istihdamı arttırmak amacıyla hazırlanan projeler doğrultusunda yüzde 50 hibe desteği verilerek yeni istihdam alanları yaratılmaktadır; Uzman Eller Projesi'yle de yüzde 100 hibe desteği verilerek gençlerimize, kadınlarımıza istihdam ve üretim imkânları sağlanmıştır.

Değerli Başkanım, özellikle bir hususu devletin de kayıtlarına girmesi açısından tekrar dile getirmekte fayda görüyorum. Türkiye'de lisanslı soğuk hava depolarına büyük ihtiyaç var. Mevcut sistem içerisinde -ben Sayın Bakanımıza da arz ettim, gerçekten çok yakın ilgi ve alaka gösterdiler, bununla ilgili de Bakanlık da çalışıyor ama buradan tekrar dile getirmekte fayda var- hal sistemi var ve çiftçi ürettiği elmayı, limonu, muzunu, salatalığı, her neyse, sebze meyveyi hal üzerinden bir noktadan bir noktaya ulaştırırken hem yolda büyük bir zayıf oluyor hem de depolama ve lojistik maliyetleri çiftçi üzerinde büyük bir yük oluşturuyor. Birçok çiftçinin soğuk hava deposu kurma şansı yok, soğuk hava deposu kuran çiftçiler için aynı zamanda 300-400 tonluk bir soğuk hava deposu rantabl değil; burada bir mühendis istihdam etmek veya burada yeterli ekipman buldurmak mümkün olmayabiliyor. Bunun yerine, büyük ölçekli, atıyorum, 5 bin, 10 bin tonluk soğuk hava depolarına, lisanslı depolara izin verilmesi şartıyla bu çiftçilerimiz ürünlerini bu lisanslı depolara verdiğinde, bu teslim ettikleri ürünlerin karşılığında Ziraat Bankasında bir krediye dönüştürülebilecek... Örneğin, bir üreticimiz 100 ton elmayı bir lisanslı soğuk hava deposuna teslim ettiğinde buradaki 100 ton elmanın karşılığında da kredi kullanılabilir ve bu anlamda hem üreticiler için hem de elma veya meyve sebze tedarik etmek isteyen, başta zincir marketler olmak üzere, oteller veyahut da meyve sebze tedarik eden işletmeler bu anlamda doğrudan ve yerinden temin imkânı söz konusu olabilecektir. Mevcut sistemde çiftçilerin ellerindeki ürünleri bir soğuk hava deposunda muhafaza etmeleri mümkün ama burada hem çiftçi üzerinde çok daha yüksek maliyetler söz konusu olabiliyor hem de bir ürün bir ilden bir... Örneğin, Niğde elma üretiyor veya Tekirdağ elma üretiyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Lisanslı depoculukta biz yokuz, 42 il içinde Niğde yok.

RESUL KURT (Adıyaman) – Hiçbir yer yok, benim söylediğim yeni bir öneri.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yok, 42 ilde var.

RESUL KURT (Adıyaman) – Ömer ağabey, devletin hafızasına girsin diye anlatıyorum. İlk defa olan bir şey, Türkiye'de hiçbir yerde... Soğuk hava deposu çok ama benim söylediğim lisanslı...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Doğru ama eksikliği var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen karşılıklı konuşmayalım.

Devam edin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sözleşmeli tarım yapıldığı için marketler, zincir marketler doğrudan üreticiden alıyor ama canına okuyorlar.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Resul Bey, devam edin.

RESUL KURT (Adıyaman) – Evet. Yani, sebze ve meyveler için ama ekseriyetle meyve üretiminde belli illerde, belli bölgelerde kişilerin değil devletin bu şekilde sağlayacağı... Burada Tarım Kredi Kooperatifleri buraya ortak olsun, belediyeler ortak olsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Süre doldu, bir dakika uzatıyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) – Bir dakika alayım Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Bu lisanslı soğuk hava depolarında şahıslar değil... Bakın, belediyeler, il özel idareleri, Tarım Kredi Kooperatifleri, çiftçi kooperatifleri buraya üye olduğunda entegre tesis, hem bir yandan plastik kasalarını yapacaksınız, bir yandan elleçleme işleri yapılacak, bir yandan soğuk hava deposu yapılacak, bir yandan satış yapılacak. Ben, üretici olarak buraya ürünümlü teslim ettiğim zaman bir daha satılma derdiyle uğraşmayacağım, vatandaş da satın alırken nereden alacağını bilecek; devlet de kaç ton elma üretilmiş, kaç ton sebze üretilmiş; bunun envanterini tutacağından dolayı spekülasyon fiyat artışlarına da izin vermemiş olacak.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Sayyığıt, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Kurt, öncelikle şu “kadınlarımız” kelimesinden vazgeçsek “kadınlar” diye ifade etsek daha iyi olur sanki diye düşünüyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) – Öyle mi demişim ben?

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – “Kadınlarımız” dediniz, evet. O alışkanlığımızdan vazgeçsek iyi olur sanki.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli hazirun; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Tarım, kadın emeğinin en yoğun olduğu alanlardan bir tanesi ama buna rağmen maalesef her alanda olduğu gibi tarım alanı da kadın emeğinin en az görünür olduğu alanlar. Şu an yani buraya baktığımız zaman da görüyoruz kadın sayısının ne kadar az olduğunu. Yanlış değilsem, istatistiklerde şöyle bir bilgi var: Tarım ve Orman Bakanlığının merkez teşkilatı çalışanlarının yüzde 36’sı, taşra teşkilatlarının da yüzde 24’ü kadın arkadaşlardan oluşuyor. Bu, genel toplama baktığımız zaman, yani sadece yüzde 25’ine tekabül ediyor ve gerçekten, kadın emeğinin bu alanda da daha fazla görünür olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu teşkilatta çalışan kadın arkadaşların sayısının da artırılması gerektiği kanaatindeyiz. Bunları söyleyip başlamak istiyorum.

Bugün üzerinde yaşadığımız coğrafya, insanlığın ilk üretim yaptığı, toprağa ilk tohum serptiği coğrafya. Özellikle “Mezopotamya” dediğimiz zaman aklımıza hemen bereketli hilal gelmektedir, arkadaşlarımız da bunu öncesinden ifade etmişlerdi. Buğday burada evcilleşti, insanlığın vazgeçilmez gıdası oldu. Kürt halkının “Gire Miraza” dediği Göbeklitepe, Nevalı Çori ve Çatalhöyük toplu yaşamın ilk mekânları olarak karşımıza çıkmakta. Dolayısıyla buğday, arpa, mercimek, nohut dediğimizde, fındık ve fıstık üretimi söz konusu olduğunda dünyada önemli bir noktada olması gereken ülkelerin başında yer alıyor.

Birkaç yıl önce, sizin de konuşma metninizde ifade ettiğiniz gibi, bu Covid-19 da başta olmak üzere tarımsal üretimin ve gıda güvenliğinin önemini çok net bir şekilde açığa çıkardı. İklim krizi, küresel ısınmanın etkileri her gün biraz daha kendini gösteriyor. Ukrayna ve Rusya global gıda krizine neden olurken kaynakların çeşitlendirilmesinin, üretimin artırılmasının önemi de bir kez daha ortaya çıkmış oldu. Ne var ki, diğer politikalarda olduğu gibi, yine tarım politikasında da AKP iktidarı, değişen 8 bakanına rağmen tarımda da bildiğini okumaya, geçmişin yanlışlarında ısrar etmeye devam etmekte. Bu nedenle tarımsal üretim ve hayvancılıkta da yirmi bir yıllık iktidar değilmiş gibi “destekleyeceğiz” “planlanmaktadır” kelimeleri kullanılmaya devam edilmekte. Oysaki bugün denizlerde görülen müsilaj, artan hava kirliliği, toprak kaybı ve kuraklık, bölgede büyüyen savaş tehlikesi uluslararası gıda krizinin de ayak sesleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Elbette, AKP iktidarlarında tarımda birçok değişikliğe de gidildi, bunu söylemek gerekiyor, yeni yasalar da çıkarıldı: Tarım Kanunu, Tohumculuk Yasası, Biyogüvenlik Yasası ve daha birçok yasa bu dönemde açığa çıkarılmış yasalardan. Sorun aslında yasaların çıkarılmasıyla çözülmüyor, çözülmeyecek de bu şekilde giderse; sorun aslında tamamıyla AKP'nin insana, toprağa, börtü böceğe, doğaya yaklaşım politikasında çünkü bu iktidar, ithalatı önceleyen neoliberal tarım politikalarının da sıkı bir savunucusu konumunda karşımıza çıkmaktadır.

Ülkede eskiden imece usulüyle dayanışmacı bir üretim diyebileceğimiz birçok tarım ürününün ortaya çıkarıldığı klasik bir tarım ekonomisi söz konusuydu. Toprağı olmayan köylü bile icar yoluyla, ortaklık ve kiralama usulüyle de olsa toprağa tohumunu atardı ama maalesef bugün, toprağı olan çiftçiler bile artık bunu üretemez durumda, üretemez duruma gelmiş ve topraktan her geçen gün uzaklaşıyor, bu tarlalar boş kalıyor. Elbette, bunun bir mazisi var; 1980'lerde Özalizmle başlayan, 2000'lerde AKP'yle sürdürülen bir mazi bu. Küresel neoliberal politikalarla, özelleştirme furyasıyla üretenler, çiftçiler neye uğradıklarını bile anlamadılar. Geleneksel tarım ürünleri tamamen serbest piyasanın insafına bırakıldı. Tarımsal üretimde emek yoğun bir üretim yerine, ulusal ve uluslararası büyük şirketlerin etkili olduğu sermaye yoğun üretim tercih edildi. Dolayısıyla neoliberal piyasada küçük üretici, küçük aile işletmelerinin rekabet gücü ortadan kaldırıldı. Tarımı, çiftçilerin öz üretim gücünü destekleyen kurumların kapatılması ya da özelleştirilmesi bu süreci daha da kötü bir noktaya getirdi maalesef.

Özellikle söz konusu AKP iktidarı olunca tarımsal alandaki günahlarını da ortaya çıkarmak için bayağı bir zamana ihtiyacımız olacak çünkü sadece doğrudan çiftçiler hedef alınmıyor, çiftçilerin tarlası, bahçesi de bu şekilde talan ediliyor. Mera ve yayla yasakları bunun başında geliyor. Tarım alanlarının içinden geçirilen otoyollar, maden sahasına dönüştürülen alanlar, talan edilen zeytinlikler, HES ve barajlarla suya gömülen toprak bunların sadece bir kısmını oluşturuyor Sayın Bakan. Hepimiz şahit olmuştuzdur, etrafımızda bir insan zorda kalsa dahi toprağını satmazdı, onunla bir şekilde bütünleşirdi ama insanlar ahırda hayvanını besleyemez duruma getirildi, ektiği tarlanın masrafını karşılayamaz hâle geldi maalesef çünkü AKP çiftçinin yanında değil, müteahhitlerin yanında, toprağa tohum atılmıyor, artık toprağa resmen beton dökülüyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; toprağın bereketi, onun işlenmesiyle, ona bakılmasıyla eşdeğer ölçüde artar ama tarlada, bahçede maalesef her geçen gün üretim azalıyor, insanlar tarımsal üretimden her geçen gün uzaklaşmaya başlıyor. Bunun en önemli nedeni, tarım ve hayvancılığın stratejik bir sektör olarak ele alınmamasından kaynaklanmakta. Bakın, 2002'de 26 milyon hektar alan tarım arazisi bugün 23 milyon hektara düşmüş durumda. AKP iktidarı döneminde kaybedilen 3 milyon hektar arazinin sebeplerini az önce ifade ettik. Bunun yanında, yıllarca nadasa bırakılan milyonlarca hektar arazi de söz konusu. Yine, 2002 yılında kayıtlı çiftçi sayısı 2 milyon 588 bin iken bugün 2 milyona kadar düştüğünü biliyoruz. 500 bin insanın bundan neden vazgeçtiğinin aslında iktidarın ortaya koymuş olduğu politikalar sonucu olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Kaldı ki aktif çiftçi sayısı,

doğrudan üretenerin sayısı 2 milyon bile değildir. Dolayısıyla AKP Sudan’da ve Venezuela’da tarla kiralayacağına bizce çiftçisini desteklesin, insanlar daha fazla üretsin diyoruz. Çiftçiler desteklenmiyor dediğimizde AKP bir reaksiyon gösteriyor ama sonuçlar nedenleri ortaya fazlasıyla koyuyor. Çiftçi borç batağında, kazandığını yatırıma dönüştürecek şartları maalesef yok çünkü hasadını kaldırınca, mahsulünü satınca icralık olmamak için kredi borcunu ödemek zorunda. Bugün çiftçilerin bankalara kredi borcunun 400 milyara yaklaştığı ifade ediliyor. Bir çırpıda holdingci Cengiz’in 425 milyon liralık vergi borcunu silen AKP iktidarı neden kavurucu sıcakta üretim yapan çiftçinin borcunu silmiyor? Ziraat Bankası çiftçiyi desteklemeli ama çiftçi kredi istediğinde kefil isteyen banka, söz konusu yandaş olunca, Demirören olunca 750 milyon doları anında verebiliyor. Tam da bu nedenle 2024 yılı bütçesinde sınıflar aslında çok net bir şekilde açığa çıktı. Bizler halkın, emekçinin yanındayız; AKP ise sermayenin ve holdinglerin yanında yer alıyor.

Ülkenin nüfusu mültecilerle birlikte 90 milyona ulaşmış durumda. Üretim olmalı ama buğdayı Ukrayna’dan, cevizi Şili’den, soğanı Mısır’dan, pamuğu Brezilya’dan, samanı Bulgaristan’dan ithal eder duruma geldik. Nüfus artıyor ama yirmi yıldır buğday üretimi 19 ila 20 milyon tonda sabitlenmiş durumda çünkü yeterince destek yok; çünkü gübre, mazot, tohum, elektrik gibi girdi maliyetleri artık altından kalkılmayacak bir düzeye geldi maalesef. Bakın, mazot 2021 yılında 6-7 lira bandındaydı ama bugün 40 lira civarında. Birkaç yıl önce 1 traktörün fiyatı 300 binken bugün 800 binin altında bir traktör almak artık mümkün değil gibi.

Güya Tarım Kanunu’yla gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1’inin tarıma ayrılması gerekiyordu ama 2007-2023 yılları arasında çiftçiler bu oranda desteklenmedi. Bunun yeniden gözden geçirilip yüzde 1 noktasında uygulamalarının hayata geçirilmesi elzemdir.

Bakın, şöyle bir not var elimde: Bir araştırmaya göre 2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu’na göre milli gelirin en az yüzde 1’inin tarımsal desteklemeye ayrılması gerekmektedir yani 2007-2017 yılları arasında tarıma 188 milyar TL destekleme ödemesi yapılması gerekiyordu; şu ana kadar ödenen destekleme 88 milyar civarında yani devletin destekleme ödemelerinden dolayı çiftçiye yaklaşık 100 milyar TL borcu var.

Onlarca kalemdede destekler var ama bunun sadeleştirilmesi gerekiyor Sayın Bakan. Mazotsa mazot desteği, gübre ise gübre desteği verilmeli. Farklı kalemleri birleştirip destek diye sunduğumuzda ihtiyaç duyulan kalemdede desteğin azalması açığa çıkıyor.

Değerli hazırun, tarım dediğimizde bunu hayvancılıktan da ayırmamız gerekiyor çünkü devletin ikisini bir arada düşünerek yani bütüncül bir politika hayata geçirmesi lazım. Eğer yem yoksa, saman ithal ediliyorsa bu doğrudan hayvancılıkla uğraşanların maliyetine yansıyor. Hayvancılık önemli çünkü kırmızı et almak artık ülkede bir lükse dönüşmüş durumda. Süt fiyatları da aynı şekilde uçmuş. Hayvancılığa da gerekli değer ve desteğin verilmesi elzemdir diyoruz çünkü istihdama olan katkısının yanında gayrisafi milli hasılaya katkısı, toplumun protein içeren temel gıda ürünlerine erişimi noktasında da çok ciddi bir değerde bunlar. Maalesef ki iktidarın politik tercihleriyle bu sektörün de sorunları artmış durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyigit, toparlayın lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim.

1980 yılından bu yana Türkiye’de nüfus 45 milyondan 86 milyona yükselmesina rağmen, hayvan varlığı 85 milyondan 70 milyon başa kadar düşmüştür. Nüfus artışı ile hayvan sayısı arasında bir ters orantı var ve bunun tersine çevrilmesi gerekiyor. Seçim bölgem Van da bu anlamda öne çıkan kentlerden

biri çünkü küçükbaş hayvancılığın en yoğun olduğu kentlerden bir tanesi ama maalesef, buna rağmen kırmızı etin de en pahalı olduğu kentlerden bir tanesi. Ve yine biliyorsunuz, Van’da meşhur otlu peynir var, bu süreçte artık alınmayacak durumda çünkü fiyatı her geçen gün artıyor.

AKP iktidarı bugün yurttaşlara varlık içinde yokluk yaşıyor. İnsanlar buna itiraz etmesin diye her türlü tedbiri almayı da ihmal etmiyor ayrıca. Yurttaş gıdanın fiyatından yakınıyor ama iktidar sahipleri “Bir merminin fiyatı kaç lira biliyor musunuz?” diye cevap veriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Toparlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Sayın Sayyığit.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim.

Bakın, Hollanda dünyanın 2’nci büyük tarım ihracatçısı. Bunun bir sebebi de aslında çiftçisine verdiği değerden kaynaklanıyor; hükümet bir yanlış politika yaptığında, çiftçi traktörüne atlıyor, gidiyor bakanlığın önünde bunu protesto ediyor. Ama bugün Türkiye’de itiraz edene saldıran bir iktidar gerçekliğiyle karşı karşıyayız.

Sonuç olarak şunları ifade etmek istiyorum: Küresel nüfusun yüzde 29,6’sının yeterli gıdaya erişemediği bir süreçte tarımsal üretim ve hayvancılığa partilerüstü bir yaklaşım sergilenerek destek ve hibelerin yeterli ölçüde olacak şekilde zamanında ödenmesi, gıda riskinin arttığı bir dönemde stratejik ürünlerin belirlenip desteklenmesi, tarım kredi borçlarının küçük ve orta ölçekli köyler için kamu borcu hâline getirilmesi, mazot için KDV ve ÖTV muafiyetinin getirilmesi, imara açılan yerlerin ise iptal edilerek üretim alanlarının korunması gerekmektedir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyığit, ben de teşekkür ediyorum.

Sayın Temurci, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, değerli bürokrat arkadaşlar, basınımızın kıymetli mensupları; ben de hepimizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Sabahtan bu yana sanıyorum birbirine benzer çok fazla cümle kurduk yani Tarım Kanunu’ndan, ormanlara, suya birçok şeyde ortak kanaatler var. Sayın Bakanımız başta olmak üzere birçok arkadaş da not alıyor.

Ben ortamı da biraz yumuşatma adına şöyle bir şeyle başlayayım: Nasrettin Hoca’nın, işte, kedi buradaysa et nerede, et buysa kedi nerede hikâyesini bilirsiniz. Aslında, bence şöyle bir durum söz konusu: Burada muhalefetin söylediği her şeyi aslında sizler biliyorsunuz, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, arkadaşlarımızın hepsi biliyor. Neden, biz bu dayığı niye yiyoruz? Mesela, biraz önce Ümit Hoca konuşurken... Muhtemelen sizin de elinizde vardır, Türkiye Bankalar Birliğinin 2022 Tarım Raporu var, çok detaylı bir rapor; ben ilgili arkadaşların mutlaka bakmasını öneririm. Şimdi, çiftçi borçlarından bahsedildi, doğru; kamu bankaları ve özel bankalarda çiftçilerin borçları 2,4 milyar TL’den 245 milyar TL’ye gelmiş. Ama isterseniz buradan başlamayalım, şöyle bir noktadan başlayalım: 2018 yılı Ocakta mazotun litre fiyatı bu ülkede 2,53 TL idi, bir ekmek 1,5 TL idi. Şimdi meseleyi böyle değerlendirdiğimizde, bu ülkede beş yıl içinde biz ne yaşadık ki şu an tarımla ilgili bu meseleleri konuşuyoruz? Yani böyle kitabın ortasından konuşmaya başladığımız zaman şöyle bir sorumuz var: Evet, belki maaşımızı dolar almadık ama biz enerjide ithalat bağımlısı bir

ülkeyiz. İnşallah çok güzel gelişmeler var, inşallah bu bağımlılığı düşüreceğiz ama sonuç itibarıyla mazot önemliymiş, sonuç itibarıyla gübre fabrikalarını 266 milyon dolara özelleştiren Türkiye'nin bugün gübre ithal edip onu alım noktasında çiftçiye sunduğunda, bu alınmadığında bu problemmiş. Dolayısıyla ithalata bağlı bir tarımın, şu beş yıl içerisinde, özellikle, bu büyük devalüasyonlarla birlikte, maalesef, böyle büyük bir maliyet problemi var Sayın Bakanım.

Peki, burada, hani yeni ekonomi modeli, Türkiye ekonomi modeli, birçok şey yaptık, birçok program denedik ama şunu bilin: Siz buraya gelene kadar burada birçok bakanlığın meselesi konuşulurken... Biraz önce Orhan Bey çok güzel bir şey söyledi "Toprağı ihmal eden geleceğini ihmal eder." dedi. Ya, buna kimsenin itirazı olamaz ve şu anda da biz bence veriler üzerinden gidip yapılan doğru şeyleri inanın, sizden daha çok alkışlayacağız; bunda problem yok ama şimdi, eğer bir traktör... Bakın, ben geçtiğimiz yaz Adana Kozan'daydım. Büyük bir arazi, arazinin ortasında iş makineleri toplanmış ve üzülecek ifade ediyorum, şu anda Filistinlilere kan kusturan alçaklar gelmişler, tarım makinelerini ikinci elden düşük fiyatlarda oradan toplayıp götürmeye çalışıyorlar. Oradaki birçok insanla sohbet ettik -Çukurova'da 20 noktaya gittim Sayın Bakan- bu insanlar elbette ekim dikim yapıyorlar ama bu insanların şöyle bir problemi var: Bu insanlar artık ekmeye dikmeye başladıklarında "Ne kadar zarar ederim"i hesap etmeye başlıyor. Dolayısıyla Türkiye'de, şu anda Tarım ve Orman Bakanlığını konuşuyoruz ama siz sizin üzerinize -üzülerek ifade ediyorum- boca edilmiş yanlış ekonomik politikaların sonucuna katlanıyorsunuz; üzülecek bunu ifade etmem lazım. Çünkü eğer mazotun litresi 2,53'ten bugün 40 liraya çıktığında o vatandaş, o çiftçi almak zorundaysa bizim bir çare üretmemiz lazım. Biz bu çareyi şöyle ürettik: Bakın, bu sene sonu itibarıyla 4-5 defa revize edildi ama sanıyorum yüzde 65-70'lerde bir enflasyonla bitireceğiz. Enflasyonun üzerinde olan bütün yükte devlet çiftçisini korumak zorunda.

Bakın, biz Ukrayna tahılının uluslararası piyasalara açılması noktasında Türkiye'nin girişimlerini alkışladık, bunlar çok kıymetli şeylerdi ama bunun da önemli bir kısmının -sizler de çok iyi biliyorsunuz ki- Avrupa ve Amerika'ya gittiğini biliyoruz, keşke az gelişmiş ülkelere daha fazla gönderebilseydik. Sayın Cumhurbaşkanımızın burada çok önemli adımları oldu, bakın, bunların altını çiziyoruz ama şöyle bir problemimiz var: Türkiye şu anda bir karar vermek zorunda. Bugün pandemi, uluslararası krizler, iklim değişikliği eğer tarım üzerinde bu kadar etkili oluyorsa... Ben, şimdi arkadaşlar söyledi yani çok detaya girmeyeceğim arkadaşlar, bırakın şu yüzde 1'i. Şu an Tarım Bakanlığımızın bütçesi 283 milyar TL. Genel bütçeyi konuştuk, 41 trilyon küsur. Sayın Bakanım yani 41 trilyonun yüzde 1'ini Tarım Bakanlığına verememiştir, bırakın çiftçiye vermeyi. Dolayısıyla elbette bütçe yetersiz ama ben şöyle bir öneride bulunmak istiyorum: Enflasyonun üzerinde kurdan kaynaklı ki o çiftçinin günahı değil bakın, burada Dünya Ticaret Örgütünün de FAO'nun da bütün verileri... Siz sektörün içinden gelen birisiniz, hepsini biliyorsunuz, burada bahsedildi yani gıda enflasyonunda Türkiye'nin yaşadığı bu büyük sorunu kim ortaya çıkarttı meselesini bizim önce görüp açık söyleyeyim, burada çiftçiden, tarımdan bir özür dilememiz lazım. Bakın, ben Rizeliyim, biraz önce Sayın Milletvekilimiz Tahsin Bey birçok şeye girdi. Geçtiğimiz mayıs ayında çay fiyatları açıklandı; 11,30 Sayın Bakanım; 11,30. 17,5 liraydı doların Türk lirası kotasyonu. Ya, bir para birimi eğer beş ayda yüzde 65-70 değer kaybederse o çiftçiye vermiş olduğunuz fiyat ölür, işte, gübre fiyatı artar. Dolayısıyla kur korumalı mevduat nasıl varsa kur korumalı tarımı getirip mutlaka enflasyona endeksli bir çalışma yapmamız lazım. Ya, bu ülkede 2018'den bu yana Allah aşkına ne yaşandı da 1,5 lira olan ekme bugün İstanbul'da iki gün önce 8 liraya çıktı? Yani az önce biraz da gülelim diye verdiğim örnek bu. Eğer her şey mükemmelse bu millet bu sorunları niye yaşıyor? Onun için ben gerçekten -ekte çok kıymetli arkadaşlar da var, başta siz olmak üzere- Allah yardımcınız olsun diyorum.

Tabii, burada iki dakikam kaldı, neyi söyleyeyim? Şimdi, gayrisafi milli hasıladan alınan payı çok konuştuk ama ben şöyle bir şeyi dikkatinize sunmak isterim, en son uluslararası raporlarda da dikkatimizi çekmişti: Tarımdaki istihdam yüzde 20'lerden 15,8'lere kadar indi ama burada önemli olan sanayinin istihdamdaki payı da yüzde 20'nin üzerinde, gayrisafi milli hasıladan aldığı pay da yüzde 20'nin üzerinde. Eğer bir sektör, tarım sektörü istihdamın yüzde 15,8'ini sağlıyorsa gelirden ne kadar pay alıyorsa bizim bakmamız lazım. Dünya örnekleriyle ve özellikle Avrupa'yla karşılaştırdığımızda şöyle bir tablo var: Bizde yüzde 15,8 istihdam sağlayan tarım yüzde 6,9 alıyorsa kişi başına verimlilikte çok ciddi bir problemimiz var. Bakın, biz tarımda küresel hasılada, verimlilikte dünyada 9'uncuyuz ama üstümüzde kim var diye baktığımızda -siz de biliyorsunuz- Meksika üzerimizde, Avusturya üzerimizde.

Zamanım bitmek üzere, bunu da burada üzerimize bir vebal olarak aldık, birçok kişi söyledi. Ya, ne olur, şu ziraat odasına kayıtlı çiftçiler meselesi... Ya, bugün Rize'de çay müstahsillerinin dörtte 3'ünün tarlası var Sayın Bakanım ve bunların hiçbirisi 5 bin lira alamıyor; ya burada bir yanlış uygulama var, mutlaka bunun giderilmesi lazım.

Bir dakikam var, şu taban fiyat meselesi... Bakın siz anlattınız, şurada çiftçi sayımızla ilgili olarak tek bir cümle yok Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Yok, söyledik, yazdık.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Atlamış olabilirim ama bakın, şöyle bir realitesi var Türkiye'nin: Bugün Türkiye'yi AK PARTİ idare ediyor, yarın demokratik yollarla başka birileri idare edecek. Ben defalarca burada bunu söyledim, tekrar altını çiziyorum. Bakın, köyler boşalıyor, Anadolu boşalıyor. Neden? Çünkü çiftçi ekim yaptığında para kazanamadığına inanıyor. Bizim burada Tarım Bakanlığımız ile Millî Eğitim Bakanlığımız mutlaka ve mutlaka, Millî Eğitim içerisinde, 1950'lerde, 1960'larda olduğu gibi artık bunu yapmak zorundayız; bize bu pandemi bunu öğretti, buradan ders çıkartmalıyız. Sadece bütçe meselesi değil, bizim artık çocuklarımızın da tarımla, hayvancılıkla tanışması lazım ve bunun için okullarda ders olarak 1940'larda, 1950'lerde, 1960'larda olduğu gibi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temurci, açıyorum, buyurun lütfen.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – ...bunu mutlaka ders olarak koymak lazım ve insanların buralardan para kazanması gerekiyor.

Tarım Kanunu'ndan çok bahsedildi. Ben burada tabii şunu söylemek isterim, burada özellikle tarımla ilgili olarak şöyle bir sorununuz var: Şimdi biz burada anlatırken arkadaşlarımız da birtakım fikirler geliştiriyorlar, diyorlar ki: "Ya, işte burada gelişme oldu." Evet, 2022 yılında ithalatta bir artış oldu, orada bir eksi yazdık tarımsal dış ticarete, bunu biliyoruz, uzun yıllardır da artı yazıyoruz. Ama şöyle bir problemimiz var bizim: Şu anda mevcut resmi çekemezsek, bu maliyet resmini ortaya koyamazsak... Bakın, benim elimde şu anda kalkınma planımızdan bir tablo var, bunu okuyarak bitiriyorum Sayın Başkanım. Bakın, sulama çok önemli, makineleşme çok önemli tarımda değil mi, verimliliği arttırmak için? 2022 yılında sulama oranımız yüzde 69'dan yüzde 68'e düşmüş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – 2028 hedefimiz -Sayın Bakanım, gördünüz herhâlde bunu- yüzde 72 yani beş yılda yüzde 4 artıracamız sulamayı ve buradan biz bir şey elde edeceğiz.

Son bir şey, hububata, yağlı tohuma, sığır varlığına bakın. Buradaki artışlar Türkiye'nin hani yüzde 1,5-2 nüfus artışı olduğunu düşünürsek bunu dahi karşılayamayacak bir ölçüde.

Son söz mera ıslahı konusunda. Bir yılda 500 bin hektar artırmışız, önümüzdeki beş yılda 1 milyon hektar artırmayı düşünüyorsunuz ıslahla ilgili olarak. Dolayısıyla çok daha fazla rakam paylaşabiliriz ama sonuç itibarıyla ülke bizim.

Şu taban fiyat meselesi de, taban fiyat gerçekten minimum fiyat olsun, taban fiyatın altında -bugün fındıkta da aynı şey var- 1-2 tane firma alıyorlar işlenmemiş malı, işliyorlar ve bize satıyorlar ve biz burada yüzde 75 monopol bir ülkeyiz, bunu kabul etmemiz mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Onun için bizim taban fiyatı bütün tarımsal ürünlerde minimum fiyat olarak kabul edecek bir yasal düzenlemeye ihtiyacımız var.

Allah yardımcınız olsun, başarınız için dua ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bayağı büyük bir söz talebi var Tarım Bakanlığına, AK PARTİ Grubundan da çok fazla var, dolayısıyla süre konusunda dikkatli olmamız lazım yoksa çok uzayacağız.

CAVİT ARI (Antalya) – Niye, AK PARTİ’li arkadaşlar konuşma kararı mı aldılar?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani onlar da milletvekili, dolayısıyla söz hakları onların da var.

CAVİT ARI (Antalya) – İsmail Bey konuştu, yeter yani.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ya, konuşsak da kızılıyorsunuz, konuşmasak da kızılıyorsunuz.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Konuşsunlar, konuşsunlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

2024 yılı bütçesinden 91,6 milyar tarımsal destek programları için; 100,6 milyar tarım sektörü yatırım ödenekleri için; 191,8 milyar tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT’lerin finansmanı ve ihracat destekleri için olmak üzere; tarıma toplam 384 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Bize göre Türkiye’nin stratejik ve mukayeseli üstünlüğü tarımdır; o sebeple, tarımsal üretimi ve çiftçimizin refahını artırıcı desteklerin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülmesi şarttır. Bunların başında; gübre, ilaç, mazot, elektrik, su, tohum, yem, fide, damızlık gibi temel girdilerin maliyetlerinin üretimi teşvik edecek düzeye getirilmesi gelmektedir.

Eş zamanlı olarak tarım sektörünün; üretim, işletme ve pazarlama boyutlarıyla bütüncül bir yapıya kavuşturulması, üretici örgütlerinin güçlendirilmesi, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması ve pazarlama ağlarının geliştirilmesine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Teknoloji kullanabilen, yüksek verimlilikte ve kaliteli ürün üreten, doğal kaynakların dengeli kullanımını gözetken, büyümeye sürdürülebilir katkı sağlayan bir yapıyla tarım sektöründe çağdaş değişim ve dönüşümler sürdürülebilecektir. Kalkınma planıyla uyumlu olarak bütçe gerekçesinde yer alan tarıma ilişkin hedeflere ulaşılması; etkin tarım politikalarının yanında şehircilik, ticaret, sanayi ve istihdam politikalarıyla uyumlu entegre programların uygulanmasıyla mümkün olabilecektir.

Kalkınma planında ve bütçenin gerekçesinde de ifade edilen “şehre yakın yerlerde tarım kentlerinin oluşturulması” diye bir hedef var. İstanbul Silivri’de, Silivri Belediyemiz, hem kendisi ekerek hem de tohum vermek suretiyle üreticimizi, köylümüzü destekleyerek bunu yapmaya çalışıyor. Silivri’nin, Çatalca’nın, o bölgenin bu şekliyle desteklenmesi suretiyle İstanbul’un gıda ihtiyacının, beslenme ihtiyacının karşılanabileceğini düşünüyoruz dolayısıyla bu projeyi önemli buluyoruz.

Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna savaşından bu yana tarımın esasında bilinen önemi küresel düzeyde ön plana çıkmış, daha da görünür olmuştur. Tüm dünya için zorlu geçen bu süreçte enerjiyle birlikte gıda arz güvenliği, ülkelerin başat sorunu hâline gelmiştir. Savaş nedeniyle sevk edilemeyen büyük miktarlardaki tahıl, gıda krizini tetikleyen, belirsizliği derinleştiren önemli bir sorun olmuştur. Türkiye’nin başlattığı diplomatik girişimler sonucunda oluşturulan Tahıl Koridoru Anlaşması’yla gıdaya erişimin insani boyutta ve tahıl ticaretinin kolaylaştırılması adına önemli bir adım atılmıştır.

Güçlü altyapısı sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendi kendine yetebilen bir ülke durumunda olan Türkiye, aynı zamanda tarımda net ihracatçıdır. Türkiye’de tarım ve gıda ürünleri ihracatı 2022 yılında 29,9 milyar dolara ulaşmıştır. Tarım ve gıda ürünleri ithalatı ise 23,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiş; 6,7 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiştir. 2023 yılı Ocak-Eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 4 artarak 22,1 milyar dolar olmuştur. 2022 yılında yüzde 1,3 oranında artan tarımsal üretimin 2023 yılında yüzde 1,1 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Tarımsal katma değerın millî gelir içerisindeki ağırlığı 2022 yılında yüzde 6,5 seviyesinde gerçekleşmiş; 2023 yılında ise yüzde 6,9’a yükselmesi beklenmektedir. Türkiye, önemli bir tarım ülkesi olmasının yanında, gıda yoksulluğu çeken Afrika ile Orta Doğu, Asya ve Avrupa’nın kesiştiği kilit noktadır.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, salonda bir uğultu var, sayın hatibi duymakta zorlanıyoruz. Ve pek çok hatip var konuşmak isteyen, söz talebi olan.

Lütfen, sükûneti tesis edelim yoksa bizim için daha yorucu olacak.

Çok teşekkür ediyorum.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, bu konu ülkemizi gıda lojistik merkezi ve gıda ticaretinde uluslararası bir koridor olarak öne çıkarmaktadır. Ülkemiz önemli ulaştırma altyapısına, bitkisel ve hayvansal ürünler için lisanslı depolara ve finansal merkezlere de sahiptir. Depolama ve dağıtım altyapısının zenginliği çerçevesinde ulaşım kolaylığı olan merkezlerde oluşturulacak gıda lojistik merkezleri aracılığıyla sağlanacak üretimin tarımsal ihracatımıza önemli katkı sağlayacağını ve dünya gıda ihtiyacının karşılanmasında önemli bir işlev göreceğini de öngörmekteyiz.

Konjonktürel gelişmeler ne yönde olursa olsun her durumda çiftçinin üretime devam etmesi için önündeki engellerin kaldırılması, faaliyetlerini yürütmesini mümkün kılacak destek ve teşviklerin verilmesi hayati önemdedir. Türkiye tarıma ve çiftçilerimize bu anlamda önemli teşvik ve destek tedbirleri de uygulamaktadır. Tarımsal destekleme tutarı 2023 yılında 63,4 milyar TL’ye ulaşacaktır. Ekim itibarıyla çiftçimize 48,4 milyar lira ödeme yapılmıştır. 2024 yılı tarımsal destek programları için ise 91,6 milyar lira ödenek öngörülmüştür. Bu kapsamda gübre, ilaç, mazot desteği yanında hibe desteği, tarımsal girdilerde KDV indirimi, prim desteği, don ve kuraklık desteği, çiftçi borçlarının yapılandırılması, desteklerden yapılan kesintilerin kaldırılması gibi önemli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Elektrik faturalarını aylık ödemek yerine hasat sonunda ödeyebilme imkânı getirilmiş, geçmiş dönem elektrik borçlarının beş yıla varan vadeli ve faizsiz geri ödemeli kredi imkânıyla kapatılabilmesi sağlanmıştır. Hayvansal üretime yönelik olarak da damızlık, yem bitkileri, süt, buzağı, koyun, keçi, arıcılık gibi birçok kalemdede destek verilmiş, verilmeye de devam edilmektedir. Ayrıca

6 Şubat depremlerinden etkilenen illerdeki üreticilere 1,5 milyar lira yem desteği, 850 milyon canlı hayvan alım desteği, 150 milyon lira arıcılara şeker yardımı desteği olmak üzere 2,5 milyar lira tutarında destek sağlanmış, ek bütçe kapsamında bu çiftçilerin tarımsal sulama amaçlı su kullanım hizmet bedellerinin desteklenmesi amacıyla da 4,5 milyar lira ödenek tahsis edilmiştir.

(Uğultular)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Başkan, bir uyarı daha lazım herhâlde.

Tarım sektörü yaşamın idamesini sağlayan beslenmenin temincisidir. Bu durum tarımın önemini, gıda güvenliğinin stratejik önceliğini ve çiftçimize bu anlayışa dayalı kıymetle bakmak gerektiğini ortaya koymaktadır. Çiftçilerimize sağlanacak devlet desteği, ürünün arz ve talebini dikkate alan, üreticimize refah artışı sağlayan, girdi maliyetlerini azaltan, üretim maliyeti ve ürün fiyatı dengesini gözetken, afetlere karşı koruyan bir anlayışla yapılandırılmalıdır. Tarımsal işletme, pazarlama ve depolamayla ilgili yatırımlar için uygun finansman sağlanması yanında bu yatırımlarla sözleşmeli üretim ilişkilendirilerek teşvik edilmelidir. Gıda sevk zincirinde fiyatların maliyet kaynaklı olmayan kontrolsüz yükselişinin önüne geçecek mekanizmalar oluşturulmalı, tarladan sofraya tüm süreçler ilgili kurumlarla eş güdüm içinde kontrol edilmelidir. Gıda arz güvenliği ve güvenilirliğiyle tüketicinin korunması sağlanmalıdır.

Tohum tarımın en önemli konularından biridir. Türkiye bu konuda önemli adımlar atmıştır. Bununla beraber gelecek yıllara ve nesillere aktarabileceğimiz milli tohum politikasına ilişkin yapıların etkinleştirilmesi ve çeşit ıslahı konusunda daha fazla AR-GE desteği sağlanması bu süreci destekleyecektir. Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesi, verim ve kalitenin yükseltilmesi, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesi ve marka olarak pazarlanmasına dayalı sürdürülebilir bir tarımsal yapının inşası sağlanmalıdır.

Kentleşme ve sanayileşme gibi nedenlerle, arazi ihtiyacı nedeniyle tarımsal alanların koruma, kullanma planları önemli bir hâle gelmiştir. Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı veya parçalı yapısı nedeniyle ekilip dikilememesi tarımsal üretimin önemli bir sorunudur ve üretim yapılmayan arazilerin üretime kazandırılması sizin de sunumunuzda belirttiğiniz gibi gereklidir.

Sayın Bakanım, yine, sunumunuzda mülkiyet ve mirasçılık sorunları sebebiyle desteklerden faydalanamayan üreticilerimizin bundan sonra tarımsal desteklerden istifade edeceğini ifade ettiniz. Bunu çok önemli bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Aynı nedenler tarımsal arazilerin kullanımı, ekim dikimiyle ilgili sıkıntılarda da başat rol oynamaktadır, bunu da ifade etmek isterim.

Ormanlar millî servetimizdir. Orman köylümüzün korunmasını ve refahının artırılmasını, ormanların koruma, kullanma sürecinde orman köylümüzle iş birliği içinde hareket edilmesini gerekli görüyoruz. Orman köylüsünün gelirini artıran iş birliği içinde bir orman politikasıyla ormanlarımız korunurken orman endüstrisini de dikkate alan bir sistem oluşturulmalıdır.

Su ve su yönetimi stratejik önemdedir. Türkiye, mukayeseli olarak su zengini bir ülke değildir; o sebeple su varlığının rasyonel kullanımı, sınır aşan suların millî hedefler doğrultusunda yönetilmesi, suyun korunması gereklidir. Bakanlığınız Türkiye Su Enstitüsü ve Devlet Su İşleri aracılığıyla su yönetimi konusunda önemli bir görev ve sorumluluğa sahiptir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayalım Sayın Aksu.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, ilave bir dakika daha süre veriyorum.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sağ olun.

Su kullanımı, milli su politikası doğrultusunda, arz güvenliği ve sürdürülebilirlik çerçevesinde, suya göre üretimi ve çeşitliliği esas alan, alternatif finansman modelleriyle desteklenen, suyun tamamından istifadeye dayanan bir anlayışla gerçekleştirilmelidir.

Tarımın önemine, sürdürülebilirliğine uygun politikalar, teşvik ve desteklerle Türk çiftçisi daha ileri seviyelere ulaşacak, refahı artacak, rekabet üstünlüğü kazanacak, milletimizin ihtiyacını karşılamakla kalmayıp inşallah, tarımsal ihracatımızın daha da artmasını mümkün kılacaktır. Bu doğrultuda yapacağınız çalışmalara MHP olarak her desteği vereceğimizi ifade ediyor, bütçenizin çiftçilerimize, ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Malatya Milletvekili Sayın Ağbaba.

Sayın Ağbaba, sizin biliyorsunuz bizden şeyiniz var, süreyi ona göre ayarlayalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakan, değerli bürokratlar; öncelikle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Benim değinmek istediğim birkaç konu var. Tarımla ilgili konuşmamız gereken konu başlıklarından bir tanesi, mevsimlik işçilerin durumu. Bu insanlarımız Türkiye'nin dört bir yanında gezip ekmeklerini kazanıyorlar; fındık toplamaya Ordu'ya, Giresun'a, çay toplamaya Rize'ye, kayısı toplamaya Malatya'ya, pamuk toplamaya Çukurova'ya gidiyorlar, tam anlamıyla ekmeklerini taştan çıkarıyorlar. Çoğu zaman bu mevsimlik işçiler iş kazalarında, yollarda, traktörlerin üzerinde hayatlarını kaybediyorlar. Sigortaları yok, kayıt dışı çalışıyorlar, emeklilikleri yok; yarına dair güvenceleri yok. Yedinden yetmişe bütün aile aynı anda karın tokluğuna çalışıyor, bunun karşılığında aldıkları ücretler ancak günlük sofralarını kurabilecekleri düzeyde. Mevsimlik tarım işçilerinin sorunları yeterince gündeme getirilmiyor. Mevsimlik tarım işçisi vatandaşlarımızın sorunlarının kapsamlı bir şekilde ele alınması, sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm geliştirilmesi gerekiyor. Umarım bu dönemde mevsimlik tarım işçileriyle ilgili bir komisyon kurulur. Ayrıca, bunların da güvenceye alınması en önemli sorunlardan biri.

Yine, tarımda istihdam edilenler yaşlanıyor. Tarımda istihdam edilenlerin yüzde 57'si 45 yaşın üzerinde, tarım dışı istihdamda bu oran yüzde 28; dolayısıyla Türkiye'nin önündeki önemli sorunlardan biri de tarımda çalışanların yaşlanması, bu konuda önlemlerin alınması gerekiyor.

Tarımda çözülmesi gereken diğer bir sorun da son yıllarda gıda fiyatlarındaki olağanüstü artışlar. Türkiye'de 2021 yılı Ocak ayından 2023 yılı Haziran ayına kadar gıda fiyatlarının anormal artışını görüyoruz. Ortalama fiyat yüzde 219 artmış durumda, aynı dönemde dünyadaki ortalama artış yüzde 60 yani "Enflasyon küresel." deniliyor ama maalesef dünyadaki enflasyonun 4 katı.

Yine, gıda krizi ve açlık konusu da önemli bir noktada. 2021 yılının Ocak ayından bugüne Türkiye'de dana etinin fiyatı yüzde 473 artmış, taze süt fiyatındaki artış yüzde 342, sebzedeki artış yüzde 219, meyvedeki artış yüzde 288. TÜİK'in yaptığı araştırmalara göre Türkiye'de her gün et tüketebilen çocukların toplam çocuklar içindeki payı sadece yüzde 12,7; her gün sebze tüketen çocukların oranı yüzde 33; her gün meyve tüketen çocukların oranı yüzde 50; maalesef gıda fiyatı arttıkça çocuklarımız da yoksulluğa sürükleniyor.

Bir diğ er konu, 2018 yılında birçok ili gezdik, ş eker fabrikalarının özelleştirilmesine karşı çıktık. 2018 yılında 10 ş eker fabrikası özelleştirildi. Bakalım sonra ne oldu? TÜİK verilerine göre 2020’de 23 milyon ton olan ş eker pancarı üretimi 2022 yılında 19 milyon tona düşmüş, 2019 yılında ş eker ve bağı lı ürünlerde ithalatımız 213 milyon dolar olmuş, 2022 yılında ise 626 milyon dolara kadar çıkmış, ithalat neredeyse 3 katına çıkmış. Maalesef, bu uygulanan politikalar neticesinde bu duruma geldik, bugünleri gördük. O yüzden “Ş eker fabrikaları vatandır, satılmaz!” eylemleri yaptık ama maalesef olan ülkenin durumuna oldu.

Bir diğ er önemli konu, tarımda bankalara olan kredi borçları AKP iktidarı döneminde çı ğ gibi büyüdü. 2004 yılında 5,8 milyar olan kredi miktarı, bugün 549 milyara kadar çıkmış, çiftçinin borcu 100 kat artmış durumda. Çiftçinin borcu gün geçtikçe büyüyor, ipotekli tarım alanı 42,3 milyon dekara ulaştı. 2 milyon 230 bin çiftçinin tapusunun üzerinde ipotek bulunuyor. Kendi ilimden örnek vereyim: Dünyaca ünlü kayısıımıza artık bakamayacağı için ağaçlarını söken insanlar var.

Bir de geçtiğimiz yıllarda çok gündeme geldi, Tarım Kredi Kooperatifleri de âdeta bir çiftliğ e dönüşmüş durumda. Tarım Kredi Kooperatiflerinin de doğru yönetilmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Bir diğ er konu, sosyal medyada çok gündemde “Çiftçilere 5 bin lira ikramiye niye yok?” Çiftçi çalışıyor diye maalesef emekli ikramiyesi verilmiyor. 5 bin lira ikramiye verilmesi Cumhurbaşkanlığı’nın oylarıyla kabul edildi ancak milyonlarca insanın emekli ikramiyesini almadığını görüyoruz, burada çiftçiler de emekli ikramiyesi almıyor.

Şimdi biraz da kendi ilimle ilgili konuşmak istiyorum. Malatya biliyorsunuz, dünyanın en güzel kentlerinden birisi ama dünyanın en güzel tarım ürünlerinin de üretildiği kentlerden birisi. Herhâlde burada herkes bilir, sadece kayısıımız değil “dalbastı kirazımız” dediğimiz Yeşilyurt ve Gündüzbey bölgesinde olan kirazımız var, kavunumuz var, elmamız var, fasulyemiz var; belki dünyanın en güzel cevizi var Hekimhan’da, çilek var, nar var, pancar var ama olmayan bir şey var: Maalesef hâlâ sulama problemini çözebilmiş değiliz. Milletvekili olduğum günden beri gündeme getirmeye çalışıyorum, şehrin bazı bölgelerinde insanlar kanalizasyon borularını kırarak mahsullerini sulamaya çalışıyorlar, bu da bugüne kadar çözülmeyen bir sorun.

Bir diğ er önemli konu Malatya’nın kayısıısı. Malatya’da 8 milyon civarında kayısı ağacından yaklaşık 350 bin ton yaş, 110 bin ton kuru kayısı elde ediliyor. Dünyada kuru kayısı üretiminin yüzde 85’ini tek başına Malatya karşılıyor ve ülke ekonomisine yıllık yaklaşık 500 milyon dolar katkıda bulunuyor. Kayısıyla ilgili problemler de çözülebilmemiş değil. Kuru kayısıda son dönemlerde iklim değişikliği ve ilkbahar erken yağmurları nedeniyle ortaya çıkan Monilya hastalığı var. Monilya hastalığı sonucu rekolte ve kalite kaybı yaşanıyor. Kayısı üreticileri Monilya ilacını zamanında ve kurallarına göre artırmalarına rağmen yağışların ara vermemesi nedeniyle meyvelerini kurtaramıyor. Her yıl başka bir sebeple altın değerindeki bu ürün göz göre göre yok oluyor. Maalesef kayısıdan memnun olmayan sadece bir kesim var; onlar da üreticiler. “TARSİM” diye bir durum var önümüzde. “Don, dolu, fizyolojik dökülme, Monilya hastalığı” derken kayısı üreticilerinin yüzü gülmez oldu. Kayısıının tutmamasına bazen “fizyolojik” diyorlar, bazen “psikolojik” diyorlar; hakikaten ya, “psikolojik” diyorlar, “Kendi intihar etti.” diyorlar falan ama TARSİM’in çiftçinin lehine düzenlemeleri yapması lazım. Bu TARSİM’den Malatyalılar memnun değil, yaptıran da memnun değil, yaptırmayan da memnun değil. Yani çok çeşitli bahaneler üretilerek TARSİM Malatya’nın kayısıısına gereken değeri vermiyor. Sayın Bakan, bunu da sizin dikkatinize sunmak istiyorum.

Yine bir diğer konu, mutlaka sizin sahip çıkmanız lazım. Bir dedikodu var: 6 Şubat depremini yaşadık biliyorsunuz. Defalarca Toprak Mahsulleri Ofisine ulaşmaya çalıştım, herkes destek veriyor, Tarım Bakanlığı maalesef Malatya çiftçisinin sesini duymazdan geldi. O, toprak altında kalan, enkaz altında kalan insanların kayısısı alınmalıydı. Toprak Mahsulleri Ofisini aramama rağmen bir çözüm olmadı. Zaman geçti ama keşke bunun da bir değerlendirilmesi yapılıysaydı.

Yine kayısıyla ilgili bir dedikodu var: Bazen rekolte düşünce İran'dan, Özbekistan'dan, Kırgızistan'dan kayısının getirilip iç ve dış piyasada "Malatya kayısısı" adı altında satıldığı iddia ediliyor. Sayın Bakan, tabii ki bu tarım alanları en çok sizi ilgilendiriyor, mutlaka sizin sahip çıkmanız lazım, kayısı da en çok sizi ilgilendiriyor. Kayısı sonuçta tabii ki Malatyalıların ama sonuçta Tarım Bakanı olarak sizin de kıymet vermeniz gereken bir alan. Lütfen bu konuda bu dedikodularla ilgili önlemlerin alınmasını sizden rica ediyoruz. Yani kayısımızı Özbekistan, Kırgızistan, Cezayir, İran kayısılarına kurban etmemenizi sizden rica ediyoruz.

Bir başka önemli mesele. 2017 yılından beri uğraşıyoruz, bu sarmalık tütün üreticilerinin mağduriyeti. Arkamda birazdan konuşacak, Adıyaman Milletvekilimiz Abdurrahman Tutdere'de var, o da çok uğraşiyor ama maalesef, defalarca dile getirdik, Adıyaman ve Malatya tütününün satımı konusunda bir çözüme ulaşamadık. Değerli arkadaşlar, mevcut yasaya göre 1 kilogram tütün satan Doğanşehirli, Çelikhanlı çiftçi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla karşı karşıya. Eroin satmak, kokain satmak gibi bir şey bu yani bunu da dikkatinize sunmak istiyorum. Amerikan tütünü serbest, Amerikan sigarası serbest ama Doğanşehirli, Kurucaovalı, Çelikhanlı üreticinin tütün satması yasak. Bu sadece bu bölgede var yani sarmalık tütün bir sefer de kırmayla sarılıp içilebiliyor. Lütfen bu konunun da gündeme gelmesi lazım. Gelin, hep beraber burada bu hapis cezasını kaldıralım. Sayın Bakan, belki biliyorsunuz, bu tütün ekenler öyle 10 dönüm, 15 dönem ekmiyorlar; 1 dönümle, 2 dönümle bir evi geçindiriyorlar. Bu konuda da sizin çiftçilerin tarafında olmanız lazım, Tarım Bakanısınız yani vergiler çok yüksek o nedenle tütüne de sahip çıkmanız lazım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Resul Bey memnundu hayatından.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Resul Bey memnun olabilir ama Adıyamanlı memnun değil. Bu tütünden... Resul Bey'in de seçmeni bakın Adıyamanlı.

RESUL KURT (Adıyaman) – Benim kadar uğraşmadın.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sen nerede uğraştın? Sen nerede uğraştın?

Resul Bey, bakın, bu tütünlü ilgili bir eylem oldu, malum iktidar...

RESUL KURT (Adıyaman) – Yıllardır uğraşıyoruz, nasıl çözümler üretmişiz bakın.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Nerede konuştun? Çözsene iktidarsın, elinden tutan mı var, çöz.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Çöz.

RESUL KURT (Adıyaman) – Çözüyoruz zaten.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hadi bu yasağı kaldır, gelip senin önünde önümü ilikleyeyim. Hadi hodri meydan!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RESUL KURT (Adıyaman) – Kooperatif üzerinden satıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Gel senin önünde önümü ilikleyeceğim; gel, hadi bakalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Kurt, büyük laflar ediliyor, lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Adıyaman’da mı yaşadın sen? Adıyaman’ı ben biliyorum, Çelikhane’ı ben biliyorum, sen ne bileceksin? Milletvekili olunca Adıyaman’a gittin sen, tayinle gittin Adıyaman’a Resul Bey.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, ne kadar söz vereyim?

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sen hiç tütün ektin mi?

RESUL KURT (Adıyaman) – Ben çiftçiydim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt, oradan laf atmakla olmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Resul Bey tayinle milletvekili olmuş Adıyaman’a, bilmezsin sen. Veli Ağbaba kadar, Abdurrahman Tutdere kadar tütünü bilir misin sen?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkan, laf atıp kaçıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ne yapabilirim değerli arkadaşlar? Milletvekilini tutamam ki, dışarı çıkıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başka bir şey demeyeyim, tütünün vebali, günahı sizin boynunuza olsun Sayın Bakan çünkü siz Tarım Bakanısınız, vallahı destek olmanız lazım.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Oluyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Olmuyor ama millet memnun değil. Hiç olmazsa yüzde 70’lere yakın o vergi oranının düşürülmesi lazım; millet memnun değil, kooperatif de kurmak çok zor hakikaten. Bu konuda, siz Tarım Bakanısınız biz bu vebali, günahı sizin boynunuza atalım; Adıyamanlının, Malatyalının artık şeyi sizin.

Şimdi, biraz önce söyledim ya, bu sulama sorunu çözülebilmemiş değil. Lütfen, sizden rica ediyorum, Malatya’da Yoncalı Barajı diye bir baraj var, 1994’te yapımına başlanmış, baraj bitmek üzere ama sulama kanalı yok, sulama...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Yapacağız.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yapılmıyor ki. Ama daha yeni ihale yapıldı, biraz para vermeniz lazım, biraz destek olmanız lazım.

Bu Yoncalı Barajı hakikaten Malatya’yı, Arguvan bölgesini kurtaracak bir proje, yapanların ellerine sağlık, sizin de katkınız varsa sizin de elinize sağlık. Hakikaten 174 bin dekar araziye suyla bulaştıracak bu Yoncalı Barajı yirmi yedi yıldır bitirilmeye çalışılıyor. Şimdi, baraj var, barajın içinde su var ama Arguvanlı suya bakıyor, su Arguvanlıya bakıyor, bunun da çözülmesi lazım.

Bir başka şey, Sayın Bakan, hakikaten bu para hepimizin, millî servet. Bizim Malatya Erkenek Göletimiz var, Söğüt Göletimiz var. Bu göletler yapılmış ama -defalarca gölet yapılıyor- su tutmuyor, hiçbir anlamı yok. Bunu da sizin dikkatinize sunmak istiyorum.

Bir başka mesele de gittiğimiz her yerde söylenen bir mesele. Bu sulama birlikleri Devlet Su İşlerine devredildi, kapsam dışı olunca fiyat 2 kat artıyor. Tarlanın üstü kapsam içi, altı kapsam dışı. Bu konuda da sizi bilgilendirmek istiyoruz. Mutlaka bu sorunların çözülmesi lazım.

Bir de sulama suyunda kullanılan elektrik faturaları var, milleti canından bezdirmiş durumda. Bu konuda sizin tarafınız tabii ki çiftçinin yanı, Tarım Bakanısınız, bu konuyu da sizin dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Umarım gelecek yıllarda tarımın tekrar değer gördüğü, çiftçinin tekrar değer gördüğü, baş tacı edildiği bir dönemi hep beraber yaşarız. Ben başta Komisyon Başkanımız Sayın Bakanımıza çok teşekkür ediyorum.

Bütçenizin de hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan Sayın Mustafa Erdem, sonrasında da Sayın Sami Çakır konuşacak; hazırlıklarımızı yapalım değerli arkadaşlar.

Sayın Erdem, buyurun.

On dakika süreniz var.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, milletvekili arkadaşlarım, sayın bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İçinde yaşadığımız yüzyılda tarım ülkenin kalkınması ve ayakta kalabilmesi için çok önemli bir işleve sahip. Dünyada açlığın ciddi bir sorun hâline geldiği bu dönemde ülkemizin kendine yeten tarımsal üretim yapabilmesi hayati bir öneme sahiptir. Hepimiz pandemi sürecinde gıdaya ulaşmanın nasıl bir sorun olduğunu hep birlikte gözlemledik, insanlar panik hâlinde marketleri yağmalar hâle geldi. Bir taraftan küresel ısınma ve iklim değişikliği, diğer taraftan rekabet ve gıdaya sahip olma gibi etkenler tarım ve gıdanın ne kadar vazgeçilmez olduğunu bizlere bir kez daha gösterdi. Dünyada 2019'dan bu yana 122 milyon kişi daha açlıkla mücadele eder konuma geldi yani yaklaşık 735 milyon kişi açlıkla mücadele ediyor. Aslında ülkemizde de durum farklı değil; gıda enflasyonu yüzde 110'lar seviyesine çıkmış, çarşı pazar ateş pahası, insanlar çocuklarına sebze, meyve, et, süt alamaz hâle gelmiş.

Sayın Bakanım, ülkemizin bu duruma gelmesinde küresel ısınma, iklim değişikliği, pandemi gibi küresel sorunların etkisi olsa da en önemli etkenin 2022 yılından beri izlediğiniz politikalardan kaynaklı olduğunu düşünüyoruz. Ülkemiz tarımda ithalatçı bir konuma getirildi, çiftçi tarımdan koparıldı, köylü toprağını ekmekten vazgeçirildi, gençler tarımda gelecek göremeyerek ve tarımdan kazanç bulamayarak şehirlere göç etmek durumunda kaldı. Tarımda işçi bulamıyoruz ama kentlerde de maalesef işsizlik had safhada.

Size kendi memleketim Antalya'dan bir örnek vereyim: Biliyorsunuz, Finike kendi adıyla anılan ve coğrafi işaret almış portakalıyla çok önemli bir narenciye üretim merkezidir. Finikeli üreticiler on beş yirmi yıl önce 10 dekarlık narenciye bahçeleriyle çocuklarının bütün eğitimlerini, düğünlerini ve çeyizlerini karşılayabiliyorken bugün bahçelerinin masraflarını bile karşılayamaz duruma gelmişlerdir. Çiftçinin, köylünün sırtında dağ gibi borç var; ilacı, gübresi, tohumu, mazotu yüzde 5-10 kat artmış; çiftçi üretmiyor, üretse zararına satıyor, çiftçiye destek yok. Peki, iktidar ne yapıyor? Kendi çiftçisine, köylüsüne destek vereceğine ha bire sıfır gümrükle ithalat yapmaya devam ediyor. Bu da anlaşılır bir şey değil.

Sayın Bakanım, çiftçinin bankalara olan borcu 2023'ün ilk iki ayında 34,4 milyar TL daha artarak 360,4 milyar TL'ye ulaşmış. Hâl böyle olunca tarım alanları boş kalıyor, dışa bağımlı bir tarımsal yapı ortaya çıkıyor. Küresel ısınma dedik, iklim değişikliği dedik; dünya bir krizin eşliğindeyken ülke tarımını bu sorunlarla baş başa bırakmak, dışa bağımlı hâle getirmek aslında bizim için bir intihardır.

Sayın Bakanım, şimdi, seçim bölgem Antalya'dan bazı bilgiler vermek istiyorum. Antalya turizmin başkenti olduğu kadar tarımın da başkenti konumundadır. 114 milyar TL'lik bitkisel üretim değeriyle Türkiye toplam üretiminin yüzde 7,1'ini tek başına sağlamaktadır. Bitkisel üretim değeriyle Türkiye'de 1'inci sırada yer alan Antalya, seracılığın ve kesme çiçek üretiminin de başkenti olma yolundadır. Türkiye'de üretilen portakalın yüzde 30'u, narın yüzde 23'ü, muzun yüzde 37'si, avokadonun yüzde 81'i Antalya'da üretilmektedir. Elma ve armut üretiminde de Antalya hatırı sayılır bir üretim potansiyeline sahiptir. İlimizde iç pazarın yanı sıra ihracata yönelik elma ve armut yetiştiriciliği Elmalı, Korkuteli,

ve Kaş ilçelerimizde yapılmaktadır. Hâl böyleyken Antalya'da çiftçimizin sorunları gerçekten çok büyüktür. Elmalı, Korkuteli ilçelerimizde son yıllarda yayla seracılığına doğru bir kaçış vardır, Finike de keza aynı. Köylümüz, çiftçimiz ağaçlarını kesip seraya çeviriyor ve meyvecilikten yavaş yavaş vazgeçiyor. Meyveciliğin geleceği tehlikede Sayın Bakanım. Yarın öbür gün pazarda parasıyla da meyve bulamayacak duruma geleceğiz Antalya'da.

Sayın Bakanım, ihraç edilen en kaliteli narların üretildiği Finike ve Döşemealtı bölgelerinde nar üreticileri sulamada sıkıntı yaşamaktadırlar. Finike'nin Gökbük, Arif, Yeşilköy, Yalnız köylerinde üreticilere düşük fiyatla tahsis edilen ve kotası yetersiz kalan su fiyatlarında ilave kota istenmesi gerekiyor. İlave su kotaları yüksek fiyat nedeniyle üretim maliyetini arttırdığı için üreticiyi su kullanmaktan alıkoyuyor, bu durum da narda verim ve kaliteyi olumsuz etkiliyor. Çiftçi yakın zamanda nar ve narenciyeden de vazgeçecek durumda.

Artık çiftçi yılmış, çiftçi isyanda; çözüm bekliyor. Girdi fiyatlarındaki artış, çiftçiye destek verilmemesi, su sorunu, nitelikli eleman sorunu çiftçiliği ve üretimi bitirecek duruma gelmiş. Dünyanın önemli sebze, meyve üreticisi konumundaki Türkiye bu alanlarda yaşanan sorunlara bugünden çözüm üretilmezse bu alandaki üstünlüğünü de kaybetme riskiyle karşı karşıya gelecektir. Sayın Bakanım, aslında son çıkarılan torba yasada -tarım üretimin ana unsuru, tarımsız üretim olmaz- iktidarın üretime de bakış açısını maalesef gördük. İhracata yapılan desteğin tarıma da yapılmadığına, tarımın biraz üvey evlat yerine konduğuna şahit olduk.

Yine, süs bitkileri sektörü her yıl 70-80 milyon dolar ihracat fazlası veren, ülkede yıllık 110-120 milyon dolar ihracat gerçekleştiren bir sektördür. Bu sektörün istihdama katkısı doğrudan 100 bin, dolaylı 500 bin kişidir. Emek yoğun ve kadın istihdamının fazla olduğu bir sektördür fakat süs bitkilerinin tabi olduğu 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun altında yer alan tüm faaliyet konularında KDV yüzde 1 iken süs bitkilerinde KDV yüzde 20'dir, burada negatif bir ayrımcılık uygulanmaktadır. Sektöründe rekabet ettiğimiz Hollanda'da KDV süs bitkilerinde yüzde 9, Almanya'da yüzde 7 olarak uygulanmaktadır. Bu oranlar bizim üreticilerimizin rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Bitkisel üretim faaliyetleri içerisinde yüzde 20 KDV uygulanan tek sektör olan süs bitkileri sektöründe üretimi arttırmak için öncelikli beklenti KDV oranının düşürülmesidir. Yine, yönünü ihracata dönmüş bir sektör olarak bu sektörde mevcut üretim alanlarının kiralık olarak kullanılması bir sorun yaratmaktadır. Sektörün uzun dönem kiralayabileceği arazilere ve ihtisas bölgelerine ihtiyacı vardır. Yine, Sayın Bakanım, bu sektörde üreticiler krediye ulaşamamaktadır.

Tarımda nitelikli eleman ihtiyacı vardır. Burada atama bekleyen gıda mühendisleri, ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerin de sesini duyurmak isterim. Bu arkadaşlar ülkeye faydalı olmak ister, her seçim zamanı verilen sözlerin tutulmasını ister ve atama bekler. Tarım ve Orman Bakanlığı son dört yılda toplamda 690 kişilik ziraat mühendisi, 499 kişilik veteriner hekim ve gıda mühendislerinden ise sadece 149 kişilik bir istihdam gerçekleştirmiştir. Bu sayılar mezun sayılarına oranla son derece düşüktür. Nitelikli tarıma bu kadar ihtiyacımız varken bu yetişmiş insan gücümüzü heba etmeyelim diyorum.

Yine, son olarak, ülkemizi hem de bölgemizi çok yakından ilgilendiren bir konuya da değinmek istiyorum: Orman yangınları ve bir türlü alınamayan önlemler. Küresel ısınma ve bazı rant kaygılarıyla son yıllarda orman yangınları arttı. Antalya'nın Manavgat ilçesinde 2021 yılında çıkan ve 60 bin hektar alanın yandığı, 7 kişinin yaşamını yitirdiği, 2 binin üzerinde ev ve iş yerinin zarar gördüğü büyük Manavgat yangını hepimiz hatırlıyorsunuz. Bu yangında gördük ki AKP iktidarı yine liyakatsiz kadrolar yüzünden orman yangınları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Yeterli yangın söndürme uçağı yoktu, helikopter yoktu, gece görüş sistemi yoktu, uzman personel yoktu. Sonuçta, dünyanın hayranlıkla baktığı Toroslar kül oldu. Hatırlarsınız hepiniz, günlerce yangın söndürme uçağı bulunamadı, vatandaş cebinden para toplayıp helikopter kiralama kampanyaları başlattı. Bu yıl yine Kemer, Akseki ve Alanya’da çıkan orman yangınlarında binlerce hektar alan kül oldu. Artık Bakanlığımızın bu alanda gerekli tedbirleri almasını bekliyoruz. Sayın Bakanımızın konuşmasında da söylediği olumlu gelişmeleri görmek bizi sevindirdi.

Son bir cümle, hayvancılığa destek verilmesi ve hayvancılığın tekrar ekonomiye kazandırılması gerektiğini düşünüyor, Sayın Bakanımıza görevinde başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakır...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli mensupları, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesini görüşüyoruz. Öncelikle, bütçenin hayırlı olmasını temenni ediyorum. Bugün sözlerimi tarım ve orman odaklı iki bölüm hâlinde ifade etmeye çalışacağım ancak son yıllarda yaşanan orman yangınlarının acısı biraz bu alana yoğunlaşmayı zorunlu kılmış gözüküyor.

Sayın Bakanımızın detaylı sunum ve bilgilendirmesi için teşekkür ederiz.

Dünyanın içinden geçtiği salgın hastalıkla beraber tarım ve tarım ürünlerinde yaşanan gelişme ve değişiklikler tüm dünya toplumlarının olduğu gibi bizim toplumumuzun da ana gündemi olmaya devam ediyor. Geline süreçte tarımın millî ekonomilerin vazgeçilmez unsuru olma özelliğini artırarak devam ettireceği kabul edilmektedir. Gerek iklim değişiklikleri gerekse ülkelerin tarım politikaları konuyu son derece önemli hâle getirdiğinden tarım politikalarında, siyasi mülahazalar ötesinde, yarın karşılaşılacak sorun ve sıkıntıları gidermeye yönelik yeni çalışma metodolojisi belirleme yönünde hareket edilmesi son derece önemlidir. Eğer tarımda çok çeşitli sıkıntı ve endişelerden, üretim tüketim dengesizliğinden, çiftçi girdilerinin pahalılığından, üretilen mahsulün değerlendirilememesinden, tarla-pazar ilişkisinin anormallüğünden bahsediyorsak, hele Bakanlığın ciddi takip ve kontrol mekanizmasına rağmen şikayet ediliyorsa eksik kalan aksaklıkların üzerine gidilmesi önemlidir ve doğrudur.

Şehirleşmenin 1950’den sonra başka bir şekil aldığını biliyoruz, atılacak her doğru adımın karşılık bulacağına inanıyoruz. Tarımsal katma değerde dünyanın ilk 10’u arasında yer alan bir ülke olarak dünyadaki değişimleri ve eğilimleri yakından takip etmemiz gerektiği bilinen bir gerçektir. Kırsal alanlardan şehirlere bir göç hareketi olarak önümüze çıkan tablo, tarımda ve hayvancılıkta zayıflamayı beraberinde getirmiş, buna karşı alınan tedbirler, teşvikler bunu kısmen telafi etmiş olsa bile risk hâlâ devam etmektedir. Üstelik, iklim değişikliklerine bağlı olarak kuraklık ve bazı bölgelerde aşırı yağmur bu belirsizliği artırmaya devam edecek gibi duruyor. Yerinde yönetimi öne çıkararak yerinde ve yerelde müdahale, aşağıdan yukarıya doğru katılımı esas alan yeni çıkışları zorunlu hâle getirmiş bulunmaktadır. Bütün bu çalışmaları yaparken kaliteyi, örgütlülüğü, etkinliği teknolojiden de istifade ederek hayata geçirme noktasındaki gayretinizi takip ve takdir ediyoruz. Son zamanlarda piyasada oluşan fiyat hareketliliği tarımdaki performansın önemini, tarım ürünlerinin sofraya kadarki sürecinin şeffaf, takip edilebilir olmasının önemini bize hatırlatmaya devam ediyor.

Sözlerimin hemen başında belirttiğim, orman yangınları süreci, bizim bu alana yönelik tüm çalışmalarımızı yeniden detaylandırarak, orman ve ormancılık adına yeniden “bismillah” demenin vaktidir. Artık devlet ormancılığından millet ormancılığına geçişin yollarını, mevzuatı ve kanuni altyapıları hazırlamayı başırdığımız kadar orman ve ağaç sevgisinden bahsedebileceğiz. Daha önceleri bahsettiğimiz ve önemseydiğimiz orman kaynağını artırma çalışma ve başarısını bugün biraz daha farklılaştırarak orman kaynaklarını her türlü sabotaj, ihanet ve terörist saldırılarına karşı korumanın, kollamanın mücadelesini de bu başarının temel dayanağı olarak görme durumundayız. 22,5 milyon hektar orman alanına sahip ülkemizde son on yılda yaklaşık 25 bin orman yangını yaşanmış. Yılda yaklaşık 10 bin hektar imha olurken yangınların yüzde 85’inin insan kaynaklı olduğu ifade ediliyorsa insan-orman ilişkisinin ne olması, nasıl olması gerektiğini yeniden gözden geçirmemizin şart olduğu anlaşılacaktır. Dünyanın can damarı, su kaynakları ve ciğerleri mesabesinde olan ormanların muhafazası, bakımı elbette Bakanlığımızın ihmal etmediği, edilmeyeceği görev alanı olmakla beraber, her bir insanımızın bu duygu ve düşünceyle ormana bakması, her bir ağacı, canı, börtü böceği yaşatma mecburiyeti aklından çıkarmaması gereken vatani bir görevdir.

Son yıllarda, özellikle yaz aylarında yangın haberlerini okumak, duymak, görmek; tarifsiz bir acının içimize bir ok gibi saplandığı günlere ve gecelere şahit olduk. Bakanlık personelinin gece gündüz, dağ taş, sarp kaya demeden ateşe karşı verdiği mücadeleyi takdir etmemek mümkün değil elbette. Orman varlığını büyütme iddiamız, kararlılığımız ve başarımız, yanan içimizi yeniden yeşertme mücadelemiz, hain ve sinsi emellerin üstesinden gelecek millî bir dayanışmanın sembolü olacaktır. Teknolojinin tüm imkânlarıyla, yanan alanlar sevgiyle, ilgiyle en kısa sürede canlandırılmalı, dost ve düşman bunun bilincinde olduğumuzu bilmeli diye düşünüyorum.

2018 yılı bütçesi görüşülürken “Devlet ormancılığından millet ormancılığına geçişin yollarını açmayı başırdığımız kadarıyla orman-ağaç sevgisinden bahsedebileceğiz. Ormana sahip çıkma, ormanı gözü gibi koruma eğitim ve kültürünü toplumun her kesimine aşılabiliriz kadarıyla bu geçişi sağlayabileceğimiz aşıkardır.” ifadesini kullanmışım ve “Hedef ve strateji olarak ulusal bir ormancılık seferberliğini, münhasıran Bakanlık programları çerçevesinde kalmayıp bu anlayışın bir genel program gibi devamlılığı olan programlar çerçevesinde ve ülke halkının tamamının katılımını sağlayarak temin edebilmeliyiz.” diyerek tamamlamışım. 11/11/2019’da 11 milyon fidan dikimi ve bunun her yıl tekrarlanmasını bu alanda ciddi bir adım olarak görebiliriz. Bu çalışmaların başarı performansı ile ilgili zaman zaman bilgilendirme yapılması doğru olacaktır. Bu anlayışın ve düşüncenin bakanlıkların birleştirilmesiyle beraber yeni yol haritalarının çizilebileceği öngörüsüyle aynen zikredilmesini gerekli gördüğümü ifade etmek isterim.

Orman kaynaklarının korunması, biyolojik çeşitlilik, ormanların sağlık, canlılık ve entegrasyonu, ormanların üretim kapasitesi ve fonksiyonları, ormanların koruyucu ve çevresel fonksiyonları, ormanların sosyoekonomik fonksiyonlarını takip etmek, iyileştirmek yeni süreçte başlı başına emek, zaman, teknik donanım ve çalışmayı da gerekli kılacaktır. Orman bir yaşama alanı, bir yaşamdır da. Orada var olan ve var olması arzulanan sadece ağaç görüntüsü olamaz; oradaki börtü böcek, bitki örtüsü, hayvanlarıyla canlılığı içinizde hissedebileceğiniz güzellikte tutmayı nasıl başaracaksınız? İster doğal afetlerle ister erozyonla isterse yangınla yok olup gidenin ciğerlerimizin olduğu bilincini içselleştirebilirsek bütün bu negatif sonuçları yaşamadan engelleyecek tedbirleri de hayata geçirme mecburiyetini unutmamak durumundayız.

Anayasal güvence altına alınmış ormanın -mevzuatının- buna bağlı olarak tümüyle getirisi, götürüsüyle hangi çalışmayı yaparsak daha etkin, kalıcı ve gelecek nesillere devredilebilecek varlık olması sağlanabilecektir? Bu belki de yeni dönemde de en önemli yoğunlaşma alanı olacaktır, olmalıdır.

Orman kaynağını arttırma çalışmalarını Veysel Eroğlu Bakanımız hararetle her bütçe görüşmelerinde tablolar hâlinde önümüze koyar hatta o görüşmelerde espri olsun diye “Park, bahçe ağaçlandırma çalışmalarını da orman varlığının arttırılması kapsamında sayıyor musunuz?” diye Komisyon üyelerimizle kendisine takılırdık.

Orman-insan ilişkisi ormandan ürkülmemesi gerektiği bir alana taşınabilmeli. Orman muhafaza, gümrük muhafaza, Allah muhafaza deyişinin içine sıkıştırılmış duyguların ve yanlış anlaşılmanın düzeltilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu da doğal kaynakların başında gelen ormanların koruma-kollama dengesini muhafaza ederek işletilmesi, insanımızın usulüne uygun bu kaynakları kullanmasıyla başarılıdır. Takip edebildiğimiz kadarıyla her hâlükârda orman varlığında bir artış olduğu kabul edilmektedir ancak bu artışın ve kalitenin de arttırılması çalışmaları hiçbir şekilde ihmal edilmeden devam ettirilmelidir. Çiftçinin dünyası için, mutluluğu adına, bugün burada dünyanın sürüklendiği -adına ne dersiniz deyin- düzensizlik düzeni içinde belki arpa, buğday, çay, pancar, fındık, mısır ve diğer gıda ürünleri için söylenecek her sözün başlı başına bir anlamı olacaktır.

Değerli Bakanım, iki konuyu münhasıran gündeme getirmek istiyorum. Az önce bahsedildi ama fındık zararlısı, gündemde olan bu kokarca saldırısı ve salgınıyla ilgili detaylı bir bilgilendirme yaparsanız çok makbule geçer. Ayrıca, son zamanlarda ciddi gündem olan sözleşmeli tarım üretim modeliyle ilgili olarak Komisyonumuzu da bilgilendirirseniz, bu da önemli bir konu çünkü çok fazla üzerinde konuşulan ve hâlâ milletin kafasında net bir bilgi olmayan bir husus.

Bu hayvan sayılarıyla ilgili olarak ben bir espri yaparak bitirmek istiyorum. Bakanlık çalışması vardı Kocaeli’de. İşte, Kocaeli’deki hayvan varlığıyla ilgili olarak bir değerlendirme yapıyorlardı: “İşte şu kadar büyükbaş, şu kadar küçükbaş, şu kadar kümes hayvanı var.” Konuşmayı Bakan Yardımcımız bitirdikten sonra ben söz aldım, dedim ki: “Sayın Bakanım, bu sayıda bir eksiklik var; benim bahçede 5 tane tavuk var, onu saymamışsınız!” Biz o sayımda bir eksiklik olmadığına inanıyoruz.

Öncelikle, hedefi, tarımda ve hayvancılıkta kendine yeterli olmayı başarabilecek gelecek günler için bolluk ve bereket kapısı aralaması temennisiyle bütçemizin hayırlı olmasını diliyor ve çalışmalarınızda başarı dilekleriyle hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çakır, teşekkür ediyorum bu etkili zaman yönetiminden dolayı.

Sayın Türel, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, tarım sektörü çok önemli bir sektör, bugün çok önemli bir Bakanlığı konuşuyoruz; zaten konuşmalardan da ve toplantıya olan teveccühten de herhâlde bu anlaşılıyordu. Stratejik bir sektör tarım sektörü. Dünya ölçeğinde de bir taraftan nüfus artışı devam ediyor, gıda talebi hızla artıyor, bu anlamda hemen hemen bütün ülkeler tarım sektörlerini ciddi olarak destekliyorlar. Tarım sektörünün birkaç fonksiyonu var; ülkenin gıda ihtiyacını karşılıyor, onu söyleyelim. Bakın, 2023’te 86 milyon kişilik bir nüfusumuz var, bunun için de sığınmacıları buraya eklemedik, onlar da var, 57 milyon turist bekleniyor yani yaklaşık 143 milyon kişinin gıda ihtiyacı karşılanacak. İhracat yaparak döviz kazandıracak sektör, istihdam sağlıyor, hâlâ önemli bir pay var ve sanayi sektörüne ham madde ve girdi sağlayan bir sektör. Fakat tarım sektörü öyle bir sektör ki sanayi gibi değil, sanayi sektöründe bir binayı yaparsınız içine makineleri koyarsınız, gerekirse 3 vardiya sekizer saatten aralıksız

çalıştırırsınız ama tarım öyle değil; hava koşullarına, iklim koşullarına bağımlı; bunun kuraklığı var, seli var, dolusu var, tarımsal hastalıklar var. Bu anlamda özel olarak dikkatle izlenmesi, gözlenmesi ve desteklenmesi gereken bir sektör.

Diğer taraftan tarımda King kanunu var; üretim ile fiyat arasında ters ilişki var, üretimin çok olduğu yıllarda ürünün fiyatları aşağı düşüyor, talep arz dengesizliği var. Bu yüzden de dünyanın bütün ülkeleri tarımı destekliyorlar. Bakın, bugün Avrupa Birliğinin ortak bütçesinin üçte 1'i tarıma ayrılıyor. Bugün dünyanın en gelişmiş ülkeleri Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa içinde Fransa'sı, Danimarka'sı, Hollanda'sı, Fransa'sı, bunların hepsi de ciddi anlamda tarıma destek veriyorlar, çiftçilerine ve hayvancılara. Çin Afrika'da yerler kiralamış, tarımsal arazi kiralamış, orada üretim yapıyor, hem gıda ihtiyacını karşılıyor hem o anlamda ihracat yapıyor. Fakat ilginçtir, bize baktığımız zaman Türkiye ölçeğinde tarımın son derece sahipsiz olduğunu görüyoruz. Tarımın millî gelir içindeki payı yüzde 5,5; yüzde 6, değişiyor çeyrekler itibarıyla yıllarda ama istihdam içindeki payı yüzde 15, yüzde 16'lar seviyesinde. Yani çalışanların yüzde 15'i çalışıyor ama katma değerini yüzde 5'ini üretiyor, aslında bu da sektörün ne kadar sıkıntılı olduğunu gösteriyor. Yani bunların... Bakın, bugün gelişmiş ülkelerin hepsinde bunlar başa baş gidiyor, belki tarımın katma değeri içindeki payı diğer sektörler daha hızlı büyüdüğü için artıyor ama birbirine yakın bir oran var.

Tarım ürünleri dış ticaretini Türkiye için söylediniz, çok ilginçtir, 2003-2023 dönemini aldım; ihracat 319 milyar dolar, ithalat 315 milyar dolar; dış denge, dış fazla, sadece 4,3 milyar dolar bir fazla var ve onu kendi içinde gıda ürünleri ve tarımsal ham maddeler diye ayırırsanız gıda ürünlerinde fazla var fakat tarımsal ham maddelerde Türkiye çok ciddi bir ithalatçı konumunda. Yani tarım sizin sunuşunuzda yaptığımız gibi parlak bir görüntü sergilemiyor, hem ekonomi içindeki... Rakamlar var, bunlar hepsi devletin rakamları, eğer varsa itirazımız beraber konuşuruz.

Kayıt dışılığın en yüksek olduğu sektör. Türkiye'de yüzde 80, tarımda çalışanların yüzde 80'i kayıt dışı çalışıyor; ücretsiz aile işçiliği özellikle kadın iş gücü açısından son derece belirleyici ve ciddi bir problem. Sorunlar açısından geldiğimizde şunu görüyoruz: Kendi kendine yeterlilik diye bir durum yok; hububatta, bakliyatla, yağlı tohumlarda ve kırmızı ette Türkiye ithalatçı konumunda; sebze ve meyvede ihracatçı bir konum var ama onun dışında temel sektörlerde Türkiye ithalatçı. TÜİK'in rakamları var, en son; buğday yüzde 87,3 -yani yurt içi üretimle talebin ne kadarının karşılandığı- arpa yüzde 66,8; mısır yüzde 76,6; pirinç yüzde 75,4; ayçiçeği yüzde 59,6; soya yüzde 6; yani bunların hiçbirinde Türkiye kendi kendine yeterli değil.

Gıda fiyatları, girdi fiyatları artıyor. Mazot 2002 yılında -hani hep yaptınız ya, AKP dönemini koyuyorsunuz ortaya "Dönem başında şöyleydi, sonra şuraya geldik." diyorsunuz- 2002 yılı ortalaması, mazot 1 lira 10 kuruşmuş, şu anda 38 lira 60 kuruşlar seviyesinde, tam 35 kat artmış; üre ton başına 237 liraymış, 14.250 lira olmuş, 60 kat artmış; DAP 354 liraymış, 19.600 lira olmuş, 55 kat artmış fakat ürün fiyatları ne yazık ki ortalama 20-25 kat artmış. Girdi fiyatlarının çok arttığı, ürün fiyatlarının ona yetmediği bir pozisyonda Türkiye'nin çiftçisi gittikçe yoksullaşıyor. Fakat ilginç olan şu; üretici kazanmıyor, tüketici de pahalıya yiyor yani bu şunu gösteriyor aslında: Üreticiden tüketiciye gelen zincirdeki aradaki fiyat farklarına, ekonomik terimiyle ticari marjlara anlaşılıyor ki perakende ve toptan ticaret kesimi el koymuş bir durumda -yani halciler, süpermarketler- böyle çarpık bir yapı var.

Yoksulluk artıyor ve kırdan kente göç artıyor. Göçün iki tane temel dinamiği vardır -literatürde de- birine çekici faktörler, birine itici faktörler denir. Çekici faktörler şehirlerin daha iyi imkânlarla sahip olmasıdır; eğitiminden sağlığına kadar aileler için. İtici faktörler ise insanların artık orada yaşamasını

imkânsız kılacak bir biçimde şartlarının kötüleştiği ve yoksullaştığı bir pozisyona işaret ediyor. Son dönemde özellikle tarımdaki göçün temel dinamiği itici faktörlerdir çünkü tarımda yoksulluk gittikçe artıyor.

Tarımda planlama yok; arz açığı olan ürünlerin Türkiye’de üretilmesi gerekirken, hiçbir planlama olmadan, tamamen piyasaya bırakılmış, o sene ürün çok iyi para ederse bir sonraki sene herkesin o ürünü ürettiği bir yapı var.

Kuraklık çok ciddi bir problem su kullanımını açısından. Ben İzmir Milletvekiliyim. Benim çocukluğumda pancar motorlarıyla 3 metreden, 5 metreden su çıkardı; şu anda Küçük Menderes havzasında, Bakırçay havzasında 350-400 metreden su çıkıyor. Hiçbir su yönetimi yok; yağmurlama, damlama gibi sistemler yok. Aynı zamanda da bu mısır silajı ekimi, bu çok ciddi su alan... Yani dünya değişiyor, iklim değişiyor; buna uygun bir su yönetimi olması gerekir ama ne ürün planlaması var ne de su planlaması var. Tarım iş kanunu yok; aslında özel bir sektör, kendisine göre bireysel çalışma ilişkilerini belirleyecek çok özel bir kanununun olması gerekir.

Tarımsal destekleme politikaları istikrarsız. Sizin -AKP’nin- iktidarda olduğunuz yıllarda, baktığımız zaman, önce doğrudan gelir desteği gibi son derece yanlış bir sistem oldu, havza bazlı bir üretim sistemi oldu, başarısız oldu; yani böyle âdeta yapboz tahtasına dönmüş bir durumda.

Tarımsal destekler yetersiz. Bakın, mazot desteğine baktım biraz önce; bu sene, önümüzdeki sene için toplam 91,5 milyar liralık bir tarımsal destekleme var -devletin rakamlarını veriyorum- mazot desteği 16,1 milyar lira. Ben de bir hesap yaptım; çiftçi bir yılda yaklaşık 3 milyar litre mazot kullanıyor, “3-3,5 milyar.” diyor ama ben 3 milyarı aldım; 38,96’yla, mazotun bugünkü litre fiyatıyla çarptım, 117 milyar çıkıyor; ondan sonra da mazotun ne kadarı vergi diye baktım, toplam vergi -mesela mazotun şu anda TÜPRAŞ çıkışı 21 lira 81 kuruş, üzerine 15 lira 34 kuruşluk bir vergi geliyor, ÖTV artı KDV ve pompa satış fiyatı 38,5 liraya çıkıyor- 46 milyar lira yani çiftçi devletten 16 milyar lira mazot desteği alıyor ama mazot kullanırken 46 milyar lira vergi ödüyor; bu mudur verdiğiniz destek çiftçiye? Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu konuda önerimiz çok açık ve net, uzun zamandır söylüyoruz: Çiftçinin ve hayvancının tarımsal amaçla kullandığı mazottan vergi alınmamalı, vergiler kaldırılmalı.

Tarımsal destekleme politikası... 2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu’nun 21’inci maddesi çok açık ve net; tarımsal destekleme programlarına bütçeden ayrılan payın millî gelirin yüzde 1’inden az olamayacağı hükme bağlanmış; ilk yıllarda, 2007 yılında yüzde yarımalar seviyesindeymiş, hiç yüzde 1’ler olmamış, hatta 2007’de binde 6, sonra yaklaşık binde 5’ler, binde 4’ler seviyesinde gelmiş, son yıllarda ise binde 2,5’lara düşmüş, en son -2024 rakamı- binde 2,2. Ben de bir hesap yaptım, 2007-2024 döneminde tarımsal desteklere... Çünkü sizin sunuşunuzda da bir hesap var Sayın Bakan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Türel, süreniz doldu, toparlayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Birkaç husus daha var, onu söyleyeceğim Sayın Başkan.

Tarımsal destekler, verdiğiniz destekler... Yani yıl itibarıyla ne kadar destek vermişsiniz? 358,4 milyar lira destek vermişsiniz Sayın Bakan. Oysa yüzde 1 olarak verilmesi gereken destek 1,2 trilyon lira olmalıydı; buna göre, çiftçiye yaptığımız eksik ödeme 852 milyar lira fakat bu ilginç, tabii o yılın fiyatlarıyla hesaplanmış bu yani örneğin 2007 yılındaki 3,5 milyarı bugün 3,5 milyar sayarsak... Oysa bunu fiyatlarla bugüne getirmek gerekir, sizin de sunuşunuzda böyle bir hesap var. Ben de bunu 2023 yılının tarım üretici fiyatlarıyla bugüne getirdim; çiftçinin alacağı 2,6 trilyon lira. Şaka gibi değil mi?

Vermemişsiniz bu paraları ve bunlar bir biçimde bu çiftçinin hak ettiği paralar. Bugün onu vermiş olsaydı Türkiye apayrı bir yerdeydi. Ciddi anlamda bir destektir bu ve bu desteği tabii belli bir sistematik içinde, belli bir performans içinde verme ihtiyacı vardı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani aslında burada sizin sunuşunuzda yaptığımız, çizdiğiniz gibi bir portre ne yazık ki Türkiye’de yok; keşke öyle olsaydı, hepimiz isterdik, sonuçta burada milletvekili olarak memleketin sorunlarını konuşuyoruz, ne olması gerektiğini, nasıl çözüleceğini söylüyoruz ama ne yazık ki öyle değil.

Son olarak şunu söyleyeyim, böyle bitireyim: Tarım ve Orman Bakanlığından atama talepleri var, atama bekleyenler var; ziraat mühendisleri, gıda mühendisleri, veterinerler, su ürünleri mühendisleri, balıkçılık teknolojisi mühendisleri, biyologlar -inanın her gün yağmur gibi yağıyor mailler- bu insanlar eğitim gördükleri alanda çalışmak istiyorlar ve bunun yeri de sizin Bakanlığımızdır, bu atamaları yapmanız gerekiyor bir an önce. Bu konuyu zaten tekrar sorularda da konuşuruz. Bu konuda bir düşünceniz var mıdır, atamaları ne zaman yapacaksınız? Çünkü bütün Türkiye’nin gözü kulağı bugün buradaki Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında diyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Türelî, teşekkür ederim.

Değerli Komisyon üyeleri, yedi dakika ara verelim.

17.25’te toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.18

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.33****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Değerli milletvekilleri, 17’nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Söz talebi Heval Bozdağ’da.

Sayın Bozdağ, buyurun.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli kurul üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, tarım politikaları açısından, üretim anlayışı bakımından kâr öncelikli olmayan, gıdayı meta değil en temel ihtiyaç, dolayısıyla her canlı için bir hak olarak kabul eden, gıdaya ulaşımında ve paylaşımında adil politikaları önelemek esas olmalıdır.

Tarım ve hayvancılık alanındaki neoliberal politikalar, yapısal sorunları derinleştirmiştir. Şirketlerin üreticiyi sömürdüğü fakat bunun karşısında ezilen üreticilerin yeterince desteklenmediği ve piyasa koşullarına tamamen terk edildiği bir sistem yaratılmıştır. Yapılan destekler, yatırımlar ise geçimlik ve yarı geçimlik işletmelerin sahiplerinden ziyade tarım ve hayvancılık dışındaki yatırımcılar tarafından daha fazla kullanılmıştır.

Herkes vurgusunu yaptı, 2006 yılında AKP hükümetleri tarafından çıkarılmış yüzde 1 meselesi ve bugüne kadar maalesef ki o oranda bir destekleme, doğrudan destek çiftçilerimiz henüz alamamışlar.

Hayvan sayılarındaki azalma aslında bizim açımızdan uyarıcı olmalı. 1980 yılında kişi başına hayvan sayısı 84 milyonla 1,9; kişi başına 1,9; bugün ise 0,8’e kadar gerilemiş durumda. Nüfus 2 katına çıkmış ama maalesef ki oran yarıya düşmüş. Burada hayvancılık meselesinde bazı kırılma noktaları var. Ben kendi değerlendirmem üzerinden mera meselesini önceliyorum. Mesela burada mera miktarının azalması bence birinci kırılma noktası çünkü hayvancılık açısından maliyetsiz yem sağlayan en önemli kaynaklar meralar ve yaylalar. Bugün geldiğimiz noktada, bedava yem varlığı olan mera hayvancılığından paralı yem gerektiren kapalı alan hayvancılığına geçildi; Türkiye ot durumuna uygun olan koyun yetiştiriciliğinden uygun olmayan sığır yetiştiriciliğine geçildi. Güvenlik gerekçeleriyle mera ve yaylaların yasaklanması, bugün bölgede hayvancılığı bitirme noktasına getirdi. İnsanlar geçim kaynaklarından mahrum bırakılarak göçe zorlanmış, köylerini, yaylalarını terk etmek zorunda kalmışlardır. Aslında 20’li yıllarla ilgili olarak bir rakam vardı elimde ama zaman açısından... Cumhuriyetin ilk yıllarında 45 milyon hektar civarında meranın olduğu söyleniyor, bugün ise 14 milyon hektara kadar düşmüş durumda.

Şimdi, tahmin edebileceğimiz gibi, mera hayvancılığından uzaklaştıkça bedava yemden paralı yeme, koyunculuktan vazgeçildikçe yine bedava yem yerine paralı yem gerektiren sığır yetiştiriciliğine geçildi; yem fabrikası kurma sayısı arttı, olanların kapasitesi büyütüldü. On yıllar bu politikalarla

sürdürüldü yani aslında yem bedavayken paralı duruma geçmiş oldu, hayvan yetiştiriciliğinin maliyeti arttı, mera ıslahı ise önemsenmedi. Çok sevdiğim bir tarım yazarı var, Abdullah Aysu; o şöyle der: “Süt ve et işi ot işidir; hayvancılık maliyetinin yüzde 65’i de yemlerdir.”

Bugün seçim bölgem Ağrı’dan bahsetmek isterim. Mera alanlarının bazı köylüler tarafından tarla olarak kullanıldığı, muhtarların buna göz yumduğu, şikâyet konusu olmasına rağmen çözüm üretilmediği söyleniyor. Küçük aile işletmeleri üreticiliği bırakma noktasına gelmekte. Toplulaştırma sorunlara dair çözüm üretileceği beyan edilmiş olmasına rağmen maalesef sorunlar derinleşerek devam etmekte. Yine, “toplulaştırma” adı altında çiftçilerin elinde bulunan değerli tarım arazilerinin bir kısmının yol payı olarak kesintiye uğratıldığı, bedelinin karşılanmadığı ve istimlak edilmediği, bazen de daha değersiz olan arazilerin payı artarken değerli olan arazilerin yandaş olan çiftçilere pay edilerek mağdur edildikleri çokça şikâyet konusu. Çiftçiler “toplulaştırma” adı altında arazilerin bir araya toplanmasını beklerken, aksine bu gerçekleşmediği gibi şu an verilmiş olan tapuların sınırlarının arazi üzerinde belirlenmemiş olmasının yarattığı mağduriyetle uğraşmaktalar. Sınırlar eski tarla sınırları olduğu hâlde desteklemelerin tapu üzerinden verilmesi karışıklıklara neden olmakta.

Yine, birçok konuşmacı bahsetti Toprak Mahsulleri Ofisi alım ve randevu problemlerinden. Girdi maliyetleriyle uğraşmak bir yana, doğa koşulları, sulama sorunları, böcek ve zararlılarla mücadele, bunun yanında elde ettiğiniz bir miktar ürün var ve onun da pazarlaması sırasında sıkıntı yaşıyorsunuz. Bu dönem yine birçok yerde olduğu gibi seçim bölgem Ağrı’da da en fazla şikâyet konusu olan meselelerden biri Toprak Mahsulleri Ofisi randevu kayıt sorunları ve ürününü satan çiftçiye ödemelerin gecikmeli olarak yapılması. Dünya fiyatları düşük diye Toprak Mahsulleri Ofisi geçen yılın fiyatlarına buğdayda yüzde 24, arpada yüzde 21 ve mısırdaki yüzde 5 fiyat artırımını yaptı, oysa TÜİK sadece tarımsal girdi enflasyonunu yüzde 49,7 olarak belirlemişti; zaten altında kalan bir artırım. Çoğu üretici çoğunlukla da tefeciler üzerinden borçlanarak üretim döngüsünü sağlamaya çalıştığı için randevu almak, tarihini beklemek ve sonrasında ödeme için beklemek maalesef çok da mümkün olmadı ve tüccarlara ürünlerini piyasa koşullarından ucuza satmak zorunda kaldılar. Toprak Mahsulleri Ofisinin alım fiyatı bile üreticinin girdi maliyetlerini karşılamazken bu fiyatların çok altında fiyatlarla ürünlerini elden çıkardılar. Her dönem tefeci-tüccar arasında maliyetine veya zararına bir döngü içinde kalan çiftçi, sonunda ekmekten vazgeçiyor ve toprağını, yöresini terk etmek zorunda kalıyor. Yine, seçim bölgem Ağrı da yurt içine ve yurt dışına göç veren il konumunda; son zamanlarda da sürekli olarak Kanada, Meksika ve Amerika’ya göçler üzerine yapılan haberlerle gündem oluyor.

Bunun dışında, hayvan hastalıklarından çok fazla bahsedilmedi. Aşıdan bahsettiniz bir serotip için şap aşısıyla ilgili olarak. Bu yıl Ağrı’da 3 defa Hayvan Borsası kapandı şap hastalığı nedeniyle. Şap hastalığı endemik olarak bölgede görülmekte, her yıl tekrarlayan salgınlar hastalığa, kimi zaman hayvan ölümlerine, ekonomik kayıplara neden olmakta. Şap hastalığından korunmak alınacak önlemlerle mümkün, hepimiz biliyoruz. Hastalık olmadan alınacak önlemlerin, bunların başında aşılama geliyor. Riskli alanlardan doğru olacak hayvan hareketliliğinin denetlenmesi, vaka tespiti ve uygun karantina koşulları, hayvan hareketliliğinin kısıtlanması... 3 defadır salgının yaşanıyor olması bu önlemlerin mevzuata uygun olarak alınmadığını gösteriyor. Bakanlık olarak bu durumun tekrarlanmamasına dair Ağrı özelinde bir çözüm politikanız var mı? Üreticinin ekonomik kayıplarının karşılanması konusunda herhangi bir adım atıldı mı? Buna dair herhangi bir planlamanız var mı, düşünüyor musunuz?

Şimdi, Tarım Bakanlığının “web” sayfasında sonbahar şap aşılmasıyla ilgili bir kampanya -galiba- “1 Eylül 2023’te başlayıp 17 Kasım 2023’te tamamlanacak.” diye belirtilmiş. Fakat son hayvan borsasının kapanması 16/10, 16 Ekime denk geliyor. 1 Eylül ila 16 Ekim arasında bir buçuk aylık bir süre var. Eğer Ağrı ilinde zamanında bu şekilde bir kampanya başlatılmış olsaydı, günler sonrasında artacak olan bağışıklık yanıtıyla birlikte bu tür bir salgının oluşmayacağı ve buradan doğru...

Sonra cevap verebilirsiniz Sayın Bakan. Muhtemelen sorularımda açık görüyorsunuz, ona dair cevap üreteceksiniz, çok sevinirim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Hayır.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – İyi olacaktı ama maalesef ki hayvan borsasını kapatacak şekilde bir salgın orada yaşandı.

Ülkemizde şap aşılmasıyla ilgili bir rutin aşılama var mı; ben bunu açıkça sormak istiyorum tekrar. Fakat bu aşılama uygun şekilde yapılıyor mu? Hangi aralıklarla yapılmaktadır? Yani ülke koşullarına uygun aşılama programımız var mıdır? Bunun aralıkları nelerdir?

Bir diğer konu da aslında bruselloz; bir halk sağlığı problemi, hayvan hastalığı aynı zamanda, ciddi ekonomik kayıplara da neden oluyor, zoonotik bir hastalık bildiğiniz gibi; hayvanlarda düşüğe neden oluyor, insanlarda da çiğ süt tüketimi nedeniyle hastalık yapıyor. Hayvan brusellozunu önlemek aynı zamanda insan brusellozunu da önleyecektir. Bu konuda ne tür tedbirler alınmakta? Konuştuğumuz çiftçiler özellikle bölgede, Ağrı ilinde, seçim yörenme bruselloz aşısının kendilerinin talebi doğrultusunda yapıldığını söylüyorlar; rutin bir aşılamanın gerçekleşmediğini ve üreticilerin bu konuda denetlenmediğini aktarıyorlar. Bakanlığımızın bu konudaki uygulaması nedir? Bu konudaki uygulamanızı merak ediyorum yine.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

Buyurun.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Ciddi önenebilir bir halk sağlığı problemi olarak hayvan brusellozunun önlenmesi için üretimin yerinde denetlenmesi ve aşılamaaların üreticiye ulaştırılması, eksik aşılamanın -ve benzeri- takip edilmesi gerekmez mi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bozdağ, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Osmaniye Milletvekili Sayın Seydi Gülsoy.

Bu arada, fıstıklar için teşekkür ediyoruz Sayın Gülsoy. Komisyonumuza Osmaniye fıstığı ikram etti, sağ olsun.

Buyurun.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) – Afiyet olsun Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, çok kıymetli bürokratlar ve değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığının 2022 yılı kesin hesap görüşmeleri ve 2024 yılı bütçesinin milletimize ve ülkemize hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum. Türkiye Yüzyılı’nın Türk çiftçisinin ve Türk tarımının yüzyılı olacağına inanıyorum.

Üç tarafı denizlerle çevrili ve dört mevsimi yaşadığımız cennet vatan ülkemiz için tarım büyük öneme sahiptir. Gerek iklimi gerekse verimli topraklara sahip olmamız sebebiyle ülkemiz tarımsal ürün çeşitliliği bakımından zengin bir coğrafyadadır.

Çukurova bölgesinde bulunan ilimiz, eski adıyla Cebelibereket, sahip olduğu 1 milyon 280 bin hektar bereketli tarım arazisiyle geçimini ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. İlimiz Osmaniye’de yetişen tarım ürünleri olarak tarla tarımında yer fıstığı, mısır, soya ve ayçiçeği; meyve grubunda zeytin ve narenciye; sebze grubunda ise turp ve bamyaya önce çıkmaktadır. İlimiz, tarımsal üretim grubunda, turp üretiminde ülkemizde, Türkiye’de 1’inci, yer fıstığında 2’nci, soyada 4’üncü, bamyada 7’nci, zeytinde 11’inci sıradadır. İlimizin simgesel ürünü olan yer fıstığının ülke genelindeki ticaretinin yaklaşık 90’i ilimizde yapılmaktadır. Son yirmi yılda Tarım ve Orman Bakanlığımızca ilimize birçok farklı kalemde olmak üzere 830 milyon lira destekleme ödemesi yapılmıştır. Sulanan alan olarak tarım arazilerinin yüzde 55’i sulansa da Kadirli Savrun Barajı ve Düziçi Çatak Barajı’nın yapılması ilimizin tarımsal üretimine büyük katkı sağlayacaktır.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı, Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi Projesi, Kırsal Dezavantajlı Alanlar Kalkınma Projesi, Uzman Eller Projesi ve Birleşmiş Milletler destekleme projeleri ilimiz ve ülkemiz tarımsal altyapısına önemli katkılar sunmaktadır, bu desteklerin artarak devam ettirilmesini temenni ediyorum.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 2003-2023 yılları arasında Osmaniye’ye toplam 1,09 milyar lira yatırım yapılarak 71 adet tesis hizmete alınmıştır. Bu tesisler içerisinde 2 adet içme suyu tesisinden yıllık 0,01 milyon metreküp içme suyu ve kullanma suyu temin edilerek 1.417 kişiye içme suyu ve kullanma suyu sağlanmıştır. 2 adet barajla depolama kapasitesi 106,7 milyon metreküp hacme ulaşmıştır. 2 adet göletle gölet depolama kapasitesi 1,1 milyon metreküp hacme ulaşmıştır. 12 adet sulama tesisleriyle toplam 116.190 dekar arazi sulamaya açılmıştır ve yıllık 581 milyon zirai gelir artışı sağlanmıştır. 40 adet taşkın koruma tesisleriyle 32.910 hektar arazi taşkınlardan korunmuştur. 11 adet HES tesisleriyle yıllık 510 milyon kilovatsaat hidroelektrik enerjisi üretimi sağlanmıştır. 1 adet atık su arıtma tesisleriyle günlük 70 bin metreküp atık suyun arıtılması sağlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Hükümet olarak 2023 yılında 6 Şubat depremleri kapsamında Osmaniye’imiz de bu arada depremden etkilenen iller arasındaydı bu illere yapılan destekler: 1,5 milyar lira yem desteği, 850 milyon canlı hayvan alım desteği, 150 milyon lira beslenme amaçlı şeker yardımı desteği -bu, arıcılık kapsamında olan, arıcılarımızla alakalı- olmak üzere toplam 2,5 milyar lira tutarında destek sağlanmıştır. Ayrıca, ek bütçe kapsamında çiftlerimizin tarımsal sulama amaçlı su kullanım hizmet bedelini desteklenmesi amacıyla 4,5 milyar lira ödenek tahsis edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Hükümet olarak en büyük gayelerimizin biri, ülke tarımımızı geliştirerek çiftçilerimizin ve milletimizin refah seviyesini artırmaktır. AK PARTİ iktidarı olarak göreve geldiğimiz günden bugüne kadar çiftçilerimize vermiş olduğumuz destekler ve tarım alanındaki yatırımlarımızla tarım ürünleri ihracatımız artarak millî gelirimizin büyük kısmını oluşturmaktadır. Dünyanın önde gelen tarım ihracatı yapan ülkeleri arasında bulunmaktayız.

2024 yılı bütçemizde tarıma ayrılan toplam kaynağı 384 milyar liraya çıkartıyoruz. Bu kapsamda, tarımsal destek programlarımız için 91,6 milyar lira, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 100,6 milyar lira, tarımsal kredi, sübvansiyon, müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat desteklemesi için de 191,8 milyar lira kaynak ayırıyoruz.

Tarımsal hasıla 2002’de toplam 36,9 milyar iken, 2022 yılında 972,3 milyar liraya çıkmıştır. Dünya Bankası tarımsal hasıla verilerine göre, ülkemiz, Avrupa’da 2002 yılında 24,5 milyar dolarla İtalya, Fransa, İspanya’nın arkasında 4’üncü sıradayken, 2022 yılında 58,6 milyar dolarla 1’inci sırada yer

almıştır. Bitkisel üretimimiz 2002 yılında 98 milyon ton iken, 2022 yılında yüzde 31 artışla 128 milyon tona ulaşmıştır. Çiftçilerimizin gayretli çalışmaları ve Hükümetimizin çiftçilere destek ve yatırımları sayesinde sebze ve meyve üretiminde Avrupa’da 1’inci sıradayız. Son yirmi yılda oluşturduğumuz güçlü altyapı sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendi kendine yeterlilik oranı yüzde 140 olan bir ülkeyiz. 2002 yılında sadece 5 ürüne prim desteği verilirken, 2023’te tam 18 ürüne prim desteği sağlıyoruz. 2003 yılından günümüze kadar mazot, gübre, fındık, çay primi, buğday ve diğer hububat primi; yem bitkileri, su ürünleri, arıcılık ve bal; buzağı, küçükbaş hayvan, organik tarım, kırsal kalkınma, tarım sigortası, sürü yöneticisi istihdamı, lisanslı depoda ürün depolama, tarımsal sulama elektrik desteği, dane zeytin gibi birçok destek unsuru hayata geçirilmiştir.

Çiftçilerimizin üretim maliyetinin azaltılması amacıyla mazota, gübreye ve tohuma önemli destek sağlıyoruz. 2005 yılından başlayarak 2022 yılı sonuna kadar sertifikalı tohumluk ve fidan kullanan çiftçilerimize, tohum ve fidan üretimi yapan kuruluşlarımıza 3,6 milyar lira destek sağladık. Hayvansal üretime yönelik yem bitkisi, süt, buzağı, koyun, keçi, arıcılık gibi birçok kalemde destek veriyoruz. 2002 yılında 83,2 milyon lira olan hayvancılık destekleri 2023 yılında ek bütçeyle birlikte 13,1 milyara çıkmıştır. Hayvancılığa verdiğimiz bu desteklerle, 2002 yılında 9,9 milyon baş olan büyükbaş hayvan sayımız 2023 yılının ilk döneminde yüzde 66 artışla 16,7 milyon başa, 2002 yılında 32 milyon baş olan küçükbaş hayvan sayımız 2023 yılının ilk döneminde yüzde 67 artışla 53,3 milyon başa yükselmiştir. Hayvansal et ve süt üretimimiz 2002 yılında 9,9 milyon ton iken 2022 yılında yüzde 165 artışla 26,2 milyon tona ulaşmıştır. 2002-2022 döneminde toplam süt üretimi 8,4 milyon tondan 21,6 milyon tona, kırmızı et üretimi 779 bin tondan 2,2 milyon tona, beyaz et üretimi 696 bin tondan 2,4 milyon tona çıkmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ülkemiz son yirmi yılda orman varlığını artıran ülkelerden biri olup 2002 yılında 20,8 milyon hektar olan orman alanımız 2022 yılının sonu itibarıyla 23,2 milyon hektara ulaşmıştır, inşallah, bu yıl sonuna kadar da 24,4 milyon hektar orman alanına ulaşacağız. Orman yangınlarıyla mücadelede hava ve kara araçları son teknolojiyle hazır duruma getirilmiştir. Ormanlarımız 776 kuleden yirmi dört saat gözetlenmektedir. Yerli ve milli insansız hava araçlarımız Tarım ve Orman Bakanlığımızın filosuna katılarak orman yangınlarını erken tespit ve erken müdahale imkânımız artmıştır. Bu sayede, yangınlara müdahale süremiz kırk dakikadan ortalama on bir dakikaya kadar düşürülmüştür.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; sözlerime son verirken Tarım ve Orman Bakanlığımızın ve bağlı kurumlarımızın 2024 yılı bütçelerinin aziz milletimize hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Osmaniye’de çiftçi mutlu mu Sayın Vekilim?

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) – Efendim?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Osmaniye’de çiftçi mutlu mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Kalaycı’ya söz verdim.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ben daha bir ay önce Birkent’teydim, orada, Kenan Pamukçu’ya git bir sor “Hayvan 140 iken 70’e düştü.” diyor.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) – Efendim, Osmaniye'nin...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, Sayın Kalaycı'ya söz verdim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ya, onlara fayda sağlayacak bir şey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkanım, Sayın Gürer konuşurken hep konuşacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş... Değerli arkadaşlar, bakın, şurada oturan sayın milletvekillerinin hepsi konuşmak için sırasını bekliyor. Lütfen, zaman kaybını...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sabaha kadar buradayız.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Acelemiz yok, acelemiz yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, sizin nöbet var, bir şey demiyorum da biz gideceğiz, sabah bir daha geleceğiz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kalaycı, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Zamanıma ilave edersiniz herhâlde.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, kapsamlı sunumunuz için teşekkür ediyor, size ve çalışma arkadaşlarınıza başarılar diliyorum.

Ülkemiz, 2023 yılında tarımsal üretimde genel olarak bereketli bir sezon geçirmektedir. TÜİK'in 2023 yılı üretim miktarlarına dair son tahminlerine göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 7,7; sebzelerde binde 3; meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 2,2 oranında artış beklenmektedir. Tahıl üretim miktarının 2023 yılında yüzde 7,4 oranında artışla 41,5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Bu kapsamda, buğday üretiminin yüzde 10,4 artışla 21,8 milyon ton, arpa üretiminin yüzde 5,9 artışla 9 milyon ton, çavdar üretiminin yüzde 6,2 artışla 290 bin ton, yulaf üretiminin yüzde 12,3 artışla 410 bin ton olacağı öngörülmektedir. Yağlı tohumlardan soya üretiminde yüzde 11,3; ayçiçeği üretiminde yüzde 13,8 azalma beklenmektedir. Şeker pancarı üretiminin ise yüzde 16,9 artışla 22,5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

Üreticilerimizin son yıllarda tarla ürünlerine olan ilgisi memnuniyet vericidir. Burada tarım desteklerinin artırılması, özellikle 2022 yılında üreticimizin beklentileri doğrultusunda açıklanan alım fiyatlarının yanında Toprak Mahsulleri Ofisinin aktif bir alım politikası uygulaması da etkili olmuştur. Tarımsal destekleme bütçesi 2022 yılında yüzde 65,1 artışla 39,2 milyar lira; 2023 yılında yüzde 59,9 artışla 63,4 milyar lira olmuş; 2024 yılında ise yüzde 44,5 artışla 91,6 milyar liraya çıkarılmaktadır. Ayrıca tarımsal destekleme ödemeleri gelir vergisinden istisna edilmiş ve geriye dönük beş yıllık vergi kesintileri çiftçilerimize iade edilmiş, hazine arazilerini üç yıl kullanan çiftçilere ecrimisil bedelinin yarısı üzerinden on yıla kadar kiralama imkânı getirilmiştir.

2022 yılında başta hububat ve şeker pancarı olmak üzere alım fiyatları çiftçimizi sevindirmekle beraber 2023 yılı alım fiyatları beklentilerinin altında kalmıştır. Konya'da özellikle mısır ve ayçiçeği üreticileri ürün satışlarından beklediği fiyatı bulamamıştır.

Anadolu coğrafyası binlerce yıldır bereketin diyarıdır. Bununla birlikte, dünyada yaşanan gıda krizinin giderek derinleştiğini de dikkate alarak ekilebilir alanları artıracak, yüksek girdi maliyetleri altında üretimini fedakârca sürdüren çiftçimizin, besicimizin ve süt üreticimizin ürettiği ürünlerden elde ettiği geliri yükseltecek ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır. Tarım sektöründe üretimin planlanması, verimliliğin artırılması, iklim değişikliğinden

kaynaklanan olumsuzluklarla mücadele edilmesi, teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması yanında gıdaya erişimin kolaylaştırılması büyük önem arz etmektedir. Tarım arazilerinin korunması ve etkin kullanılmasına yönelik arazi kullanım planlarının tamamlanması, toprak veri tabanının oluşturulması, erozyonla mücadelenin etkinleştirilmesi, karbon salımını azaltacak toprak işleme yöntemlerinin yaygınlaştırılması, toprakların organik madde içeriklerinin artırılması ve toprak yönetiminde koordinasyonun güçlendirilmesi önemli konular arasında yer almaktadır. Tarım amaçlı arazi ediniminin kolaylaştırılması, tarımsal arazi piyasasının düzenlenmesi, mülkiyetten kaynaklanan ihtilafların giderilmesi, tarımsal üretimde kullanılmayan arazilerin üretime kazandırılması ve işletme ölçeklerinin artırılmasına yönelik kurumsal ve hukuki düzenleme ihtiyacı devam etmektedir. Bu çerçevede, tarım sektörü üretim, işletme ve pazarlama boyutlarıyla bütüncül bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesi, verim ve kalitenin artırılması, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesi ve istihdam sağlanması, marka olarak pazarlanmasına dayalı temel tarımsal yapılanma oluşturularak, yatırım ve teknolojiyi kırsal alanlara yöneltmek üzere, katılımcı kalkınmayı da destekleyecek, tarım-sanayi entegrasyonunun sağlandığı kırsal cazibe birimleri olan tarım kentleri kurulmalıdır. Tarımsal destekler üretici refahını artıran, verimliliği yükselten, üretim maliyeti ve ürün fiyatı dengesini gözeterek bir anlayışla ve üretime başlanmadan önce belirlenip açıklanmalı ve zamanında ödenmelidir. Kuraklık riski fazla olan Konya gibi illerde su tüketimi az olan ürünlerin yetiştiriciliği desteklenmeli, kuraklığa dayanıklı bitkiler yetiştirilmelidir. Ayrıca, gençlerin ve kadınların tarım sektörüne yönelmeleri için mevcut destekler yaygınlaştırılmalı, yeni teşvikler mutlaka uygulamaya konulmalıdır.

Sayın Bakanım, Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından 2023 yılında tüm zamanların en yüksek alım rakamı olarak 12,9 milyon ton seviyesinde hububat alımı yapılarak ihtiyacımız olan stokların yurt içi üretimimizden karşılanmasını önemli ve değerli buluyoruz. Toprak Mahsulleri Ofisinin yüksek miktarda yaptığı alımlara karşılık bugüne kadar çiftçilerimize ödemiş olduğu ürün bedeli 93 milyar lira civarındadır. Ürün teslimi yapıldıkça bu miktarın daha da artarak 108 milyar lira seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Seçim bölgem Konya ülkemizin tahıl deposudur. Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından Konyalı çiftçilerimizden 764 bin ton buğday, 591 bin ton arpa ve 203 bin ton mısır olmak üzere toplam 1 milyon 572 bin ton ürün satın alınmış ve karşılığında primler hariç yaklaşık 12 milyar lira ürün bedeli üreticilerimize ödenmiştir.

Konya'da hububat üretimindeki artıştan ve lisanslı depoların da dâhil edildiği randevu sisteminde yaşanan sorunlar ve yığılmadan dolayı bazı alım merkezlerinde sıkıntılar yaşanmıştır. Toprak Mahsulleri Ofisi teşkilatı ve çalışanlarının özverili çalışmalarıyla, çiftçilerimizin ve ziraat odalarımızın da destekleriyle bu sorunlar bir süre sonra aşılmıştır. Toprak Mahsulleri Ofisine arz edilen tüm ürünlerin alınabilmesi amacıyla mevcut ofis depoları ve lisanslı depolara ek olarak, üçüncü şahıslardan depo kiralanarak alım kapasitesi artırılmıştır. Son günlerde basına da yansıdığı üzere Çumra deposunda yapılan son kontrollerde depolarda önemli miktarda -10 bin ton civarında olduğu söyleniyor- ürünün bulunmadığının tespit edilmesi üzerine konu adli mercilere intikal ettirilmiş ve müfettişler görevlendirilmiştir. Çumra Cumhuriyet Başsavcılığı 5 kişiyi gözaltına almış, bunlardan 1'i tutuklanmış, 4'ü adli kontrol şartıyla bırakılmıştır. Toprak Mahsulleri Ofisi müfettişlerinin ve cumhuriyet başsavcılığının konuyla ilgili soruşturması devam etmektedir. Konu titizlikle takip edilerek sorumlular hakkında gerekli işlemler yapılmalı, ayrıca hırsızlık olaylarına karşı etkin önlemler alınmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarımsal üretimde verimliliğin artırılması açısından en önemli unsurlardan olan sulama altyapısının iyileştirilmesi ve sulanabilir alanların artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında 2022 yılı sonu itibarıyla toplam 6,960 milyon hektar alan sulamaya açılmıştır. Sulamaya açılan alanın 2023 yılı sonunda 7,2 milyon hektara ulaşması beklenmektedir. 2022 yılında 20,4 milyar lira olan tarımsal sulama yatırım ödeneği, 2023 yılında yüzde 54,4 artışla 31,5 milyar liraya çıkarılmış, 2024 yılında ise yüzde 91,5 artışla 60,3 milyar liraya yükseltilmektedir. 2024 yılında 130 bin hektar alanın sulamaya açılması, 41 bin hektar alanda ise mevcut sulama sistemlerinin modernize edilmesi hedeflenmektedir.

Ülkemizin en köklü kuruluşlarından olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz özverili çalışmalarıyla dünya çapında projeleri gerçekleştirilmekte ve güzel hizmetler sunmaktadır. Konya'nın yüz yıllık rüyası olan KOP projesi çerçevesinde Mavi Tünel, Bağbaşı Barajı, Bozkır Barajı, Afşar Barajı gibi devasa yatırımlar yapılmıştır. Hotamış depolama tesisi de yapılmakla birlikte özellikle Bağbaşı Barajı ile Afşar Barajı arasındaki derivasyon tüneli ve Ahi Kanalı'nda yaşanan sorunlar nedeniyle Mavi Tünel'den ovaya hâlâ su verilememiştir. Çiftçimizin acil olarak ve büyük bir umutla beklediği Mavi Tünel'den gelecek suyun 2024 yılında sağlanması için tüm imkânlar zorlanmalıdır.

Ayrıca, Konya'da sayıları 2.500'ü bulan obruklar nedeniyle alarm veren Konya Ovası'na dış havzalardan su getirecek yeni proje çalışmaları hızla tamamlanıp sonuçlandırılmalıdır. Bugün, başta Kulu, Cihanbeyli, Altınekin ilçelerimizde verimli topraklara rağmen yeterince sulu tarım yapılamamaktadır. Bölgeye bir an önce su getirilmesi hâlinde verimde ve ürün rekoltesinde sağlanacak artış, yapılacak yatırımı kısa sürede amorti edecektir.

Sayın Bakanım, konuşmamı birkaç soruyla tamamlayacağım. Bağbaşı Barajı ile Afşar Barajı arasındaki derivasyon tünelinin yapımı ve Ahi Kanalı hangi seviyededir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) –Önümüzdeki yıl Mavi Tünel'den ovaya su verilmesi konusunda Konyalı çiftçilerimize bir müjde verebilecek misiniz? Konya Ovası'na dış havzalardan su getirecek yeni proje çalışmalarınız var mıdır, bunlar nelerdir ve ne düzeydedir? Altınekin, Kulu ve Cihanbeyli ilçelerimize tarımsal amaçlı su getirmeye yönelik proje hangi aşamada? Çiftçilerin önemli bir maliyet unsuru hâline gelen, tarımda kullanılan elektrik için çiftçimize destek vermeyi düşünüyor musunuz? Çiftçimizin uzun süredir kullandığı Konya Ovası'ndaki eski kuyulara ruhsat verilmesi konusunda bir çalışmanız var mıdır?

Bakanlık ve kurumlarımızın 2024 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Gürban, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İktidar partisi çağımızın gerekliliklerine uygun değil, kendi popülist programları hedefine uygun bir tarım politikası benimsemekte ve uygulamaktadır ancak aynı siyasi iktidar döneminde farklı bakanlar farklı politikalar da uygulayabilmektedir, bu durum ülkemizin net ve istikrarlı bir tarım politikası olmadığını en açık kanıttır.

Tarım politikalarının başlıca değişme nedenleri olarak üreticiye sağlanan transferlerin genellikle girdi ve çıktı fiyatlarına müdahaleyle gerçekleşmesi ve gerçekleşen transferin hedef kitlenin gelirine etkisinin sınırlı olması, politikalara ayrılan kaynakların bütçe dışından sağlanması ve transferlerin maliyetinin yıllar geçtikçe katlanması sayılabilmektedir. Ülkemizde uygulanan politikaların üretkenliği artırıcı etkileri azımsanacak derecededir; küresel piyasada denge, üretken politikalara yönelmektedir. Tarımın geliştirilmesi ve ticarileşmesi için büyük tarım yatırımları ve uzun vadeli finansman gerektiren tarım altyapılarının oluşturulması gerekmektedir. İstihdama kadınların ve gençlerin katılmasını sağlama ve teknolojik gelişmelerin tarımsal süreçte iyileştirilmesi gerekmektedir. Sistemik riskleri ve diğer risklerin yönetimini kapsayan sigortalara ve finansal araçlara erişimini sağlamak ve küçük çiftçilerin işletme maliyetlerinin düşürülmesi adına adımlar atılmalıdır.

Arazilerin sahip olduğu özellikte kullanılmaması tarımsal üretimde verimliliğin azalmasına sebebiyet vermektedir, bu durumun önlenmesi için arazi kullanım planlamasının yapılması önem arz etmektedir. Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının en önemli sebebi olarak artan nüfus gösterilmektedir. Tarım dışı kullanım ise kısa vadede kazanç ve rant sağlamaktadır fakat uzun dönemde ise azalan tarım topraklarıyla birlikte sosyoekonomik olumsuzluk, kıtlık, tarıma dayalı yatırımların son bulması, bitki çeşitliliğinde azalış ve alım gücünde azalma meydana getirmektedir. Tarıma elverişli toprakların yerine sanayi, turizm, kentleşme gibi alanların oluşması geri dönüşü olmayan bir tahribata yol açmaktadır. Verimli tarım arazileri her geçen yıl azalmaktadır, bunların yerini ise yeni yerleşim yerleri, yollar, köprüler ve sanayi yerleri almaktadır. Tarım arazilerinin ürün verme gücü zamanla azalmaktadır; buna sebep ise tuz oranında artış, yanlış ürün yetiştiriciliği, bilinçsiz ilaç ve gübre uygulanması ve çeşitli toprak verimlilik kayıplarıdır.

Tarım topraklarının yanlış ve amaç dışı kullanımı ülkemizde erozyon sorununu üst sınırlara taşımıştır, işlenen arazilerin yaklaşık yüzde 70'i erozyondan zarar görmektedir. Tarım sektöründe eğitim seviyesinin olabildiği kadar yükseltilmesi gerekmektedir. Çünkü makineli tarıma geçiş, üretimde otomasyona geçiş ve ileri tarım tekniklerine yer verilmesi bu alandaki eğitimin ne kadar önemli olduğunu bir göstergesidir.

Tarımda istendik pazarlama anlayışı olmaması, tarım alanlarının düzensizliği, artan nüfus, gelir düzeyinde adil olunmaması, tarıma katkı sağlamakta zorluklar oluşturmaktadır. Tarımda verimliliği artırmak için, dışa bağımlı olunan bitkisel ürünleri üretmek için çiftçiye destek olunması gerekmektedir. Teknolojik altyapıların oluşturulması ve üreticiye teknolojik girdilerin sağlanması gerekmektedir. Teknik bilgi akışı sağlanmalı ve sürekliliği olmalıdır, finans açısından üretici güçlendirilmelidir. Tarım 4.0'ın sağladığı avantajların farkına vararak, Tarım 4.0 uygulamalarına öncelik vererek bu alandaki destekleri ve AR-GE çalışmalarını hızlandırmamız gerekmektedir. Üniversiteler, sanayi ve hükümet iş birliğiyle akıllı tarım uygulamalarının geliştirilip uygulanması gerekmektedir. Bilim adamları yetiştirerek ve ülkemizin birçok noktasına araştırma merkezleri kurarak süreci hızlandırmalıyız. Bu konuda örnek olarak İngiltere'yi gösterecek olursam hükümet 2011-2012 yılları arasında sadece tarım ve gıda sektöründeki araştırma çalışmalarına 450 milyar euro harcamıştır. Ülkemizde üniversitemizin tarımda teknolojik çalışmalarını destekleyerek yabancı otları otomatik olarak belirleyip haritalamak için drone geliştirmek, bahçe ve hasat robotu geliştirmek, dayanıklı ve hassas sensörler ve algılayıcılar gibi projelere ciddi kaynaklar sağlamamız gerekmektedir. Aynı şekilde, yüksek verimli sulama sistemleri, yenilenebilir enerji sistemleri, ileri tohum teknolojileri, otomasyon sistemleri, veri analizleri ve akıllı çiftlik yazılımları geliştirerek üretim ve verimliliğimizi arttırmamız gerekiyor. Tarımsal işletme yönetiminde uydu desteğiyle akıllı üretim ve siber sistemleri gibi bir süreç yaşanmaktadır. Örneğin,

NASA toprakdaki nem miktarını ölçmek için uzaya gözlem uydusu göndermiştir. Akıllı teknolojiler ve Tarım 4.0 sürecinde yaşanan pozitif gelişmelerle maliyetlerin azalması, kalite ve verimde artışın olması gibi önemli fırsatlar açığa çıkmaktadır.

Sürdürülebilir tarım, doğa ile teknolojinin de içinde bulunduğu geniş skaladaki çözümleri kullanmak anlamına gelmektedir. Bu çözümler içinde artan gıda ihtiyaç ve talebini karşılamak, doğal kaynakları korumak ve doğal biyolojik etkinliğe dikkat ederek ileri teknolojilerin, dönüştürülebilir doğal kaynakların etkin kullanımını sağlamak da yer almaktadır. Dinamik üretim planlaması yaklaşımına geçilmelidir. Tarım arazilerinin amaç dışı kullanılması mutlaka önlenmelidir. Hayvancılıkla ilgili barınak planları oluşturulmalı ve hizmete sunulmalıdır. Her semtte barınak kurulmalı ve veteriner hekimler buralarda görevlendirilmelidir. Dışa bağımlı olunan yem ham maddelerinin üretimi artırılmalıdır. Ülkemiz toprakları bu üretimi sağlayacak kapasiteye sahiptir.

Kalite ve verimlilikte artış sağlanması için çevresel ve genetik iyileştirmelere ağırlık verilmeli, modern teknoloji kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Tarımsal ve hayvansal yöresel ürünlerin markalaşması sağlanmalıdır. Katma değeri yüksek ürünler üretilmeli ve ihraç edilmelidir. Tıbbi ve aromatik bitkilerde üretim doğadan toplamayla yapıldığı için tahribata neden olmaktadır. Tüketimi gittikçe artan bu ürünlerin üretiminde çeşitlilik artırılmalıdır. AR-GE çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Türk tohumculuğu geliştirilerek dışa bağımlılıktan tamamen kurtarılmalıdır. Biyoyakıt ham maddesi olarak kullanılan bitkilerin tür ve çeşitlerinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılarak ekonomiye kazanımları sağlanmalıdır. Ürünlerin kalite testleri için laboratuvar oluşturulmalı ve her türlü laboratuvar hizmetleri geliştirilmelidir. Ayrıca, toprak, yaprak, su, gübre ve kalıntı analizlerinin yapıldığı laboratuvarlar tek çatı altında toplanarak zamandan tasarruf edilmiş olacaktır. İlaç ve gübreleme bilinçsizce yapılmamalıdır. Çevreyi gözeterek tekniğine uygun gübre kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Bunun için gübre ve ilaç satışından sonra çiftçiye teknik destek ekibi gönderilerek uygulamalı ilaçlama ve gübre uygulaması gösterilmelidir. Aşırı ve bilinçsiz gübre kullanımı topraklarımıza ve ülke ekonomimize zarar vereceğinden dolayı bu fazla kullanımlardan kaçınılmalıdır.

Günümüzde tarımsal katma değerinin çoğu fiyat müdahalesine uğramaktadır. Ülkemizde tarım ürünleri fiyatlarına müdahalenin yarım yüzyıla yaklaşan bir geçmişi bulunmaktadır. Uygulanan müdahaleler sonucunda bazı tarım ürünlerinde istenmeyen stok birikimleri oluşmuştur. Müdahalenin finansmanı ile ekonomi üzerindeki enflasyon baskısı artmış ve süreklilik kazanmasına neden olmuştur. Müdahale kapsamı geniş tutulmakta, herhangi bir ürüne nispi fiyat avantajı sağlayarak üretimi özendirme olanağı kalmamaktadır. Taban fiyatlarının hasat zamanında değil ekimden önce ilan edilmesi, ürünün piyasa koşullarına göre yerel borsalarda satılma olanağının getirilmesi çiftçiyi hem talep edilen ürün türlerinin artırarak artan miktarlarda üretmeye hem de kaliteyi iyileştirmeye yöneltecektir.

Siyasi iktidar, hasat zamanı üretim miktarı ve kaliteyi dikkate alan gelir ve prim sistemiyle verimi artırmalı, teknolojik gelişmelerden yararlanma olanağı sağlamalı, tarım sektörünün piyasa koşullarında varlığını sürdürebilecek bir güce kavuşmasına katkıda bulunmalıdır. Bugüne değin üreticiyi korumak amacıyla destekleme politikasından beklenen yararların sağlandığı söylenemez; aksine, bu politikanın ekonomiye ciddi külfetleri olan, hatta enflasyonun bir noktada kaynağı olan, üreticiyi verimsizliğe iten ve dış pazardaki rekabet gücünü olumsuz yönde etkileyen bir politika olduğu söylenebilir. Bu sebeple, tarımsal destekleme politikasının çiftçinin malını yalnızca yüksek fiyatla satın alma yoluyla değil, daha çok, ürünün verimini artırmak, kalitesini yükseltmek, talebi olan ürünleri üretmeye yöneltmek biçiminde uygulanması doğru olacaktır.

Ülkemizde tarım politikaları sorunlarının başında kapasitenin çok altında üretim gerçekleştirilmesi gelmektedir. Öncelikli bir hedefin olmaması ve birden çok hedefin ilan edilmesi ve politika amaçlarının belirsizliği en önemli sorunlardır. Uygulanan destek politikalarının kapsamından ziyade getiri ve yük dağılımının eşit olmaması önemli bir politika sorunudur. Tarım, Türkiye'nin ihracat toplamının büyük bir bölümünü beslemekte, genellikle tüketim malları üreten imalat sanayisine büyük ölçüde girdi sağlamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, toparlayın lütfen.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Bu nedenlerden dolayı ülkemizde tarım ürünleri fiyatlarına müdahale önemli makroekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Tarımsal kredilerde geçen yıla göre çok yüksek oranda büyüme olmuştur. Elde edilen bilgilere göre çiftçilerimizin borcu 535 milyar TL seviyesindedir, 2002 yılına göre bu borç 200 kat artmıştır. Tarımsal hasılda 2022 verilerinde tarımsal hasıla 972 milyar TL seviyesinde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tekrar doldu. Bir daha mı açalım?

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Evet, lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

Buyurun.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Bu veriye göre yirmi yılda çiftçi borcu 200 kat artarken tarımsal hasıla yani çiftçinin üretim seviyesi 25 kat artmıştır; bu durum da çiftçimizin fakirleştirildiğinin bir başka göstergesidir.

Özellikle Ziraat Bankasına olan çiftçi borçları yeniden gözden geçirilerek faizsiz şekilde yapılandırılmalıdır. Ziraat Bankası öz kaynakları yandaş şirketler yerine yeniden çiftçinin lehine kullanılmaya başlanmalıdır.

Hayvancılığın en çok desteklenmesi gereken bir dönemde ne yazık ki uygulanan yanlış politikalar neticesinde ülkemiz ithalat yapmaya sürüklenmiştir. Gerekli önlemler alınıp üretimi arttırmak yerine ithal hayvan getirilerek fiyat artışı önlenemez hâle gelmiştir.

Müsaadenizle, ben bir soru önergesi vermiştim, cevap alamamıştım; buradan tekrar sormak istiyorum: İnsan sağlığını etkileyecek olan hayvanların ithalatındaki hayvan seçimleri neye göre yapılmaktadır? Hayvan seçimlerinin devletin seçim ekibi yerine kâr amacı güden özel firmalara devredilmesinin sebebi nedir? Hayvan ithalatının sürekli...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gürban.

Değerli milletvekilleri, ilave bir dakika veriyorum. Bundan sonra -çok fazla sayıda konuşmacı var- bir dakika bitince süreyi uzatmayacağım, konuşmanızı ona göre ayarlayın.

AYHAN BARUT (Adana) – Suçumuz ne?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkan, iyice şeye çevirdiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun, mevcut süreniz belli, ilave bir dakika veriyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Beş dakika zaten...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Beş dakika, ne yapalım? Bir dahaki dönem sizi Plan ve Bütçe Komisyonuna alalım, yirmi dakikanız olur.

Şimdi, dolayısıyla lütfen herkes kurallara bu şekilde riayet etsin, açmayacağım mikrofonu.

İzmir Milletvekili Sayın Yaşar Kırkpınar, buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sırayı bir okuyabilir misiniz Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Okuyalım: Sayın Cavit Arı, Sayın Ejder Açıkcapı, Sayın İsmail Güneş ve sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine geçiyoruz.

Buyurun Sayın Kırkpınar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Saygıdeğer Bakanım, şahsınızda bütün heyeti saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Evvet, değerli arkadaşlar, tabii, bugün çok önemli bir Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. Konuşmacıların hemen hepsi tarım sektörünün çok önemli bir sektör olduğunu, stratejik bir sektör olduğunu ifade etti; bizler de bunu yıllardan beri görüyoruz ve ifade ediyoruz. Gerçekten, bu sektör esnekliği olmayan bir sektör, özellikle korunması ve kollanması gereken bir sektör, desteklenmesi gereken bir sektör hatta serbest piyasa ekonomisi koşullarına terk edilmemesi gereken bir sektör çünkü karşılaştırmalı üstünlükler teorisinin uygulanmadığı sektörler arasında yer alan bir sektör; özellikle Avrupa'nın tarım politikasına baktığımızda bizler bunu çok rahatlıkla görebiliyoruz. Tabii, yine tarım ve hayvancılık sektörü öyle bir sektör ki herkes görüş ve fikir beyan edebiliyor çok rahatlıkla ama çözüm noktasında gerçekten çok fazla bir şey söylenemediğini de bugün burada görüyoruz çünkü tarıma konu olan bütün kaynaklar dünyanın en kıt kaynakları. İşte, su zengini bir ülke değil Türkiye, aynı zamanda tarım toprağı zengini bir ülke değil; dolayısıyla bütün bunların gözetilerek Tarım Bakanlığımızın yapması gereken faaliyetler, uygulaması gereken politikalar var ve yıllardan beri de bunlar uygulanıyor. Eksikliklerimiz var mı? Var. Yanlış uygulamalar olmuş mudur? Mutlaka olmuştur. Önemli olan, bundan sonraki süreçte tarımla ilgili, geleceğimizle ilgili özellikle yapabileceğimiz faaliyetler ve uygulayacağımız politikalar.

Şunu çok rahatlıkla ifade edebiliriz ki tarıma konu olan tüm kaynaklar gerçekten dünyanın en kıt kaynakları. Dolayısıyla bu kaynakların da yine en verimli şekilde kullanılması gerekiyor; bunun altını çizelim. Gıdayı kontrol edenlerin aslında bundan sonraki süreçte dünyayı da kontrol edebileceklerini daha önce ifade etmiştik. Bizler bu durumu pandemi sürecinde yaşadık ve gördük; dünyanın o en anlş şanlı ülkelerinin -Amerika'sından Avrupa'sına kadar bütün ülkelerinin- durumunu yakından gördük ve müşahede ettik. Üretim zincirlerinin bozulduğunu, rafların boşaldığını... Tabii ki bu süreçte Türkiye'de üretim zincirlerinde herhangi bir sıkıntı yaşanmadı, gıdaya erişimde herhangi bir problem yaşanmadı. Burada hem Tarım Bakanlığımızın uyguladığı politikalar hem de çalışkan çiftçimizin emeğı ve alın teri var. Bundan dolayı bunu da ifade etmek istiyorum.

Tarım yine gerçekten çok stratejik bir sektör. Özellikle son dönemde jeopolitik gelişmeler, iklim değişikliği, değişen tüketim kalıpları, bütün bunlarla birlikte stratejik konumu daha da güçlenmiş durumda. Gıda güvenliği tabii bu aşamada çok çok önemli, bunu belirtelim. Dolayısıyla biz de tarıma Bakanlık olarak bu gözle bakıyoruz. Tarım ve gıda konusuna yine stratejik bir alan olarak bakıyoruz. En az Millî Savunma kadar stratejik olduğunu da ifade etmek istiyoruz ancak şunu da belirtmek gerekir ki gelişmiş ülkelerde tarımın millî gelirdeki payında nispi olarak azalma var. Bunun sebebi tarımın hacminin küçülmesi değil, sanayinin ve hizmetlerin nispeten daha hızlı büyümesidir. Bu da kalkınmanın doğal bir sonucudur. Türkiye'de de ürünlerin miktar olarak arttığını görüyoruz ama Türkiye bütçesinin artmasından dolayı tarım içerisindeki payının da nispi olarak azaldığını görüyoruz; bu gayet doğal.

Önümüzdeki dönemde özellikle yaşlı nüfusun çok artacağını söylüyoruz, bunu biliyoruz. Tarımda kırsal alanda genç nüfusu tarıma çekecek, kırsal ile şehir hayatını aynı anda yaşama imkânı veren yerlerde genç girişimcileri tarıma teşvik etmek için çok güçlü politikalarımız var özellikle. Destekleme sistemimizin de gözden geçirileceğini On İkinci Kalkınma Planı'nda da yine görmüştük, burada değerlendirmiştik.

Tabii burada tarıma verilen desteklerin sadece doğrudan desteklerle sınırlı olmadığını, tarım yatırımları ve yine tarımsal işletmelere verilen sübvansiyonlu kredilerin de tarımın desteklenmesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin ve bunun bütçenin tarımdan aldığı payın içerisinde algılanması gerektiğinin de altını özellikle çizmekte fayda var. Enerji, sanayi, ulaşırma ve tarım sektöründe bütünlük ve çevre dostu politikalar benimsenerek sürdürülebilir, düşük emisyonlu, yüksek teknolojiye dayalı üretim teknikleriyle Türkiye'nin uluslararası rekabetçi konumunun güçlendirileceğini de burada hatırlatmakta fayda var.

Yine, orta vadeli kalkınma planımızla tarım arazilerinin korunması, amacı dışında kullanımının önüne geçilmesi ve etkin kullanımı için zorlayıcı ve özendirici düzenlemeler hayata geçirilecek, ekilebilir ve sulanabilir alanlar da bu kapsamda artırılacak.

Ürün ve tarım parseli bazında asgari ve azami üretim alanları belirlenecek, çiftçi başvurularının üretim izinlerinin ve ekim kontrolü de bu şekilde sağlanmış olacak.

Gıda fiyatlarında istikrarı ve gıda arz güvenliğini sağlamayı teminen, arazinin verim kabiliyetiyle birlikte yağış ve sulama imkânları da gözetilerek stratejik tarım ürünlerinde hedef yeterlilik oranları belirlenecek ve üretim planlaması bu şekilde yapılacaktır.

Yaş meyve ve sebze ürünlerinin arz sürekliliğinin sağlanması amacıyla jeotermal enerji kaynaklarının bulunduğu uygun alanlarda sera organize tarım bölgesi kurulmasına yönelik yatırımlarımız da inşallah önümüzdeki süreçte hızlandırılacaktır. Yeni sera kurulumu ile sera yenileme yatırımları da bu kapsamda desteklenecek.

Lojistik maliyetlerinin azaltılarak tüketicilerin tarım ürünlerine uygun fiyata ulaşabilmelerini temin etmek üzere, önemli tüketim merkezi olan kentlerde kent tarımı desteklenerek tarım sektöründe genç nüfusun da istihdam edilmesi sağlanacaktır.

Sayın Bakanım, tabii, yine, bu kapsamda, tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanması ve verimliliğin artırılması amacıyla Sayın Cumhurbaşkanımızın da kararıyla tarımsal desteklerde artışa gidildiğini de bugünkü sunumunuzdan çok rahatlıkla görebiliriz. Ben birtakım rakamları burada bir kere daha, tekrar ifade etmek istiyorum. Bu artışlar kapsamında baktığımızda, tarımsal destekleme bütçemizi 63,4 milyar liradan 2024 yılı için 91,55 milyar liraya çıkartarak bitkisel üretim desteğinin de 51,1 milyar liraya, hayvansal üretim desteğinin 18,71 milyar liraya, su ürünleri desteğinin 250,7 milyon liraya, tarımsal araştırma ve geliştirme desteğinin de 682 milyon liraya, kırsal kalkınma desteğinin ise 8,15 milyar liraya yükseltileceğini görüyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye Yüzyılı hedeflerimizi gerçekleştirme yolunda tarımsal üretimimizi daha da ileriye taşımak için var gücümüzle çalışmayı sürdüreceğiz.

Tabii, çok fazla konuşulacak konu var tarımla ilgili. Özellikle, ben, birkaç hususun da altını çizerek konuşmamı sonlandırmak istiyorum. Sayın Bakanım, daha önce de ifade etmişsiniz, sözleşmeli tarımın, gerçekten, özellikle son zamanlarda çok daha yaygınlaşacağı konusunda, yine, ürün sayımıyla ilgili çok ciddi çalışmaların yapılabileceğini ifade ettiniz. Tabii, bunun yapılabilmesi için Türkiye'de tarım

bazlı havza sisteminin bir kere daha değerlendirilmesi, desteklerin niteliğinin gözden geçirilmesi, arzi artırıcı yönde desteklerin sağlanması, tarıma dayalı ihtisaslaşmış organize bölgelerinin desteklenmesi, çeşitlendirilmesi ve ülke sathına yayılması önemli bir konu.

Yine, gıda zincirinin sağlıklı bir şekilde yürümesi için -hem büyük marketlerin- bu anlamda, önümüzdeki süreçte Türkiye Büyük Millet Meclisine gelebilecek yasaların ivedi bir şekilde hızlandırılması yönünde ciddi adımların atıldığını görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kırkpınar, lütfen tamamlayalım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Tabii, tarım sektörünün en önemli girdilerinden biri enerji. İşte, petrol ve elektrik maliyetlerinin enerji maliyetleriyle birlikte arttığını görüyoruz. Burada, özellikle tarım genelde yazın yapılan bir uğraş, bir faaliyet; güneş panellerinin bu anlamda değerlendirilmesiyle alakalı da bir girişim daha önce vardı, yalnız bu son zamanlarda biraz durduruldu. Bu, güneş panellerinin desteklenmesi ve üreticilerimizin, tarım sektörüyle ilgilenen işletmelerin bu anlamda enerji maliyetlerini düşürmesi ve bunun enflasyona kadar yansımaları süreci olacaktır. Ben bunun da altını özellikle çiziyor, tekrar bütçenizin her kuruşunun hayırlı ve bereketli olması temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanımız, çok değerli milletvekillerimiz, değerli hazırun; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii, son dönemde savaşların ortaya çıkmış olması, diğer taraftan da kuraklığın hâkim olması tüm dünyada gerçekten de önemli olan gıdayı daha da önemli hâle getirmiştir ve dolayısıyla da bundan sonra dünyada artık gıda çok değerli hâle gelecektir. Burada, Sayın Bakanım, tabii ki muhalefetten arkadaşlar pek çok eleştirilerde bulundular. O eleştirileri bize diyelim ki vatanadaşlarımız da dile getiriyorlar ve bu muhalefet, bakıyorsun, bazen çok karamsar tablo çiziyor ve bu, buna baktığımız zaman, verileri bu şekilde söylemiyor. İşte, isterseniz tarımsal hasılaya bakın, isterseniz tarımsal ihracata bakın ve isterseniz büyükbaş hayvan varlığımıza bakın, küçükbaş hayvan varlığımıza bakın ve kırmızı et üretimimize bakın, gerçekten de her alanda eskiye göre çok çok iyiyiz biz. Fakat şöyle bir şey var: Bu bize yeter mi arkadaşlar? Bu bize yetmez, daha iyisini yapmamız lazım, bizim hedefimiz bu. Bizi muhalefetten ayıran en önemli özellik; muhalefet eleştiriyor fakat pek fazla çözüm önerileri ortaya koymıyor.

CAVİT ARI (Antalya) – İktidara gelelim, neler yapacağız bakın.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Muhalefet böyle yapılmaz arkadaşlar.

AYHAN BARUT (Adana) – Çözüm basit.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bakın, arkadaşlar, şimdi, buradaki en önemli konu, Sayın Bakanım, en önemli konu, istikrar, üretim istikrarı. Bizim belki de yapmakta en çok zorlandığımız şey üretim istikrarı. Bugün üretim istikrarını sağlama adına siz tarımsal destekler veriyorsunuz, işte, ürüne destek veriyorsunuz; mazota, gübreye, tohuma, tarlaya, her şeye destek veriyorsunuz ama bizde çiftçi şunu istiyor Sayın Bakanım: Diyelim ki buğdayı ben ektiğim zaman, gelecek yıl buğdayın fiyatı, taban fiyatı kaç para olacak ve dolayısıyla da nohut ektiğimde, haşhaş ektiğimde bunun taban fiyatı kaç para olacak?

Benim buradan zarar etmemem lazım. Dolayısıyla da Türkiye’de, işte, bir yıl patatesin çok pahalı olması, bir yıl çok ucuz olmasının nedeni, üretimi bizim dengeleyemememiz. Üretimde bir tarafta tabii ki sizin programlamanız var, bir tarafta da Allah’ın programlaması var, onu bilemeyiz biz, ona müdahale de edemeyiz tabii ki; bir kuraklık oluyor, olmayabiliyor. Ama diyelim ki bugün nasıl şeker pancarında biz ne kadar ekeceksek o kadar kota veriyorsak, haşhaşa ne kadar kota veriyorsak, tütünde ne kadar kota veriyorsak, hangi ile hangi ürünleri ektirmek istiyorsak, diyeceğiz ki mesela Sayın Bakanım: “Biz şu illerde şu, şu, şu ürünlere sadece destek verelim.” Biz diyelim ki gübre desteğinden vazgeçelim, mazot desteğinden vazgeçelim, işte gübrede ve yemde KDV’yi kaldırdık, kime yaradı? Hiç kimseye yaramadı arkadaşlar, sadece üretenlere yaradı. Dolayısıyla da burada esas problem, üretimi istikrara kavuşturmak. Yani çiftçinin ne kazanacağını bilmesi lazım, en önemli problem bu.

Diğer taraftan, hayvancılıkla ilgili de bizim hayvan sayımızı arttı. Ama Sayın Bakanım, bu büyükbaş hayvan, özellikle Avrupa ırkı, bizim bu coğrafyaya çok uygun değil; biz bunların hepsini evde besliyoruz, hepsini hazır yemle besliyoruz, maliyetleri yüksek; yüksek olunca tabii ki Avrupa’ya göre et de pahalı. Bir taraftan üreticimizi korumamız lazım, bir taraftan da tüketicimizi korumamız lazım, dengede gitmemiz lazım. Burada daha çok küçükbaş hayvan sayısını nasıl artırabiliriz? Özellikle keçi varlığımızı çok daha artırmamız lazım. Keçi, maliyeti en ucuz olan hayvanlardan bir tanesidir. Dolayısıyla da özellikle çobanlarda -çoban bulmak zor günlerde- diyelim ki 200 küçükbaş hayvandan fazlasının SGK primini biz destekleyelim. Burada esas önemli olan, benim vurgulamak istediğim; biz bu destekleri, destek miktarını çok artırdık, daha da artırabiliriz ama önemli olan, bunu ürüne vermemiz lazım ve fiyat garantili yapmamız lazım.

Tabii ki burada ormanlarla ilgili çok şey söylendi, gerçekten de 6,6 milyar ağaç dikmişiz arkadaşlar biz, yani dile kolay, Türkiye’deki ağaç, orman varlığını yüzde 30’lara çıkartmışız. Diğer taraftan, göletlerle ilgili, dünyanın en büyük 5’inci göletini biz yapmışız. 742 tane baraj yapmışız arkadaşlar biz, baraj yapmışız, dünyanın en büyük 5’inci barajını yapmışız. Uşak ilimizde de 18 baraj, 15 adet gölet, 42 adet de sulama tesisi yapmışız.

Sayın Bakanım, bizim Uşak ilimizde de yürüyen projelerimiz var; başta Sayın Cumhurbaşkanımıza, Tarım Bakanlığımıza şimdiye kadar vermiş olduğu desteklerden dolayı çok teşekkür ederiz.

Burada bizim için önemli olan, Uşak İçme Suyu Projesi var. Gökkaya Barajı, bunun yatırıma alınması lazım. Yine, ihale aşamasında olan Uşak arıtma tesisi var. Yine, Eşme ilçesinin içme suyu var. Yine, Banaz Dümenler’de, Banaz Alaba’da kapalı sulama sistemine geçilmesi lazım. Bir de Eşme için önemli olan, Eşme Kocabey Barajı’nın yapılması en büyük arzularımızdandır.

Tabii, ben kısa konuşacağım diye söz verdim, burada konuşmamı kesmek istiyorum.

Tarım Bakanlığı bütçemizin ülkemize, şehrimize, milletimize, herkese hayırlı uğurlu olmasını diler; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlarım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

Sayın Arı, buyurun.

Süreniz on dakika.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, değerli milletvekili arkadaşlarım, saygıdeğer bürokratlar, basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, tarım, ülkemizin olmazsa olmazıdır ve ayrıca, zaten insanlığın olmazsa olmazıdır. Tarım ve üretimin olmadığı bir hayat düşünülemez.

Ben genel sunuşuma geçmeden önce Antalya’da yaşananmakta olan bir sorun var, öncelikle onu sizinle tekrar paylaşmak istiyorum. Soru önergeleriyle sizlere bu konuyu sordum ama bir cevap alamadım. Antalya’da 2014 yılında yapılan bir balıkçı barınağımız var, o dönemin en büyüğüydü, bugün de belki Türkiye’nin 2’nci büyük balıkçı barınağı. Daha önce Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından burası kullanılmaktayken Bakanlığımıza devredildi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı döneminde on yıl süreyle orada faaliyette bulunan iki balıkçı kooperatifi tarafından kiralama yöntemiyle kullanılmakta. Ancak Bakanlığınız tarafından burada birtakım yudurma gerekçelerle kooperatifler buradan çıkarılmak üzere. Dolayısıyla da Antalya’da hayatını balıkçılıkla, buradan elde ettiği parayla kazanmaya çalışan, alın teriyle hayat mücadelesi vermeye çalışan 400 balıkçımız buradaki gelirini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya. Bir taraftan da Antalya’nın balıkçılığı bu gelişmeyle risk altına girmiş durumda. Bu balıkçı barınağı bir taraftan Antalyalı balıkçılar, bir taraftan da Antalya’ya gelen balıkçılar barındığı için çok önemli bir yerdir. Tabii, en büyük tehlike ve kamuoyundaki algı, bu yerin... Daha önce ülkemizde kötü emsalleri olduğu için kamuoyunda “Burası yat marinası olarak mı kiraya verilecek, devredilecek?” şeklinde bir algı var. Bu konunun düzeltilmesi ve balıkçılarımızın burada rahatlıkla faaliyetlerine devam etmesi gerekmekte. Bu konuda bir gelişme sağlanırsa Antalya adına memnun olacağız.

Tarımla ilgili söylenecek çok şey var ama en önemli şeyi söyleyeyim: Bakın, çok sorun var ama bu sorunu en iyi bilen kim? En iyi bilen çiftçi, üretici. Yani biz sorunu ne kadar paylaşırsak paylaşalım aslında sorunun ne olduğunu en iyi şekilde bilen üretici. Çözüm ne? Esasen, sorun belli, çözüm ne? Çözüm, ülkemizde bir devlet politikası olarak tarıma nasıl baktığımızda yatmakta. Üretimle ilgili en önemli sorunun aslında bir plansızlık olduğunu daha önce de defalarca söyledik, hâlâ da söylemeye devam ediyoruz. Çünkü zaman zaman Bakanlık tarafından “Tarımı planlıyoruz.” denilse de hâlâ bir plansızlık had safhada. Örneğin, hâlâ hangi bölgede hangi ürünün ne şekilde ekileceği, bu ürüne ne şekilde alım garantisinin olacağı konuları belirsizliğini korumakta. Stratejik ürünlerin ekimi, dikimi; bunların da nerede, nasıl olacağı hâlâ belirsizliğini sürdürmekte. İşte, bu konuların netleşmesi hâlinde hem üretim alanında netleşmesi hem de alım garantisinin sağlanması -örneğin, fındık, çay, şeker pancarı, tütün başta olmak üzere ve yine belli bölgelerde sebze ekimlerinde- çiftçimizin en büyük teminatı olacaktır. AKP iktidarında yani yirmi iki yıldır bunları başaramadınız. İktidarınız döneminde bir tarım envanteri dahi yapılamamış durumda. Sayın Bakan, bunun neticesinde, örneğin, nasıl bazı gelişmeler oluyor, ben size söyleyeyim. Ben Antalya Milletvekiliyim, Antalyalıyım, narenciye ağırlıklı bir bölgeyiz, şehrimizde çiftçimiz yakın bir tarihte, on beş yirmi sene önce narenciyeden çıkmaya başladı. Neye yöneldi? Nara, her bölge nar dikmeye başladı. Yaklaşık beş yıldır nardan para kazanamıyor, bu sefer, muz seracılığına yöneldi. Muz seracılığının ayrı tehlikeleri, riskleri var, bir tarafa koyuyorum; örneğin, suya ve çevreye verdiği diğer yan etkileri bir kenara koyuyorum. Muz yetiştiricisi de sera yaparak muz yetiştirmeye çalışanlar da şimdi sıkıntı yaşamaya başladılar, fiyatlar düşmeye başladı, yeni seralar kurulmaktan vazgeçiliyor. Bakalım, yakın tarihte mi, ne zaman olacak, muz ne zaman sona erecek, o da belli değil yani buna benzer belirsizlikler, dönemsel dikimler ya da ekimler tarımın en büyük sorunudur diye ifade etmek istiyorum.

Tarımda önemli sorunlar var, evet, devletin direkt desteği olmalı. Tarım ve hayvancılık ülkemiz açısından bir taraftan üretim bir taraftan en önemli ekonomik kaynağımız ve ayrıca ülkemiz adına da sosyolojik ve kültürel özellikleri olan bir konudur. Israrla tarımla kalkınmaya çalışan, tarımda kalmaya çalışan insanlarımız var yani bizim o geleneksel, özellikle kırsal yaşamımızın bir parçası olarak üretimde bulunmaya çalışan, işte, bir taraftan hayvancılık yapmaya çalışan, bulduğu yere ekim yapmaya çalışan insanımız var yani zaten tarımı da bu küçük aile işletmeleri ayakta tutmakta, bugüne kadar onlar sayesinde gerçekten tarım ayakta kalmaya çalıştı ancak gelin görün ki -bilinen bir gerçek- her geçen gün tarımdan çıkan nüfus sayısı artmaya devam ediyor çünkü şartlar zorlaştıkça artık bu

zor şartlara direnemeyen bizim çiftçimiz, özellikle gençlerimiz orada mücadele etmek yerine geliri düşük de olsa çalışma yöntemi olarak sabit bir işi tercih etmekte; işte, şehre gelip belediyede, sitede güvenlikçi olmayı sabit geliri olduğu için tercih ettiği bir duruma geldik. İşte bu da tarımımız açısından gerçekten tehlike arz etmekte ve ayrıca bunun en önemli sebebi ne dersek tarımda çalışanların ekonomik anlamda gelirinin riskli olduğu kadar çoğunlukla sosyal güvencesinin olmayışı da gerçekten tarımı etkileyen, tarımda bulunanları etkileyen en önemli konulardan biri. Cumhuriyet Halk Partisi olarak Genel Başkanımızla birlikte bizim en önemli vaatlerimizden bir tanesi de kırsalda bulunan gençlerimizin ve kadınlarımızın sosyal güvenceye kavuşturulmasıydı. Bu konuda siz de destekleyici olmak ve ayrıca gençlerimizi ve kadınlarımızı orada, tarımda tutabilme yöntemlerini geliştirmek zorundasınız.

AYTEN KORDU (Tunceli) – “Kadınlarımız” değil, “kadınlar.”

CAVİT ARI (Antalya) – Yani tarımda bulunan kadınlar.

En önemli sorun yüksek maliyet diyoruz. Bakın, yüksek maliyet gerçekten en önemli konu ve bunun yanı sıra bir taraftan yüksek maliyet bir taraftan da fiyatların düşüklüğü konusu çok önemli. Bakın, son günlerde, örneğin, Antalya’da domates fiyatlarının, biber fiyatlarının dibe vurduğunu görüyoruz. Bunun en önemli sebebi son dönemde ihracatta yaşanan sıkıntılar; ihracatla ilgili zaman zaman yaşanan kota sıkıntısı ve bunun zaman zaman iç siyasete malzeme edilmesi nedeniyle ihracat konusunda yaşanan sıkıntılar üreticimiz açısından gerçekten büyük risk oluşturmakta. İşte, zaman zaman ihracat yaptığımız ülkelerle yaşanan sorunlar böyle sonuçları da yaratmakta, kotalara getirilen sınırlamalar sonuçta bizim üreticimize büyük zarar vermekte çünkü o yurt dışı pazarlar öyle çok kolay oluşmuyor, oluşan o yurt dışı piyasayı kaybetmememiz gerekiyor.

Şimdi, üreten kazanamıyor, tüketen alamıyor, böyle bir çelişki içinde bulunduğumuzu ifade etmek istiyorum. Bu arada süremiz dolmak üzere, hemen özet geçiyorum. Bakın, geçtiğimiz yakın tarihte tarım politikası olarak siz şunu öncelediniz: Üretimden ziyade ithalatı öncelediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Arı, toparlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) – Yine, bu Komisyondan ve Meclisten bir kanun, Toprak Mahsulleri Ofisinin kolay bir şekilde, Devlet İhale Kanunu hükümlerini baypas edecek şekilde ithalat yapabileceğine dair bir yasal düzenleme geçti. Ben o zaman da söyledim “Ya, bakın, Toprak Mahsulleri Ofisinin görevi çiftçisiyle rekabet etmek değildir.” diye söylemiştik. İşte, sonuçta o günkü eleştirilerimizde biz haklı çıktık. Anayasa Mahkemesi bu düzenlemenin doğru olmadığına dair karar verdi ve bu maddeyi iptal etti. Yani burada ithalatı önceleme yerine, ithalatı destekleme yerine, gerek Toprak Mahsulleri Ofisinin gerekse devletin üretimi desteklemesi, üretimi öncelemesi gerekir diyorum. Bugüne kadar tarım iktidarınız döneminde ihmal edildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Kim ne derse desin, rakamlar burada farklı gösterilebilir ama sonuçta gidin, çiftçi gerçekten büyük sıkıntı içerisinde ve sonuç itibarıyla şunu söylemek istiyorum: Tarımı hor gören, yarım zor görür diyorum. Hep birlikte tarıma sahip çıkalım diyorum.

Teşekkür ederim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Demek ki hor görmemişiz Cavit Hocam.

CAVİT ARI (Antalya) – Hor gördünüz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hor görsek burada mı oluruz?

CAVİT ARI (Antalya) – Hor gördünüz, çiftçiyi bitirdiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Açıkkanı, buyurun.

Süreniz on dakika.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok Değerli Başkanı, çok kıymetli üyeleri milletvekillerimiz, çok Kıymetli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, çok kıymetli Bakanlığımızın bürokratları; öncelikle 2024 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii “tarım ve hayvancılık” denince Türkiye’de birçok kesimi doğrudan etkileyen, sanayiden farklı ve en ücra köşedeki kardeşlerimizi doğrudan olumlu veya olumsuz etkileyen bir konuyu görüşüyoruz. Tabii, Türkiye’de AK PARTİ iktidarlarıyla birlikte çok önemli gelişmeler yaşandı ve bu gelişmeler ışığında tabii ki birçok eleştiriler oldu, eleştiriler olması da gayet tabii, doğal ancak bazı iddialar var ki bu iddialar karşısında da bazı gerçekler var. Aslında bu iddialara Bakanlığımızın, incelendiği zaman çok somut cevaplar verdiğini görürüz. Biz de bu somut cevaplar ışığında aslında belki bir kez daha tekrar etmiş olacağız. İddialar ve gerçekleri sizlerle paylaşmak isteriz. Öncelikle bir iddia şu: Tarımsal gayrisafi yurt içi hasılda sürekli düşüş yaşandığı ifade ediliyor. Oysa gerçek bunun tam tersi, Türkiye’de tarımsal gayrisafi yurt içi hasılda önemli bir artış sağlanmıştır AK PARTİ iktidarları döneminde. 2002-2021 yılları arasında cari fiyatlarla 2002’de 25 milyar dolar olan yurt içi gayrisafi hasıla miktarı yüzde 133 artışla 2022 yılında 58 milyar dolara ulaşmıştır. Yine bir iddia da şu: “Türkiye tarım ürünlerinde ithalatçı bir ülke konumuna gelmiştir.” Yine, aslında tam tersi, gerçek şu: Türkiye, tarım ve gıda ürünlerinde net ihracatçı bir ülke durumundadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Vekilim, o verilen bilgiye inanmayın.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Bakın, iktidarımız döneminde bu durumu daha da güçlendirdik. Son beş yılda yüzde 55 artış sağladık ve 2018 yılında 19,3 milyar dolar olan bu miktarı 2022 yılında 30 milyar dolara çıkardık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ne kadar bitkisel ham yağ ithal ediyoruz biliyor musun Sayın Vekilim?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Dinleyelim lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bitkisel ham yağın yüzde 47’sini ithal ediyoruz, yapmayın ya!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bir diğer iddianız şu: “Üreticiye yeterli destek verilmiyor.” iddianız var ancak gerçek şu: Tarımsal destekleri biz sürekli artırdık. 2002 yılında 1,8 milyar TL olan desteği 2021 yılında 23,4 milyar Türk lirasına çıkardık, 2022 yılında 40,4 milyar Türk lirasına çıkararak bir ödeme gerçekleştirdik ve üreticimizin yüzünü güldürdük sizin söylemlerinizin aksine.

AYHAN BARUT (Adana) – Üretici kan ağlıyor.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Bir diğer iddia şu: “Tarımsal destekler kırsala ulaşmıyor.” şeklinde iddia var. Oysa gerçek şu: Kırsalda 92 bin projeye 264 bin istihdam sağlanmıştır. 2011-2023 döneminde işlemleri tamamlanan 25.286 projeye 2023 fiyatlarıyla 44,5 milyar Türk lirası ödeme yapılmıştır. Bu hibelerle 98 milyar Türk lirası yatırım sağlanmış ve 94.700 kişinin istihdamına imkân sağlanmıştır.

Bir başka iddianız şu: “Gıda denetimi önemsenmiyor.” denilmiş. Oysa gerçek tam tersi. Türkiye’de gıdalar tarladan sofraya her aşamada denetlenmektedir. 2022 yılında 7.500 kontrol görevlisiyle 1 milyon 330 bin denetim gerçekleştirilmiştir. Tüketici en iyi denetçidir; 14/2/2009 yılından itibaren 7/24 hizmet veren Alo 174 Gıda Hattı’yla şikâyet ve talepler değerlendirilerek cevaplandırılmıştır. 6/11/2023 tarihi

itibarıyla 2,98 milyon başvuru alınmıştır. Denetçi sayısı 2002’de 1.500 kişi iken 2022 yılında -az önce ifade ettiğimiz gibi- 7.500 kişiye ulaşmıştır ve denetim sayısı 2002’de 40 bin adet iken 2022’de bu denetim sayısı 1 milyon 330 bine yükselmiştir yani bir anlamda, denetim sayısı 34 kat artırılmıştır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 2002’de denetimi kim yapıyordu? Belediyeler yapıyordu.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Gürer, lütfen...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Bir başka iddianız şu: “Bitkisel üretimimiz azalıyor.” demişsiniz. Oysa gerçekler bunun tam tersi, bitkisel üretimimiz yüzde 32 artmıştır; 2002’de 98 milyon ton, 2022’de 128,9 milyon ton, 2023 yılında da 135 milyon ton olacağı öngörülmektedir.

Bir başka iddia şöyle: Ülke olarak yeterli olduğumuz hiçbir ürün yokmuş. Çok iddialı bir iddia bu. Oysa çok farklı bir gerçek var, sizin belki de göremediğiniz gerçekler var. Türkiye birçok üründe kendine yeten bir ülkedir. Bazı bitkisel ürünleri sayalım: Pamuk yüzde 101, şeker pancarı yüzde 100, kuru fasulye yüzde 107, patates yüzde 106, kuru soğan yüzde 115...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Cumhuriyet tarihinde tarihe geçtiniz! 450 bin ton şeker ithal ettiniz, şeker 2022’de!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – ...incir yüzde 568, fındık yüzde 561, kayısı yüzde 342, ay çiçeği yüzde 60.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Birazdan söz talepleriniz karşılanacak, lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yanlış bilgi veriyor.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Hayvansal ürünlerde süt yüzde 108, kırmızı et yüzde 98, beyaz et yüzde 137, yumurta yüzde 123, bal yüzde 117. Evet, birçok ürünü bu şekilde ifade etmek mümkündür. Ayrıca, fındıkta, kirazda, ayvada, incirde ve kayısıda dünya 1’incisi bir ülkeyiz. (AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen karşılıklı konuşmayalım.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Bir başka iddianız şu: “Tarım arazilerinin ekilişi azalıyor.”

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şu an son konuşmacı Sayın Ejder Açıkkapı, ondan sonra sizlere geçeceğiz, zaman kaybetmeyelim. Lütfen... Sabrınızı istirham ediyorum.

İlave süre ekleyeceğim Sayın Ejder Açıkkapı.

Buyurun lütfen.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Bir başka iddia: “Tarım arazilerinin ekilişi azalıyor.” Oysa son iki yılda 7,2 milyon dekarlık alanı üretime kazandırmışız.

Bir başka iddianız şu: “Ülkemizin toprakları kullanılmıyor, Venezuela’dan arazi kiralanıyor.” Oysa gerçek şu ki yurt dışından arazi kiralanması söz konusu değildir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sudan’da niye şirket kurdunuz?

CAVİT ARI (Antalya) – Niye gittiniz Sudan’a?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – İddianız şuydu: “Nişasta bazlı şeker nedeniyle şeker pancarı üretimimiz azaldı.” Oysa pancar üretimimiz, şeker pancarı üretimimiz yüzde 23 oranında artmıştır. Nişasta bazlı şeker kotası yüzde 10’dan yüzde 5’e düşürülmüştür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, sakın olalım lütfen.

Sayın Ejder Açıkkapı, ilave süre vereceğim.

Değerli arkadaşlar, bu 4'üncü tokmağım. Lütfen... İstirham ediyorum.

Sayın Açıkkapı, buyurun, lütfen toparlayın.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Bir başka iddianız, gerçekten ilginç bir iddianız daha var: “Ülkemiz saman ithalatına muhtaç hâle gelmiş.” demişsiniz.

AYHAN BARUT (Adana) – Yapılıyor, saman ithalatı yapılıyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bırak bu işleri!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Gerçekten çok gülünç bir iddia bu. Saman üretiminde -şunu bilinkendi kendine yeten bir ülke durumundadır Türkiye. Türkiye’de 2019 yılında 26 ton, 2020 yılında 6.434 ton, 2021 yılında 204 ton, 2022 yılında sadece 600 kilogram ve 2023 yılında 94 ton saman ithal edilmiştir. Evet, iddianız böyle.

Yine, bir başka iddianız: “Et ve süt sektöründe üreticiyi koruyan hiçbir müdahale yapılmıyor.” Oysa gerçek şu ki biz hem üreticileri hem de tüketicileri koruyan bir anlayışa sahibiz diyor, bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi milletvekillerinin söz taleplerini karşıladık. Şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılamaya başlayacağız. İlk olarak Sayın Barış Bektaş’a söz vereceğim, sonrasında grubu olmayan milletvekillerinden devam edeceğiz. DEVA Partisinden Sayın Evrim Rızvanoğlu, sonrasında Sayın Mehmet Emin Ekmen, Sayın Mehmet Taytak, Sayın Ayten Kordu, Sayın Orhan Sarıbal, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Yavuz Aydın, Sayın İlhami Özcan Aygun şeklinde devam ediyoruz.

Sayın Bektaş, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) – Sayın Başkan, değerli üyeler; Konya Ovası hızla çölleşiyor. Sayın Bakanım, bu çölleşme konjonktürel, bütün dünyayı etkileyen bir iklim krizinden çok öte, Konya kapalı havzasının özelinde ciddi bir su kullanımıyla ilgili bir problem. Bu noktada, 15 milyar metreküp suya ihtiyacı olan bereketli topraklardır Konya Ovası. Konya Ovası 15 milyar metreküp suya ihtiyaç duyuyor ama hâlihazırda tarım alanlarının büyük bir kısmı kullanılamaz hâle geldiği için 6,5 milyar metreküp su kullanılıyor ancak yüzey suları ve yer altı sularının 4,3 milyar metreküpünü karşıladığı bir vakıa. Bu noktada, 2 milyar metreküpten fazlasını kuyulardan kullanıyoruz. 2.500’ün üzerinde obruktan bahsediliyor; bu, işin biraz magazin ve popüler kısmı. Obruklar elbette belirli lokasyonlar için güvenlik problemi yaratıyor ama esas mesele çölleşmedir. Bu noktada, yüzey sularının ve yer altı sularının yıllık birikenlerinin farkı neredeyse yüzde 50 olduğu için taban suyu hızla çekilmekte. Bu noktada, 27 metrenin üzerinde bir kayıp var 1980’den bu yana. Bu nedenle hâlihazırda Ereğli Akgöl Sazlıkları, Karapınar, Hotamış ve Meke Gölleri, Seydişehir Suğla, Bolluk, Eşmekaya Sazlıkları, Süleymanhacı Gölü, Güvenç Gölü gibi göllerimiz kurumuş durumda. Yine, Beyşehir Gölü yüzde 50 küçüldüğü hâlde sulama yapılmaya devam edilmekte, Tuz Gölü de olumsuz bir şekilde bu kuraklıktan etkilenmiş durumda.

Dünyanın en gelişmiş ülkelerinde dahi tarıma yatırım yapıldığı bir vakıa ama maalesef iktidar tarafından Konya kapalı havzası kaderine terk edilmiş durumda. Mavi Tünel gerçeği yansıtan bir durumda değil, tamamlansa bile 414 milyon metreküp suyu karşılıyor, bu da Konya’nın içme suyunu

ancak karşıyor, yine tarıma yönelik bir projeksiyon sunmuyor bize. Bu nedenle çevreci yaklaşımlar diyor ki: “Buğday, arpa, kimyon eksin çiftçiler.” İktidarımız bunları destekleyip bunlara bir teşvik yapmadığı durumda bunların ekilebilir olması söz konusu değil. Bu noktada, zaten ekilebilir alanlardan uzaklaşmamızın sebebi geleneksel pancar ve ona eklenen mısır dışındaki bitkilerde bir kârlılık ve sürdürülebilirliğin kalmamış olması. Bu nedenle, her ne kadar çevreciler tarafından bir iklim değişikliği ve kapalı havzalarda önerilmemesi iddia edilse de Konya'nın başka havzalardan su getirilmesi dışında bir seçeneği kalmamış durumda. Bunu dikkatinize sunuyoruz çünkü artık enerji maliyetlerini artırmak dışında suyun her sene daha derinlere gitmesi bitki örtüsünün hızla azalmasını, birçok türün yok olmasını ve bitki örtüsünün zayıflamasını, suyun azlığı da kuraklığı ve çölleşmeyi hızla tetikliyor ve hâlen şu mevsimde yağış alamayan bir Konya söz konusu. Bu, iklimin tamamen dengesini bozmuş durumda. Bu noktada, çeşitli varyasyonlar var kurumlar tarafından. Ermenek Çayı, Kızılırmak Nehri gibi tarım il müdürlüklerinin projeleri var; Manavgat Çayı, Karasu Nehri, Aksu Nehri, Ecemiş Çayı, Seyhan Nehri gibi odaların projeleri var ama en kuvvetli öneri Fırat Nehri'nden 15 milyar metreküp suyun getirilmesi. Bunun maliyet nedeniyle ötelendiğini görüyoruz ama aynı maliyet kaygılarının Kanal İstanbul söz konusu olunca göz ardı edildiğini ve projelerin gerçekleştirilebildiği görüyoruz. Bu noktada, biz, Konya'ya dış havzalardan suyun getirilmesinin zaruri olduğunu söylüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bektaş, lütfen sözlerinizi toparlayın.

Buyurun.

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) – Bu arada, ziraat mühendislerinin, su ürünleri mühendislerinin, gıda mühendislerinin ve veterinerlerin sosyal medya üzerinden, maillerimiz üzerinden ve bizleri ziyaretleri üzerinden ciddi bir istihdam talepleri var. Bunların da Bakanlığınız tarafından dikkate alınmasını istirham ediyoruz.

Yine, Sayın Bakanım, ÇKS kaydı... Gübre alırken bile kayıt tutmak zorunda olan emekli yurttaşlarımız var, bu 5 bin liradan yararlanamıyorlar. Bunu da dikkatinize sunuyorum.

Saygılar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

DEVA Partisinden Sayın Evrim Rızvanoğlu.

Evrin Hanım, buyurun.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) – Sağ olun.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; Türkiye daha bundan birkaç yıl önce aralarında 100'den fazla ülkenin bulunduğu bir taahhüt imzaladı biliyorsunuz, Glasgow'da imzaladık, Küresel Orman Finansmanı Taahhüdü. Neydi bu? İklim değişikliğiyle mücadelede 2030'a kadar ormansızlaşmayı ve arazi bozulmasını durdurma taahhüdüydü. Hedef neydi burada? Orman kaybını durdurmaktı ancak farklı sebeplerden ormanların yok edilmesine Hükümet olarak seyirci kalındığını üzüldük görüyoruz. Şimdi, mesela orman alanlarının tahsis edilmesi konusu yani aslında madalyonun rant yüzü. Son yıllarda, yangınlardan zarar gören orman alanlarının yaklaşık 4 katı çeşitli nedenlerle verilen izinlerden dolayı kaybedilmiş. Orman alanlarının konaklamaya açılması konusu da geçtiğimiz haftalarda çıkarılan torba kanunla hiç şüphesiz ormanlarımızın bozulmasını daha da hızlandıracak. Şimdi, farklı günlerde Bakanlığınız -hatta dün değil evvelsi gündü galiba- Fidan Günü yaptı, ağaçlandırma günleri yapıyorsunuz ancak yeni dikilen ağaçların tam fonksiyonlarını yerine getirmesi için ortalama elli ila yetmiş yıl arasına ihtiyacı var yani

bir fidan dikerek, millet bahçeleri yaparak “Biz yutak alanlarımızı artırıyoruz ve iklim değişikliğiyle mücadele ediyoruz.” demek maalesef olmuyor. Sayın Bakan, tablo böyleyken verdiğimiz uluslararası taahhütleri nasıl yerine getireceğiz?

Ormansızlaşma konusunda da hamle üstüne hamle yapıyor. 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’nda maden çalışmalarının “kamu yararı” olarak tanımlanacağını görüyoruz. Sayın Bakan, bir taraftan tarım nüfusunun azaldığı gerçeği varken bir taraftan da Akbelen gibi, Avdan gibi yerinde gidip gördüğümüz örneklerde vatandaşlarımızın ekip biçtiği arazileri madenlere açarak yöre halkını âdeta sürgüne yolluyorsunuz, toprağını elinden alıyorsunuz; ekip biçtikleri tarlalarını bırakıyorlar, ana baba ocaklarını bırakıyorlar ve göç etmek zorunda kalıyorlar. Biz buna ancak bir “çevre sürgünü” adını verebiliyoruz. Maalesef, günün sonunda geriye artan şehir nüfusları ve ekip biçilemeyen tarım arazileri kalıyor. Türkiye’nin elbette ki atılıma ve kalkınmaya ihtiyacı var ama projelerin millî değerlerimiz olan zeytinlikleri, tarım ve orman alanlarını yok etmeden yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

İstanbul Milletvekili olarak seçim bölgesinde en güncel konulardan bir tanesi su sorunu. Barajlardaki doluluk oranı son on yılın en düşük seviyesinde ve her gün daha da azalıyor. Ülkemiz su stresi altında olmasına rağmen su yönetiminde ciddi sorunlar var. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2022 Sayıştay Raporu’nda su yönetimine ilişkin çok önemli tespitler var. Rapordaki bulgular şöyle yazıyor:

Bir: Havza rezerv su miktarını aşan miktarda su tahsisi yapılmış.

İki: Su tahsislerine ilişkin denetim yapılmamış. Yani hem tahsis aşaması hem de sonrası maalesef doğru yönetilememiş. Örneğin, Marmara Havzası’na baktığımız zaman, rezerv miktarının neredeyse 2 katından fazla su tahsisi yapılmış. Ya, bunu da bu arada biz demiyoruz, Sayıştay Başkanlığı diyor. Peki, böyle bir durumda suyu biten havzadan diğer havzaya su kullanımını serbest bırakacak bir sistem kurmayı hiç düşündünüz mü, yoksa suyumuzu böyle hoyratça kullanmaya devam mı edeceğiz?

Benden önceki konuşmacılar tarımsal sulamanın yetersizliğinden bahsetti oysa iyi bir planlamayla aslında bunun üstesinden gelinebilir. Şimdi, mesela Türkiye’de şunları alt alta yazalım: Barajlar, göletler, basınçlı su dağıtım hatları, yağmurlu damlama sistemleri; bunların hepsini toplayalım, alt alta yazalım, Kanal İstanbul’dan çok daha az bir parayla Türkiye’deki bütün sulama yatırımlarını tamamlayabiliyoruz ama biz neden “Kanal İstanbul’u yapacağız.” diye tutturuyoruz?

Görev alanınıza girdiği hâlde sunumunuzda hiç bahsetmediğiniz bir diğer konuya değinmek istiyorum, nesli tükenme tehlikesi altında olan hayvanlar. Sayın Bakan, bir bakıyoruz, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü nesli tükenmekte olan hayvanların görüntülerini sevinçle Twitter’da paylaşıyor. Sonra bir bakıyoruz, ardından birkaç gün geçmeden aynı hayvanla ilgili avlanma kararı çıkarılıyor. “Bakanlığın nitelikli veri ve envanter çalışmaları yeterli değil.” denilerek av ihalelerinin iptal edildiğini -kamuoyuna zaman zaman yansıyor- görüyoruz. Biz de bununla ilgili bir soru önergesi yöneltmiştik size ancak gelen cevapta envanter eksikliği olmadığını söylediniz, yargı kararları ise tam tersini söylüyor. Bu duruma bir açıklık getirmenizi rica ediyorum.

Son olarak da bir diğer can alıcı konuyla ilgili dikkatinizi çekmek istiyorum, yirmi bir yıllık iktidarınızda bir türlü çözüm bulunamayan sokak hayvanları meselesi. Bu sorunu tam olarak nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz? Elimde 2019 senesindeki Meclis Araştırması Komisyon Raporu var ve burada Türkiye genelinde eş zamanlı kısırlaştırma seferberliği çözümü sunulmuş. Böyle bir çözümlemi ilerleyeceksiniz, yoksa farklı bir çözüm öneriniz olacak mı yoksa “belediyelerin sorumluluğu” deyip bu konuyu da göz ardı etmeye devam mı edeceksiniz?

Teşekkür ediyorum.

Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekmen, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, sizi ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Bakanlığımızın bu Komisyonda gördüğü ilgi şüphesiz sadece çiftçilerimizin içinde bulunduğu zor durum değil, aynı zamanda başta asgari ücretliler olmak üzere garip gurebanın yiyebildiği, daha doğrusu yiyemediği ürünlerin fiyatları ve bunda tarım politikalarının etkisi nedeniyle.

Birçok arkadaşımız çok önemli konulara değindi, ben seçim bölgem Mersin’le ilgili birkaç konuya yoğunluklu olarak, daha sonra da bazı illerimizle ilgili bazı hususlara dikkat çekeceğim.

Sayın Bakanım, yakın zamanda bir ticaret borsasını ziyaretimde ticaret borsası meclis başkanımız beden gücüne dayalı tarım işçiliğindeki zorluklardan bahsetti ve kendisi doğrudan “Bu konuda gerekirse dışarıdan işçi getirilmelidir.” dedi. Ben de Türkiye’deki misafirler ya da mültecilerle ilgili tartışmaları hatırlatarak böyle bir şeyi teklif etmenin zorluğundan bahsettim ancak bu konuda iki konuya Çalışma Bakanımın dikkatini çektim, doğrudan sizinle ilgili değil ama sizin alanınızda rahatlatma sağlayabilecek iki husus. Birincisi: Toplum Yararına Çalışma Programı’nın tamamen istihdam yaratma amaçlı olarak kullanılan bir program olduğunu biliyoruz. Bu, Toplum Yararına Çalışma Programı tarımda beden gücüne dayalı işçi istihdamında da değerlendirilebilir yani bu fonun bir kısmı tarım alanında beden gücüne dayalı, işte, narenciye toplama, pamuk toplama ve benzeri alanlarda değerlendirilebilir. İkincisi: Daha önce yayınlanmış olan ancak maalesef hakkıyla uygulanmamış olan Çalışma Bakanlığının “METİP 1” başlıklı mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarını takip eden programla Bakanlığınız da ilgilenir ve ilgili valilikler ve il müdürlerimizin de dikkatini çekerseniz Sayın Bakanım, zannediyorum, mevsimlik tarım işçilerinin şartlarının iyileştirilmesi, beden gücüne dayalı tarım işçilerinin temininde de çok önemli kolaylıklar sağlayacaktır.

Sayın Bakanım, bu yıl limon bahçede kaldı ve sosyal medyaya girdiğimizde iş makineleriyle limon ağaçlarını söken birçok örnekle karşı karşıyayız. Bugün doğru bir rakamla konuşayım diye Mersin’de bir tüccara mayer limon ve enter limonun fiyatını sordum, gelen cevap: “Mayer limon beş, enter limon 3-5 lira.” diye. Mayer limon şu anda bahçede ancak ürünü toplama gideri kendi ederinin çok üstünde olduğundan maalesef toplanamıyor. Bu bir krizin habercisi, aynı problem narenciye için de geçerli. Şu anda narenciyede TÜİK verilerine göre yüzde 75 üretim artışı bekleniyor Sayın Bakanım. İki yıl önce limon ihracatı yasaklandığı için dış piyasada çok ciddi pazar kayıpları yaşandı. Eğer TÜİK’in belirttiği gibi narenciyede yüzde 75’lik bir artışla karşı karşıyaysak tıpkı limon örneğinde olduğu gibi narenciyenin bahçede kalacağı tablolarla karşılaşabiliriz. Sizin bugünkü sunumunuzda da bir övünç vesilesi olarak ifade ettiğiniz bazı kurumlar var: TMO, ÇAYKUR, TÜRKŞEKER, TİGEM ve ESK. Bunları çiftçi lehine satın alma yapan ve piyasayı düzenleyen kurum olarak ifade ediyorsunuz; herhâlde bunlara PANKOBİRLİK ve ÇUKOBİRLİK’i de ekleyebiliriz. Sayın Bakanım, narenciyeyle ilgili bu yıl bu büyük krizin eşliğinde ilk alınacak acil tedbir bir kurumun yetkilendirilerek piyasada belirlenecek fiyattan satın alma imkânının ilan edilecek olmasıdır; bu, piyasayı rahatlatacaktır. Bu yıl 7 milyon ton üretim bekleniyor, emin olun, 300-500 bin tonluk bir alım dahi piyasadaki alım satım dengesini çiftçi lehine bir yere oturtacaktır ki bu satın almalar deprem bölgelerinde, okullarda, askerî tesislerde ücretsiz dağıtım amaçlı olarak kullanılabilirdiği gibi, meyve suyuna dönüştürülerek bir ticari amaç için de kullanılabilir. TMO’nun verilerini inceledik Sayın Bakanım. Birçok konuda satın alma yapılmasına rağmen bazen hedeflenen rakamların altında satın alma yapılmakta, özellikle hububatta. Bu da bize

şunu gösteriyor: Piyasa dengeleyici bir unsur olarak satın alma rakamları ilan edildiğinde çiftçi, evet, mısır ve buğdayda, pamuk ve buğdayda bu yıl maliyetinin üçte 2'sini elde edebiliyor yani yüzde 25 zararlar satıyor ama her hâlükârda bu, malın pazarda kalmasını engelliyor; bu, malın belli bir dengeyle pazarının oluşmasını sağlıyor. Dolayısıyla TMO'nun kanunu buna müsait, Tarım Kredi Kooperatifleri buna müsait. Bu yıl için narenciyede böyle bir satın alma yetkilendirmesinin şimdiden ilan edilmesinin üreticiyi rahatlatacağını, depolama imkânlarını rahatlatacağını düşünmekteyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Beş dakika doldu mu Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Doldu, çabuk geçiyor süre.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Bakanım, birkaç konu var, o zaman onlara soru-cevap kısmında değineceğim ama Mersin açısından çok önemli bir konu da Pamukluk Barajı'yla ilgili, baraj neredeyse tamamlanmış olmasına rağmen bugüne kadar 1 metre dahi isale hattının yapılmamış olmasıdır. Oysa DSİ ile Mersin Büyükşehir Belediyesi arasında 2016 yılında bir protokol imzalanıyor ancak ilerleme yok, Berdan Irmağı'na dayalı baraj bugün Mersin için ihtiyacı karşılamamın çok uzağında bir noktadadır. Pamukluk Barajı için 2023 yılında bütçeden ayrılan para sadece 3 milyon lira Sayın Bakanım. 3 milyon liraya hiçbir müteahhit oraya şantiye bile kurmaz, iş makinelerini bulunduğu yerden hareket dahi ettirmez. Dolayısıyla bu yıllık bütçe dağılımında Pamukluk Barajı İsale Hattı'nın sadece elektrik üretimi amaçlı değil, aynı zamanda, sulama ve Mersin merkezinin su ihtiyacının karşılanması noktasında da öncelikli olarak değerlendirilmesi hususunu ve son on yıla göre ayrılmayan bütçeler açısından da bir ayırım yapılmasını istirham ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen, teşekkür ediyorum.

Sayın Taytak, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli milletvekillerim, Tarım ve Orman Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri ve basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, milli ekonominin temeli tarım ve hayvancılıktır. Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından son yıllarda yapılan çalışmalarla tarımsal destekler artırılmış, kırsal kalkınma projelerine verilen desteklerle 94.700 kişiye istihdam sağlanmış, son iki yılda 7,2 milyon dekar alan üretime kazandırılmış, 2024 yılında çiftçilerimize verilecek olan mazot ve gübre desteği 2023 yılında verilerek çiftçilerimiz desteklenmiş, orman yangınlarına bu dönem daha güçlü ve hızlı müdahale edilmiş, çiftçilerimizin hayatını kolaylaştıran, bürokrasiyle uğraşmadan üretim başvurularını kolaylaştıran ve üreticiye sürekli güncel bilgileri ve alabilecekleri destekleri sunan “Tarım Cebimde” mobil uygulaması hayata geçirilmiştir. Emeği geçen tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, geçtiğimiz aylarda şahsınızı ziyaretimde Türkiye'mizi ve Afyonkarahisar'ımızı ilgilendiren, faydalı olacağını düşündüğümüz pek çok projemizi sunmuştuk. Bu projelerimizin içerisinde 300 baş anaç kapasiteli Modern Koyun Barınağı Projemizi, Çiftçi Eğitim Merkezi Projemizi, Hayvan Kontrol ve Dinlendirme İstasyonu Projemizi, Arıcılık Araştırma Enstitüsü ve Arıcılık İstasyonu Projemizi, Tarım Lisesi Projemizi tarafınıza iletmiştim. Afyonkarahisar Tarım İl Müdürlüğümüz

Osman Parlak Beyefendi'yi ziyaret ettiğimizde, Bakanlığımız tarafından projelerimizin kendilerine gönderildiğini ifade ettiler. Sağ olsunlar, arkadaşlar uğraşmışlar; projelerimizin içerisinde bulunan Hayvan Kontrol ve Dinlenme İstasyonu Projemiz için İzmir-Afyon, Antalya-Ankara yolu üzerinde 20 bin metrekarelik alan bulunmuştur. Arıcılık Araştırma Enstitüsü ve Arıcılık İstasyonu Projemiz için de Bakanlığımız tarafından İl Müdürlüğümüze verilen destekle, mevcut arılarımızı varroa parazitinden kurtarmak için arıcılarımıza körük ve ilaç desteği verilecek ve Afyonkarahisar'ımızın kendine özgü haşhaş poleni inşallah üretilecektir. Tarım Lisesi Projemiz için de Müdürlüğümüze Bolvadin ilçemizde uygun yer bulunmuş, yer tahsisi gerçekleştirildiğinde Bakanlığımız tarafından ayrılan bütçeyle Tarım Lisesi Projemiz hayata geçecek, ülkemizin ve ilimizin tarımsal üretimine katkısı çok fazla olacaktır.

Bakanlığımızın, projelerimizi çok yakından takip etmiş olması bizleri ziyadesiyle memnun etmiştir Sayın Bakanım; çok sağ olun, çok teşekkür ediyorum. Ben, öncelikle, alakalarınızdan dolayı size hemşehrilerim ve şahsım adına teşekkür eder, çalışmalarınızda sağlık, huzur ve başarılar dilerim.

Sayın Bakanım, Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından desteklenen, Afyonkarahisar ilimizde de faaliyete geçecek olan Kızgınlık Takip Sistemi Projesi sayesinde büyükbaş hayvan üretimi daha çok artacaktır. Bakanlığımızca faaliyete geçirilecek olan atıl tarım arazilerinin tespiti projesiyle iki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerinin üretime kazandırılması, Türkiye Yüzyılı'nda "üretimin ve üreticinin yüzyılı" yaklaşımıyla yola çıktığımız devrim niteliğindeki tarımsal üretim planlaması, tarımsal üretimin iç veya dış talebe uygulanarak ihtiyaç hâlinde Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün gruplarının sözleşmeli olarak üretilmesi projelerinizi, yeni atılımları ve imzalarınızı takip ediyoruz. İnşallah, bu büyük projeleriniz sürekli gelişerek devam edecek ve büyüyecek. Bu umutla başarılarınızın devamını diliyorum.

2024 bütçemizin ülkemize, çiftçimize ve milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Taytak, teşekkür ediyorum.

Şimdi de HEDEP Grubundan Sayın Ayten Kordu.

Sayın Kordu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli hazırım; teşekkür ederim.

Maalesef mevsimlik tarım işleriyle ilgili sağlıklı bir veri olmadığını belirterek sözlerime başlamak istiyorum. Bu verisizlik hâli de aslında mevsimlik tarım işçilerine yaklaşımın nasıl olduğunu açıkça göstermekte. 2012 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan raporda çocuk işçiler hariç yaklaşık 500 bin mevsimlik tarım işçisinin olduğu belirtilse de gerçek rakamın bu olmadığını buradaki hazırım dâhil herkes çok iyi bilmekte aslında. Mevsimlik tarım iş gücü olarak işçilerin her yıl aslında mart ayıyla birlikte başlayan, çoğunun Diyarbakır, Mardin, Urfa ve Batman'dan olmak üzere Adana'ya, Mersin'e, Afyon'a, Ordu'ya, Düzce'ye, Giresun'a, Rize'ye, Konya'ya, Aksaray'a, Sakarya'ya ve Samsun'a sebze hasadına gittiği bilinmekte. Yaklaşık 50 tane ile çeşitli tarımsal alanlarda dört ve sekiz ay arası çalışmaya gitmekte. Bu yurttaşlarımızın çoğunun, aslında 90'lı yıllarda inkâra, imhaya karşı "Kürt'üm." diyen, Kürt olduğunu söyleyen ve eşit yurttaşlık talebinde bulunan halka ilişkin akla gelebilecek her türlü hak ihlalini yaşatarak, köyleri yakılarak zorla göç ettirilen Kürt halkının kendisi olduğunu, mevsimlik tarım işçilerinin büyük oranda bunlardan oluştuğunu bir kez daha burada söylemek istiyorum. Bu tekçi ve ırkçı anlayışın kendisinin de mevsimlik tarım işçilerinin her yıl ırkçı saldırılara maruz kalmasına, bu saldırılardan dolayı yaşam güvencelerinin dahi tehlike altında olmasına, emeklerinin karşılığını bile alamadan buldukları yerleri terk etmek zorunda kalmalarına -bu politikaların bunlara- sebep olduğunu söylemek istiyorum. Bunlardan bir iki tane hızlıca örnek vermek istiyorum: Diyarbakır ve

Mardin'den Afyon'a mevsimlik tarım işçisi olarak giden işçilerin -Kürtçe konuştukları için "terörist" denilerek- 19 Temmuz 2021'de ırkçı saldırıya uğrayarak 7 kişinin yaralanması; fındık toplayıcılığı için Mardin Mazıdağı'ndan Sakarya'ya giden ve içlerinde kadınların yoğunlukta olduğu 16 Kürt işçisinin 4 Eylül 2020 tarihinde işveren ve köylüler tarafından saldırıya uğraması; yine, Sakarya'nın Kocaali ilçesinde fındık tarlasında çalışan Şırnaklı mevsimlik tarım işçisi Esat Atabay'ın yevmiesini istediği için ırkçı saldırıya uğrayarak kafasının yarılması gibi sadece birkaç tane örnek verdim; bu örnekler çok fazla, burada zaman olmadığı için bunları örnek olarak vermek istedim.

Yine, alınamayan önlemler yüzünden her 2 mevsimlik işçiden 1'inin doğduğu andan itibaren seyahat etmekte olduğu, yaklaşık 50 farklı ile gitmekte olduğu ve mevsimlik tarım işçilerinin günde ortalama on iki saat düşük ücretlerle çalışarak, sağlıklı olmayan koşullarda seyahat ederek çadırlarda yaşamlarını sürdürdüğü bilinmektedir. Ucuz iş gücü olarak kayıtlarda bile doğru yer almayan ve emeği sömürülerek çalışan mevsimlik tarım işçileri, alınamayan önlemler yüzünden, çalışmaya giderken traktör römorklarında, kamyon kasalarında, trafiğe ve güvenliğe uygun olmayan araçlarla yaptıkları yolculuklarda yaşamını iş cinayeti olarak yitirmektedir. Yine, bu önlemler ve bu iş cinayetlerinden AKP Hükümetinin ve bu iktidarın sorumlu olduğunu bir kez daha hatırlatmak istiyoruz.

Tarım işçilerinin çoğu sigortasız çalıştırılmakta, bunu burada pek çok kişi söyledi; ekonomi, sağlık, barınma, eğitim gibi alanlarda da ciddi zorluklarla karşı karşıyalar. İSİG Meclisinin yaptığı açıklamaya göre, en az 1.803 tarım işçisinin çalışırken iş cinayetlerinde hayatını kaybettiği açıklanmıştır ki bu, sadece kayıtlar altına alınanlardır, kayıtlar altına alınmayanlar ayrıdır. Temel ihtiyaçlarını bile yerine getiremedikleri -mutfak, tuvalet, banyo gibi alanlar hiç yer almamakla birlikte- elektrik ile içme ve kullanma suyuna erişim imkânlarının da oldukça kısıtlı ve yetersiz olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, zaman kaybetmeden tarım işçilerinin koşullarının iyileştirilmesi, sosyal güvenlik kapsamına alınmaları için acil önlemlerin alınması gerekmektedir.

Tarım emekçilerinin durumu sadece bir emek sorunu değildir; erkek egemen sisteme karşı devletin yarattığı ayrımcı politikalarından kaynaklı olarak ayrıca karşı karşıya kalınan cinsiyetçi ve ayrımcı koşullarda çalışan kadın emekçilerin sorunlarıdır, sosyal güvencesi olmayan çalışanların güvencesizlik sorunudur, ailelerdeki büyük nüfusun çoğunluğunun çocuklu oluşundan ve bu çocukların çoğunluğunun 3 ve 12 yaş arası olmasından kaynaklı, okula gitmesi gereken ama tarlada çalışan çocukların eğitim sorunudur. Sağlık, beslenme, zamanı gelince aşı gibi temel haklarından mahrum kalan çocukların sorunları gibi içinde devisa sorunları barındıran sorunlar yumağıyla karşı karşıyadır. Son üç örneği vermek istiyorum: Bu yaz Urfa'dan İnegöl'e gelen bir ailenin çocuğu Esmenur Solmuş bunlardan birisidir, ezilerek yaşamını yitirdi; Urfa'dan Kandıra'ya gelen, 9 yaşında olan bir kız çocuğu elektrik çarpması sonucu yaşamını yitirdi; Batman'dan Ordu'ya çalışmaya gelen Mahsun Ak isimli kişi traktör altında kalarak yaşamını yitirdi. Bunlar hep çocuk işçiler ve iş cinayetleri, bunları da örnek vermek istedim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, toparlayın lütfen.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Hemen toparlıyorum.

Özellikle mevsimlik tarım işçisi kadınlar hem tarım işleri hem annelik hem de günlük işleriyle ataerkil bir sistem içerisinde birden fazla rol üstlenmek zorunda kalmaktalar. Gezici veya geçici konumda çalışan kadın tarım işçiler tarımsal işçiliğin yanı sıra cinsiyetçi politikalarından kaynaklı da görünmeyen ev içi emeği dâhil, ağır bir sorumlulukla karşı karşıyalar. Bir yandan yemek yapma, bulaşık yıkama, çocuk bakma, su temini gibi birçok işi yaparken bir yandan tarlada çalışarak emeğinin erkek egemen iktidar ve bu sistem tarafından 2 kez daha sömürülmekte olduğunu bir kez daha belirtmek

istiyorum. Yetersiz koşullar, bozuk koşullar nedeniyle hijyen, düşük sosyoekonomik düzey, genç yaşta evlenme, çok sayıda ve sık aralıklarla gebelik, doğum; tarım alanlarında doğum öncesi ve sonrası sağlık hizmetine erişememe annenin ve bebeğin sağlık risklerini artırmakta, hatta bebek ve anne ölümlerine neden olmaktadır. Ücretli tarım işleri arasında mevsimlik tarımda çalışanların sosyal güvenceleri bir an önce sağlanmalı, aralığa bırakılan yasal boşluklar bir an önce tamamlanmalı ve SGK kapsamına bir an önce alınmaları gerekmektedir. Yine, tarım işlerine yönelik yasal mevzuattaki boşlukların doldurmasıyla birlikte...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyoruz Sayın Kordu, süre uzatmıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, “Kürtçe konuştuğu için ‘terörist’ denilen mevsimlik işçiler” dediniz. Kim dedi “terörist” diye insanlara?

AYTEN KORDU (Tunceli) – Bu çokça bilinen bir şey, aslında bu soru bile abes.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Yalan söylüyorsun, yalan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, bir saniye...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Mevsimlik tarım işçilerinin buldukları yerlerde, Kürt oldukları için, Kürtçe konuştukları için, Kürtçe türkü söyledikleri için, kimliklerinden dolayı ırkçı saldırılara maruz kalmaları kamuoyunda sıkça yaşanan, davalar açılan, belgelenen bir durumdur. Bununla ilgili soru sormaya gerek yok Başkan.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Kim söylemiş? Doğru konuşmuyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye müsaade edin bana.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Tarih verdim, örnek verdim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, bakın, buradaki kastınızı bir ifade edin, tam anlayayım ben konuyu. “Kürtçe konuştuğu için terörist ilan edilen...” Hiç kimse Kürtçe konuştuğu için terörist ilan edilemez, edemeyiz. Şimdi, kim ilan etti, bunu bir açıklayın.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Öyle mi Sayın Başkan? Bunun defalarca örneği var bu ülkede.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Yapmayın be, yapmayın! Doğru konuşun, doğru konuşun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, kim ilan etti?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yalan ve iftira! Bölücülük yapmayın!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Doğru konuşun, ayıp! Yalan söylüyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, kim ilan etti?

Değerli arkadaşlarım, bir saniye.

Kim ifade etti?

AYTEN KORDU (Tunceli) – Kürtçe konuştuğu için, Kürt kimliğinden dolayı, hatta Kürtçe şarkı söylediği için bu konuda haklarını alamadan kentlerden apar topar terk ettiriliyorlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bölücülük, ötekileştirme yapmayın!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Bu çok açık ve gerçektir, bu bir manipülasyon değildir, bu ülkenin inkâr siyasetinden kaynaklıdır.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Yalan söylüyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım... Sayın Taytak...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Bu ülkenin tüm farklı inançlara ve kimliklere ilişkin ırkçı politikalarından kaynaklıdır ve bu çok nettir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu... Sayın Kordu...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Hayır, bu konuda tartışma götürmez bir gerçeklik var.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Doğru konuşmuyorsun sen!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Buna bu fırsatı vermemek lazım aslında.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, burası partilerin danışma meclisleri değil ya da burası miting meydanı da değil.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Sordunuz, söyledim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika Sayın Kordu...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – İsim ver o zaman, isim!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, bir müsaade eder misiniz, ben soruyorum.

Sayın Kordu, bakın, ben gayet sakin bir şekilde meseleyi anlamaya çalışıyorum, nerede varsa üzerine gideceğim olayın. Yani “Kamu görevlisi -siz onu ima ediyorsunuz- insanlar Kürtçe konuştuğu için terörist muamelesi yaptı.” diyorsunuz. “Terörist” denilen... Şimdi bana bunu söyleyin ki -bakın, Hükümet temsilcimiz burada, biz buradayız- kim yapmış bunu, üzerine gidelim.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Tarih veriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kim söylemiş? Hangi kamu görevlisi yapmış?

AYTEN KORDU (Tunceli) – Bakın, Diyarbakır ve Mardin’den Afyon’a mevsimlik tarım işçisi olarak giden işçiler Kürtçe konuştukları için “terörist” denilerek 19 Temmuz 2021’de ırkçı saldırıya uğramış.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Fesüphanallah! Ya, kim demiş? Nereden okuyorsunuz Sayın Kordu?

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Yalan söylüyorsunuz!

AYTEN KORDU (Tunceli) – Yalanı siz söylüyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Taytak, bir saniye...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Yalan söylüyorsunuz oturduğunuz yerden!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Taytak, bir saniye...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Bu inkâr siyasetinizden kaynaklı yaşandı bunlar.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Afyon’a yıllardır gelirler, çalışıp giderler. İftira atıyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Taytak, ben konuyu anlamaya çalışıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bakın...

AYTEN KORDU (Tunceli) – “Kamu görevlileri” demedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika... Bir dakika...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Örnek veriyorum, bakın, diyorum ki: Pek çok saldırı var bununla ilgili kamuoyuna yansıyan, basına yansıyan, davalar açılan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli milletvekilleri...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Sayın Başkanım, isim ve mekân bildirirse seviniriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, o zaman...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – İsim, mekân bildirirse seviniriz Sayın Başkan, konuyu aydınlığa çıkarırsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir müsaade edin Sayın Aydın, ben aydınlığa çıkarttım konuyu.

Değerli arkadaşlar, burası Türkiye Büyük Millet Meclisinin Komisyonu, bütçe hakkını kullanan Komisyon. Şimdi biz bunları söylediğimiz zaman, bir milletvekili bir şeyi iddia ettiği zaman getirir, onu delillendirir, ortaya koyar, ortaya atmak olmaz. Bu propagandaların bize bir faydası yok değerli arkadaşlar. Eğer orada vatandaşlarımız bir saldırıya uğramışsa kolluk bunun gereğini yapar ama buradan bir genelleme yapıp “Bu insanlar sırf Kürtçe konuştuğu için terörist ilan edilip bunların üzerine gidildi.” dersek fitne fesat tohumlarını biz kendimiz ekmiş oluruz, bu doğru olmaz, hoş olmaz Sayın Kordu, uyarmak isterim.

Sayın Sarıbal...

AYTEN KORDU (Tunceli) – Sayın Başkan, buradaki herkes...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, bitti sözünüz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sarıbal, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Belki de detaylarıyla konuşulan tarım meselesinin bu kadar detaylarına indirilmesi elbette kıymetli ama şunun adını doğru koymamız lazım, ortada çok önemli bir sorun var: “Sektör” denerek bile aslında itibarsızlaştırılan bir insanlık meselesi var; AKP iktidarı ve saray iktidarının yirmi bir yıldır bu ülkede kapitalizmin bilerek ve isteyerek mülksüzleştirdiği, göçe zorladığı, 85 milyon insanı müşteri yaptığı önemli bir tarım politikası var, üzerinde durmamız gereken temel konu tam da budur. Bütün eleştirilere katılarak günün sonunda sorunun adını doğru koymak zorundayız. Sorunun adı iktidarın bizatihi, kasıtlı olarak tarımı çökertme politikasıdır, bilincidir. Bu da kapitalizmin dayatması, yerli bir iş birliği alanıdır. Neden bunu söylüyorum? Biraz önce başladığında şu söylendi: “Gıda erişimi.” dendi. Türkiye’de gıda erişimi sağlanabiliyor mu?

AHMET KILIÇ (Bursa) – Evet.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Elbette Gazze’de sorun var, elbette başka yerde sorun var ama Türkiye’de ciddi bir gıda krizi var. Sayın Bakan, merak etmeyin, size dair hiçbir şey söylemiyorum. Neden? Çünkü buraya onlarca bakan geldi, söyledi, gitti, politikada en ufak bir değişiklik olmadığı hâlde çok daha kötüye gittik.

Başka örnekler, dediniz ki: “Avrupa’da 1’inci, dünyada ilk 10’dayız.” Peki, şuradan baktınız mı, Türkiye çiftçisi şu anda dünyada geliri en düşük çiftçi; Avrupa 24 bin dolar civarında, Türkiye çiftçisi 3 bin dolar, örneklemek isterim. Bir başka mesele, Türkiye’de insanları yılda 250 kilogram ekmek yemeye mahkûm ettiniz. Bir başka temel kavram, Avrupa Birliği toplam bütçesinin yüzde 33’ünü tarıma verirken siz sadece yüzde 1’ini verdiniz; hatta daha ileri gidiyorum, ilk kez Mehmet Şimşek yönetiminde tarımı hiç olmadığı kadar cezalandırıp uçurumdan atıyorsunuz ve o politikayı, ekonomik politikayı aynen uyguluyorsunuz. Yaptığınız iş binde 22 gayrisafı millî hasıla üzerinden.

Bir başka temel gerekçe, özellikle söylemek istiyorum: Kırdan kente göç, kentteki yoksulluk, biat kültürü, nafaka ve sadaka mekanizmasının tümü sizin temel politikalarınız.

Devam ediyorum, siz tamamen Rusya-Ukrayna meselesi üzerinden... “Tahıl koridoru” dediğiniz şey ne, biliyor musunuz? Fırsatçılık. Bu ülkenin çiftçisini mahvettiniz. Neden? Bir yılda 13,5 milyon ton buğday satın aldınız. Bu ülkede 21,5 milyon ton buğdayı siz söylemediniz mi, Bakanlığınız söylemedi mi “Var.” demedi mi? Şu anda buğday üreticisi perişan ama siz buğday almaya devam ediyorsunuz. Başka bir temel, ana gerekçe olarak söylemek isterim: Net bir şekilde adını koyarsak sorunları çözeriz. Bilerek yapıyorsunuz bunu. Bir yılda çiftçiye 63 milyar verirken bir avuç tefeciye 640 milyar faiz ödüyorsunuz bu bir tercihtir. “2024’te çiftçiye 91 milyar destek vereceğim.” derken siz 1 trilyon 200 milyar yani 14 kat daha fazla parayı faize veriyorsanız bu bir tercihtir. Bilerek, isteyerek uyguladığınız temel bir politika var, bu politikanın adı fırsatçılık ve tamamen çiftçiyi sistemden çıkarmaktır. O yüzden mevsimlik tarım işçileri yok onun içerisinde, o yüzden küçük çiftçi yok o işin içerisinde, o yüzden tarım alanlarına dair bir tutumunuz yok o programın içerisinde. Yani aslında meselenin kaynağı siz de değilsiniz, size bunu öğreten yapılar. Liberal sistemin uluslararası şirketleri Türkiye’deki her şeyi yönetiyorlar; ne ekeceğimize onlar karar veriyorlar, ne kadar ekeceğimize onlar karar veriyorlar. Biraz önce söylediniz, girdilerden bahsettik, tarımın çözümü 2 noktadadır: Bir, ya girdi maliyetlerini düşüreceksiniz; iki, ya da desteklemede esnek, müdahaleci, sürdürülebilir, çiftçiyi mağdur etmeyecek, tüketiciyi aşırı pahalı gıdaya yönlendirmeyecek bir mekanizma oluşturacaksınız. Var mı? Yok. Oysa tohumdan bahsediyorsunuz, oysa başka alanlardan bahsediyorsunuz. Biz sadece tarımsal girdileri konuşuyoruz. Eğer sadece ilk dokuz ayda 8 kalem ürüne ithalat üzerinden 250 milyar lira para ödemişsek burada çok ama çok önemli bir sorun var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sarıbal, mikrofonunuzu açayım, lütfen toparlayın.

Buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ediyorum.

Tarımsal mazot girdisi girdi olarak konuşulmuyor; tohum, girdi olarak konuşulmuyor; gübre, girdi olarak konuşulmuyor. Bir gübre fabrikası gübre üretmeme kararı aldı Sayın Bakan, gübre üretmeme kararı aldı! Soruyor musunuz ne kadar buğday ekildi şu saate kadar? Buğdaycı, mısırcı, pirinççi ne durumda biliyor musunuz? Hepsini biliyorsunuz, çok net biliyorsunuz ama aldığımız öğretiyi, aldığımız görev, uluslararası şirketlerin dayatması çok net bir şekilde bu çiftçiliğin sonunu getirmekle ilgili. Samimi olun, çıkın söyleyin, biz bu ülkede çiftçi istemiyoruz deyin çünkü bir taraftan destekliyoruz

derken bir taraftan, bir yılda çiftçinin borcu yüzde 100 artıyorsa burada çok önemli bir problem var, çok büyük bir problem var, yani böyle sözlerle anlatılamayacak kadar büyük problem var. Çiftçi şu anda modern köle, boğazında âdeta idam ipi var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Sarıbal.

Sayın Gürer, buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sunumunuzu dikkatle dinledim, çok sayıda düzeltilmesi gereken veri var. Cumhurbaşkanlığı gerekçe ve programları ile verileriniz çelişiyor. TÜİK verilerine göre 2022 yılında sığır mevcudu 17 milyon 876 bin baş iken siz sunumunuzda diyorsunuz ki: “Hayvan varlığını büyükbaşta yüzde 68 artırdık; 16 milyon 667 bine çıkardık.” 2022 yılında küçükbaş hayvan varlığı da 58 milyon 448 bin baş iken siz sunumunuzda küçükbaş hayvan varlığını yüzde 67 artışla 53 milyon 274 bine çıkardığınızı belirtiyorsunuz. Kelime oyunlarına ne gerek var, hayvan varlığımız düşmeye devam ediyor. Bu yılın ilk dokuz ayında sığır eti ithalatı yüzde 799 artmış ve eylülde ithalata ödenen 126 milyon 800 bin dolar. “Kaba yem ihtiyacını karşılama oranı yüzde 92.” diyorsunuz, süt yeminin 50 kilosu 500 lirayı geçti, gidiyor; yem fiyatlarını baskılamıyorsunuz, sübvans e etmiyorsunuz. Sanayici hem yemi satan hem sütü alan; sütü ucuz alıyor, yemi pahalı satıyor. İthal yeme muhtaç durumdayız, döviz artınca da yem zıplıyor. Çiğ süt fiyatlarını ise olabildiğince baskılıyorsunuz. Yem ithal, aşı ithal ve de veteriner işleri genel müdürlüğü dahi yok. Et üretimi 2022 yılında 2 milyon 191 bin tondur. Bu süreçte dişi inekler, gebe inekler, düveler kesime gitti; seyrettiniz. Göreceli et fiyatı düştü, küçük, aile tipi işletmelerde hayvan varlığı tükendi, ülkemizde hayvancılık sorunlu duruma geldi. Et üretiminde gelecek yılların verilerinde tehlike çanları çalıyor. Kırsalda 1 ile 10 arası hayvan varlığı olan artık bu işten çekiliyor.

Bakın, Cumhurbaşkanlığı bütçe gerekçesinde “2023 yılında planlanan kırmızı et üretimi 1 milyon 945 bin ton.” yazıyor. Gerçekleşme 1 milyon 827 ton olarak öngörülüyor. 2024 hedefi 1 milyon 727 bin ton, 2025 tahmini 1 milyon 764 bin ton, 2026 tahmini ise 1 milyon 788 bin ton. Nüfus artışına göre varlığımız o anlamda geriliyor. Et üretimi, nüfusa göre sorun olmaya devam ediyor. Çözümü ise, ithal edip kimden ithal ettiğinizi sorduğumuzda söylemediğiniz vurgun ve talan sürecinin devamına olanak tanıyorsunuz. Ülkenin en büyük para birimi 200 lirayla 1 kilo et alınmıyor. Ankara Çubuk'ta 1 kilo et dana kıyma 350 lira, kuşbaşı 370 lira, antrikot 540 lira; İncek'te kıyma 440 lira, kuşbaşı 480 lira, antrikot 640 lira. Emekli maaşı 7.500 lirayla 21 kilo kıyma alınıyor; kira, su, elektrik, diğer gıdalardan ve giyim kuşamdan vazgeçerse. Ekmeğin kilosu 35 liradan 135 liraya kadar değişiyor, simidin tanesi 13 liraya erdiği yerde tarımda başarından değil, tarımda tepe takla gidişten söz etmek olası. Yirmi yıldır tarım sayımı yapılmayan ülkede yirmi yıl sonra planlamadan söz etmeniz de yirmi yılın boşa geçtiğinin bir itirafıdır.

21 üründe arz açığı olduğunu, soruma Bakan Bey yanıt olarak vermişti. Bitkisel ürünlerin üretim miktarına baktığımızda, yine Cumhurbaşkanlığı verilerine göre 2023 yılında 130 milyon ton, 2024 yılında 130 milyon 200 bin ton, 2026 yılı tahmini de 130 milyon 600 bin ton olarak yer alıyor. Nüfus artışına göre demek ki burada da sorunumuz devam ediyor.

2023 yılında fasulye üretimi TÜİK'e göre mayıs ayında 270 bin ton öngörüldü, ekimde 242 bin tona indi çünkü iklim sorunlarından fasulye sorunlu bir sürece evrildi.

Bu yıl TMO'nun tarihinde alım rekoru kırdığını belirtiyorsunuz; tüccar piyasayı düşük tuttu, fark ödemesiyle 9.250 lira alım fiyatı çiftçiye cazip geldi, TMO'ya gitti. TMO'nun depoları dolu çünkü ithal ürünle depoyu doldurmuş, randevu sistemini bilerek çalıştırmadı, bilahare TMO 10 milyon 500 bin ton

da buğday almış. Ancak yine 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Programı'nda TMO'nun buğday alım rakamı 3,5 milyon ton olarak yazıyor. Şimdi, 10,5 milyon ton bu yıl buğday alan TMO, Cumhurbaşkanlığına göre gelecek yıl 3,5 milyon ton alacaksa o zaman taban fiyatı mı düşük tutacaksınız yoksa alım mı yapmayacaksınız? Bu bir soru işareti. Çünkü Türkiye'nin 20 milyon 500 bin ton buğday üretimi varsa nasıl oluyor da Cumhurbaşkanlığı Programı'nda TMO'nun buğday alım hedefi 3,5 milyon ton olarak yazılı biçimde sunuluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, toparlayın lütfen.

İlave bir dakika süre veriyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bunun yanı sıra, Türkiye'de son yirmi yılda, otuz yılda “Sanayi ve turizmde ilerleyin, tarım ürünü ithal edin.” dediler, ona uyuyorsunuz ama ülkeye yazık ediyorsunuz. Bu sizin sorumluluğunuz değil, bugüne kadar uygulanan politikaların geneli.

Sunumda orman alanlarıyla ilgili verileri de paylaşayım Sayın Bakan: “2002 yılında 20 milyon hektar, 2022 yılında 23 milyon 200 bin hektar orman alanına ulaştık.” diyorsunuz, hatta “Orman varlığını artıran nadir ülkelerdeniz.” diyorsunuz. AKP döneminde 540 bin hektar orman alanı maden, otoyol, enerji amaçlı tüketilmiş. Orman artışı ise kelime oyunuyla ve teknolojiden yararlanmayla ilgili. 2015 yılında Kars Kağızman'da -arkadaşımız da dedi ama- 1 hektar olan orman alanı 2021 yılında 12 bin hektar oluyor çünkü orada teknolojiyle, unutulmuş ormanları saptıyorsunuz, onları Türkiye genelinde kayıt altına alıp “Orman alanı arttı.” diyorsunuz.

50 yaşında, 100 yaşında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gürer.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Son cümlem Başkanım, şunu bitiriyorum; bu ülke için faydalı.

ABDURRAHMAH TUTDERE (Adıyaman) – Ömer ağabeye süre verin, tarıma çok hizmeti var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar.

Sayın Gürer, Komisyon Başkanlık Divanı ilave bir dakika daha verme kararı aldı.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şimdi orman alanı böyle artıyor ama başka bir şey daha var: Güdül Orman İşletme Şefliği plan ünite tablosunda 1996 yılı orman alanı toplam 11.630 hektar orman toprağı, 13.498 hektar da orman alanı görünüyor. 2006 yılından sonra yapılan amenajman planında bunun tamamı orman alanı gösteriliyor, bozuk orman alanı var sayılarak orman varlığı artırılıyor. “Taşlık”, “ziraat” gibi rumuzlu ifade edilen verilerin arkasında, “bozuk sarı çam”, “bozuk çam” ya da “orman toprağı” ifadelerinde rumuz değiştiriliyor, onlar da orman varlığına ekleniyor. Bu sizi yanıltmasın, var olanın saptanmasından öte orman varlığı sınırlı ölçüde artıyor. Bunlar gibi verilerle oynanmasın.

Bir cümle daha... Bakın, bugün ne diyemediniz? “Avrupa'da hayvan varlığında, büyükbaş, küçükbaş hayvan varlığında 1'inciyiz.” ya da “Dünyada 3'üncüyüz.” Niye diyemediniz? Geçen Bakana dedik ki: Domuzu saymazsanız öyle, domuzu sayarsanız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Yavuz Aydın'a söz vereceğim. Sayın Aydın'dan sonra Sayın Barış Karadeniz, Sayın Kadim Durmaz, Sayın Ayhan Barut...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Beni atladın, Ayhan Barut’tan sonra bendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - ...Sayın Abdurrahman Tutdere, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Sayın Yüksel Arslan, Sayın Ferit Şenyaşar, Sayın İlhami Özcan Aygun, Sayın Hasan Ufuk Çakır, Sayın Hilmi Durgun, Sayın Aşkın Genç, Sayın Mehmet Tahtasız.

Buyurun.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları; bugün Türkiye’nin temel sektörlerinden biri olan Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini ele alıyoruz.

Tarım ve orman sektörü ülkemizin ekonomik kalkınması, gıda güvenliği, çevre koruması ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ülkemiz tarım alanları bakımından avantajlı bir konuma sahip olmasına rağmen maalesef bu avantajı doğru kullanamamıştır. Türkiye geneline bakacak olursak üreticilerimizin borçları çık gibi büyümüş, tarlaları haczedilme noktasına kadar getirilmiştir. Çiftçimize destek olmak yerine, zulmeden bir anlayış yüzünden Bakanlığa ve politikalarına güven kalmamıştır. Tarım ve orman sektörü ülkemizin büyümesine ve istihdamına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bütçenin bu sektöre yeterli kaynak sağlamaması tarım ve orman politikalarının başarıya ulaşması açısından önemli bir konudur. Bu vesileyle, çiftçilerimizin ve ormanlarımızın daha iyi koşullarda çalışabilmesi ve üretimlerini artırabilmesi için desteklerin etkili bir şekilde dağıtılmasını talep etmekteyiz. Öyle ki Karadeniz Bölgesi’nin yerli ve milli ürünü olan fındık ve çayı ele aldığımızda, Amerika’da 1 dekardan ortalama 225 kilogram fındık alınırken bu sayı İtalya’da 155 kilogramdır; Türkiye’de ise 1 dekardan ortalama sadece 100 kilogram fındık alınmaktadır. Bu rakam Doğu Karadeniz’in bazı kesimlerinde ise 60-70 kilograma kadar düşmektedir. Bu tabloya bakıldığında fındık tarımından alınan verimin çok da iç açıcı bir durumda olmadığı anlaşılmaktadır. Fındık tarımıyla ilgilenen çiftçilerimiz üretim maliyetlerinin fahiş miktarlarda artması, fındık taban fiyatlarının artan üretim maliyetlerini bile karşılamayacak kadar düşük olması, fındık üreticilerinin yeterince desteklenmemesi gibi konularda önemli sorunlar yaşamaktadır. Ayrıca, fındık, gayrimillî şirketlerin tekeline bırakılarak üreticilerimiz yalnız bırakılmıştır.

Sayın Bakanım, sizlere sormak isterim: Önceki yıl fındık taban fiyatını 54 liradan açıkladık, bu yıl fındık taban fiyatını 84 lira olarak açıkladık. Ülkemizde yüzde 200’lere yakın bir enflasyon yaşandı. Aradaki artış oranı yüzde 56. Şimdi, Sayın Bakanım, buradayken size sormak istiyorum: Bu, fındık üreticisine ve çiftçisine reva mıdır, bunu özellikle sizlerden duymak isterim.

Şimdi, bir emekli milletvekili 5 bin lira ikramiye maaşı alırken ÇKS kaydı olan bir emekli çiftçimiz alamamaktadır. Dönüm başı fındığa 170 lira destekleme verilmektedir. 10 dönüm bahçesi olan, fındık bahçesi olan bir çiftçi yaklaşık 1.700 lira gelir elde etmektedir destekleme anlamında ama emekli ÇKS kaydı olduğu için 5 bin liradan mahrum kalmıştır, bu durumda 3.300 lira zarar etmektedir.

Şimdi, fındık üreticisi tarlasına ne yazık ki küsmüştür çünkü ekonomik gelir olarak baktığımız zaman aile işletmesi hâline gelememiş ve karşılayamamıştır. Biz, Sayın Genel Başkanımız Meral Akşener, seçim döneminde fındık fiyatının 4 dolar olmasını ve fikslenmesini talep etmiştik.

Şimdi, yine fındıkla ilgili konuya devam ettiğimiz zaman, bölgesel olarak baktığımız zaman batı bölgesinde yani Ordu ve Batı Karadeniz’e kadar olan bölgelerde makineli tarım yapıldığı için kilogram başına olan maliyet, üretim maliyeti daha düşük fakat Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin’in bir bölgesine doğru yürüdüğümüz zaman, baktığımız zaman burada coğrafyanın zorluğundan kaynaklı üretim maliyeti artmaktadır. Fındık fiyatı açıklanırken belki bu bölgeye pozitif ayrımcılık yapılamayabilir fakat Sayın Bakanım, özellikle istirham ediyorum, bu bölgenin en azından desteklenme noktasında

bir katkı payı alması gerektiğini düşünüyorum çünkü batıdaki fındık üreticisi ile Giresun, Trabzon, Rize'nin bir bölgesi ve Artvin'in bir bölgesindeki fındık üreticileri ne yazık ki aynı şartlarda ve aynı imkânlarda fındığını üretememektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun lütfen.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Şimdi, yine, baktığımız zaman, daha önce FİSKOBİRLİK fındık üreticisiyle temasa geçiyordu ve aynı zamanda hem üreticiye destek oluyor hem de alımlarda kolaylık sağlıyordu. Şimdi son yıllarda, AK PARTİ iktidarında bu, TMO'ya verildi. Özellikle Sayın Bakanım buradayken bunu da size belirtmek istiyorum: FİSKOBİRLİK'in personeli konusunda deneyimli personel olduğu için, fındık alımlarında üreticinin diline tercüman olabiliyordu fakat TMO personeli bu konuda çok deneyimli değil ve bilmiyor yani randımana bakmasını bilmeyen TMO çalışanları ne yazık ki fındık alımıyla karşı karşıya. Bu konuda tüm ilçelerde şubesi olan, deposu olan FİSKOBİRLİK'i neden etkisiz hâle getirdiniz? Özellikle bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de değerli milletvekilleri...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Sayın Başkanım, son bir dakika daha istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın, hiç...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Ama artırma kararı aldınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Artırma kararı almadım Sayın Aydın.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Biraz önceki konuşmacı arkadaşımıza verdiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın... İşte, bundan dolayı kimseye söz vermek istemiyorum.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Ama verdiniz, benden önce verdiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın, Sayın Gürer tarıma çok meraklı bir milletvekili -herkesin çok kanaati var- arkadaşların ısrarı üzerine bir dakika uzattık. Şimdi size verirsem herkese aynısını vereceğim.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Son bir dakika rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın, siz...

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Sayın Başkanım, son bir dakika rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın, kurallar olmasa bir dakika değil on bir dakika vereyim size.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – İsteddiğiniz zaman kuralı çiğniyor, istediğiniz zaman uyguluyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir daha esneklik yapmayacağız Sayın Aydın.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Adamına göre.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Adamına göre değil Sayın Aydın; bu, beni kırıyor.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) – Çayı konuşacağız, çayı konuşmadık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aydın, yarın çayı da konuşuruz.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Barış Karadeniz, buyurun lütfen.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın Bakan, değerli hazırun; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Türkiye’de 200 doğal gölümüz, 300’e yakın baraj gölümüz, 750 civarında göletimiz, 33 büyük akarsuyumuz var, aynı zamanda üç tarafımız denizlerle çevrili ve 4 denizi olan bir ülkeyiz. 27 sayfalık sunumunuzun içinde bir paragrafın yarısı kadar su ürünleri sektörüyle ilgili konuştunuz, o da Türkiye’deki ihracat. Şimdi Sayın Bakanım, Türkiye’de su ürünleri sektörüyle ilgili biz bir Komisyon kurduk, bu Komisyonun Türkiye’ye çok faydalı bir komisyon olacağı ve bu Komisyonun çalışmaları sonucunda da belki de Türkiye’de denizcilik, su ürünleri ve balıkçılık bakanlığı kurulmasıyla ilgili bir girişimin olduğunu sizden beklerdim açıklası.

Sayın Bakanım, şunu söyleyeyim: Et ve Balık Kurumu hakkında bir bilginiz var mıdır? Et ve Balık Kurumu. Niye “var mıdır” diye soruyorum Sayın Bakan? Ben bu AK PARTİ iktidarının balıkla ilgili derdi ne, onu anlamış değilim. Bir Et ve Balık Kurumu vardı, bu Et ve Balık Kurumunun içinden “Balık”ı çıkartıldı, şu anda Et ve Süt Kurumuna dönüştü. Yani Türkiye gibi üç tarafı hatta dört tarafı deniz olan bir ülkede bu kurumun tekrar gündeme gelmesi lazım. Balıkçı şu anda perişan; girdi maliyetleri, mazot fiyatları, Türkiye’de ithalatın önünün açılması, bütün teknelerin şu anda ithal ürünlerle yapılıyor olması, ağından, kurşunundan, sacından, bütün maliyetlerin, hatta teknolojik aletlerini... Şu anda Türkiye tuttuğu balığın büyük bir kısmını ithal girdi olarak dışarı döviz olarak ödüyor.

Dışarıdan su ürünlerini ithal ediyoruz, ne kadar ihracat yapıyorsak da o kadar ithalat yapıyoruz, bu ithalatta vergi oranlarımızı aşağıya çektik de çektik. Türk balıkçısının rekabeti şu anda zor. Şu anda Türkiye’de çevresel anlamda bütün denizlerimiz kirli; sanayi atıkları, evsel, endüstriyel atıkların hepsi denizde. “Derin deşarj” denilen bir uydurma adı altında Türkiye’mizin denizleri şu anda mahvoldu, tabii, bu yaşam alanları da. Bir Kanal İstanbul Projesi tutturduk gidiyoruz, bir de bunun ekolojik tarafını da bir düşünmek lazım. Boğazlarda alttan gelen akıntının Karadeniz’de üstten gelen akıntıyla birleştiği zaman Kanal İstanbul Projesi uygulandığı takdirde Türkiye’ye nasıl bir zarar vereceğini biraz araştırmamız lazım.

Balık tutmak, balık tutmak evet, Türk balıkçısının işi ama balıkla ilgili, rica ediyorum, bir fiyat politikası, tavan fiyatının mutlaka olması lazım. Bununla ilgili bir çalışma yapılmazsa şu anda Türk balıkçısı bayrağını çekmiş durumda, Türkiye’de gerçekten zorlanıyorlar. Mevzuatla ilgili, sahada uygulanmayan, uygulanamayacak mevzuatlar var. Sevgili Antalya Milletvekilimiz Antalya’daki balıkçı barınaklarından bahsetti, şu yönetmeliğin, Balıkçı Barınakları Yönetmeliği’nin bir an önce devreye girmesi ve balıkçı barınaklarımızın gerçekten ihtiyaç doğrultusunda bir revize edilmesi ve lojistik imkânlarının sağlanması gerektiğine inanıyorum.

Şimdi, birden çok bakanlığa bağlıyız, su ürünleri sektörü olarak 7 tane bakanlığın şu anda eli su ürünleri sektöründe. Siz tarım, orman, hayvan, et, tohum derken bir de işin içine su ürünleri girdiği zaman tabii ki biraz ilgilenmekte zorlanabilirsiniz ama tarım ne kadar önemliyse bu ülkenin geleceği için su ürünleri de bir o kadar önemli çünkü Türkiye’deki tarım alanı kadar denizlerimizde de aynı, eş değer bir su ürünleri potansiyeli var. Dünyanın lideri olmamız lazımken şu anda sektör olarak, sektördeki arkadaşlarımızın inanın çok zorlanıyor ve geleceğe dair karamsarlık içindeler. Sosyal güvenlikle ilgili bir beklentileri var ama Sosyal Güvenlik Yasası’yla ilgili şu anda hiçbir düzeltilme yapılmadı hatta balıkçılığın bir tanımı bile yok memlekette. Acilen sektörel anlamda -Tarım ve Orman Bakanlığının yanında su ürünlerinin de çok önemli olduğunu belirtmek istiyorum- bununla ilgili bir an önce çalışmaların hızlanması gerektiğini düşünüyorum.

Komisyon olarak Türkiye’yi gezeceğiz, Komisyonun çıkaracağı raporın sizin için de çok önemlidir. Biz bunu siyasetüstü tuttuk oradaki arkadaşlarla.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Karadeniz, toparlayın lütfen.

Buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sizin bu konudaki -ayrım yapmadan söylüyorum- başarınız ülke başarısı olacaktır. Bu, su ürünleri sektörünü siyasetüstü tutmamızın en büyük temel sebebi de budur. Sizi de anlıyorum, çok başarılı olmadığına inandığım bir önceki Bakanımız, su ürünleriyle alakalı hiçbir adım bile atmayan Bakanımızdan sonra sizin işinizin zor olacağına inanıyor ve bu konuda Türkiye adına güzel şeyler yapmanızı da temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan Barut, Adana Milletvekili...

Sayın Barut...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ya, bana dediniz ama Ayhan Bey’e söz verdiniz.

Ben hazırım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Pardon, Kadim Durmaz’a söz verecektim, özür diliyorum.

Sayın Kadim Durmaz, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli arkadaşlar; tabii, sözüme Erzurumlu bir çiftçinin sözüyle başlayacağım. Erzurumlu bir çiftçi “Ektiğim tarlaya, saçtığım tohuma bakırem hac farz olmuş, hasat sonu hasadı yapırem zekâta muhtaç olduk.” diyor. Arkadaşlar, AK PARTİ’nin iktidardaki 22’nci yılında çiftçiyi getirdiği nokta maalesef bu ve düşünün, öyle bir meslek grubu ki yılın on iki ayı çalışıyor, didiniyor, çoluğu çocuğu mesai kavramı yok ama ürettiğinin tutarını, bedelini kendi belirleyemiyor. Böyle bir hâle getirdiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hiç doğru olmadı ya!

KADİM DURMAZ (Tokat) – Hani bu ülkede yoksulluk bitecekti? Hani bu ülkede yolsuzluk bitecekti, yeniden ürettiğiyle kendine yeten bir ülke olacaktık? Bunların tamamından uzaklaştık ve boynu bükük, zavallı durumuna getirdiniz.

Bu yıl buğdaya 8,5 lira fiyat verildi ve otuz beş gün sonrasına da çiftçiye randevu verildi. Arkadaşlar, tarım politikalarımızın sonucu; bir çiftçinin borcunu ödeyeceği yere otuz beş gün bekleme mecali yok. Eğer devlet sosyal bir devletse, eğer yönünü üreticiden yana dönmüşse bunu bir hafta, azami on günde vermeli, çiftçiyi de borç sarmalından ya da kendine gelen emanetten bu şekilde kurtarmalı. Aksi hâlde büyük bir bölümü 5 lira; 5,5 lira; azami 6 liradan tüccara ürününü satmak zorunda kaldı. Ne acı ki bunların hepsini tek başına bir iktidar eliyle yaşadık. İktidar da ne yaptı? Her daim 2002 öncesini farklı göstermeye çalıştı.

Size birkaç rakam vereceğim arkadaşlar. 1 kilogram ekmek 2002’de 1 TL, bugün en ucuzu 35 lira; 1 kilogram et 8 TL, şimdi en düşük olan 360 TL; 1 kilogram süt 18 kuruş, şimdi 11,5 TL; çeyrek altın 28 TL, şimdi 3.090 TL; 1 dolar 1,6 TL, şimdi 28,59 kuruş; 1 litre mazot 1,48 kuruşken bugün herhâlde 36 liraya çıktı değerli arkadaşlar. Böyle şartlar altında ülkede üretim yaptırma şansı yok. Üretim dünyanın en gelişmiş ülkelerinde de hani sizin sık sık, az da olsa verdiğiniz desteklemelerle övündüğünüz değil...

Tamamen sağlıklı nesiller yetiştirmek isteyen ülkelerin niyeti, tarımı ve üretimi, azami temel gıdayı destekleyip sağlıklı, gülbüz nesillerin yetişmesini sağlamak ama siz bundan oldukça uzak yollarda seyre diyorsunuz Sayın Bakanım.

Bakın, ne oldu? Yaklaşık olarak bu ülkede et ithalatının önünü açtığımız günden bu yana verdiğiniz rakamı Türkiye Cumhuriyeti çiftçilerine verseydiniz biz bugün et ithalatını konuşmazdık, belki buralardaki ürün fazlasını nerelere, hangi şekilde kıymetli hâlde pazarlayacağımızı düşünürdük ama niyet o değil. Bakın, en son ne oldu? Birleşik Arap Emirlikleri'nden tarım ürünlerini ithal edebilme izni verildi. Ya arkadaşlar, eğer Türkiye bu duruma düştüyse dükkânı kapatın, bırakın artık ya bu görevi, sürenin mürenin dolmasını beklemeyin, yapmayın arkadaşlar. Büyük ova ilan edildi, hükümetin doğru yaptığı çalışmalardan biri ama arkadaşlar, bu ovalarda üretilecek ürün desenini, teşviklerini belirlemeden olmaz, olmaz. Bakın, benim ilim Tokat'tan söylüyorum arkadaşlar. Tokat ilinin yaklaşık olarak yüzde 46'sı madenlerle ruhsatlandırılmış. Bu, ormanların yüzde 44'ü, tarım alanlarının yüzde 27'si, meraların yüzde 56'sı, büyük ovanın yüzde 13'ü, korunması gereken alanların yüzde 32'si, önemli doğal alanların da yüzde 30'u. Sayın Bakanım, bu şekilde tarım politikası olmaz yani o büyük ovalardan şöyle bir örnek vereyim: Erbaa-Niksar-Kelkit Vadisi'nden bir otoyol geçecekti, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde biz sistemden sorduk, yurttaş olarak kamusal hakkımızı kullandık, "Büyük ovalardan 150 metre genişliğinde bir alan otoyol geçirme amaçlı kullanılamaz diye otoyolun yerini değiştirdik." dediler, takdir ettik ama siz bu ovaları korumuyor ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Durmaz, toparlayın.

KADİM DURMAZ (Tokat) – ...can biten Erbaa, Niksar Ovası'nda, Kazova'da beş yıl, altı yıl, on yıl münavebesiz, vahşi sulamayla mısır ekmeye bu çiftçiyi mecbur kılıyorsanız, 3 ürün alınacak ovalarda bu politikalarınızı gözden geçirmeniz gerekir. Şimdiye kadar izlediğiniz yol ve yöntem ortada. 3 Kasım 2002'de ülkenin nüfusu 65 milyon, 21 milyon 500 bin yurttaş köyde yaşıyor, doyuyor, üretiyor ama bugün 85 milyonun 8,5 milyonu köyde kalmış, bunun da yaş ortalaması 58-60'sa demek ki AK PARTİ'nin tarım ve üretim politikası iflas etmiş demektir.

Bakın, şeker fabrikalarını özelleştirdiniz, sadece bir yıllık şeker ihtiyacına o fabrikalardan elde edilen gelir yetmedi, 2 katını cebinden koydunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Bakanım, bakın, Turhal ilçemizde şeker pancarı pahalı satılıyor, gübre ve geçen yılın küspesi şu anda alanda duruyor, kokudan da Turhal'a girilmiyor, bir talimat verin incelesinler; yaşanmaz bir kente döndü, neden?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Dört yıldır AK PARTİ'li Belediye Başkanının yönettiği kayyumla idare ediliyor 58 bin üyesi olan kooperatif.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Durmaz, lütfen... Sayın Barut'a söz verdim.

Sayın Ayhan Barut, sürenizi açtım.

Buyurun lütfen.

AYHAN BARUT (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanı dinledim, öyle bir pembe tablo çizdi ki vallahi, hayretle dinledim, izledim. Yani kendimi “Acaba ben mi başka bir ülkedeyim, Sayın Bakan mı başka bir ülkenin Bakanı?” düşüncesinden alıkoyamadım.

Şimdi, ben buradan Sayın Bakana diyorum ki: Hangi rakamı anlatırsanız anlatın, hangi tabloyu çizerseniz çizin; gidelim Adana’da bir narenciye üreticisinin yanına -sizi de davet ediyorum- gidelim bir pamuk üreticisinin yanına, limon üreticisinin yanına; bütün çiftçiler şu anda perişan, çiftçi şu anda borcundan dolayı icra altında, ineğinden danasına, traktörüne, aletinden ekipmanına hepsi haczedilmiş durumda. Çiftçi ölmüş, çiftçiyi âdeta şu limon gibi sıkılmışsınız; bakın, böyle limon gibi sıkılmış, ümüğünü sıkılmışsınız Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, masaya sıkmayalım limonu, masamıza zarar veriyoruz, lütfen.

AYHAN BARUT (Adana) – Tedbirimiz var Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

AYHAN BARUT (Adana) – Bakın, limon demişken Sayın Bakan, Çukurova’nın, Türkiye’nin en önemli, çok emek isteyen bir ürünü. Şu anda bu limon satılmıyor; bahçede, dalında kaldı, çürümeye terk edildi. Şunu hasat etmek için üretici işçi parası veriyor, tarlasındaki ürünü, bahçesindeki ürünü kaldırıp yeni sezona hazırlık yapmak için. Milletın tansiyonu zaten yükselmiş durumda; gelin, hiç olmazsa bu limona, narenciyeğe bir destek verelim. Çiftçiyeg direkt destek verelim, tıpkı yağlı tohumlarda olduğu gibi bir destek verelim; hiç değılse, çiftçinin şu anda morali düzelmiş olsun Sayın Bakanım.

Ayrıca, madem, eğer kuzey ülkelerindeki bununla ilgili ihracat kapıları kapanmışsa yeni pazarlar arayışına girelim. Örneğın, Çin pazarına gidelim. Şu anda limonun arkasından mandalina ve portakal da aynı durumda. Mutlak suretle oradan haberler alıyorsunuzdur Sayın Bakan. Özellikle bu duruma acil el atmanız lazım çünkü millî servet dediğimiz ağaçlar bir bir kesiliyor. Yazıktır, günahtır; bir ağaç üç yılda, beş yılda meydana geliyor, üç yıldan önce meyve vermiyor.

Yine, ovamızın, Türkiye’mizin en önemli ürünlerinden biri şu gördüğünüz pamuk; tekstilde konfeksiyonun ham maddesi, 30’dan fazla iş kolunun ham maddesi. 23 lira ile 25 lira arasında maliyeti var ama şu anda piyasada 15, 16, 17 liraya satılıyor. Üretici perişan, gerçekten perişan; şu pamuk kolay yetişmiyor. Bakın, böyle, bu tür politikalarla şu anda Çukurova’da, tüm Türkiye’de de azaldı ekim alanları, 757 bin hektardan 360 bin hektara geriledi ama Çukurova’da artık bundan sonra pamuğu eski Türk filmlerinde göreceğiz, o hâle geldik. Pamukta da acilen 5 lira ve üzeri prim vermemiz gerekiyor. Her yıl 1 milyon tonun üzerinde pamuk ithalatı yapıyoruz. Tüm AK PARTİ iktidarı döneminde 28 milyar dolar pamuğa, pamuk ithalatına para vermişiz; bakın, işte, bu yerli çiftçilerimize kalacağı yerde başka ülkelerin çiftçisine bu desteğini sunmuşuz.

Destekleme derken, 2006 yılında bir Tarım Kanunu çıkarıldı; bunun 21’inci maddesi “yüzde birinden az olamaz” der. Her ne hikmetse, hiçbir zaman -biraz önce arkadaşlar da söyledi- 0,6’yı geçmedi ama şu dönem verilen tarım desteğini 0,25’lerde; 411 milyar TL destek verilmesi gerekirken 91 milyar TL destek veriliyor Sayın Bakan. Geçen yıl, 2023’te 600 küsur milyar faize para ayrılmıştı, 63 milyar tarıma destek. Şu anda 411 milyar liranın yerine 91 milyar destek veriliyor. Bu tarımı kurtaracak, üreticiyi rahatlatacak rakam hiç değıl Sayın Bakan; bu desteklemeyi yüzde 1 yapmak, kanunun emrettiğı hükümleri yerine getirmek lazım. Kanun niye çıkar, niye çıkarılır? Bir vatandaş kanuna uymadığı zaman cezası nedir? Ya cezaevidir ya da para cezasıdır. O zaman sizlerin ayrıcalığı

nedir? Devlet bir kanun çıkarıyorsa, Meclis bir kanun çıkarıyorsa o kanuna, o yasaya uyulmalı ve “yüzde 1’den aşağı değil” diyorsa yüzde 1’den aşağı verilmemesi gerekiyor. Bakın, böylelikle on yedi senede o günkü kurlarla çiftçinin devletten 810 milyarın üzerinde alacağı birikmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Barut, ilave bir dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

AYHAN BARUT (Adana) – Devletin çiftçiden alacağı olsa çiftçinin tepesine çöker; faiziyle, icrayla alır. Çiftçinin alacağını verin.

Diğer taraftan 2,5 milyar borçla devralmışsınız, 500 milyarı geçmiş, çiftçinin borcu 200 kat artmış. Bu çiftçinin feryadını duyun lütfen Sayın Bakan, buna göre tedbirlerimizi alalım. Çiftçi, tarım bizim vazgeçilmezimizdir, ülke ekonomisinin en önemli mihenk taşıdır. Sadece narenciye ya da pamuk değil, mısır da aynı durumda, ayçiçeği de aynı durumda, buğday da aynı durumda. Bunları duyacağınızı, çözüm üreteceğinizi düşünüyorum.

Bir iki cümle de ziraat mühendisi, orman mühendisi, veteriner hekim, su ürünleri çalışanları, tekniker ve teknisyenler sizden atama bekliyor, net bir tarih, net bir sayı bekliyor. Yıllardır bu arkadaşlar feryat ediyor, maillerimizi, mesajlarımızı dolduruyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYHAN BARUT (Adana) - Onların feryatları bizim yüreğimizi yakıyor, siz de buna duyarlı olun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Barut.

Adıyaman Milletvekili Sayın Abdurrahman Tutdere, buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bütçenizin geneli üzerinde grup sözcümüz Sayın Türel, Sayın Günaydın gerekli değerlendirmeleri, eleştirileri yaptılar, ben de tekrara girmemek adına birkaç hususun altını çizmek istiyorum.

Sayın Bakan, sabahki sunumunuzda özellikle ulusal su seferberliği ilan ettiğinizi söylediniz, ben de tam bu noktadan sizin Bakanlığınızın dikkatlerini Atatürk Barajı’na çekmek istiyorum. Atatürk Barajı’nda ciddi bir tehlike var, tehlike çanları çalıyor. Adıyaman’ın depremden kaynaklı bütün inşaat malzemesi, bütün atıklar Atatürk Barajı’nın hemen yakınındaki bir dere yatağına istiflendi, orada ayrıştırma çalışmaları yapılıyor, dolayısıyla inşaat atıklarındaki asbest başta olmak üzere bütün kimyasal, biyolojik tüm atıklar yağmurla birlikte Atatürk Barajı’na akacak ve belki de Türkiye tarihinin en büyük çevre felaketiyle karşı karşıya kalacak. Bakanlığınızı bu konuda acilen tedbir almaya davet ediyorum. Bu konuda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına, ilgili tüm yerlere soru önergeleri sunduk, gerekli taleplerde bulunduk, bu saate kadar bir tedbir alınmadı, umarım sizler bu konuda duyarlı olursunuz.

Adıyaman, Atatürk Barajı’na ev sahipliği yapan bir kent, Atatürk Barajı’na çok büyük fedakârlıklar yapıp Atatürk Barajı’nın suyundan faydalanmayan, topraklarının yüzde 80’inde kuru tarım yapan bir kent. Yıllardır çiftçilerimiz suya bakıyor, su bize bakıyor, sudan bir türlü faydalanamadık. AK PARTİ iktidarları her seçim öncesi Adıyaman’daki sulama projeleriyle ilgili sözler verdiler, vaatler verdiler ancak bunlar bir türlü bitirilemedi; örneğin Koçali Barajı, örneğin Çetintepe Barajı, örneğin Gömükan Barajı. Bu barajlardaki çalışmalar kaplumbağa hızıyla ilerliyor, Adıyaman çiftçisi suya hasret,

topraklarımız suya hasret bekliyor. Bakınız, 6 Şubat depreminde suyu görmeden vefat eden binlerce çiftçimiz oldu. Bu hasretin son bulmasını istiyoruz Sayın Bakan. Bu bütçeden artık Adıyaman'daki sulama projelerine kaynak aktarılmasını sizlerden bekliyoruz.

Bir de Sayın Bakan, Koçali Barajı'nın göl havzasındaki köylerimiz var. Bu köyler depremde etkilendiler, bir türlü kamulaştırma çalışmaları yapılmadı. Eğer vatandaşlarımızın arazilerini, evlerini kamulaştırırsanız belki hem depremin mağduriyetini gidemiş olursunuz hem de bakanlıklar arasındaki koordinasyondan kaynaklı mağduriyetleri önlemiş olursunuz. Bağlıca, Gökçay, Koçali ve Doğanlı köylerimizin bir an evvel kamulaştırmalarının yapılmasını sizden bekliyoruz.

Bunun dışında, Adıyaman'da özellikle Bebek 1, Bebek 2 Sulama Projeleri de yıllardır söyleniyor ancak bir türlü kaynak aktarılmadı. Bu konuda da eğer bu bütçeden kaynak aktarırsanız depremin de yaralarını birazcık sarmış olursunuz.

Sayın Bakan, Adıyaman bir tarım kenti, tütünün de başkenti. Sarmalık tütün konusunda geçen dönemlerde Plan ve Bütçe Komisyonunda ve Genel Kurulda gerçekten çok yoğun mesailer yaptık ama bir türlü bu yerli sarmalık tütünle ilgili mesele çözülmedi Sayın Bakan. Elma ile armutlar aynı torbaya konuldu, yapılan yönetmelik yanlış olduğu için sorun çözülemiyor. Kooperatif modeli getirildi, bu modelle de bu işin çözülme imkânı yok. Ben buna ilişkin ayrıntılı bir raporu size sunacağım eğer randevu verirseniz. Sebebi şu: Bu yönetmelikte yerli tütün ile yabancı tütünler aynı kefedede değerlendiriliyor ve kooperatifler de büyük şirketlerle aynı statüde değerlendiriliyor. Dolayısıyla kooperatiflerin bu mevcut düzende büyük sigara şirketleriyle veya sarmalık üretimi yapan şirketlerle mücadele etmesi, rekabet etmesi imkânsız yani tabir yerindeyse ölü doğdular. Dolayısıyla bu konuda yeni bir stratejiye, yeni bir çalışmaya ihtiyaç var. Ayrıca, bu konuda, şu anda, özellikle, sarmalık tütündeki hapis cezaları yürürlükte; bu, büyük bir mağduriyet yaratıyor. Bu mağduriyetin giderilmesi için de, tabii ki, Meclis olarak biz, yasa tekliflerini sunduk, daha önce Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak sunduk, yine sunacağız. Bu hapis cezası tamamen saçma bir şey Sayın Bakan. Yani düşünün, millî ve yerli olarak bu topraklarda üretilen bir ürüne siz hapis cezası getiriyorsunuz, sonra da "millî ve yerli iktidar" diyorsunuz. Kaçakçı muamelesi görüyor insanlar, yani Sayın Bakan, siz çok iyi biliyorsunuz, kaçak olabilmesi için yurt dışından Türkiye'ye yasa dışı yollarla gelmiş olması gerekir. Ama bu toprakların tanığı, bu toprakların binlerce yıllık geçmişine tanıklık eden, binlerce insanın ekmeğine kaçakçılık muamelesi ve kaçak muamelesi yapılıyor. Bu, ülkemiz için ayıp. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılında gerçekten, gelin, hep beraber ülkemizi, tütün yöneticimizi bu ayıptan kurtaralım diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tutdere, buyurun, bir dakika ilave veriyorum.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, bunun dışında, Adıyaman, yıllardır biz hep söyledik, bu IPARD kapsamına bir türlü alınmadı. Bu konuda sizlerden destek bekliyoruz; tarım iliyiz, deprem iliyiz; bu konuda bir çalışma yaparsanız yaraları sarmış olursunuz.

Bunun dışında, Sayın Bakanım, tabii ki bizim Adıyaman'da özellikle göletlerimiz var; Pınaryayla Göleti, Kuşakkaya Göleti de bu konuda sizlerden ödenek bekliyor, destek bekliyor, bu konuda da desteğinizi bekliyoruz.

Adıyaman'ın bir de tarımda kullanılan elektrikte desteklenen iller arasına alınmasını bekliyoruz. Çevre illerimizin tamamı bundan faydalanıyor, ne hikmetse Adıyaman bu konuda bir türlü AK PARTİ iktidarı tarafından görülmedi. AK PARTİ oyu alıyor ama desteği Adıyamanlıya vermiyor. İnşallah bu kötü durumu siz kırsarsınız, Adıyaman'ı tarımda kullanılan elektriğin desteklediği iller arasına alırsınız, çiftçilerimizin de en azından bir talebini karşılamış olursunuz.

Ben, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu...

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, kıymetli basın mensupları, Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Küresel iklim değişiklikleri, sanayileşme, artan nüfus ve jeopolitik gelişmelerle birlikte tarım sektörünün ehemmiyetini her geçen gün arttırdığı bir dönemden geçmekteyiz. Türkiye'nin uluslararası arenadaki jeoekonomik gücünü artıracak dinamiklerin başında tarım sektörünün geldiği muhakkaktır. Bu sebeple Tarım ve Orman Bakanlığımızın sunduğu ve sunacağı her teşvik ve destek, çarpanlarıyla birlikte ele alındığı takdirde önemini daha da artırmaktadır. Bu kapsamda tarımsal destekleme ödemelerini, vahşi sulama yerine modern sulama sistemlerinin kurulmasına ilişkin teşvikleri, profesyonel tarım ve hayvancılık için atılan adımları ziyadesiyle önemseydiğimizizin de bilinmesini isterim.

Sayın Bakanım, 2023 yılında tarım ürünleri içinde yer alan buğday, arpa ve mısır üretiminde ciddi artışlar yaşandığı kamuoyunun malumudur. Bu kapsamda Toprak Mahsulleri Ofisinin mahsulleri piyasa fiyatının üzerinde almasının çiftçilerimiz tarafından olumlu karşılandığı istatistiklere de yansımıştır. Seçim bölgesi İzmir'de, Toprak Mahsulleri Ofisi İzmir Başmüdürlüğü'nün görev alanında bulunan İzmir, Manisa, Muğla ve Aydın illerimizden 283 bin ton ürün alınması, bunun karşılığında ise bugüne kadar yaklaşık 1,3 milyar TL ürün bedelinin ödenmesi bunun örneklerindedir. Ben, burada, huzurlarınızda Toprak Mahsulleri Ofisine teşekkür ediyorum.

Diğer yandan, İzmir'de hâlihazırda Dikili Tarıma Dayalı Sera İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, Bayındır Tarıma Dayalı İhtisas Çiçekçilik Organize Sanayi Bölgesi, Kınık Tarıma Dayalı İhtisas Bitkisel Üretim Organize Sanayi Bölgesi olmak üzere 3 adet tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Dikili'de 50 sera parselinin tamamının, 47 sanayi tesisi parselinin ise 44'ünün tesis işleminin gerçekleşmesi sevindiricidir. Altyapı yatırımları, soğuk su kuyusu, jeotermal su çalışmalarının da bir an önce bitirilmesi muradımızdır çünkü bu çalışmaların tamamlanması yıllık 80 bin ton kaliteli yaş sebze ve meyve üretiminin piyasalara sunulması, 3.500 vatandaşımıza istihdam sağlanması anlamına gelmektedir. 37 sera parseli, 5 sanayi parseli bulunan Bayındır Tarıma Dayalı İhtisas Süs Bitkileri Organize Sanayi Bölgesindeki altyapı ve tahsis çalışmalarının bitirileceğinden ve bu alanların Bayındırlı hemşehrilerimizin hizmetine sunulacağından da şüphemiz yoktur.

Sayın Bakanım, çalışmalarım esnasında tarafıma iletilen bir hususu da dikkatlerinize ve takdirlerinize sunmak isterim. Diğer yandan, Tire ilçemizde, Tire'miz, İzmir'imiz ve ülkemiz için önemli faaliyet alanlarında katma değer üreten Tire Süt Kooperatifimiz hâlâ 2 bin ortağı olan bir kooperatifimizdir ancak mevcut KOBİ tanımının 250 çalışanla sınırlandırılmış olması, kooperatifimizin ve benzerlerimizin devletimizin hibe desteklerinden faydalanmamasına ve Ziraat Bankası sübvansiyonlu kredilerden faydalanmamasına sebep olmaktadır. Bu minvalde kooperatiflerin çalışan sayısına ve bilançosuna bakılmaksızın KOBİ kapsamına alınması yönünde atacağınız adımları Milliyetçi Hareket Partisi olarak destekleyeceğimizi de bilmenizi isterim. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade

ettikleri gibi, Milliyetçi Hareket Partisi tarım sektörünü Türkiye'nin varoluş mücadelesinin temel taşı olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda üretici örgütlerinin güçlendirilmesine, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılmasına ve pazarlama alanının geliştirilmesine de ağırlık verilmelidir.

Ayrıca, Aliğa ilçemizin Helvacı bölgesinde projelendirme aşamasında olan tarımsal enerji talebinin, Güzelhisar Barajı'nın çevresinde bulunan bazı köylerin de faydalanmasının temininin, yine Helvacı bölgesinde sulama için bir gölet yapılması ihtiyacının da Bakanlığımızca değerlendirileceğini umuyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Bitiriyorum Başkanım.

Son olarak, mavi vatan kadar önemli olan yeşil vatanın korunması için atılan, her takdiri hak eden çalışmalar da dikkatimizden kaçmamaktadır. Sizlerin aracılığıyla ormanın kahramanlarına şükranlarımı sunuyorum, Bakanlığımızın bürokratlarına nezdinizde teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, son söz olarak yaklaşık yaz başında İzmir Tire'de bir yağmur felaketi yaşanmıştı, orada çiftçilerimiz ciddi şekilde büyük bir hasar gördüler. Hasarlarımızın hiç olmazsa bir kısmının temin edilmesi oradaki çiftçimizin umutlarını yeşertecektir.

Ben, Türk tarımının kıymetli plan ve bütçesini tebrik ediyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ayşe Sibel Ersoy.

Sayın Ersoy, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, küresel ısınma ve iklim değişikliği nedeniyle gelecek bize en önemli sorunun gıdada yaşanacağını söylemektedir. İklim değişikliğiyle tarımsal alanlarda ve ürünlerde azalma ve güvenli gıdaya ulaşmada yaşanabilecek zorluklara karşı kaynaklarımızı iyi kullanabilmek ve sürdürülebilmek için değişen iklim koşullarına uygun alternatif yeni türlerin yetiştirilmesi gıda güvenliği açısından çok önemlidir. İklim değişikliğine karşı yürütülecek politikalarda çiftçilerimizin emekleri çok önemlidir ve bu emeklerinin onlara katma değerli olarak geri dönmesi gerekmektedir. İklim değişikliğine uyum sürecinde devletimizin en önemli destek kaleminin çiftçilere verilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, başta seçim bölgem Adana olmak üzere Akdeniz Bölgesi çiftçilerinin sizin de bildiğiniz gibi çok önemli sorunları ve beklentileri vardır. Örneğin, narenciye satışı ve dal fiyatlarında çok büyük düşüşler yaşanmaktadır. Özellikle mayer limon ve erkenci mandalinalarda satış sorunu yaşayan üreticilerimizin ton başına 2.250 TL Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu kaynaklı ihracat desteği talepleri vardır. Ticaret Bakanlığı bünyesinde verilecek bu desteğin sağlanması hususunda Tarım ve Orman Bakanlığı olarak desteklerinizi Adanalı narenciye çiftçilerimiz adına talep ediyorum. Piyasanın canlanması ve yurt içi tüketimden çok daha fazla olan üretim fazlamızın ihraç edilip ülkemize döviz olarak geri dönebilmesi için bu konuda acele edilmesi gerekmektedir çünkü geç açıklanması durumunda bu destek çiftçilerimize yansımayacaktır. Verilecek ihracat desteği nakit değil devlete

karşı olan borçlarda mahsuplaşma şeklinde olacağından dolayı hazinemizin bu konuda herhangi bir kaybı olmayacak, tam aksine dalında çürümeye terk edilen narenciyemiz ihraç edilerek ülkemize döviz kazandıracaktır.

Sayın Bakanım, arıcılık dünyada ve ülkemizde tozlaşmaya katkı sağlayan bir sektör olup gıda üretiminin yüzde 60'ı arılar sayesinde gerçekleşmektedir. Arıcılığı ve arıları korumak dünyada yeşil bitki örtüsünün korunmasına aracılık edip gıda üretiminde sürdürülebilirliği sağlamaktadır. Son yıllarda yaşanan iklim değişikliğine bağlı afetler nedeniyle arıcılık ve arı ürünleri üretiminde daha çok desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeplerden dolayı arıcılık sektörüne ve arı ürünleri ihracatını desteklemeye yönelik bir planınız var mı? Ayrıca katma değerli arı ürünleri ihracatı yapanlar için Bakanlığımızın bir çalışması var mı?

Sayın Bakanım, arı ürünleri tebliği hâlâ çıkmadı, alt komisyonun çalıştığını biliyorum, arı üreticileri bu çalışmanın bir an önce bitmesini istiyor. Ayrıca takviye edici gıdalar taslak tebliğinde arı ürünlerinin tüketimi için yaş olarak kısıtlayıcı maddeler yer almaktadır. Takviye edici gıdalarda kullanılan diğer bitkisel veya hayvansal ham maddelerde spesifik bir madde yer almazken doğal arı ürünlerinde 4 yaş altında kullanılamayacağı şeklinde madde yer almaktadır. Birçok ürünün ekstraksiyon çözücüsü ambalaj üzerinde yer almazken takviye edici gıda taslak tebliğinde özellikle propolis çözücüsünün adının yazılması gereğiyle ilgili zorunluluk neden getirilmiştir?

Sayın Bakanım, bu vesileyle Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesinin vatanımıza, milletimize hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de İYİ Parti Grubundan Yüksel Arslan.

Sayın Arslan, buyurun lütfen.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütün gün konuştuk, herkesin dilinde aynı cümle var: “Tarım stratejik bir konudur.” Herkes bunu bildiği hâlde sorunumuz ne peki? Vizyon meselesi, tarıma yönelik algı ve bakış açısı, tarımın kaybolan itibarı, söylemden eyleme geçmeyen irade eksikliği diye düşünüyorum. Sayın Bakanım, tarım, hayvancılık, turizm ve lojistikte ülkemiz dünyada bir numara olabilir; bu, temenni ve duygusal olarak söylenmiş bir cümle değil. 2 trilyon dolarlık tarımsal ticaret hacmine sahip bir bölgenin ortasında kaç ülke var? Dünya nüfusunun yüzde 50'sine beş saatlik uçuş mesafesinde ulaşabilen kaç ülke var? “On iki bin yıllık ziraat yapılan bu topraklarda tarım neden bu hâlde?” diye soran kaç kişi var?

Ülkemizde çiftçilik yapanların sadece yüzde 4,8'i 18 ile 32 yaş aralığındadır, nedenini düşünüyor musunuz? Köyler boşaltıldı, köylerde eğitim, sağlık hizmetleri ve ulaşım kalmadı, sosyal güvence arayış beklentileri kalmadı, köy okulları kapandı, sağlık ocakları, Jandarma karakolları kapandı dolayısıyla köyler boşaltıldı. AK PARTİ iktidarı geldiğinde tarım nüfusu ülke nüfusunun yüzde 25'iydi; bu orana nasıl düştüğünü merak edenler, Avrupa Birliğinin tavsiye kararlarıyla tarım nüfusunu azaltmaya yönelik projeleri hayata geçiren yirmi bir yıllık Hükümet programlarına bakabilirler. Avrupa Birliğinin tuzağına düştüğünüzü ve o tuzağın gönüllü elçisi olduğunuzu kabul edin lütfen.

Sayın Bakan, aile çiftçiliği desteklenerek, düşük faizli çiftçi kredileri verilerek destek ve hibelerle gençlerin tarıma yönelmesi sağlanmalıdır; ithalata dayalı girdiler, dövize endeksli maliyet artışları ortadan kaldırılmalıdır. Gübre, ilaç, kimyasal nitrat ve tohumu içeren döviz paketleri çiftçinin belini büküyor. “85 milyon nüfusu yerel tohum ve bir avuç çiftçiyle doyuramayız.” anlayışı derhâl değiştirilmelidir. 57'nci Hükümet döneminde Tarım Bakanı “Yerli tohum, yerli cins hayvan üreteceğiz.”

diye konuşurken, söylerken, çalışırken alay edenler “Alper Tunga fasulyesi, yok, Ötügen portakalı.” diyenler ama “Washington portakalı” demeye de hiç utanmadılar. Dolayısıyla, biz İsrail’den tohum ithal edip çiftçiyi şirketlere mahkûm ediyoruz; sonra, kahvelerde, zincirlerin önünde İsrail’i protesto ediyoruz, kola döküyoruz. Eğer protesto edilecekse protesto eden arkadaşlar önce Tarım Bakanlığında bu tohum meselesini bir çözmeli. Emperyalist ülkeler işgal ettiği ülkelerde ilk önce tohum yasası çıkarıyor; bunu hiç düşünmediniz mi?

Sayın Bakanım, iyi, temiz ve sağlıklı gıda için aile çiftçiliğini desteklememiz gerekiyor. Bildiğiniz gibi, Birleşmiş Milletler 2014 yılını Aile Çiftçiliği yılı ilan etmişti, hatta bunu üç sene boyunca da devam ettirdiler. Sebebi ise dünyanın kurtuluşu için küçük çiftçinin desteklenmesi zorunluluk olarak görülüyor; bizim de kurtuluşumuz buradadır. Çok uluslu şirketlerin ve yabancı ülkelerin tohumlarını kullanarak üretim yapan bir ülke, var olma savaşını kaybeder. Buğdayın ana vatanı bizim ülkemizdir. Buğday tohumu ithal ediyorsanız, yetmezmiş gibi, buğdayı da ithal ediyorsanız bu korkunç bir durumdur. Maalesef, Türk tarım ve hayvancılığı yabancı şirketlerin, ithalat lobilerinin ve tarıma yönelik yanlış algıların işgali altındadır.

Tohumda, gıda ve gıda bağımlılığında hangi noktadayız? Ben cevabını vereyim: Dışa bağımlıyız; mısır tohumunun yüzde 80’i, ayçiçeği tohumunun yüzde 75’i, soyanın yüzde 95’i, şeker pancarının yüzde 100’ü... Temel gıdalar Türkiye’nin her bölgesinde yetiştirilebilir, her bölgemizin, her ilimizin kendi gıdasını üretecek potansiyeli var ancak bu yönde bir irade olmalı. Bugün, Paris kenti tükettiği gıdanın yüzde 15’ini binaların üzerinde tarımdan karşılıyor. Biz, binaların üzerindeki tarımı geçtik, tarım arazilerimizi işleyemiyoruz.

Sayın Bakan, münhasır ekonomik bölge ilan etmediğimiz için -burası çok önemli- Ege ve Akdeniz’de büyük bir gelir kaynağından mahrum kaldığımızı kim biliyor? Suyun altında orkinos balığını avlayamadığımız için yıllık 400-500 milyon dolarlık bir cevheri İtalyanlarla, İspanyollarla, Mısırlılarla ve Yunanlılarla paylaşıyoruz. Bizim balıkçılarımız Yunan sınırına girer girmez işlem yapılıyor, Mısırlılar öyle ama biz kimseye bir şey yapmıyoruz. Aynı şey dünyanın en kaliteli kırmızı karidesleri için de geçerli. Münhasır ekonomik bölge ilan etmediğimiz için doğal zenginliklerimizi başkalarıyla paylaşıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave süre veriyorum Sayın Arslan.

Buyurun.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) – Daha orkinosu, kırmızı karidesi millî, yerli hâle getirememişiz. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü verilerine göre, en fazla üretilen et kanatlı et yani beyaz et tavuk; Türkiye, dünyada da bu konuda çok ileri düzeyde ama neden öyle? Bu tavuk üretiminde ve hazırlanmasında çok aşırı su tüketiliyor. Avrupa Birliği fonları özellikle bunu bize destekliyor. Bu konuda da gelecek dönemlerde kuraklık düşünülerek daha ciddi tedbirler almalıyız. Kendi coğrafyasında iklim krizini dikkate alarak yaptıkları bu desteği bizim de iklim krizi ve kuraklık çerçevesinde ele almamız gerekiyor. Avrupa’ya tavuk satacağız diye iklim değişikliği ve kuraklığı dikkate almadan hareket etmemiz ileride çok büyük sorunlar çıkaracaktır.

Özellikle büyükşehirlerde artan hobi bahçeleri problemi çığ gibi büyümeye başladı. Birinci sınıf tarım arazilerine yapılmaktadır. Bu konuda Bakanlığımız ciddi tedbirler almak zorundadır.

Daha konuşacak çok şey var, zamanım tükendi.

Türk tarımını ve hayvancılığı şaha kaldırmak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arslan, teşekkür ediyorum.

Süreniz doldu.

Şimdi Sayın Ferit Şenyavaşar.

Sayın Şenyavaşar, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Komisyonunda bulunan herkesi ve dışarıdan toplantıda bizi takip eden basın emekçisi arkadaşlarımızı saygıyla selamlıyoruz.

Tarım Bakanımız Bakanlıkla ilgili bir sunum yaptı. Tarımsal üretimle ilgili söyledikleri keşke doğru olsaydı, biz de muhalefet olarak burada Bakanlığa alkışlasaydık. Çiftçilerin durumu ortada. Sayın Bakan, görevi devraldığımız günden beri tarım ve hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı kaç şehri gezdiniz ve çiftçileri hiç dinlediniz mi? Bugün burada tarımsal üretimle ilgili pembe bir tablo çizdiniz. Keşke buraya birkaç çiftçiyi çağırsaydık, bakalım bu açıklamanız hakkında size ne cevap vereceklerdi; özellikle mısır üreticilerinin ne cevap vereceğini herkes çok iyi biliyor.

Bakanlıkla ilgili yaptığımız sunuma karşı ben de Urfa'nın bir Vekili olarak tarımla ilgili genel bir değerlendirme yapıp Urfa özelinde çiftçilerin yaşadıkları zorlukları ve taleplerini gündeme getireceğim.

2002 yılında Türkiye tarımda kendi kendine yeten ülkeler arasında yer alırken yirmi yıllık iktidarınız süresince uyguladığımız neoliberal politikalar sonucunda 2022 yılı itibarıyla artık kendi kendine yetebilen ülkeler arasında maalesef yer almıyoruz. Geldiğimiz bu noktada birçok tarım ürünü ithalatla karşılanıyor ve ithalat çiftçiyi bitirme noktasına getirdi. Yirmi yıllık liyakatsiz tarım politikalarınız sonucu Türkiye tarımı geri dönüşü olmayan bir tarımsal üretim krizi içine giriyor. Buradan tekrar uyarıyoruz: Tarımda ithalat politikaları çözüm getirmek yerine var olan tarımsal üretim krizini daha da derinleştiriyor. Türkiye'de tarımsal üretim krizini çözebilmenin ilk adımı çiftçilerin girdiler karşısında ezilmesini önlemekten ve doğru bir destekleme politikası izlemekten geçiyor, zam yapmaktan değil.

Urfa bir tarım kenti ve liyakatsiz tarım politikaları sonucu çiftçiler zarar ediyor. Urfa'da yoğun olarak ekilen tarım ürünleri mısır, buğday, arpa, mercimek ve pamuktur; son iki yılda çiftçiler ettikleri bu ürünlerde, kârı bir yana bırakalım, zarar ediyor. Evet “Çiftçinin yanındayız, üreticinin yanındayız.” diyorsunuz. Geçen yıl mısırın fiyatı 5,70 liraydı, buna 30 kuruş zam yaparak 6 liraya çıkardınız; kürdistan bölgesindeki ziraat odalarının hesapladığı mısırın maliyet fiyatı 8,5 lira. Pamuğun maliyet fiyatı 20 lira, piyasada belirlenen fiyat 18,5 lira. 2022 yılında mazot 17 lirayken 2023 yılında mazot 40 liraya yakın ve 40 ile 39 arasında gidip geliyor. Gübre geçen yıla göre 2 kat zamlanmış, zirai ilaçlar karaborsaya düşmüştür ama mısıra 30 kuruş zam yapıyorsunuz, yüzde 3'lük bir zam yapıyorsunuz ve çiftçinin yanında olduğunuzu dile getiriyorsunuz.

Urfa'da tarımsal sulama Atatürk Barajı'ndan sağlanıyor. Urfa'nın Harran ve Suruç ilçelerinde GAP kapsamında Atatürk Barajı'ndan faydalanılarak tarımsal sulama yapılıyor. Suruç'ta dönüm başı sulama için 1.250 TL alınıyor, Harran'da ise dönüm başı 150 TL alınıyor; sulama sistemleri farklı olsa da sulama ücretlerindeki 8 katlık bu fark adaletsizdir, bu politik bir uygulamadır. Sulamayla ilgili bir indirim yapılıyor ama çiftçi daha ürününü hasat etmeden bu para çiftçilerden talep ediliyor.

Evet, burada sunumunuzu yaparken asrın projesinden bahsettiniz. Su Temin Projesi'yle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 75 milyon metreküp su sağladınız ve Afrika'da yaklaşık 2 milyon kişiye içme ve kullanma suyu sağladınız. Evet, bu konuda bir eleştirimiz yok ama Türkiye sınırları içinde bulunan Siverek'te -250 bin nüfusu var- Siverek halkı içme suyuna ulaşmakta sorun yaşıyor, günde sadece iki saate yakın su bırakılıyor. Siverek Belediyesi AKP'nin belediyesidir, eğer konuşmalarına inanmıyorsanız belediyeyle görüşebilirsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şenyaşar, ilave bir dakika süre veriyorum.

Buyurun.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Evet, milletvekilimiz mevsimlik tarım işçilerinden bahsetti. Urfa’da da yoğun bir şekilde mevsimlik tarım işçileri vardır. Özellikle Urfa’dan batıya göç eden mevsimlik işçiler ilkel çağlardaki gibi bir yaşam mücadelesi veriyor; 7 metrekarelik bez çadırlarda 8-9 kişi aylarca kalıyor, bunların büyük bir çoğunluğu 18 yaş altı çocuklardan oluşmaktadır. Tarım işçileri sosyal güvencelerden yoksunlar, ırkçı saldırılara maruz kalıyorlar; bunu milletvekilimiz de açıkladı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Nerede?

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Basını takip ederseniz basından görürsünüz. Evet, A Haber bunu göstermiyor ama ulusal basında, bağımsız basın kuruluşlarında, bu ırkçı saldırılarla ilgili -Kürtçe konuşukları için- görüntüler haberlerde mevcuttur.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hani, nerede? Nerede?

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Çadırlarda elektrik yok, banyo ve temiz suya erişim kısıtlı. Herhangi bir sağlık güvenceleri yoktur. Bazen de tıka basa doldurdukları kamyon üstünde kasalarla, dolmuşlarda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şenyaşar, teşekkür ediyorum, süreniz doldu.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar’ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, ırkçı saldırıların her türlüüne karşıyız. Bu arada, sayın milletvekilleri, Anayasa’nın 3’üncü maddesinde devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu belirtilmektedir. Sayın milletvekillerinin yapacakları değerlendirmelerde Anayasa’nın bu hükmü doğrultusunda gerekli hassasiyeti göstermelerini ve Türkiye’nin içerisinde farklı idari tanımlamalara girmemelerini belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Cumhurbaşkanı bu kelimeyi kullanınca herhangi bir sorun olmuyor, biz kullanınca sorun oluyor.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Farklı herhangi bir tanımlama yapılmadı.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, Sayın Aygun, buyurun lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Başkan, Değerli Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Sizden öğrenmek istediğim bir konu var. Geçmiş dönem bakanlarımızın Sudan sevdası vardı, son Bakanın Venezuela sevdası oldu. Sizin acaba hangi ülke sevdanız var? Bunu merak ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Tek sevdamız Türkiye.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Diğer bir konu da -arkadaşlarımız ifade ettiler- atanamayan ziraat mühendislerimiz, veteriner hekimlerimiz, gıda mühendisleri, orman mühendisleri, biyologlar, onunla beraber su ürünleri mühendisleri, teknikerler sizlerden atamayla ilgili tarih ve sayı bekliyorlar. Bu konuda açıklama yaparsanız bizleri de mutlu edersiniz, aynı zamanda atama bekleyen kardeşlerimizi de.

Yine, bakınız, ayrı bir konu da Toprak Mahsulleri Ofisi; ürünlerini aldı ama almadan önce de ton başı buğdayda bin lira, arpada 500 lira... Bu para ne oldu Sayın Bakanım? Uçtu uçtu kül oldu herhâlde. Bu para ne zaman ödenecek? Çiftçiler merak ediyorlar.

Yine, ayrı bir konu, ÇKS'ye kayıtlı olan -zaten siz de biliyorsunuz, Türkiye'mizdeki çiftçilerin yaş ortalaması emekliler sınırına gelmiş, 55-60'larda- ve emekli olan ve çiftçilik yapmak zorunda olan vatandaşlarımız 5 bin lira ikramiyeden mağdur oldular. Bu konuda sizden destek bekliyoruz.

Yine, bakınız, kenevir ekimiyle ilgili defaaten hep söylendi ama kaç yıl oldu, hâlâ daha kenevir ekimiyle ilgili hiçbir şey ortada yok. İller 21 oldu. Tekirdağ'la ilgili, 15/2/2021 tarihinde, Bekir Pakdemirli döneminde Tekirdağ Valiliğinin resmî yazısı var, hâlâ da Tekirdağ'la ilgili bir çalışma yok, ama en önemlisi de tohumla ilgili bir çalışma yok. Ortada tohum yok; kaç yıl oldu, tohum yok diyoruz.

Yine, bakınız, Tekirdağ'la ilgili, Sayın Bakanım, göletlerimiz, barajlarımız maalesef sizlerden kaynak bekliyor, ödenek bekliyorlar. Göletler ve barajlar, Çimendere, Gözsüz, Hüsünlü, İncecik, Kömürköy Barajı, birçok baraj maalesef programda planlanıyor ama ortada bir şey yok.

Sayın Bakanım, geldiğimiz noktada artan nüfusa karşın maalesef yirmi yıldır buğday üretimi artmadı. Hep 2002'yi örnek veriyorsunuz ya, 2002'de de 19 milyon 500 bin ton, 2022'de de 19 milyon 750 bin ton. Nüfusumuz 85 milyon oldu, artı göçmenler ve turistler bunun cabası. Yani kısacası, üretimde hiçbir şey yapmadık, nüfus arttı ama üretim yerinde saydı. Bakınız, 2013-2014 döneminde yüzde 101,8 olan buğdaydaki yeterlilik oranımız 2021-2022'de ise yüzde 87,3'e düşmüş Sayın Bakanım. Arpada yüzde 100,8 iken yüzde 66,8'e... Hani ilerlemiştik, hani üretim artmıştı, merak ediyorum. Çeltikte de bakarsak 2012-2013'te yüzde 86,9 iken yeterlilik oranımız 2021-2022 yıllarında yüzde 75,4'e düşmüş. Bunlar benim rakamlarım değil, sizin sayfanızda da var, TÜİK'te de var.

Yine, bakınız, ayçiçeği üretiminde 2 milyon 550 bin tonlara kadar geldik ama -ayçiçeği çiftçisinin, üreticisinin- maalesef bu yıl hüsrana, hüsrana diyoruz. Fiyatlar 2022'de de 12.000-12.500 liraydı, 2023'te de aynı fiyatlarla, hatta 14.100 liraya yüzde 40 yağ oranlı ayçiçeğini Trakya Birlik aldı. Geçen yıl da 12.500 lira fiyat açıklamışlardı. Trakya Birlik batma yolunda hızlı bir şekilde gidiyor. Burada -ve Ticaret Bakanına da söyledim, Hazine Bakanına da söyledim- tedbir alınması gerekiyor. Aynı zamanda, ayçiçeğindeki primin en az 3 lira daha artırılması gerekiyor Sayın Bakanım.

Bakınız, şeker pancarıyla ilgili açıklama yaptı değerli vekillerim ama gerçek, cumhuriyet tarihinde ilk defa şeker ithal eden iktidar olarak tarihe geçtiniz, 450 bin ton şeker ithal ettiniz geçen yıl. Bakınız, şeker pancarında 2020-2021 döneminde 93.812 çiftçi üretim yaparken -geçtiğimiz- bu yıl için ise çiftçi sayısı 78.755'e gerilemiş. Hani çiftçimiz üretimdeydi? İşte gerçek rakamlar burada.

Pamuk da aynı şekilde; diğer vekillerimiz ifade etti. Pamuk üreticisi de perişan, doğru dürüst fiyat alamadılar ama prim vermenizi bekliyoruz.

Önemlisi; ya, endüstri ürünü kola var, bir de hayvancımızın sütü var. 1 litre süt sattığı zaman 12,5 lira fiyatı var Sayın Bakanım ama kola kaç para, bilir misiniz? 25 lira ile 37,5 lira civarında kolanın fiyatı var. Yani 1 litre kola alması için çiftçimizin 2 litre süt satması lazım. Ha, burada hesabı başka türlü çevirsem size; 1 gram altın şu anda 1.857 lira Sayın Bakanım, 1 litre sütün fiyatı 12 lira civarında olursa 1 gram altın alması için çiftçimizin bugün 155 litre süt satması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – 2018’e döndüğümüzde ise, 2018 yılında gram altının fiyatı 217 lira, çiğ sütün fiyatı 1,70 lira yani o zaman 127 litre süt sattığı zaman çiftçimiz 1 gram altın alabiliyordu yani süt üreticisi de şu anda batık durumda Sayın Bakan.

Bakınız, geldiğimiz noktada diyorsunuz ya “Çiftçimiz çağ atladı.” Sayın milletvekili arkadaşlarım, 2002’de çiftçinin borcu 2,4 milyar idi, geldiğimiz günde Ziraat Bankasına olan borcu 500 milyar lirayı geçmiş yani çiftçimizi batırdınız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yani yatırım yapmış değil mi, yatırım yapmış.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakanım -Hazine Bakanına da söyledim geldiğinde-Trakya bu yıl kuraklıkla baş başa, ayçiçeğinde ve ürünlerde müthiş bir verim kaybı oldu, birçok çiftçi tarlasına giremedi, üretim yapamadı ve Trakya’nın doğal afet bölgesi olarak ilan edilmesini bekliyoruz sizlerden. Bir an evvel ona çözüm bulmamız lazım, çiftçimizin borcunu iki yıl ötelememiz lazım ve Ziraat Bankası tarım kredisinden de tekrar kredilendirilmesi gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yine, BAĞ-KUR’la ilgili, çiftçi BAĞ-KUR’unun dokuz bin iki yüz değil, yedi bin iki yüz güne düşürülmesi gerekiyor, kanun teklifimiz var. Gelin, çiftçimizin BAĞ-KUR prim gününü düşürelim, üç yıl da onlara yıpranma payı verelim ve çiftçimizin nefes almasını sağlayalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun, teşekkür ediyorum.

Sayın Bekir Başevirgen, buyurun lütfen.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri ve kıymetli katılımcılar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

2022 yılı Sayıştay Raporu ile Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesini görüşüyoruz. Öncelikle, Sayıştay raporuna değinmek istiyorum ama söyleyecek de çok fazla bir şey bulamıyorum çünkü Sayıştay her nasıl olduysa Bakanlığınızla ilgili en ufak bir kusur ya da hata bulamamış. Oysaki bizler ve tarımın gerçek paydaşları, tarımda geldiğimiz üzücü noktanın hep birlikte farkındayız; bu durumun sorumlusunun Bakanlığın yanlış tarım politikaları olduğunu da biliyoruz. Halkı ve yasama erkini yanıltmaya yönelik hazırlanmış bu raporlara imza atan Sayıştayın sorumluluklarını yerine getirmediği kanaatindeyiz.

Sayın Komisyon üyeleri, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi’ne baktığımızda, toplam bütçe giderlerinin 11 trilyon 89 milyar lira olacağı öngörülmekte. Bütçe teklifinde çiftçilerimizi direkt etkileyen gübre, mazot ve hayvancılık gibi desteklemeler yani doğrudan çiftçinin cebine girecek olan tarımsal destekleme ödemeleri için sadece 91,6 milyar lira ödenek ayrılmış. 2024 yılında gayrisafi

milli hasılanın 41 trilyon 159 milyar lira olacağı tahmin edildiğine göre iktidar yine Tarım Kanunu'na aykırı bir bütçeyi geçirmeye çalışmaktadır. Bu bütçe onaylanırsa çiftçimizin 318 milyar lirası geçmiş yıllarda olduğu gibi yine gasbedilecek.

Değerli Komisyon üyeleri, iktidar tarafından sunulan bu bütçeyle mevcut sorunları aşmamız ve tarımı yeniden ayağa kaldırmamız mümkün değil çünkü bu bütçede Çukurovalı pamuk üreticisi yok, bu bütçede Egeli zeytin üreticisi, Akdenizli narenciye üreticisi, İç Anadolu tahlıl üreticisi, Karadenizli fındık ve çay üreticisi de yok, Trakyalı sütçü, Doğu Anadolu besicisi, Manisalı üzüm üreticisi de yok; bu bütçede milletin efendisi çiftçilerimiz maalesef yok. Bunlar yok, peki bu bütçede ne var? Bu bütçede görev zararları var, hak gasbı var, ithalat var, çok uluslu karteller var, paradan para kazanan tüccarlar var, faiz var, borç var; çiftçimize ise yine yokluk, yine yoksulluk var.

Değerli Komisyon üyeleri, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal kitlenin finansmanı ve ihracat destekleri için ayrılan bütçe 191,8 milyar lira yani geçen yılın 4 katı. Bunun anlamı şudur: Ayrılan bu ödenekle kendi çiftçimiz yerine yine yabancı çiftçilere destek var. TMO, maliyetine ürün alımı fiyatı açıklayacak ama diğer taraftan fahiş fiyatlarla tarım ürünlerini ithal etmeye devam edecek; Et ve Süt Kurumu et ithal ederek yerli yetiştiriciyi perişan etmeye devam edecek. İsimler değişiyor, bakanlar gelip gidiyor ama iktidarın bu yanlış tarım politikaları maalesef değişmiyor. İktidar kendi çiftçisine köstek, yabancı çiftçiye ise destek olmaya devam ediyor. 500 milyarı aşan borcu için kredi alamayan çiftçilere sadece traktör alımında kredi kullanılıyor.

Değerli Komisyon üyeleri, Sultanıye kuru üzümünün başkenti Manisa'da üzüm üreticisi zor durumda. Bu iktidar Manisalı üzüm üreticilerini de bitirdi. Bu yıl dolu, don, aşırı yağışların verdiği zararın yanı sıra, özellikle mildiyö hastalığı nedeniyle Sultanıye kuru üzümünde hem rekolte hem de kalite çok düşük oldu. Geçen yıla göre rekolte yarı yarıya düşmüşken üzüm fiyatının maliyetinin altında kalması izaha muhtaç bir durumdur. Maliyetlerdeki aşırı artış ve verim düşüklüğü nedeniyle kilo maliyetinin 55 liraya çıktığı bir ortamda ürün fiyatının 40-45 lira aralığında kalmasının sorumlusu Toprak Mahsulleri Ofisidir yani iktidardır. Geçen sene seçim yılı olması nedeniyle Cumhurbaşkanı Erdoğan Manisa'ya gelerek tüccarlarla birlikte taban fiyatını açıklamıştı. Düşünsenize Cumhurbaşkanı üzüm taban fiyatını tüccarlarla birlikte açıklıyor. Tüccar ne kadar diyorsa, ne kadar istiyorsa fiyat da maalesef o oluyor. Bu sene seçim bitti, Manisa'ya ne gelen oldu ne de fiyat açıklayan; gelmemeleri aslında daha da hayırlı oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

Buyurun.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Sayın Bakan, Manisalı üretici üzümünü tüccara zararına sattığında siz neredeydiniz? Üzüm fiyatı tüccarın lehine olduğu için mi fiyat açıklamadınız? Üzüm fiyatı tüccarın lehine olduğu için mi alım yapmadınız?

Sayın Başkan ve değerli üyeler; TARSİM sigorta ve prim fiyatları da çok yüksek, muafiyetler de yüksek; bu primler mutlaka düşürülmelidir. Çiftçilerimizi tam olarak güvence altına almak için tüm riskleri kapsayacak şekilde mevzuat yeniden düzenlenmelidir. Örneğin, Manisa'da üzüm üreticileri mildiyö hastalığının kapsam dışı olması nedeniyle tazminat alamadı. İklim değişikliğine bağlı olarak birçok hastalık ortaya çıkıyor ve çıkmaya da devam edecek. Tüm bunların hasar kapsamına alınması gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bu bütçe teklifiyle bunların mümkün kılınması hayal. Bu bütçeyle üretim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakanım, TARSİM’de de parsel başına...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hasan Ufuk Çakır... Yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Biraz evvel ayrıldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hilmi Durgun...

Sayın Durgun, buyurun lütfen.

HİLMİ DURGUN (Antalya) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, sayın milletvekillerimiz, Bakanlığımızın bürokratları ve kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, hem üretici hem tarımsal girdi tedarikçisi ve Ziraat Mühendisi, Antalya Milletvekili olarak seçim bölgemden bir miktar bahsetmek istiyorum. Daha önceki sayın vekillerimizin de konuşmalarında ifade ettiği gibi, ülkemizi ve dolayısıyla en çok da Akdeniz Bölgesi’ni olumsuz yönde etkileyen iklim değişikliği ve küresel ısınma vardır. Yaşanan iklim değişiklikleri sebebiyle dünya, örtü tülü altında meyveciliğe başlamıştır. Ülkemizde de örtü altı meyvecilik yatırımlarının artırılması gerekmektedir. Örtü tülü altı meyveciliğe geçiş, yine devamında tüm ekim alanlarında basınçlı su sistem yatırımları ile damla sulama yönteminin yaygınlaşması teşvik edilmelidir. Bu noktada da daha önceden uygulanan ve çok başarılı olan damla sulama proje bazlı sübvansiyonlu çiftçi yatırım kredisi uygulamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sayın Bakanım, katma değeri yüksek olan özel gübre ve tohum üretimi Türkiye’de artık çok üst seviyelere ulaşmış; yerli ve millî firma çeşitlerimiz gün geçtikçe dünya pazarında yer bulmaya başlamıştır ve bu noktada da birçok Avrupa ülkesine göre daha iyi kalite ve standartlarda ürünler üretilmektedir. Ancak, bu firmaların kendilerini daha iyi seviyelere taşıyabilmeleri için mutlak suretle AR-GE destekleri, ihracat faaliyetlerinde kullanılmak üzere pazarlama destekleri, yapacak oldukları yatırımlarda sübvansiyonlu krediler, yerli ve millî tohum türlerimizin daha iyi seviyelere gelmesi için ise teşviklerin artırılması 2024 yılı bütçemizde değerlendirilmelidir. Sizin de sunumunuzda ifade ettiğiniz üzere, “Organik tarım ve iyi tarım uygulamalarındaki destekler artırılmalı.” demiştiniz, lakin organik gübre üretici firmalarımıza daha önceden Ziraat Bankasından sübvansiyonlu kredi kullanılabiliyor iken 2020/2015 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ve daha önceki Bakanlar Kurulunun 2018/11188 sayılı Kararı’yla bu destek maalesef kalkmıştır. Organik tarımın gelişmesini de olumsuz yönde etkileyen bu konunun tekrar değerlendirilerek organik gübre üreticilerimiz ve tarım paydaşlarımız adına çözüme kavuşması temennimizdir.

Sayın Bakanım, değinmek istediğim bir diğer önemli konu ise çiftçilerimizin en önemli maliyet girdileri olan tohum, fide, gübre, ilaç ve plastik gibi girdi kalemlerinin satışlarının maalesef piyasa koşulları, alışkanlıklar ve ekonomik sebeplerden dolayı çok uzun vadelerle yapılıyor olmasıdır. Tüm bu ham madde girdileri üretici firmalar tarafından döviz bazında ön ödemeli şekilde temin edilmektedir. Piyasaya arzında da daha önceki dönemlerde hasat vadeli olan ödeme şekilleri, son yıllarda, bir yıl gibi, ticareten çok da mantıklı olmayan seviyelere ulaşmıştır. Üç ay ham madde temin süreci, bir ay üretim süreci ve on iki ay vadeli satış sürecini göz önünde bulundurursak tarımsal girdi üreticisi firmalar tüm ürünlerini on beş, on altı aya varan finans maliyetleriyle birlikte üretip satmak zorunda kalmışlardır. On beş, on altı aylık sürenin de finans maliyeti, bugünkü şartlarda ortalama yüzde 60-70 seviyelerinde bir finans yükü getirmektedir. Bu durum ise doğrudan çiftçilerimize yansımakta ve çiftçilerimizin üretim maliyetlerini çok yukarıya taşımaktadır. Bu sorunla ilgili kısa vadede çözüm

olarak, başta çiftçilerimiz olmak üzere sanayi sicil belgesine sahip gübre, tohum ve fide üreticilerimiz ile zirai ilaç bayi ve toptancılarına verilecek olan sübvansiyonlu veya KGF işletme kredileri büyük önem arz etmektedir. Bu sayede hem ürünler üzerindeki finans yükü minimum seviyelere indirilecek hem de bitkisel üretim yapan çiftçilerimiz daha kolay bir şekilde kendi maliyetlerini ve borçlanmalarını kontrol altında tutabileceklerdir.

Çiftçilerimizin üretim maliyetini arttıran diğer bir önemli husus ise gübre fiyatlarını direkt olumsuz yönde etkileyen gübre takip sistemi; kısaca GTS'dir. Gübre takip sisteminin kendisi değil fakat uygulamasıyla ilgili sıkıntılar mevcuttur. Gübre üreticilerinin kanayan yarası olan GTS, uygulama zorluğu, üretim tesislerindeki kapasitelerimizin yüzde 50'ye yakın düşmesi, çok yüksek maliyet ve tek el üzerinden satışının yapılması münasebetiyle oluşan maliyetler maalesef yine çiftçilerimize yansımakta ve çiftçilerimizin üretim maliyetlerini de yukarıya taşımaktadır, ayrıca tek el üzerinden satışının yapılmasının rekabet yasasına aykırı uygulamalar olduğu değerlendirilmektedir. Sektör paydaşlarımızın bu problemlerinin, yine Bakanlığımızın kıymetli bürokratlarıyla görüşerek çözümü noktasında, karşılıklı olarak yapıcı bir şekilde ilerlediğini...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

HİLMİ DURGUN (Antalya) – Bu problemin takibi ve çözümü noktasında ivedilikle desteklerinizi bekliyor, emektar çiftçilerimizin mutlak suretle korunması noktasında tüm tarım ürünlerinde taban fiyat uygulaması konusunun enine boyuna tartışılması gerektiğini düşünüyoruz.

Sözlerime son verirken, 2022 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın tarımsal sulamada kullanılan elektrikte KDV'yi yüzde 8'e indirmesi çiftçilerimizin maliyetlerini düşürmüş ancak maalesef yeterli olmamıştır. Tarımsal üretimin sürdürülebilmesi ve çiftçilerimizin bu sorununun çözülebilmesi için elektrik ve mazottaki ÖTV ve KDV'nin kaldırılması gerektiğini ifade ediyor, 2024 yılı Tarım ve Orman Bakanlığı Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinin hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aşkın Genç...

AŞKIN GENÇ (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, konuşmama çiftçilerimize ve tüm çalışan emeklilerimize yapılan haksızlıkla başlamak istiyorum. 7464 sayılı Kanun'la emekli olanlara bir defaya mahsus 5 bin lira ödeme yapılması kararlaştırılmıştı ancak uygulamada bizim de çok itiraz ettiğimiz nokta emeklilerimiz arasında ayrıma gidilmesiydi. Emekli olup hâlihazırda çalışan vatandaşlarımıza bir ödeme yapılmaması çok büyük bir haksızlık ve eşitlik ilkesine aykırılık oluşturdu. Burada çiftçilerimiz de mağduriyet yaşamaktadır. Verilen ikramiyede BAĞ-KUR emeklisi, ÇKS kaydı veya ziraat odasına kayıtlı olan çiftçilerimiz de ikramiyeden ne yazık ki faydalanamıyor. Tarım sektöründe çalışanların büyük bir çoğunluğu emeklidir. Tarım -BAĞ-KUR- ve diğer meslek gruplarından emekli olan çiftçilerimiz emekli olunca tarımsal arazisini ve hayvanını satmıyor. Emekli olan çiftçilerimiz genel olarak en düşük emekli maaşıyla ayakta durmaya çalışırken aynı zamanda arazilerini ekip işleterek ek kazanç sağlamaya çalışıyor. Siz hem çiftçiye "Topraktan kopmayın, üretime devam edin." diyorsunuz hem de verilen bir hakkı, "İkramiyeyi alamazsınız." diyorsunuz. Sayın Bakanım, çiftçilikle uğraşan emeklilerimize ve tüm çalışan emeklilere bir haksızlık yapıldığını düşünüyor musunuz?

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; seçim bölgem Kayseri'ye bağlı Akkışla ilçemiz Türkiye tarımının geldiği makro ölçeğin bizlere mikro anlamda bir örneğini oluşturuyor. Akkışla'da bundan üç yıl önce çiftçimizin 100 bin civarında küçükbaş hayvanı vardı -biraz önce Ziraat Odası Başkanımızla konuştum, sayıları aldım- bugün Akkışla'daki küçükbaş hayvan sayımız 50 bine düşmüş. Çiftçi, yetiştirici, hayvanın bakımı, yemiyle baş edemediği için küçükbaş hayvanlarını kesme yoluna gitmiş. Aynı durum büyükbaş hayvancılıkta da yaşanıyor. Akkışla'daki büyükbaş hayvan sayısı neredeyse yarı yarıya azalmış durumda. Ziraat Odası Başkanımız "Büyükbaş hayvanlar birer birer kesime yollanıyor çünkü çiftçimizin hayvan yetiştirecek durumu ne yazık ki yok olmak üzere." diyor.

Yine, Sayın Bakanım, Akkışla önemli bir süt merkezi durumunda. Bunca gerilemeye rağmen yine de ilçe çiftçimiz süt üreticiliğine devam etmek istiyor ama orada da büyük sıkıntılar var. Bölgede süt toplayan sadece 3 firma var. Bu firmalar üreticiden sütü düşük fiyata temin ediyor, çiftçiye ödemesini geciktiriyor, bazen çiftçiye ödemeyi takas yoluyla yem, gübre vesaire vererek gerçekleştiriyor. Çiftçinin sütünü satacağı bir kurum olmayınca gün araçların günü oluyor. Bir çiftçimiz "1 litre sütle 1 kilo yem eş değer." diyor. Yani 1 litre süt verdiğinde karşılığında 1 kilo yem alabiliyor. Markete gidiyorsunuz, 1 litre su 10 TL; çiftçi 1 litre sütü 10 lira 50 kuruştan satıyor. Süt artık sudan ucuz değil mi? Bu şartlarda süt üreticisinin ayakta durma şansı ne yazık ki kalmıyor. Peki, ben sizlere sormak istiyorum: Bu şartla çiftçi, hayvancılıkla üreten insanlar üretime devam eder mi?

Sayın Bakanım, diğer konu faizler. Şu an çiftçimiz ekipmana ulaşımında çok ciddi sorunlar yaşıyor. Çok kısa bir örnek vereyim: Daha önce Ziraat Bankasının traktör kredisi sıfır faizle beş yıl vadeli olarak veriliyordu, seçimin ardından kredi muslukları kesildi; çiftçimize verilen traktör kredisinin de vadesi ne yazık ki üç yıla düşürüldü, sıfır faiz uygulaması da kalktı. Üç yılın sonunda 1 milyon TL'lik traktör için bankaya neredeyse 1 milyon TL faiz ödemesi gerekiyor. Bu konuda şartların eski hâline getirilmesi için çiftçilerimizin çok önemli talebi mevcut.

Yine, seçim bölgem Kayseri'ye bağlı Pınarbaşı ilçesinde Şehit Arda Şen Göleti'ne değinmek istiyorum. 2021 yılında bu göletin sözleşmesi imzalandı, uzun bir süre ihale süreci beklendi. Yaklaşık iki yıllık bir sürüncemeden sonra 2023 yılı Ağustos ayında ihalesi tamamlandı ancak yüklenici firma bölge halkına ve muhtarlarımıza 2024 Nisan ayından önce projeye başlanamayacağını beyan etmiş durumda. Yatırım programına göre 135 milyon lira maliyetle 2027'de tamamlanması öngörülmüyordu ama yaşanan gecikme hem bölge halkını mağdur ediyor hem de enflasyon nedeniyle proje maliyetini artırıyor. Bölge çiftçisi bir an önce göletle birlikte sulu tarıma geçmek istiyor. Projenin hangi yıl biteceğini öngörüyorsunuz Sayın Bakanım? Bize cevap verebilerseniz çok memnun oluruz.

Son olarak, bir diğer konu, atama bekleyen binlerce gencimiz var. Tüm platformlarda seslerini duyurmaya çalışıyorlar. Ben onlar için sormak istiyorum: On beş aydır atama bekleyen ziraat mühendisleri, veteriner hekimler, tarım teknik branşlarında görev yapmak isteyen gençlerimiz sizden bu konuda müjdeli bir haber bekliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen toparlayın.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) – Yıllarca emek verip, çalışıp, sınavlarda başarılı olduktan sonra artık hakları olan atamalarını istiyorlar. Atama bekleyen tüm gençlerimizin sesinin artık duyulmasını talep ediyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Mehmet Tahtasız.

Sayın Tahtasız buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; sizin iktidarınızda kendi kendine yeten tarım ülkesi olmaktan çıktık. Tarım ürünlerini ithal eden ülke hâline geldik. Yirmi bir yıldır AKP iktidarının yanlış tarım politikalarından dolayı 25 milyon dekar arazimiz ekilmiyor. Çiftçilerimizi üretime küstürdünüz, köylerimizi boşalttınız. Köylerimizde okulu, sağlık ocağını kapatırsanız, tarımsal sulamayı artırmaz, köylerimize gerekli yatırımları yapmaz, internet, telefon altyapısını geliştirmez, içme suyu temininde yetersiz kalırsanız üretimdeki bu yangını daha da büyütürsünüz. Köylü çiftçimiz çocuğunu evlendiremez hâle geldi. Köylerimizde yaş ortalaması 55, genç nüfus yok. Bu politikanız değişmezse yakında ekip biçecek çiftçi de bulamayacağız, dışa bağımlı hâle geleceğiz.

Siz, çiftçimizi sevmiyorsunuz, çiftçimizi yardımlara muhtaç ettiniz. Çiftçimize 5 bin TL emekli ikramiyesini dahi çok gördünüz. Sayın Bakan, bu sorunu çözün, çiftçimizin hakkını savunun, hakları olan 5 bin TL'yi lütfen ödeyin.

Çiftçimiz tarım hasadına başlıyor, ithalatın önünü açıyorsunuz, ihracatı yasaklayarak çiftçimizi mağdur ediyorsunuz. Yüzde 100 enflasyonun olduğu ülkemizde geçen yıl 200 gram ekmeğin fiyatı 2 TL iken buğday 6 TL'ydi fakat bu yıl 7,5 TL olan ekmek ama hâlâ buğday fiyatımız 6 lira ile 9 lira arasında gezmektedir. Bu, sizce tezat değil mi, çiftçimize bunu anlattırsanız seviniriz.

Çiftçimizi Toprak Mahsulleri önünde günlerce beklettiniz “Ürün ödemelerini otuz gün içinde yapacağız.” dediniz, ödemeleri iki ay içerisinde zor yaptınız. Çiftçimiz borçlu olduğu esnafa sizin yüzünüzden yalancı çıktı. “Ton başına arpada 500, buğdayda 1.000 TL destek vereceğiz.” dediniz, yılın sonuna yaklaştık, ne ödeme var ne de başvuru süresini başlattınız. Bu desteklemeleri ne zaman ödeyeceksiniz, çiftçimiz sizden bekliyor Sayın Bakan. Pancar fiyatının 2.800 TL olmasını beklerken çiftçimiz maalesef 1.800 TL fiyat karşısında pancar ekiminden vazgeçmek zorunda kalacak. Alın teri akıtan çiftçilerimiz devletin onlara sağladığı desteği katbekat, fazlasıyla hak ediyor. Kaba yemde destek primi on yıldır aynı kaldı.

Çiftçimizin derdi çok, tarımsal sorunlarımız büyük. O nedenle milletvekili olduğum Çorum'un tarımsal sorunlarına değinmek istiyorum. Az önce tarımsal sulamada yaptığınız yatırımlardan bahsettiniz ama bu yatırımlardan maalesef Çorum hak ettiği desteği alamadı. Koçhisar tarımsal sulama kanalı; Osmancık, Laçın, Dodurga ilçelerimizin 60 bin dekar arazisini sulayacak Obruk Dutludere tarımsal sulaması yıllardır yarım kaldı. Sungurlu Barajı ve tarımsal sulama kanalı; Serban Köyü Göleti ve tarımsal sulama kanalı ihalesi; Kargı Tosya Kızlaryolu Barajı, Süreyyabey Barajı tarımsal sulama kanalı; Osmancık İçmesuyu ve Arıtma Tesisi; Çorum Boğazkale Emirler Köyü Gölet Projesi; Uğurludağ Başkışla Göleti ve Sulama Projesi; Çorum İskilip Derekarkın Göleti sulama kanalı; Çorum Bayat, İskilip, Uğurludağ ilçelerinde 86 bin dekar araziye sulayacak olan Tımarlı-2 Kızılırmak Sulama Projesi; Çorum Mecitözü Hıdırlık Göleti kapalı sulama sistemi; Çorum Oğuzlar Yağmurdere Göleti sulama kanalı; Çorum merkeze bağlı Harmancık Köyü Göleti Proje ihalesi; Çorum Sungurlu Kırankışla Barajı'nın yapımı; Çorum Sungurlu Kaledere Sarıcalar Barajı'nın yapımı; Çorum Sungurlu Diği Göleti söz verilmesine rağmen hâlâ ya ihalesi yapılmadı ya da projeler yarım kaldı. Bu saydıklarımın hepsi yarım kalan projeler Sayın Bakan. Tarımsal kalkınmanın önünü... Şehirlerden Çorum'a tarımsal sulama kanalları ısrarla yapılmıyor, ihmal ediyorsunuz. Tabir yerindeyse Kızılırmak akıyor, Çorumlu çiftçi bakıyor. Ben, bu saydığım projelerin hangi aşamada olduğunu ve ne zaman biteceklerini sizlerden öğrenmek istiyorum.

Sayın Bakan, kafayı ithalata takmışsınız. Atasözümüz der ki: “Elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde bulunmaz.”

Alınması gereken başka tedbirlerimiz de var Çorum için. Yine, Türkiye'nin sayılı kuş cennetleri arasında gelen Çorum Gölünyazı Kuş Cenneti kaderine terk edilmiş durumda. Bir doğa harikası olan ve içerisinde 75 çeşit kuş türü barındıran Gölünyazı'nın, gelecek nesillere aktarılması için bir an önce harekete geçilmesi gerekiyor ve burada tedbir almanız gerekiyor.

İlimizden de geçen 355 kilometre uzunluğundaki Kızılırmak'ta su seviyesinde düşüş var, bu konuda gerekli önlemleri almanız lazım. Kızılırmak üzerinde, 1996 yılında başlayıp 2009 yılında su tutulmaya başlayan Obruk Barajı, esas gayesi sulama, içme suyu ve elektrik üretimi olduğu hâlde, baraj on dört yıldan fazladır hizmette olmasına rağmen, sadece elektrik üretimi amaçlı kullanılmaktadır. Bu barajın sulama amaçlı kullanılması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayın.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Merkezdeki Derinçay 1990 yılına kadar balık tutulabilen, köylerimizin bahçesini, tarlasını sulayabilen, zengin bir su kaynağımızdı. Bugün eski hâminden eser yok, sanayi artıkları o bölgeyi kirletti. Önemli tarım arazilerinin olduğu bölgede tarımsal sulama kanalları da yapılmamış. Baraj çevresinde Çorum merkeze bağlı Salur, Tozluburun, Hacıbey, Babaoğlu ve Dut köylerinde acilen sulama kanallarının yapılması gerekiyor. Devlet planlama teşkilatını kuralmalısınız. Mazot, gübre desteği vereceğinize çiftçimize ürün bazlı destek vermelisiniz. Çiftçimiz daha önce, gereken erken taban fiyatını bilmeli ve üretimini ona göre yapmalıdır. Üreticimiz 1 kilo soğanın maliyetini 4,5 liraya mal etmesine rağmen, şu anda ihracatı yasakladığınız için Çorum'daki mor soğan ve normal soğan üreticimiz zorda ve bu sorunu, bir an önce ihracatı açarak gidermelisiniz.

Sayın Bakan, son olarak da atama bekleyen ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerimizin taleplerini iletiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanrıkulu...

Süreniz beş dakika.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle şunu ifade edeyim: Ülkenin tarım politikaları, siyasal iktidarın siyasal tercihlerinden bağımsız değildir yani sonuçta oluşturulan tarım politikaları bir siyasal tercihin sonucudur. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının da bu siyasal tercihlerini çiftçiden ve emekçiden yana kullanmadığını biliyoruz. Yine bu tarım politikalarında üretilen teşvik politikalarının uluslararası tekellerin tercihine göre şekillendiğini de aşağı yukarı tahmin ediyoruz. Ama dünyada gelişen yeni trendler var, bu trendlere uygun olarak da politikaların geliştirilmesi lazım; maalesef Adalet ve Kalkınma Partisinin izlediği bundan da uzak bir politika tercihi var. İşte, yapay zekâ, buna uygun istihdam olanakları, birçok şey yakında devreye girecek ve daha fazla insanın sanayiden çekilip istihdama yönelmesi lazım aynı zamanda. Buna dönük olarak da yani kendi kendine yeten -özellikle tarımla ilgili dünyada gelişen eğilimlerle- bir ülke konumunda olması gereken Türkiye, Adalet ve Kalkınma Partisinin yanlış politikaları sonucunda tekellerin siyasal tercihlerine göre ve onların ihtiyaçlarına göre teşvik dağıtan, ürün tercihi yapan bir pozisyona büründü. Bunu siyasi olarak eleştirebiliriz, tabii, eleştiriyoruz da

bu tercihin doğru olmadığını da ifade ediyoruz. Bu tercihler yanlış, Adalet ve Kalkınma Partisinin siyasal tercihleri yanlış, bunu siyaseten eleştiririz, eleştiriyoruz da ama Vekili olduğum Diyarbakır ve Diyarbakır'ın temsil ettiği kimlik, temsil ettiği coğrafya bakımından da öteden beri izlenen bir devlet politikası var. O devlet politikasının sürdürücüsü maalesef Adalet ve Kalkınma Partisi oldu. Sonuçta bölge, enerji kaynaklarının, su kaynaklarının önemli merkezi aynı zamanda büyük tarım alanlarına sahip; Diyarbakır, Batman, Urfa, Şırnak ve bütün o bölge hem ürün çeşitliliği bakımından öyle hem de tercihler bakımından öyle. Fakat izlenen devlet politikaları tercihinin sürdürücüsü Adalet ve Kalkınma Partisi, bu su kaynaklarının enerjiye dönüşmesi konusunda, devraldığı devlet politikalarını sürdürdü fakat bunun istihdama dönük, orada yerleşik insana ve refaha dönüşmesi noktasındaki politikalar konusunda ise sonuçta devraldığı devlet politikasını sürdürdü. Neden bunu söylüyorum? Karakaya Barajı var, Atatürk Barajı var, Silvan Barajı var, Hasankeyf Barajı var yani bir sürü... Ekolojik bakımdan birçok eleştiri yapabiliriz, bunları eleştiriyoruz da ama aynı zamanda bunların sulamaya, tarıma, istihdama ve ürün çeşidine dönük alanları var. Bu tercihlerden devraldığı politikalar bakımından Adalet ve Kalkınma Partisi aynı politikaların sürdürücüsü oldu. Sonuçta enerjiyle ilgili olarak bütün yatırımlar tamamlanmaya yakın aşamaya geldi ama istihdama, refaha, kalkınmaya dönük olan ayakları ise tamamen yok sayıldı. Neden bunları söylüyorum? Yani buraya gelirken Diyarbakır'daki kurumlardan da bilgi alıp geldim. Mesela, Kralkızı Dicle Barajı sulama kanalı, 2.212 kilometrelik ana sulama kanalları yirmi yıl önce yapılmış, tek bir damla su geçmemiş geçen yıla kadar, tek bir damla; yirmi yıl önce yapılmış, bir damla su geçmemiş içinden. Şimdi yeniden onarılıyor ve şu ana kadar sadece 26 bin hektarlık alan sulamaya açılmış. Bakın, yirmi yıl önce yapılan ve tamamen çürümeye terk edilen alanlardan bahsediyorum. Keza, Dicle Kralkızı Barajı'yla ilgili olarak da aynı şeyler söz konusu. Batman Sol Sahil Sulama Projesi -ki bu Batman olmasına rağmen Bismil'le ilgilidir ve büyük bir alanı kapsamaktadır- bununla ilgili orada sulama kanalları açısından yapılan bir şey yok. Bunun yani böyle işte yatırımın planlanması, ondan sonra işte bütçe kaynaklarıyla falan alakası yok. Ben, bunu bir siyasetçi olarak şöyle okurum, tercih olarak: Yani sonuçta bu bir siyasal tercihtir, oraya aktarılması gereken kaynaklar bölgeye aktarılmamıştır, başka yerlere aktarılmıştır. Nitekim, bu konuda yani böyle gayriresmî bildiğimiz bilgiler de var. Bu, bir siyasal tercihtir, bu tercihin nedenini de bir kez daha ifade ediyorum: Türkiye'nin çözülme Kürt meselesidir. Burada bilgiler var, ben biraz sonra sizin bürokratlarınıza bunları iletceğim, bana gelen bilgileri yani bilgi notlarını. Özellikle, fıstık, badem konusunda da gelen önemli bilgi notları var, onları söyleyeceğim ama Sayın Başkan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Çok konuşmacı var, hemen tamamlayalım.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Toparlıyorum.

Şunu söyleyeceğim: Yani işte, bölgede mevsimlik işçi meselesi, DEDAŞ'ın enerjide su kullanımı meselesinde gerçekten bir işkenceye dönüşen uygulaması, tarımda yani enerjinin kullanılması meselesinde gerçekten işkenceye dönüşen ve bizzat Adalet ve Kalkınma Partisi politikacılarının şikâyetçi olduğu ama sonuçta başka ilişki ağlarıyla, başka rant ağlarıyla çözülemeyen bu ilişki biçimi, enerjideki su kullanımı ve bu meseleler ve bu seneki fiyatlar, TMO'nun alım politikası, depolama politikası insanları illallah ettirdi. Ben de Diyarbakır Milletvekili olarak bunlara tanıklık ettim ve duyurmaya çalıştım. Bu politikanız, sonuçta çiftçiden yana, yoksuldan yana ve Türkiye'nin ve dünyanın geldiği yerden yana bir politika değil, bunun zararlarını ileride hep beraber çekeceğiz. Umarım, tercihleriniz daha fazla, Türkiye'nin temel toplumsal meselelerini çözmekten yana ve çiftçiden yana olur.

O nedenle teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, kalan 8 arkadaşımızı ben bir okuyayım, onlar da sıralarını bilsinler. Burada olanlara söz verip inşallah bitireceğiz. Harun Özgür Yıldızlı, Mehmet Kamaç, Şeref Arpacı, İsmail Akgül, Hüseyin Yıldız, Ertuğrul Gazi Konal, Mehmet Baykan, Ünal Karaman.

Şimdi, sıra Harun Özgür Yıldızlı'da. Buradalar mı? Yok.

Mehmet Kamaç Bey burada mı? Yok.

Şeref Arpacı Bey, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ŞEREF ARPACI (Denizli) – Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; konuşmama şu tespiti yaparak başlamak istiyorum: Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde yapılan cumhuriyet devriminin ardından cumhuriyetin ilk yıllarında tarımda başlatılan çalışmalar aynı duyarlılık ve heyecanla sürdürülse bugün ülkemiz dünyanın en önemli tarım ve gıda üreticisi, ihracatçısı olurdu ama maalesef o yıllarda başlatılan çalışmalar, planlamalar sonraki yıllarda sürdürülemedi. Özellikle, AK PARTİ iktidarında ithalata dayalı bir tarım politikası izlenmeye başlandı, çiftçimiz üretemez hâle geldi. Burada bir hakkı teslim etmek istiyorum, Hükümetiniz döneminde çiftçi yararına çok güzel bir yasa çıkardınız. “Gayrisafı millî hasılanın yüzde 1'ini çiftçiye verelim.” dediniz, çok güzel bir yasaydı ama yapmadınız; bunu anlamakta zorluk çekiyoruz ve dikkatinize sunuyorum.

Sayın Bakanım, ben Denizli Milletvekiliyim. Denizli, sanayi ve turizm kenti olmanın yanı sıra verimli toprakları olan önemli bir tarım kentidir. Denizli tarımı ile Denizli sanayisinin ortak kesişim kümesi ise tekstil ve pamuk üretimidir. Bu yüzden pamuk bizim için stratejik bir öneme sahiptir. Bölgemizde üretilen pamuklar dünyadaki en kaliteli pamuklardan ancak üreticimiz maliyetler artarken pamuk fiyatının düşmesi nedeniyle büyük mağduriyet yaşamaktadır. Pamuğun üretim maliyeti kilo başına 25 liranın üzerinde ama pamuğa verilen fiyat 20 liranın altındadır. Geçen sene üretici sezonu 25 liradan kapatmıştı, geçen seneden bu seneye maliyetler artarken fiyat düştü, çiftçi artan maliyetler ile pamuk fiyatının düşmesi nedeniyle zarar ediyor ve ne yazık ki tarlalar bu sene boş kalacak gözüküyor.

Bu yıl Denizli'de Çal, Güney, Bekeilli ilçelerimizde bağlarımız “bağ mildiyösu” hastalığı nedeniyle ciddi zarar gördü. Ortalama yüzde 70 ürün kaybının yaşandığı ilçelerde bazı üreticiler tüm ürünlerini kaybetti. Honaz ilçesinde yaşanan dolu afeti nedeniyle kiraz ve meyve üreticileri büyük zarara uğradı. Haziran ayında yaşanan dolu, kiraz bahçelerinin yüzde 60'lık bölümüne zarar verdi. Cevizden kirazına, üzümünden elmasına kadar binlerce dönüm meyve ağacı zarar gördü. Ben bu konuya da dikkatinizi çekmek için hem bir önerge hem de kanun teklifi sundum fakat tarafınızdan ona da bir yanıt verilmedi Sayın Bakanım. Sizden istirhamım, lütfen, on beş günlük sürelerde önergelerimize yanıt vermeniz olacaktır.

Hızlıca sizlere genel olarak Denizli çiftçisi ne istiyor, birkaç maddeyle sıralayacağım. Mildiyö hastalığı ve dolu afeti nedeniyle mağdur olan Denizli çiftçisinin zararları bir nebze karşılanmalıdır. Türk kekiği marka değeriyle uluslararası standartlarda kabul görmüştür, ürünümüze sahip çıkmalıyız. Üretimin sürdürülebilirliğinin sağlanması, ticaret hacminin daha da artırılması ve dünya pazarındaki söz hakkının korunması için kekik üretimine ve bu konuda öncü olan Denizli iline ayrı bir önem vermenizi bekliyoruz. Pamuk üreticisi için fark ödemesi desteği ile mazot ve gübre desteği artırılarak zararlar karşılanabilir. Kiraz ve meyve üreticileri de dolu zararından dolayı destek beklemektedir. Denizli'mize lisanslı depoculuk konusunda da desteğinizi bekliyoruz. Hâlihazırda 2 adet temelin atıldığını biliyoruz, bu atılan temellerin inşaatlarının hızla sonlandırılması ve lisanslı depoların sayısının da artırılması için girişimlerimizi de bekliyoruz.

Leblebi üretiminin yüzde 80'i Denizli'den karşılanmaktadır. Buna rağmen leblebiyle anılmayan bir şehirdir. Marka değeri ve üreticilerin desteklenmesi için de yine sizlerin desteklerini bekliyoruz.

Çerezlik ayçiçeği üretimi son yıllarda Çin'den yapılan ithalatla büyük yara aldı biliyorsunuz. Çin'den ithalatın önlenmesi için mutlaka koruyucu vergiler getirilmesini talep ediyoruz. Yağlık ayçiçeğine verilen fark ödemesi mutlaka çerezlik ayçiçeğine de uygulanmalı diye düşünüyorum. Çiftçiler, sulama için kullandıkları elektriğin her ay fatura edilmesi yerine hasat vadeli faturalandırılmaya geçilmesini beklemektedir. Aynı zamanda üreticilerimiz atadan kalma arazilerini miras sorunu nedeniyle Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kaydedemiyor ve tarımsal desteklerden yararlanamıyor ve bu konuda desteklerinizi de beklemektedirler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Arpacı, lütfen tamamlayalım.

ŞEREF ARPACI (Denizli) – Tavas Ziraat Odası Başkanımız, ilçede 530 bin dekar tarım alanı olduğunu fakat resmi kayıtlarda bunun sadece 270 bin dekarının görüldüğünü hatırlatıyor ve kayıtlı olmayan alanda yapılan üretime destek verilmediği gibi üretilen mahsul yok hükmünde sayılıyor, dolayısıyla ithalatın yine önü açılıyor.

Son olarak, çiftçiler BAĞ-KUR'a aylık primlerini ödeyemediklerini ve sistemin dışına çıktıklarını ifade ediyorlar Sayın Bakanım. Bu konulara dikkatinizi çekiyor, bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Akgül, buyurun.

Süreniz beş dakika.

İSMAİL AKGÜL (Bolu) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar; söz konusu Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesi olunca Bolu da bu bütçe içerisinde olmazsa olmaz. Bolu'suz bir Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi biz düşünmüyoruz. Bu nedenle de birkaç konuyu dile getirmek istiyoruz.

Sayın Bakanım, Genel Kurul çalışmalarımızın dışında, tüm zamanımızı bölgede orman köylülerimiz ve çiftçilerimizle beraber geçiriyoruz.

Sizlere de ziyaretimizde defaatle bahsettiğimiz birkaç konuyu burada sizlere arz edeceğiz. Geçen gün yine, Bolu'da Yedigöller turizm alanımızda ziyaretimiz esnasında, Arap turist kafilesiyle karşı karşıya geldiğimizde "Nasıl buldunuz?" diye sorunca birisi "Kâbe bizde ama cennet burada." dedi; bu cümle hem İslami açıdan hem de doğa açısından yani nereden bakarsanız bakın çok doğru bir cümle oldu. Bizim de bu cenneti korumamız, yaşatmamız için hâliyle bütçeye ihtiyacımız vardır. Bolu'muz yüzde 60'ı orman, yüzde 35'i tarım alanı olan bir il. Böylesine bir il Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından inanıyorum ki ayrı değerlendirilecektir.

Bolu Orman Bölge Müdürlüğü'nün gelirlerine de baktığımızda, Bolu'dan, Bolu'nun ormanlarından, Bolulu orman köylülerinden elde edilen gelir ortadadır. Devletimize böylesine katkıda bulunan bir ile karşı inanıyorum ki Bakanlığımız da aynı şekilde cömert davranacaktır.

Bolu'da Bakanlığımız tarafından yürütülen birçok proje vardır. Tekke Barajı'mız, Hasanlar Barajı, Seben Ovası Sulama Projemiz gibi birçok projemiz devam etmektedir. Bunlar için bugüne kadar emeği geçen Sayın Bakanımıza ve bürokratlarımıza hemşehrilerim, şahsım adına teşekkür ediyorum.

Bugün Bolu'nun doğu bölgesi yani Gerede suları hepinizin malumudur ki Ankara'ya tahsis edilmiştir. Bugün biz burada, Ankara'da susuz kalmıyorsak bunu Bolu'ya borçluyuz. Diğer yandan, batı bölge suları Melen Çayı Projesi'yle İstanbul'a tahsis edilen suyumuz vardır. Bolu olarak Ankara ve İstanbul'un su sorununu çözerken biz Bolu'da su konusunda bazı sorunlar yaşamaktayız.

Karadere Suları Projemiz bir önceki dönem başlamış ve Bakanlığımızın yatırımlarıyla bir ölçüye gelmiştir. Karadere suyu şu an Çele Barajı olmadığından şehrin sadece iki aylık su ihtiyacını karşılayabiliyor; bu nedenle, Gölköy Barajı'mızın suyu ile Karadere suyu karıştırılıp şehre veriliyor yani aslında Çele Barajı yapılmadığından dolayı biz memba suyu içemiyoruz. Elimizi vicdanımıza koyup şöyle bir düşünelim, Ankara ve İstanbul'u su konusunda besleyen bir Bolu bunu hak ediyor mu? Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçesi hazırlanırken Çele Barajı'nın da muhakkak dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum. Velhasıl söylemek istediğim, Bolu'nun Tarım ve Orman Bakanlığının yapacağı yatırımlara çok ihtiyacı var.

Çok detaya girmeden şöyle söyleyelim: Tekke Barajı inşaatı bitmek üzere ama Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa ilçeleri dâhil sulama işi, içme suyu ve arıtma tesisi projesinin bir an önce başlamasına ve bitmesine şiddetle ihtiyacımız vardır. Bunun yanında, yine en acil projemiz Çele Barajı projesidir. Ayrıca, Bolu Ovası'nın sulama sisteminin kapalı devreye dönmesi veya mevcut sistemin onarılması ehemmiyet taşımaktadır. Yine, arazi toplulaştırmalarıyla ilgili bir yol alınmış olsa da vatandaşımızın burada mağduriyetleri bulunmaktadır.

Bunun yanında, biliyorsunuz ki Bolu kışı ağır bir memlekettir. Orman köylümüz kışın zorluk çekmektedir. Yıllardır Bakanlık projemiz olan köye göçü sağlayabilmek için ORKÖY projeleriyle Bolu'ya iyi pay ayrılması gerekmektedir; Bolu'da köyleri canlandırabilmemiz ve üretimi arttırmamız için bu olmazsa olmazımızdır.

Şahsım ve ekibimiz sekiz aydır köye geri göçü sağlamak adına "Bolu Ovası Tarımsal Kalkınma Projesi" adı altında bir proje çalışması içerisindeyiz. 2024 yılının ilk çeyreğinde de bu konuda sizleri sürekli ziyaret ederek rahatsızlık vereceğiz.

Bu düşünceyle Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi hazırlanırken Bolu'nun unutulmamasını tekraren dile getirmek istiyorum. En yoğun talebimizin olduğu Tarım ve Orman Bakanımız başta olmak üzere şimdiden DSİ ve Orman Genel Müdürlüme, diğer bürokratlarımıza da teşekkür ediyor, tüm Bütçe Komisyonu üyelerini Bolulu hemşehrilerimizin sevgi ve istekleriyle selamlıyor, bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim, tam sürenizde bitirdiniz.

Sayın Yıldız, beş dakika süreniz.

Buyurun.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii "tarım" denildiği zaman biz 2002 yılında yani AK PARTİ iktidara gelmeden kendi kendine yetebilecek 7 ülkeden 1'iydik ama maalesef, yirmi iki yıldan beri, AK PARTİ iktidara geldikten sonra, maalesef ve maalesef, 2 milyon 700 bin çiftçisi olan bir bölgede 600 bin çiftçi bu işi bıraktı ve ithal eder duruma geldik. Bir konuda... Kendi tohumunu yasaklayan hiçbir ülke de yoktur, bunu da AK PARTİ başardı; bu yüzden AK PARTİ'yi de tebrik ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Aydın’ımızda biliyorsunuz “beyaz altın” diye geçiyor pamuk. Pamuk geçen sene 22-23 lirayken hatta 25 lirayken bu sene maliyetlerinin yüzde 200 arttığı bir dönemde şu an Aydın’da pamuk 18 ile 19 lira arasında. Pamuk 4 lirayken yüzde 15 prim veriliyordu, şimdi pamuk ortalama 20 lira dediğiniz zaman 3 lira prim verilmesi gerekirken 1,6 lira prim veriliyor. Bu ne demektir? Yüzde 200 maliyet artmasına rağmen maalesef devlet desteği yoktur, bizim Aydın bölgesinde Söke’den Buharkent’e kadar olan çiftçilerimiz önümüzdeki dönem -daha yeni konuştuğum- kesinlikle çiftçiliği bırakacağını söylediler; Tarım Bakanı burada, duysun. Bir an önce buna bir el atılıp bir an önce primlerin yükseltilmesi gerekir, aksi takdirde bir daha Aydın’da pamuk üreticisi göremeyeceksiniz.

Değerli arkadaşlar, yine yıllardan beri söylememize rağmen... Şu an Aydın’da köylülerimiz maalesef maliyetten dolayı süt ineklerini kesmeye başladılar yani önümüzdeki dönem, böyle giderse Sayın Bakanım, göreceksiniz, 2 bin liradan et bile bulamayacaksınız. Binlerce Müslümanı katleden Sırlardan et almayı devam ettireceksiniz; burada bir uyarıda bulunayım.

Değerli arkadaşlar, yine Aydın’lı çiftçilerimiz tüccarlara 6 liradan buğday sattılar, şu an buğday tohumunu aldılar. Sayın Bakanım, kaç paradan biliyor musunuz? 18,5 liradan. 6 liradan buğdayını sattı; 18,5 liradan şu an tohum alıyor yani bu ne demektir? Önümüzdeki dönemde, Aydın’da pamuktan önce ektiğimiz buğdayı unutmamız gerekiyor; buna da acilen bir çare bulmanız gerekiyor.

İsrail’e ambargo uyguluyorsunuz “Kola içmeyin.” diyorsunuz, “Nescafe almayın.” diyorsunuz ama pamuk toplama makineleri... Bütün anlaşmaları siz yaptınız Sayın Bakan, bu Hükümet yaptı. O yaptığımız anlaşmaları niye feshetmiyorsunuz o zaman? Bunları bir düşünmemiz gerek; traktörümüzü oradan alıyoruz, bütün parçaları oradan alıyoruz ama bunları siz iptal etmediniz, hiçbir anlaşmayı feshetmediniz.

Sayın Bakanım, daha önce -gerçekten burada hakkını yememek lazım- eski Bakanınız Faruk Çelik iyi bir düzenleme yaptı, belki de şu an et ve canlı hayvan ithal etmeyecektik; sadece ithalcilerin ambargosunu uygulayarak görevden aldınız, şu an Türkiye’yi ithalatçıların eline bıraktınız. Bugün eğer mercimeği Kanada’dan alıyorsak, gidip Yunanistan’dan pamuk alıyorsak, Bulgaristan’dan saman alıyorsak AK PARTİ’nin ve Tarım Bakanı başta olmak üzere, bürokratları başta olmak üzere, Cumhurbaşkanı başta olmak üzere hepinizin oturup düşünmeniz gerekiyor. Yani kısacası AK PARTİ sadece ve sadece Türk çiftçisine Tarım Bakanlığı yapmıyor; Tarım Bakanlığını yurt dışındaki çiftçilere yapıyorsunuz ve üzülerken söylüyorum, Fransa’da Tarım Bakanı ödül aldı onların çiftçilerini desteklediğiniz için.

Şimdi mazottaki primi çiftçilere vermediniz, daha primi dahi ödemediniz. Şu an Aydın’lı çiftçilerin -samimiyetimle söylüyorum- önümüzdeki dönem o ovalarının hepsi boş kalacak. Ve bunu bana değil, AK PARTİ’li milletvekillerine sorabilirsiniz, Ziraat Odası başkanlarına sorabilirsiniz. 17 ilçemizin Ziraat Odası başkanları geldi buraya, kendileri anlattı ama maalesef o dönemde corona olduğu için Bakan görüşmedi. Sorunlarımızı dile getirmemize rağmen maalesef Aydın’a ikinci sınıf veya üvey evlat muamelesi yaptınız. Yıllardan beri her dönemde en az 3 milletvekili çıkarıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Bir dakika daha rica edeyim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Bu yüzden özellikle Aydın’lı çiftçilerin primlerinin acilen ödenmesi ve mazot desteklemesi, ilaç desteklemesi vermeniz gerekiyor, aksi takdirde önümüzdeki dönemde Aydın’da hiçbir çiftçi tarlasını süremeyecektir.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim Sayın Yıldız.

Sayın Konal, süreniz beş dakika.

Buyurun.

ERTUĞRUL GAZİ KONAL (Giresun) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Bakan Yardımcılarımız, değerli milletvekillerimiz ve bürokratlarımız, basınımızın güzide temsilcileri; hepimizi saygı, sevgi ve hürmetle selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Dünyanın en verimli toprakları ve dört mevsimi yaşayan ülkemizde şüphesiz ki en önemli bakanlıklardan biri Tarım ve Orman Bakanlığıdır. Eğer dünya tek bir devlet olsa ve her ülkenin ayrı bir görevi olsaydı Türkiye'nin 1'inci görevi herhâlde dünyanın askeri olup dünyanın güvenini sağlamak, 2'nci görevi de gıda, tarım ve hayvan yetiştiriciliği olurdu diye düşünüyorum. Ancak asli mesleğimiz ve görevimiz olan çiftçiliği millet olarak unuttuğumuzu düşünüyorum. Maalesef, köylerimiz ve atalarımızdan bize miras kalan bu verimli topraklar ıssız kalmış, tarlalarımızın çoğu çalılık hâline dönüşmüştür. Dünyanın gıda krizine girdiği bu çağda “Ne ekersen onu biçersin.” dediğimiz Anadolu topraklarına sahip ülkemizde Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ve siz Değerli Bakanımızın öncülüğünde, devlet ve millet iş birliğiyle gerçekleşecek tüm projelerde destekçiniz olacağımızı tekrardan yineliyor, Rabb'imden size ve ekibinize kolaylıklar diliyorum.

Bu vesileyle, şu anda sabırsızlıkla görev bekleyen ziraat ve orman mühendislerimiz, veterinerlerimiz başta olmak üzere, su ürünleri, fındık eksperliği, seracılık, organik tarım, tarımsal işletmecilik gibi ülkemizin yetiştirdiği tarım, orman ve hayvancılığı ilgilendiren mühendis ve teknik elemanların ilgili müdürlüklerimizin kadrolarına katılarak sahada çiftçilerimizle buluşacakları günü umutla beklediğini bir kez daha beyan ediyorum. Sayın Bakanım, bu konularda sizin hâkimiyetinizi şüphesiz biliyor, sizlere güveniyorum.

Sayın Bakanım, ayrıca, Giresun başta olmak üzere, yüzyıllarca geleneğimiz olan “otçu göçü” olarak adlandırdığımız, ilkbahar aylarında hayvanlarıyla yaylalara çıkarak kış aylarına kadar hayvancılık, arıcılık ve çiftçilik yapan vatandaşlarımızın mağduriyeti aşikâr olmuştur. Seçim bölgem Giresun'da “yayla davası” olarak tabir edilen mera mahkemeleri neticesinde, maalesef, dedelerimiz, teyzelerimiz şu anda açık cezaevlerinde ceza çekmektedirler. Yıllar önce Hükümetimiz tarafından hazırlanıp düzenlenen Mera Kanunu, muhalefet partisinin Anayasa Mahkemesi sürecine taşınmasıyla iptal edilmiştir. Ancak vatandaşlarımızın bu konudaki mağduriyetleri açık ve nettir. Yaylalarımız, obalarımız sabittir. Hayvanlarını dış etkenlerden korumak için ağıl yapan çobanlarımızın kendine kalacak barınak yapması yasaktır. Yaylalarımızın, ormanlarımızın asıl koruyucusu olan vatandaşlarımız adil bir şekilde bu mağduriyetin giderilmesi için sizlerden ve yüce Meclisimizden güzel haberler beklemektedir.

Sayın Bakanım, Giresun deyince aklımıza ilk gelen tarım ürünü elbette fındıktır. Ortalama yüzde 60 eğime sahip olan Giresun-Ordu bölgesinde, yalnızca Türkiye'nin değil, dünyanın en kaliteli fındığının yetiştiği, ürünümüzün aldığı coğrafi işaretle tescillenmiştir. Ancak fındık fiyatı belirlenmesi sırasında ilgili kuruluşlar haklı olarak öncelikle fındık yetiştiriciliğinin maliyetini hesap etmektedirler. Giresun, Ordu ve Trabzon bölgesinin mağduriyeti burada da ortaya çıkmaktadır. Orta ve Batı Karadeniz'de düz ve verimli topraklarda, iş makineleriyle dönüm başı üretilen fındık ile insan gücüyle imar ettiğimiz ve ayakta durmakta zorlandığımız Doğu Karadeniz dağlarındaki fındık bahçelerimizde dönüm başına ürettiğimiz fındık rekoltesi arasında 2 kat fark olmaktadır. Doğu Karadeniz'de fındık maliyeti

2 kat fazla, çıkan mahsul Batı Karadeniz'in yarısı kadardır. Bundan dolayı, Ordu, Giresun, Trabzon bölgesinde fındık üreticimize ve fındık mahsulümüze biraz daha destek istiyoruz. Ayrıca, bölgemizde son aylarda görülen istilacı kokarca böcekleri için Bakanlığımızca tedbir alınmasını istiyoruz.

Yine, Giresun ilimizde, Yavuzkema beldesi merkez mahalleleri başta olmak üzere, Türkiye'nin genelinde, devlet ormanı bulunan, nüfusu 2.500'den aşağı olan kasabalarda, büyükşehir belediyeleri haricinde, belde olmadan önce orman köy ve köylülerine tanınan hakların tümünden yararlanan orman köylerimiz belde mahallesine dönüştükten sonra ORKÖY Daire Başkanlığı desteklerinden yararlanamamaktadır. Büyükşehir mahallelerinde yaşamını sürdüren orman köylüleri ORKÖY faaliyetlerinden faydalanırken diğer illerdeki orman köylülerinin bu olanak ve destekten faydalanmaması büyük bir çelişkiye ve mağduriyete neden olmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen, buyurun.

ERTUĞRUL GAZİ KONAL (Giresun) - İlgili kanun maddesi ve yönetmeliğin tekrar gözden geçirilerek bu çelişkinin ortadan kaldırılması tüm orman köylülerinin sizden beklentisi ve arzudur Sayın Bakanım.

Son olarak, bizler vatandaşlarımızı tarım ve hayvancılığa teşvik etmeye çalışırken emekliye verilecek 5 bin TL ikramiyenin Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olanlara verilmemesinden dolayı muzdarip olan vatandaşlarımıza Bakanlığımızca sahip çıkılacağına inanıyor, 2024 bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını niyaz ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de İstanbul Milletvekili Sayın Gökkan Zeybek.

Sayın Zeybek, yeni görevinizden dolayı sizi tebrik ediyoruz.

Buyurun lütfen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Sayın Bakanım, Ankara'da rahmet yağıyor, İstanbul'da dün ve bugün yağmur yağıyor; bu, son derece sevindirici.

İstanbul'un içme suyu ihtiyacı günlük 3,5 milyon metreküp, bu da yıllık yaklaşık 1,2 milyar metreküp suya denk geliyor. İstanbul'da bulunan havzalarda yağışla toplanan suyun toplam miktarı da 500 ila 600 milyon metreküp civarında. Yani görünen o ki 16 milyonluk İstanbul kentinin ihtiyacı olan yani kentin havzalarının dışından taşınması gereken su miktarı minimum 600 milyon metreküp.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün daha önce yapmış olduğu fizibilite raporlarında da İstanbul'un su ihtiyacının Anadolu yakasında Melen Çayı üzerinde yapılacak olan bir barajla rezervuar hâline getirilmesi ve bu suyun daha sonra İstanbul'un Anadolu yakasındaki Ömerli havzasına taşınması, buradan da günlük 1,5 milyon metreküplük suyun Avrupa yakasına taşınmasıyla birlikte özellikle günlük 2,2 milyon metreküp suya ihtiyacı olan Avrupa yakasının su sorununun çözülmesi hedeflenmişti. 2014 yılı yatırım programına alınan, o gün İSKİ Genel Müdürlüğünden farklı tarihlerde toplam 315 milyon dolarlık bir bütçe katkısıyla yapılan Melen Barajı'nın akıbeti hakkında sizin ne düşündüğünüzü de öğrenmek istiyorum. Daha önce, 2018 yılında, yerel seçimler öncesinde tamamlanacağı söylenen, sonrasında 2020 yılına ertelenen, 2020 yılında yeniden ihalesi yapılarak 2023 yılında da tümüyle ihalesi iptal edilen bir barajdan bahsediyoruz.

Şimdi, İstanbul'un şu anda Anadolu yakasında ve Avrupa yakasındaki toplam su rezervi yüzde 16,67. Avrupa yakasındaki membalarda ve rezervuarlardaki toplam su miktarı da yüzde 7,7. Zaten rezervuardaki su yüzde 6'nın altına düştüğünde de herhangi bir biçimiyle artık oradaki canlı yaşamın yok olmaması için su alma faaliyetine de son veriliyor.

Şimdi, öğrenmek istediğim şu: Bakanlığınız ya da Devlet Su İşlerinde, bütün büyükşehirlerde ve yerleşim yerlerinde suyun şehir merkezlerine taşınmasıyla ilgili yükümlülük ve sorumluluk Devlet Su İşlerinde olduğuna göre, İstanbul'un da su ihtiyacının bu kuraklıkla birlikte artık giderek yönetilemez bir hâle geldiğini de dikkate aldığımızda ki biliyorsunuz, kurak mevsimlerde siz istesenez de... İşte, daha iki gün öncesine kadar Melen'den İstanbul'a basılan toplam su miktarı 800-850 bin metreküp civarındaydı; yani bunun anlamı, geriye kalan 2,2-2,4 milyon metreküplük suyu da siz rezervlerinizden harcamak durumundasınız. Bu sene kurak bir mevsim geçti, gelecek yıl küresel iklimle birlikte bunun çok daha artma ihtimali var. Bakanlığınız, hani Melen'de bir çalışma yapamıyorsanız, hiç olmazsa bunun memba tarafında -yani bu iş görmez barajın memba tarafında- yeni bir su biriktirme işleminin yapılabilmesi için İSKİ Genel Müdürlüğüyle ortak bir çalışma yaparak en azından 150-200 milyon metreküplük bir suyun toplanmasını sağlayabilirse, belki 300-400 milyonluk bir yatırımla, yani kurak mevsimlerde Melen Çayı'ndan alınamayan suyun en azından bu birikmiş olan sudan alınması sağlanabilir. Bu noktada hâlâ bir iş birliğinin sağlanamaması, İstanbul gibi Türkiye'nin en büyük, dünyanın ve Avrupa'nın en önemli şehirlerinden birini, olası bir kuraklık karşısında ciddi riskler altında bırakmaktadır. Sizler de çok iyi biliyorsunuz ki kuraklık ortaya çıktığında alınacak olan tedbirler en azından birkaç yıl sürmektedir.

Ben Bakanlığımızın bütçesiyle ilgili şunu söylemek istiyorum: Bugünden yarına hiç gecikmeden, İstanbul'un bu riskini azaltmak için, ortadan kaldırmak için Bakanlık olarak derhâl çalışmaya başlamanız ve Melen rezervuarında biriken suyun, özellikle ağustos, eylül, ekim ve kasım aylarında yani membada suyun İstanbul'a en azaldığı dönemde hiç olmazsa biriktirilmiş olan suyun İstanbul'a aktarılmasıyla ilgili bir çabanın sağlanması gerekir. Bütçenizi inceleme şansımız olmadı ama gördüğüm kadarıyla, sizin 2024 Yatırım Programı'nızda Melen'le ilgili, İstanbul'un susuzluğunu giderme konusunda da bir çalışma göremedim, eğer varsa lütfen bu konuyla ilgili bizi aydınlatınız. Eğer bu konuda Devlet Su İşlerinin yatırım bütçesinden bu kaynak aktarılmadıysa İSKİ Genel Müdürlüğüyle birlikte bir eş güdüm içinde çalışarak en azından, biraz önce söylediğim gibi, burada 200-250 milyon metreküplük suyun biriktirecek bir rezervuar alanı oluşturulup bu suyu biriktirebilmesiyle ilgili yeni bir fizibilite çalışmasının yapılması ve projenin gerçekleşmesi için ivedilikle harekete geçmek gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Zeybek, toparlayın lütfen.

Buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – İstanbul'da öngörülme 1,5-2 milyon civarında da göçmen yani nüfusa kayıtlı olmayan bir nüfusun da varlığını biliyoruz. Daha önce günlük 2 milyon 850 bin-2 milyon 800 bin metreküp su tüketimi 3 milyon 200 bin metreküplerin üzerine çıkmış durumda. Bunun anlamı da İstanbul'da daha çok suya ihtiyaç olduğu. Gelişen şartlarla birlikte daha konforlu yaşamı seçen ailelerimizin su tüketim miktarlarının göreceli olarak arttığı da dikkate alırsak hiç gecikmeden bu meseleyle ilgili adım atılmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Bakanlığınızın bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Ve son söz Konya Milletvekili Sayın Mehmet Baykan'a ait.

Sayın Başkan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET BAYKAN (Konya) – Başkanım, süremden gidecek de olsa ben de Gökân Bey’i tebrik etmek istiyorum. Geçmişte birlikte amatör spor çatısı altında ülke gençliğine hizmet ürettik, bugün de Meclis çatısı altında birlikte siyaset yapıyor olmaktan ve Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde aldıkları görevden dolayı kendilerini tebrik ediyorum.

Biz Tarım Komisyonu üyesi olduk Meclis açıldıktan, komisyonlar belirlendikten sonra Sayın Tarım Bakanım, sonrasında Konya’da da tarımdan sorumlu milletvekili olarak görevlendirdi teşkilatımız bizi. Bizim spor camiası her şeyle yakından ilgili tabii, ben ilk ikazı bir spor adamından, bir spor yazarından, Cumhuriyet gazetesi Spor Müdürü Arif Kızılyalın’dan aldım. Arif kardeşim bir “tweet”imin altına “Saman ithalatı yapılmasın.” diye yazdı. Tabii, bunlar konuşuluyor, saman ithalatı yapılıyor, buğday ithalatı yapılıyor vesaire, biraz da aşinalık var geçmişte gıda işleriyle uğraştığımız için. Hemen araştırmaya girdim, ben nasıl bir cevap verebilirim ya da bilgilendirebilirim diye, sizin Tarım Cebimde uygulamanızı tavsiye etti arkadaşlar. Çok güzel bir uygulama, tebrik ediyorum, hem çiftçi açısından hem ilgililer açısından hem de tarımla ilgili her türlü bilgiyi alması gerekenler açısından çok yerinde ve güzel bir uygulama. Sonra bu kitapçık elime geçti; bu kitapçık Bakanlığınızla ilgili kamuoyunda gündeme gelen iddialar ve gerçekleri... Tamamen Bakanlık yaptı değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Tarım Cebimde’de de var o.

MEHMET BAYKAN (Konya) – Var, orada da var. Sonra kitapçık gelince... Tabii, kâğıttan okumak bize hâlâ cazip geliyor. Merak ettim, bazı sayfaları karıştırdım “Saman üretiminde kendimize yeter durumdayız.” diye bir sayfa var ve Tarım Cebimde... “Ülkemizde saman üretimi yıllık 25 milyon ton olup hayvancılıkta 18 milyon ton saman tüketilmektedir, geri kalan miktar kâğıt endüstrisinde, mantar yetiştiriciliğinde ve hayvan altlığı olarak kullanılmaktadır.” Yani 25 milyon ton saman üretimi olan bir ülkenin -hep eleştirilen- hayvancılıktaki 18 milyon ton tüketimi rahatlıkla karşıladığı, eğer bir ithalat varsa bunun da nitelikli üretim için, mantar yetiştiriciliği, kâğıt endüstrisi gibi alanlarda kullanıldığı sonucunu çıkardım. Kaldı ki 2019 yılında 26 ton, 2020 yılında 6.434 ton, 2021 yılında 204 ton saman ithalatı gerçekleştirilmiş, 25 milyon ton üretim olan bir ülkede çok cüzi rakamlar, belki sınır ticaretinden kaynaklanan alım satımlar da söz konusu. 2022’de 600 kilogram saman ithalatı gerçekleşmiş, 3.532 ton yani 7-8 katı ihracat yapılmış. Yine, 2023 yılının ilk yedi ayında 94 ton ithalat, 1.036 ton ihracat gerçekleşmiş.

Başka bir nokta, Türkiye’nin net tarım ihracatçısı olduğuna dair bilgilendirme var. 2018’de 19,3 milyar iken 2022 yılında 29,9 milyar yani kendi rakamlarıyla AK PARTİ iktidarları artık yarışıyor ve 2022 yılında 6,7 milyar dolar dış ticaret fazlası verildiğini gördüm. Tabii, burada, kitapçıkta yer alan rakamları ben okuduğum, yorumladığım zaman yirmi iki yılın sonuçlarını verdiğini ve sonuçların da tarımda bir yılın “var yılı”, bir yılın “yok yılı” olarak yaşandığını geçmişte kuruyemiş üretimiyle uğraşan birisi olarak da çok iyi biliyorum ama Bakanlığımızın geçen yıl çıkan kanuna bu yıl ilave edilmiş -kanunlar yönetmeliklerle uygulanır- yönetmelikle birlikte planlı üretim konusunda oluşturulacak yerel komitelerle ciddi adımlar attığını, dolayısıyla çiftçimizin “bir yıl soğanın para edip bir yıl patatesin zarar ettiği” ikileminden kurtarılması noktasında harekete geçildiğini hep birlikte gördük.

Diğer taraftan, biz görevi aldığımızda alım sezonu hemen başlamıştı. Çiftçimiz bir taraftan ÇKS üzerinden randevu alarak alıma geçme noktasındaydı. Burada başlarda yaşanan sıkıntılar sonrasında, Toprak Mahsulleri Ofisimizin -Sayın Genel Müdürümüze nezdinizde teşekkür ediyorum- yerinde

müdahaleleriyle -sıkıntılar da yaşansa- çoğu yerde borsaların, ofislerin alımını ekrana girmeyip -vatandaşın 7 lira arpa; 8,25 lira buğday alım fiyatını- borsanın alımını ekranda göstermeyerek tüccarın ucuza kapatma girişimini Ofisimizin yerinde müdahaleleriyle durdurduğunu, engellediğini gördük.

Şimdi, elbette, genelden konuşmuşken, diğer taraftan, tarımın başkenti, 13 üründe Türkiye şampiyonu şehrim Konya'dan da bahsetmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

MEHMET BAYKAN (Konya) – Toparlıyorum efendim.

Konya, ciddi bir tarım üreticisidir, tarım ürünlerinde ön sıradadır; büyükbaş hayvanda 1'inci, koyunda 2'nci, yumurta tavuğunda 3'üncü sıradadır fakat elbette her şey Konya'daki tarım açısından güzel değildir. buradaki en büyük sorun sulamadır. Bu sulamada da Türkiye'de 25 akarsu havzasından biri olan Konya kapalı havzası yüz ölçümüyle ülkemizin yaklaşık yüzde 7'sini teşkil ederken su kaynakları anlamında sıkıntı yaşadığı malumdur. KOP ve Mavi Tünel Projesi tamamlandığında buna ciddi anlamda katkı sağlayacaktır ancak su tüketimini azaltan kenevir ekimi gibi konuları gündeme getirerek Bakanlığımızın vereceği izinle su kaynaklarının kullanımı konusunda ciddi anlamda tasarruflar sağlanacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET BAYKAN (Konya) – Bütün bunların yanı sıra tasarruf da sağlansa Konya havzasına dış havzalardan su aktarımı yapılarak çözüm bulunmasını belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, böylece milletvekillerinin söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi, soru-cevap kısmına geçiyoruz.

Öncelikle on beş dakika süreyle milletvekillerine soru sormaları için söz hakkı vereceğiz, sonrasında Sayın Bakana cevap hakkı tanıyacağım.

Değerli milletvekilleri, mikrofonu bir dakikaya ayarladım; lütfen sürenin dolması için uğraşmayalım çünkü on beş dakika bitince keseceğim. Milletvekillerimizin tamamının söz hakkını karşılamaya çalışalım, sizden bunu istirham ediyorum. Öncelikle Komisyon üyelerimizden başlamak suretiyle sonra diğer milletvekillerimize geçeceğiz.

Sayın Sayyığıt, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Dersim Vekilimizin sorusu bu: “Son on yılda kaç hektar orman kesimi yapıldı Dersim için?” diyor ve “Şu an dâhil 2024 yılında Dersim genelinde kaç hektar orman kesimi planlanmaktadır?” diye de bir sorusu var.

Bir de benim sorum şu: Genel olarak Türkiye'de kaç mevsimlik tarım işçisi vardır? Ailesiyle birlikte çalışan çocuk mevsimlik tarım işçisi ne kadardır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, bu havza bazlı fark ödemesi destekleri yıllardan beri değişmiyor. Zeytinyağına verilen prim 80 kuruş, yıllardan beri aynı. Zeytinyağına ilk destekler verildiği zaman 40 centti yani bugünkü değerle 12 lira civarındaydı. Tane zeytine prim verdiniz, yetmez ama evet dedik; 15 kuruş vermişsiniz, hâlâ 15 kuruş. Bugün en düşük, en ucuz zeytin 40 lira, bunun desteklemesi 15 kuruş. Bunların mutlaka ve mutlaka artırılması gerekli, özellikle bu sene artırılması gerekli çünkü seçim bölgem Manisa Akhisar'da, Soma'da, Kırkağaç'ta -ki buralar zeytin bölgesidir- çok ciddi bir rekolte sorunu söz konusu yani rekoltede inanılmaz bir düşüş var. Özellikle bu sene bu desteklemelerin artırılmasını ve hatta bu bölgede Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçların faizsiz şekilde ötelenmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, özellikle Adıyaman'da bu barajlarla ilgili yapılan çalışmalar ne aşamada?

İkinci olarak, Adıyaman'da orman köylülerinin birtakım yer problemleri var, orman vasfını yitirmiş alanlar, bununla ilgili bir çalışma yapılıyor mu?

Bu vesileyle hem Orman Genel Müdürlüğümüze deprem süresinde Adıyaman'a ciddi odun gönderimlerinden dolayı da teşekkür ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, tarımsal üretim planlamasında çiftçimizin kazancı ne olacak? Çiftçimiz ne kazanacak?

Bir de Sayın Bakanım, Elâzığ Şeker Fabrikamızın kapasite artırımını temin edecek gerekli yenileme ve yatırımlar konusunda destekleriniz hemşehrilerimizi, şeker pancar üreticimizi mutlu edecektir.

Sayın Bakanım, Elâzığ'da Kuzova sulaması, enerji maliyetinin vatandaşa getireceği yükü azaltacak, belki de ortadan kaldıracak, GES ihaleleriyle çiftçimizin yükü alınacak; bu konuda çalışmalarınız var, teşekkür ediyoruz ve Türkiye'de sanırım ilk defa su üzerinde GES ihalesi Elâzığ'da yapıldı, ben bunun için de teşekkür ediyorum. Ayrıca Uluova sulamasının bitirilmesi noktasında, konusunda da Bakanlığınızın desteklerine ihtiyacımız var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Bakanım, bir önceki konuşmamda da ifade ettiğim gibi belki dünyada ilk kez bir çiftçi fazla rekolte nedeniyle kaygı içerisindedir. Fazla narenciye rekoltesini yönetmenin en önemli araçlarından birinin DFİF desteği olduğu ifade edilmektedir. 2.500 liralık DFİF desteği verilmesi hususundaki yaklaşımınız nedir?

Batman'da Sol Sahil Sulama Kanalı on beş yıldır bitirilmiş olmasına rağmen 190 bin dekarın sadece 35-40 bini sulanabilmektedir. Pompaj-1, Pompaj-2 kâğıt üstünde açık gözükmese de rağmen yapılaşma nedeniyle buralara su verilememektedir. Son on yıla yakın bir süredir Batman Belediyesi kayyum tarafından yönetilmektedir.

Özellikle dengesiz bir şekilde ve rastgele yapılan imarların engellenmesi ve sulama kanallarının gerçekten tarım arazisi olarak korunması konusunda ne gibi çalışmalarınız olmaktadır? Batman ve Diyarbakır'da çok ciddi şekilde bir fıstıkcılık...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Ekmen.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, tarım topraklarının korunması temel esas iken, 2 bin dönüm tarım alanına linyit kömürü maden ocağı açılmasına dair Toprak Koruma Kurulu kararına 7 ret oyu varken 3 kabul oyu veren ve sonrasında 400 dönüme düşürdüklerinde yine kabul oyu veren kişiler arasında tarım il müdürünün olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Tarım il müdürleriniz birinci sınıf tarım alanlarının böyle maden ocaklarına kullanırılması yönüyle devamlı imza atar mı, onay verir mi? Öncelikle onu soruyorum.

Manavgat orman yangınlarında belki de tarihin en çok orman ağaçlarının satıldığı ihaleler yapıldı ve bu ihalelerde metreküpleri 80, 90, 100 TL üzerinden yapılan satışlar sonrasında da çok büyük rakamlarla bu satışlar oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Defalarca konuyu buradan gündeme getirdik, hiç soruşturma açtınız mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, bugün ülkemizde gübre kullanımının yarısı yurt içi üretimle, yarısı da ithalatta karşılanmaktadır ancak yurt içi üretiminde de ithal ham maddeye olan bağımlılığı yüzde 80, yüzde 90'lar seviyesinde. Bu gübrede dışa bağımlılığı azaltmak için yeni bir projeniz var mı, gübre fabrikası kurma gibi bir çalışma yürütüyor musunuz?

İkinci sorum: İzmir'in Bergama ilçesi Kozak Yaylası ülkemizde ve dünyada çam fıstığı üretiminde en önde gelen bölgelerden biri fakat uzun zamandır devam eden problem çam fıstığında verim düşüklüğü. Buna ilişkin bir çalışmanız var mıdır?

Son sorum: İzmir'in çok verimli havzaları olan -ki birçok yerde de dünyanın ve Türkiye'nin değişik yerlerinde bu sorun var- Küçük Menderes havzası ve Bakırçay havzası ciddi su sorunuyla karşı karşıya, yer altı sularının derinliği 350-400 metreye kadar inmiş durumda. Bu su sorununu çözmek için buralarda nasıl bir çalışma yapmayı düşünüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim.

Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Sayın Bakanım, KOP projesi içerisinde yer alan Aksaray ilimizin tarımsal havzasının sulanması için çalışmalar hangi aşamada?

İkinci olarak, Ulurmak (Mamasın) kapalı sulama sistemi yapımının hızlandırılmasını diliyorum.

Bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gülsoy, buyurun.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) – Sayın Bakanım, bütçemiz hayırlı uğurlu olsun. Osmaniye’imizde yapmış olduğunuz hizmetlerden dolayı teşekkür ediyorum.

Sorum şu: Kadirli Savrun Barajı’mızın son durumu nedir? Aynı zamanda, 87 bin nüfuslu Düziçi ilçemize planlanan Çatak Barajı’nın son durum nedir? Bilgi almak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Durmaz, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Zile ilçemiz Süreyyabey Barajı’nın sularıyla buluşmak istiyor; bu çalışmayla ilgili bir müjde ve tarih verebiliyor musunuz?

Yine, ülkemiz hayvancılığı ortada iken veteriner hekimleri saygın bir şekilde onore edip onlardan katkı alma gibi bir planlamanız var mıdır?

15 Eylülde çıkan, süt desteği almak için hayvanlara sigorta getirme şartını gözden geçiriyor musunuz?

Yine, buzağı desteklerinde 1-25 arası yüzde 100 alıyor, 21-105 arası yüzde 75, 100-500 arası da yüzde 50 destek alıyor; bunu güncelleyip çok üretene daha çok üretmeye itecek bir çalışmayla karşı karşıya mıyız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Taklit ve tağşişle ilgili yönetmeliğe göre düzenli olarak kamuoyuna vermeniz gereken bilgiyi neden vermiyorsunuz?

Ülkemizde ne kadar hayvan işletmesi var? Bu işletmelerin kaç tanesi hayvan hastalıklarından dolayı yüksek ve çok yüksek risk altındadır? Bugüne kadar hayvan işletmelerinde tespit edilen hastalıklar ve bunların sayısı nedir?

Dâhilde işleme kapsamında ithal edilen buğday 2002 yılından bugüne kadar ne kadardır? Ne kadar ödeme yapılmıştır?

2007 yılında başlayan IPARD’ın kapsamına 42 il alındı, Niğde alınmadı. “IPARD’ı 81 ile çıkaracağız.” dediniz, Avrupa Birliğiyle proje için anlaşma sağladınız mı?

Veterinerlerden, gıda ve su ürünleri mühendisleri ve teknikerleri ile teknisyenlerinden 2024 yılında kaç kişiyi atayacaksınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tutdere, buyurun.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, ziraat mühendisleri, veteriner hekimleri, gıda mühendisleri sizlerden atama bekliyorlar, biz de bunların adına ve aileleri adına sizlerden atama yapmanızı bekliyoruz.

Ayrıcı, GAP projesini ne zaman bitireceksiniz?

Çetintepe Barajı’nın Besni ve Gölbaşı ovalarını sulayacak olan sulama projelerini ne zaman tamamlayacaksınız? Adıyaman Ovası’nı sulayacak olan sulama projelerini ne zaman tamamlayacaksınız?

Atatürk Barajı’ndaki kirliliği önlemek için ne tür tedbirler alacaksınız?

Deprem illerindeki çiftçilerin tarım BAĞ-KUR primlerini ertelemeyi veya silmeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aygun, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ziraat Bankasının traktör ve ekipman alımındaki 1 milyonluk rakamını revizyon etmeyecek misiniz? Aynı zamanda, vadenin üç yıldan beş çıkarılması için çalışma yapacak mısınız?

Hasat dönemlerinde ithalata son verecek misiniz? Tekirdağ'daki toplulaştırma, baraj ve göletlerle ilgili ne gibi destek sağlayacaksınız?

On İkinci Kalkınma Planı'nda büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısının artırılacağı vaadi bulunmaktadır; sayımları ne zaman yaptınız? İki günde sayım olur mu? Ortada üretici yokken siz nasıl hayvan sayısını artıracaksınız?

Tarımsal sit alanı tescil edilmesine rağmen Ergene'deki plastik sanayisinin açılması konusunda neden izin verdiniz?

Ege Gübrenin süresiz olarak üretimden çıkması konusunda ne düşünüyorsunuz Sayın Bakanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başevirgen, buyurun.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Teşekkür ediyorum.

On binlerce gıda, ziraat ve su ürünleri mühendisleri ile veteriner hekimler atama bekliyor. Son dört yılda sadece 700 ziraat mühendisi ve 499 veteriner hekim ataması yapıldı. Bu gençlerimizin mağduriyetini giderecek misiniz? Bu kapsamda ne kadar personel alımı yapacaksınız?

ÇKS'ye ve ziraat odalarına kayıtlı emekli çiftçilerin 5 bin TL'lik ikramiyenin dışında tutulacağı söyleniyor. Bununla ilgili olarak çiftçilerimiz sizden bir açıklama bekliyor. Şayet söylenenler doğruysa Bakanlığınızın bu hak kaybıyla ilgili bir girişimi olacak mı?

Diğer bir sorum şu: 2022 yılı ve 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla hangi ülkelere ne kadar canlı hayvan ve kırmızı et ithalatı yapılmıştır?

Bakanlığınız tarafından doğaya havadan aşılı gıdalar atılmakta ve vahşi hayvanların kuduz yönünden aşılınması sağlanmaktadır. Bahse konu bu aşılar hangi ülke ve firmalardan tedarik edilmektedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Şenyaşar, buyurun.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) – Urfa'nın Suruç ilçesinde Sulama Birliği çiftçilerden sulama için dönüm başı 1.250 TL alıyor, Urfa'nın diğer ilçesi olan Harran'da ise sulama için dönüm başı 150 TL para alınmıyor. Aradaki bu adaletsizliği gidermeyi düşünüyor musunuz?

İkinci sorum şu: GAP projesi ne zaman bitecek?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Barut, buyurun.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Bakan, pamukta iki yıllık üst üste ekme periyodu, 3’üncü yıl ekme yasağı var. Pamuğa ihtiyacımız olduğu şu günlerde bunu kaldırmayı düşünüyor musunuz? Narenciyeye destek vermeyi, pamuktaki desteği artırmayı düşünüyor musunuz? Yine, ziraat, veteriner, gıda, su ürünleri tekniker ve teknisyenleriyle ilgili atama, sayı ve tarih verebilir misiniz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, gıdada enflasyonu düşürmenin en önemli yolunun çiftçiyi desteklemek olduğunu siz de takdir edersiniz. Bu maksatla çiftçimize mazotun ÖTV’sini iade etmek, gübrenin yüzde 50’sini devlet tarafından desteklemek, özel fiyatla elektrik vermek, kredi borçlarını ötelemek ve faiz borçlarını silmek gibi özel destekler vermeyi planlıyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece milletvekillerinin soruları karşılanmıştır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Elektrikli traktörle ilgili müthiş bir tanıtım yapıldı ama Sayın Bakanım; bu konuda ne düşünüyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun, Sayın Bakan duydu.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı’ya söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır, ihtiyaç hâlinde ilave süre vereceğim.

Buyurun lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, 71 sayın vekilimiz söz almış, şimdiye kadarki bütçe toplantılarının arasında en fazlası olmuş. Hepinize çok çok teşekkür ederim. Mümkün olduğu kadar hepsini kendim not aldım, herhangi bir ayırıştırma yapmadan hepsi başımızın üzerine.

Elbette konuşma için belli bir sürem vardı, dolayısıyla özeti verdim, bunun arkasında bir barkod var. Bu barkodda 2024 yılı sunuşu var, kitabı bastırmadık, elektronik olarak indirilebilir.

Yine, her türlü görüş ve önerilere açığız. Tekrar katkılarınız için çok teşekkür ediyorum.

“Tarımsal üretim planlamasıyla neler yapılması öngörülmektedir?” sorusuna cevap vereyim. Bu kanun 5 Nisanda yasalaştı, ikincil mevzuatlar hazırlandı, temmuz ve ağustos aylarında 81 ili kapsayacak şekilde sektörün tüm paydaşlarının katılımıyla bölgesel toplantılar yapıldı ve yönetmelik 14 Eylülde yayınlandı.

Bu çerçevede, suyu merkeze alan üç yıllık tarımsal üretim planlamasını hazırlayacağız. Öncelikle, Bakanlığımız bünyesindeki Tarımsal Üretim Planlama Kuruluyla 81 ilde teknik komite ve il tarımsal üretim planlama birimlerini kurduk. Bu birimlerin içerisinde üreticiler, üretici temsilcileri, ilgili borsalar yani bütün paydaşların olmasına dikkat ettik.

Sözleşmeli üretimi güvence altına almak üzere de Sözleşmeli Üretim Yönetmeliği çıktı. Tüm tarafları güvence altına alacak tip sözleşmeler hazırlandı burada, ürüne göre bu sözleşmeler. Sözleşmeli Üretim Kayıt Sistemi kuruldu. Tarafların riskini azaltmak için sigorta zorunluluğu getirildi. Anlaşmazlıkların hızlı ve etkin bir şekilde çözüme kavuşturulması için de ara buluculuk sistemi oluşturuldu. Ben sizlerin

kendi illerinizdeki bu teknik komitelere destek vermenizi özellikle istirham ediyorum çünkü burada belirlenecek olan ürün desenleri, üretim planlaması, hakikaten, bundan sonra ülkemizin geleceği, tarım geleceği için son derece önemli.

Ayrıca, iki yıl arka arkaya işlenmeyen tarım arazilerinin tespitinin yapılmasıyla ilgili de yasal düzenlemeler tamamlanmış durumda.

Tarıma ayrılan destekler konusu, bu her sene konuşulan konu, bu sene de en çok gündeme gelen konulardan bir tanesiydi, yüzde 1'in altında olması konusu. Ben sadece 2003-2022 döneminde tarıma her yıl gayrisafı yurt içi hasılabın yüzde 1'inden daha fazla destek sağlandığını söyleyeyim ve OECD'nin Tarım Politikaları İzleme ve Değerlendirme Raporu'nu da söyleyeyim çünkü biz söylediğimiz zaman bu dikkate alınmıyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – O başka bir hesap, bununla alakası yok.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Onu da konuşuruz.

2021'de bu yüzde 1,33, 2022'de 1,51.

“Ülkemiz kendi kendine yeter durumda değil.” denildi. Burada, tabii, en son açıklanan 2021-2022 pazarlama döneminde yeterlilik oranlarına göre 64 ürünün 45'inde yeterlilik oranımız yüzde 100 ve üzerinde. Zaten dünyada hiçbir ülkenin kendisine yüzde 100 yetebilmesi mümkün değil. Ülkeler bazı ürünleri hem alıp hem de satıyorlar, sadece satabileceğiniz bir ortam kesinlikle mümkün değil zaten. Ürün grubunda yeterlilikleri söyleyeyim kısaca; tahıllarda yüzde 80; sebze yüzde 113,5; meyvede yüzde 156.

Çiftçi sayısının azalmasıyla ilgili 2 tane rakam vereceğim, istiyorsanız son beş yılı da verebilirim ama. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçi sayımız 2019'da 2 milyon 83 bin idi, 2023'te bu rakam 2 milyon 245 bin 526.

Yine, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı ekili alanları da dekar olarak söyleyeyim ya da hektar olarak, fark etmez. 2019 yılında kabaca 147 milyon 629 bin hektar, 2023'te bu rakam 156 milyon 264 bin 730.

Çiftçilerin toplam borcu... Çok farklı rakamlar var. Gerçekten bu kadar çok ilgi varken neden çok farklı rakamlar var, o da enteresan. Çiftçilerin toplam borcu 535 milyar. “Çiftçi bu borcu ödeyemez.” konusu geldi. 2018 yılından alalım, çiftçi borçlarının hasılaya oranı yüzde 50 iken 2022 yılında bu oran yüzde 37'dir. Çiftçilerimizin geri ödeme oranı da 2022 yılında yüzde 99,6; eylül sonu itibarıyla da bu rakam yüzde 99,8'dir.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Bakan, böyle bir şey olmadığını biliyorsunuz, burada gerçekleri söylemediğinizi biliyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Gerçekleri neye göre, hangi veriye göre biliyorsunuz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Organize tarım bölgeleriyle ilgili de söyleyelim.

Ya, siz söyleyince doğru, biz söyleyince yanlış olmaz.

Ben devam edeyim müsaade ederseniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bırakın açıklamasını yapsın Sayın Bakan.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Doğru değil, doğru değil!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Nasıl yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

MEHMET BAYKAN (Konya) – Kuraklıktan dolayı yapılan ithalatı eleştirdiniz; siz doğru söylüyorsunuz(!)

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Elbette, eleştireceğim tabii ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, bir saniye...

MEHMET BAYKAN (Konya) – Kuraklıktan dolayı yapılan ithalatı eleştirerek siz doğruyu söylemediniz, yanlış söylediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Baykan, Sayın Baykan...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Dışarıdan ne alıyorsunuz? Rusya'yı, Ukrayna'yı zengin edeceğinize memleketin çiftçisine verin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarıbal, Sayın Sarıbal...

MEHMET BAYKAN (Konya) – Kuraklıktan dolayı yapılan ithalatı...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Gıda ticareti yapıyorsunuz, bedava mı alıyorsunuz?

Hangi çiftçi borcunu ödeyebiliyor, gidelim bakalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, değerli arkadaşlar...

TARIM VE ORMAN BAKANİ İBRAHİM YUMAKLI – Süreme ekleyecek misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, Sayın Bakanın süresi gidiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANİ İBRAHİM YUMAKLI – Cevap veremiyorum ki.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir kere de doğru şeyleri söyleyin!

MEHMET BAYKAN (Konya) – Konuşuyorsun ama doğru konuşmuyorsun!

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sen doğru konuşmuyorsun!

MEHMET BAYKAN (Konya) – Teşekkür ederim, sağ ol(!)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Zoruna gidiyor, zoruna!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, 2 milletvekilimizi...

Sayın Baykan, Sayın Sarıbal...

MEHMET BAYKAN (Konya) – Yanlışım varsa açıklayacağım, senden özür dileyeceğim ama kuraklıktan dolayı yapılan ithalatı bu ülkenin ithalatı almak yanlış hedef.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Baykan, Sayın Baykan...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Depolar buğday dolu, Amerika'dan buğday geliyor, nasıl bir vicdan bu? Bir de siyaset yapacaksınız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarıbal...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Şu anda depolar dolu, her taraf da buğday dolu, ithalat yapıyorsunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sarıbal...

Değerli milletvekilleri, 2 milletvekilimizi benim odama davet ediyorum, ben size çay ikram ediyorum, siz de orada bu meseleyi netleştirin.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ben çiftçiyim, o tüccar; aramızdaki fark bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz orada netleştirin meseleyi değerli arkadaşlarım ama bir bırakın da Sayın Bakan meramını izah etsin. On iki saattir...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Tamam da borçlar ödenemiyor, keyfinden mi ödemiyor çiftçi?

MEHMET BAYKAN (Konya) – Çiftçi milletin efendisidir, eyvallah.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Baykan, bir müsaade edin lütfen.

Sayın Sarıbal...

Değerli arkadaşlarım, siz değerlendirmenizi yaptınız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, satılan arazileri çiftçi borcundan dolayı satıyor yabancılara.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Konuşuruz, onu da konuşuruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, Sayın Gürer...

Siz değerlendirmelerinizi yaptınız, sorularınızı sordunuz, şimdi Sayın Bakan bir değerlendirme yapıyor.

Değerli milletvekilleri, nihayetinde bunun kararını da çiftçi verecek; sizin haklılığınız varsa ona göre değerlendirecek, bu tarafın haklılığı varsa ona göre değerlendirecek ama şu nezaketimizi koruyalım değerli arkadaşlarım.

Teklifim hâlâ geçerlidir Sayın Sarıbal ve Sayın Baykan, çay ikramım var, kahve de ikram edebilirim, odam müsait.

Buyurun Sayın Bakanım, ilave süre vereceğim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Teşekkür ederim.

Lojistik maliyetlerinin düşürülmesi elbette önemli, nakliyeden kaynaklanan kayıpların azaltılması son derece önemli. Dolayısıyla bu kent tarımı kapsamında organize tarım bölgelerini özellikle önemsiyoruz. 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla 41 ilde 60 adet organize tarım bölgesi projesinin iş ve işlemleri devam etti, bunlardan 39 tanesine tüzel kişilik kazandırıldı. Yine, tüzel kişilik kazanan o organize tarım bölgelerinin 20'si hayvansal üretim, 18'i bitkisel üretim, 1'i ise su ürünleri yetiştiriciliği konusundadır. Elbette burada jeotermal ısıtmalı sera organize sanayi bölgelerinin bizim açımızdan son derece önemli olduğunu söylemek isterim, aynı zamanda ülkemiz için elbette.

“İklim değişikliğine karşı planlama yapılıyor mu?” sorusu vardı. İklim değişikliğinin 2100 yılına kadar su kaynaklarına muhtemel etkisi belirlenmiş, ülkemiz için su nüfus projeksiyonu hazırlanmıştır. Değişen iklim şartlarına karşı tüm sektörlerde direnci artırma adına havza ölçeğinde nehir, taşkın, kuraklık, sektörel su tahsis planları hazırlanmaktadır. Suyun elbette tarımda, sanayide, kentlerde ve bireysel kullanımda verimli kullanılmasını sağlamak için bu yılın başında, 31 Ocakta Ulusal Su Verimliliği Seferberliği başlatıldı ama altı gün sonra maalesef deprem oldu, bu sebeple ara verildi ister istemez; bunu yeniden Türkiye'nin gündemine getireceğiz.

“Türkiye’de su ve kuraklık riski vardır, vahşi sulama yapılıyor, yer altı suyu seviyesi düşüyor; bu kapsamda hangi önlemler alınmaktadır?” Evet, bu son derece doğru, hepimizin duyarlı olması gereken bir husus. Kuraklık izleme sistemlerini kurmak için son dönemlerdeyiz, bitmek üzere. Baraj ve göletlerin inşasıyla alakalı, özellikle suyun depolanması için 2022 yılı sonunda 183 milyar metreküpe ulaşan bir su depolama hacmimizin olduğunu söylemek isterim. Elbette birçok konu var ama bunlardan en önemlisi kullanılmış suların artırılarak tarımsal sulamalarda tekrar kullanılması da dâhil olmak üzere ve özellikle -herkes dile getirdi, son derece önemli- kapalı borulu sulama sistemi oranının da 2022 yılı sonu itibarıyla yüzde 33 olduğunu söylemek istiyorum. Elbette yeterli değil, artırmak için çabalıyoruz.

“Otuz beş yıl önce açıklanan 8,5 milyon hektar alan değişmedi, GAP’ta 1,8 milyon hektar alanda yirmi yıldır ne açıldı?” Ekonomik olarak sulanabilir toplam alan 8,5 milyon hektar olup bu alanın 7,1 milyon hektarı sulamaya açılmıştır. 2028 yılına kadar da ilave 750 bin hektar alanın sulamaya

açılması hedeflenmektedir. GAP projesi kapsamında toplam 1 milyon 57 bin 803 hektarlık kısmın tamamlanması hedeflenmiştir. 2023 yılı sonunda bu alan 642.634 hektar yani yüzde 60 olacaktır. 2028 yılı sonuna kadar 150 bin hektar ilaveyle 800 bin hektara ulaşacaktır.

“Göllerin ve Van Gölü’nün kurumaması için neler yapıldı?” demişti sayın vekilimiz. Öncelikle, göl ve sulak alanların miktar ve kalite yönünden korunabilmesi için birtakım eylemler var, biraz önce bunların bir kısmını söyledim. 422 göl üzerinde -sadece Van Gölü değil- ve 13 adet alan bazında çalışmalar tamamlandı, 330 adet gölde ve 3 adet alan bazında çalışmalar devam ediyor. Ayrıca, hazırlanan Van Gölü Havzası Eylem Planı’yla Van Gölü’nün sürdürülebilir yönetimini hedefliyoruz. Önümüzdeki günlerde de peyderpey devreye geçecek bu eylem planı.

Toplulaştırmayla alakalı bir soru vardı, toplulaştırma çalışması yapılan alan 2023 yılı itibarıyla 92 milyon dekadirdir. 2028 hedefimiz 117 milyon dekadirdir, bununla da toplam potansiyel alanın yüzde 82’sini tamamlamayı hedefliyoruz. Elbette son yirmi bir yılda yapılanlara dair rakamlar var, bunları geçiyorum, bahsetmiştik.

Mevcut orman alanlarının tekrar ilan edilmesiyle, Kars ve Şanlıurfa illerinde orman varlığına ait verilerin gerçeği yansıtmadığıyla, son yıllarda endüstrinin talepleri doğrultusunda çok fazla üretim yapıldığıyla alakalı soru geldi. Bir iki bilgi vereyim: Mevcut orman alanlarının mükerrer olarak ilan edilmesi söz konusu değil. Orman amenajman planlarında üzerinde fiilen orman örtüsü bulunan orman alanlarının ölçümü yapılarak orman varlığı hesaplanır. Hazinesinin mülkiyetinde olup “orman toprağı” olarak nitelendirdiğimiz alanlarda tohum ekerek ya da fidan dikerek orman alanları artırılmıştır. Her on yılda yenilenen amenajman planlarında önceki plan döneminde orman toprağı olan ve orman alanına dâhil edilmeyen bir alanın yenilenen planda orman olarak gösterilmesi burada yapılan ağaçlandırmayla ilgilidir. Son yirmi bir yılda...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, Ormançılar Derneğiyle bu konuyu bir görüşün.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Ben de söylüyorum yani neyse.

Son yirmi bir yılda 2,4 milyon hektar alanda ağaçlandırma çalışmaları yapılarak bahsettiğimiz gibi 23,2 milyon hektara ulaştık.

“Üreticiler TMO’dan randevu alamadı.” Evet, doğru, ilk zamanlarda...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Üretim rakamlarını verecektiniz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Ben bitireyim müsaadenizle.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Odun üretimiyle ilgili rakamları verecektiniz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Peki, onu yazılı olarak verelim, burada yazılmamış o.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Veriler sizin verileriniz de ondan dedim.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Tamam.

Üreticilerin TMO’dan randevu alamadığıyla alakalı... Bu, ilk zamanlar için son derece haklı bir eleştiriydi çünkü gerçekten çok ciddi bir yığılma oldu TMO ofislerine ama... Ben bu arada TMO’daki ve diğer arkadaşlarıma teşekkür ederim, yedi gün yirmi dört saat gerçekten uyumadan gelen talepleri cevaplamaya çalıştılar. Elbette sıkıntılar oldu, problemler oldu ama hem alım noktası sayısını 510’dan 614’e yükselterek, aynı zamanda Türkiye’deki bütün lisanslı depoların kapasitelerinin tamamını TMO randevu sistemine dâhil ederek, ilave depolar kiralararak ve açık yığın sahaları hazırlayarak çiftçimizi mağdur etmedik. Günlük 250 bin tonları bulan alımlar gerçekleştirildi, hakikaten 2023 hasat döneminde 15 milyon ton için yaklaşık 660 bin randevu verildi.

İklim koşulları sebebiyle pas hastalığından randıman düşüklüğü sebebiyle alım yapılamayan standart dışı ürün konuşulmuştu; onu söyleyeyim, bu talep geldi bir süre. TMO'nun alım baremine göre buğdayların 4 kalite grubunda alındığını söyleyeyim. Bu kalite grupları dışında yani bu 4 grubun bile dışında olanlar standart dışı değerlendirilir. Bunları TMO tarafından alamayız çünkü 15 milyon ton ürünün yanına bunları da koymak mümkün değil ancak biz yine de buradaki üreticilerimizin mağdur olmaması için bu bin liralık hububat üretim desteğinden ayrı tutmadık.

“Alım ödemeleri gecikti.” Yine cari gün itibarıyla söyleyeyim: İlk başlarda buna bağlı olarak da bu tür aksamaları yaşadık ama herhangi bir şekilde gecikmiş bir ödeme yok, 93 milyar lira ödeme yapıldı.

Pancar üretimiyle alakalı yine çok konuşuldu, nişasta bazlı şekere alan açıldığıyla ilgili; nakliye ödemesi ve ithalat, hepsine çok hızlıca cevap vermeye çalışacağım. 2002 yılında 16,5 milyon ton idi pancar üretimi, bu yıl 22,5 milyon tonun üzerinde bir rekor üretim olduğunu söyleyebilirim yani pancar verimi de 4,4 tondan 6,5 tona çıktı. Pancar fiyatı yine 1.855 lira ton olarak belirlenerek maliyetinin üzerinde, çok çok üzerinde bir gelir artışı sağladı. Elbette konuşulan çiftçilere göre değişiyor zannediyorum ama bizim bulunduğumuz yerlerde böyle bir şikâyet almadık.

Dünyanın hiçbir ülkesinde nişasta bazlı şekere kota uygulanmazken ülkemizde nişasta bazlı şekerin kotası var, bu da yüzde 2,5'tur, çiftçimizin 2,5 milyon ton daha fazla pancar üretmesini sağlamaktadır bu.

Pancar tesliminde randevu sistemi uygulanmaktadır. Bugüne kadar pancarın yüzde 60'ı alınmıştır, bu kapsamda üreticilere gerekli 1,8 milyar liralık da nakliye ödemesi yapılmaktadır.

Şeker ihtiyacı yurt içinden karşılanıyor. 400 bin ton, 450 bin ton şeker ithal edilmedi. İthal edilenlere muhtemelen dâhilde işleme rejimi kapsamında olanlar da dâhil ediliyor ama bu şekilde değil. İçeride...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Geçen yıl sizin Bakanlığın açıklaması.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Ben hiç 450 bin ton...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bekir Bey'in zamanında 450 bin ton...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Yok, yok, yok, ben öyle bir şey hatırlamıyorum.

“Yerli tohumu satana ağır para cezası verdiniz.” Ben hangi tohuma hangi ceza verildi, onu bilmiyorum. Yani bu soruya verecek bir cevabımız yok çünkü böyle bir şey doğru değil.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yönetmelikte var.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Mera varlığının doğru olmadığı ve mera ıslahlarının başarısız olduğuyla alakalı... 2001 tarım sayımında 14,6 milyon hektar olarak mera varlığımız belirlenmiş. 1998'de çıkarılan Mera Kanunu çerçevesinde, 2021 yılında yerleşim yeri bazında mera tespiti ve tahdit çalışmaları tamamlanmış ve mera varlığımızın tamamı Bakanlığımızın Mera Bilgi Sistemi'nde sayısal ortamda ve parsel bazında kayıt altında bulunmaktadır.

Mera ıslah projeleri üniversitelerden ilgili öğretim görevlileri ve Bakanlık uzmanlarının bulunduğu bir komisyonla belirlenir, bilimsel bir yaklaşımla değerlendirilir; uygun görülenler hayata geçirilir. 2002 yılında 68.108 dekar mera ıslahı yapılmışken 2022 yılında tam 22 kat artışla 1,5 milyon dekara, 2023 yılında ise 4,6 milyon dekara yükseltilmiştir. Son yirmi yılda 20 milyon dekar mera ıslahı yapılmıştır.

Sayın vekilim hayvan hastalıklarıyla ilgili sordu “Şap hastalığıyla ilgili mücadelede ne yapıyorsunuz?” diye. Özellikle şap, şarbon, mavi dil, brusella, LSD, çiçek, kuduz gibi aşılardan Bakanlığımız enstitülerinde üretilip sahaya gönderiliyor; yıllık programlı aşılama çalışmaları var.

Elbette ülkemizde hayvan hastalıklarında kullanılan kanatlı ve balık aşularının da yerli üretimi için çalışma yapıyoruz, görüşmeler yapıyoruz. İhbarı mecburi hayvan hastalıkları sebebiyle yetiştiricinin kaybını karşılamak amacıyla 2023 yılında 810 milyon lira tazminat ödedik. Hayvan hareketleriyle hastalıkların yayılmasını engellemek için 2023 Eylülde Erzurum'da ilk yol kontrol noktasını açtık, Elâzığ ve Mersin'de de devam ediyoruz.

Şap aşılmasıyla ilgili sorduğunuz soruya cevabım şu: Şap aşuları sonbahar ve ilkbaharda iki dönem hâlinde, riskin yüksek olduğu sınır illerinde ise üçüncü bir hatırlatma dozuyla programlanmaktadır. Bahsetmiştim, ilk kez SAT-2 serotipi teşhis edildi ve otuz yedi günde Şap Enstitümüz tarafından aşı üretildi; bu, ülkemiz için gurur kaynağı ve ilk mihrakta görüldükten bir hafta sonra da aşılama başladı. Bahsetmiştim ama tekrar edeyim, 2023 yılı içerisinde 46 milyon doz şap aşısı üretildi, bunun 32,6 milyon dozu uygulandı. 2023 Yılı Sonbahar Aşılama Kampanyası iki hafta öne çekildi; 1 Eylülde başladı, bitiş tarihi 17 Kasım idi çünkü hava şartları ve meradan inişler geciktirdi için uzatılacak. Onu da belirtmiş olalım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niye aşı ithal ediyoruz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Aşığı kendimiz üretiyoruz Sayın Vekilim; 2 kez söyledim, yapmayın! Sadece kanatlılar var, onu da yerli olarak üreteceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – E, 12 milyon adet aşı... O aşı değil mi?

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Sayın Bakanım, çok özür dilerim...

Salgınla ilgili neden geç...

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Hayvan hareketleri sebebiyle. Ondan da bahsettim, özellikle birtakım yerleri keserek yapacağız bunu.

“Çiğ süt üreticisi artan maliyetler altında ezildi, yem fiyatları 3 kat artarken çiğ süt fiyatları yalnızca yüzde 35 arttı.” Ulusal Süt Konseyi 1 Ağustos 2023 tarihinden geçerli olmak üzere çiğ sütün tavsiye fiyatını üreticinin eline 11,5 lira geçecek şekilde -ki bunların içerisine destekler dâhil değil- belirledi. Bölgesel olarak da yine piyasada ortalama 1 lira, nakliye ve hizmet bedeliyle birlikte 13 lira ya da 13,5 lira civarında bir fiyat var. “2023 çiğ süt destekleme ödemesi...” 2022 yılında 4,7 milyar yapıldı, 2023 yılının ilk altı ayında 2,2 milyar; son iki yılda 6,9 milyar ödeme yapıldı. Kasım ayı itibarıyla çiğ süt üretim maliyeti 10,34 lira olup üreticinin eline geçen net süt fiyatı 12 ila 12,5 lira bandındadır.

“Su ürünleri üretimi artarken vatandaşa faydası yok.” 2002 de yaklaşık 1.200 su... Şimdi, burada, su üreticiliğiyle alakalı, su ürünleri üretimiyle alakalı cevap vereyim.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Sayın Vekilim, müsaade ederseniz bitireyim mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, değerli arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; 10 tane daha önerge var, lütfen...

Sayın Bakanım, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Birkaç kişinin su üreticiliği yaptığını söylemişti sayın vekilim. 1.200 su ürünleri yetiştiriciliği tesisi 2.380'e çıktı, 2,380 tesis var. Sadece bu yetiştiricilik ve işleme tesislerinde 30 bin vatandaşımız istihdam sağlıyor. İç tüketimden sonra yaklaşık 2 milyar dolar ihracatla ülkemiz ekonomisine katkı sağlanmaktadır.

Antalya Balıkçı Barınağı'yla ilgili sayın vekilim sormuştu. Sayın vekilim, balıkçılardan gelen şikâyet üzerine Bakanlık kontrolörlerince denetim yapıldı. Kooperatifler tarafından kayıt dışı ücret alındığı, getirilen düzenlemelere aykırı yönettiği, yükümlü olduğu bazı sorumlulukları yerine getirmediği tespiti üzerine sözleşme iptal edilerek savcılığa suç duyurusunda bulunulmuştur, hukuki süreç devam etmektedir. Barınakta kooperatiflere üye 350 civarında balıkçı bulunmakta olup tamamı barınaktan faydalanmaya devam ediyor; herhangi bir dışlama yok, herhangi bir mağduriyet yok, hiçbir balıkçı çıkarılmadı. Hukuki süreç sonunda barınak yine bölgedeki su ürünleri kooperatifi ya da birliklerinden birine kiralanacak. Balıkçı barınağı balıkçılık için yapılmıştır, yat limanına dönüştürülmesi söz konusu bile değildir.

Kahverengi kokarcayla mücadele konusu; bu, son derece önemli çünkü ilk kez Gürcistan sınırında tespit edildi 2017'de. Bunun sadece tarım alanları için değil, aynı zamanda evler de dâhil olmak üzere yaşam alanlarına da sirayet etmekle alakalı bir sıkıntısı var. Dolayısıyla toptan bir mücadele söz konusu, bu konuda ilgili bakanlıklarla da iş birliği içerisindeyiz. Özellikle bu zararlıyla zirai mücadele teknik talimatı hazırlandı ve kimyasal mücadelesi için bitki koruma ürünleri mevcut. Ayrıca, biyolojik mücadele amaçlı böcek üretim tesislerinde -ismini de vereyim, samuray arıcığı- bunun üretimlerine de 2021 yılında başlanmış. Ancak ilk defa bu yıl ekonomik zarara sebep oldu bu kahverengi kokarca. Konuyla ilgili farkındalıkların oluşması için kamu spotları hazırlandı, farkındalığı daha çok oluşturmaya çalışıyoruz. Elbette tek başına Bakanlığın mücadelesi değil, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, ziraat odalarının ve Odalar ve Borsalar Birliği iş birliğiyle... Doğal düşman üretim ve salımı, eğitim programları, tarım alanları ve yerleşim yerlerinde toplu mücadele çalışmaları için bir de acil eylem planı uygulamaya konulmuştur.

Türkiye arıcılıkta Çin'den sonra 2'nci sırada ancak bütçe sunumunda buna yer verilmemiş. Biraz önce söylemiştim, çok hızlıca birtakım rakamları vererek geçtim ama burada söyleyeyim: 2022 yılında yüzde 59 artışla 118 bin tona -sayın vekillerimiz de söyledi- 4,1 milyon adet olan arılı kovan sayısı ise 8,9 milyona yükseldi. Türkiye bal üretimi açısından dünyada 2'nci sırada ancak rakiplerimiz zorlamaya devam ediyor, bu gayet normal ama aynı zamanda, dünyada bulunan 27 bal alt türünün de 6'sına sahip; bu konuda da avantajlıyız. Bakanlığımızda arıcılık sektörümüze son yirmi yılda sağlanan destek 1,2 milyar. Arıcılıkla ilgili veri ve istatistiki bilgilerin yanı sıra, sektör potansiyelini ortaya çıkaracak envanterleri tek çatı altında toplayan Türkiye Arıcılık Haritası internet portalı da mevcut.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakanım, bu sene arıcılar birliğine mi yoksa platforma mı şeker vereceksiniz?

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Bizim tercihimiz onların hiç şeker kullanmaması elbette, doğal olması gerekiyor değil mi?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama ihtiyaç var, biliyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – “Genç ve kadın çiftçileri özendirme için ne yaptınız?” sorusu vardı. Kırsal kalkınma yatırımlarını destekleme programlarında yüzde 50 hibe, Kırsalda Uzman Eller Projesi'nde yüzde 100 hibe, IPARD Programı'nda yüzde 60 hibe, gençlere ve kadınlara yüzde 5 ila 10 arasında değişen oranlarda ilave hibe, dış finansmanlı kırsal kalkınma projelerinde yüzde 70 hibe, genç ve kadın girişimcilere sıralama kriterlerinde ekstra puan, Devlet Destekli Tarım Sigortaları Sistemi TARSİM'de gençlere ve kadınlara yüzde 5 oranında ilave prim indirimi, sübvansiyonlu kredilerin tamamında gençlere ve kadınlara ilave yüzde 10 indirim. Bu vermiş olduğumuz hibe, destek ve kredilerin dağılımını sağlarsanız çok seviniriz, çok memnun oluruz.

“Manavgat Çayı ve Dim Çayı boşa akıyor. Bu hangi durumda?” diye bir şey geldi. Manavgat Çayı Su Temini Projesi ilk etapta İsrail’e su götürme amaçlı olarak 90 yılında başlanmış, 2001 yılında kesin hesabı yapılarak bitirilmiş bir projedir ancak Manavgat’tan İsrail’e hiç su verilmemiştir; bunu da belirtelim. Proje kapsamında yapılan tesis Manavgat Kızılot’ta bulunan turistik tesislerin su ihtiyacını karşılamak üzere 2015 yılında Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Dim Barajı’yla Alanya ilçesi ve civarına 47,3 milyon metreküp içme suyu tahsis edilmiştir, ayrıca 2.650 hektar tarım arazisinin sulanması sağlanacaktır.

İstanbul barajlarındaki su durumuyla alakalı... Elbette İSKİ’nin sorumluluğunda olan bir konu. İstanbul iliyle alakalı çekilen günlük içme ve kullanma suyu miktarı yaz ve kış aylarında değişkenlik göstermekle birlikte 3 milyon metreküp/gün...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Son birkaç tane kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, ilave beş dakika veriyorum.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI – Peki.

Depolama olmaksızın nehirden direkt su alan Melen ve Yeşilçay regülatörleri dikkate alındığında hiç yağış olmasa bile herhangi bir sıkıntı yaşamayacağını öngörüyoruz. Yine, tekrar ediyorum, Sayın Belediye Başkanı da “İSKİ’nin sorumluluğunda olup herhangi bir endişeye mahal yok.” diye cevap vermişti.

“Mazot ve gübreyle alakalı paraları ödeyin.” denmişti. 2023 yılı Ekim ayı başı itibarıyla mazot ve gübre alımında çiftçilerimizin kartlarına tanımlandı 11,5 milyar lira, bunun kullanımına başladılar. Buğday ve arpa başta olmak üzere prim ödemesi yine 11,5 milyar, şubat ayında 4 milyar ve mart ayında 2 milyar lira olarak ödenecektir.

Narenciyeyle alakalı, Sayın Vekilim, ilgili bakanlıklarla konuşuyoruz, çalışıyoruz, şu aşamada herhangi bir şey söyleyemeyeceğim.

“Su kısıtına göre üretim yapılmalı.” demişti sayın vekilim. Elbette, zaten tarımsal üretim planlaması konusunda kurduğumuz her cümlemin başında ve sonunda su var, suyu merkeze alan bir tarımsal üretim planlaması söz konusu. Dolayısıyla Havza Bazlı Destekleme Modeli kapsamında yer altı sularının tarımsal açıdan yetersiz olduğu belirlenen 11 ilin 52 ilçesinde damla sulama yapmayan yine farklı üreticilere ödeme desteği var. Su kullanımının azaltılmasını sağlamak üzere bazı havzalarda az su tüketen mercimek ve nohut ürünlerine fark ödemesi desteğine ilave yüzde 50 ödeme yapılmakta. Yine, bu havzalarda yağlık ayçiçeği ekimi yapan çiftçilere de dekarda 135 liralık sertifikalı tohum kullanım desteği var.

Kayısı ithalatıyla alakalı, sayın vekilimiz sormuştu. Ülkemiz kayısı üretimi 803 bin ton, TÜİK ikinci tahminine göre 750 bin ton üretim gerçekleşmiş. 2022 yılında kayısıda herhangi bir ithalat söz konusu değil, 96 bin ton da ihracat var. 2023 yılı ilk dokuz ayında yine herhangi bir ithalat söz konusu değil, 72 bin ton ihracat yapılmıştır. FAO’nun verilerinde uzun yıllar ortalamasına göre ülkemiz kuru kayısı üretiminde dünya lideri konumundadır.

Meyveciliğin geleceğinin tehlikede olduğuyla ilgili sayın vekilimizin bir değerlendirmesi vardı. Ülkemizde meyve üretim alanı 2,7 milyon hektar iken 2002 yılında, 2022 yılında 3,7 milyon hektara yükselmiş durumda. Üretim miktarı 2002 yılında 14,2 milyon ton iken 2022 yılında 26,8 milyon ton, meyvede yüzde 156 yeterliliğimiz bulunmakta. 2022 yılında 313 bin ton ithalata karşılık

4,2 milyon ton ihracat yapılmıştır. 2022 yılında 516 milyon dolar ithalata karşılık 5,3 milyar dolar ihracat gerçekleşmiştir. Meyve üretiminde dünyada 4'üncü, Avrupa'da 1'inci sıradayız. Bahsetmiştim sunumumda, fındık, kuru üzüm, kuru incir, kayısı, ayva ihracatında da yine dünya lideriyiz.

Tarım sayımıyla alakalı aslında bunu başka birçok konuda da -yaptıklarımızı ve şu anda yürürlükte olanları ve uygulamaya koyduklarımızı- yapmamız konusunda sayın vekillerimizin bize tavsiyeleri vardı. Teşekkür ederim ama ben bizi izlemeye devam etmelerini istirham ediyorum. Tarım sayımı da bunlardan bir tanesiydi. Öncelikle şunu belirtmek gerekir: “Şu anda herhangi bir istatistik tutulmuyor ya da elimizde herhangi bir veri seti yok.” gibi bir durum söz konusu değil. Tarım sayımı Bakanlığın kayıt sistemlerini doğrulama anlamını taşıyıp...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, süreniz doldu. Bir dakika teşekkür için söz veriyorum ve sonra önergelere geçeceğim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sorun bizde değil, her bakanlığın ayrı verisi var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, müsaade edin.

Sayın Bakanım, cevap veremediğiniz sorularla ilgili yedi gün içerisinde yazılı olarak Komisyon Başkanlığına iletmenizi istiyoruz, ben de onu soru sahibi milletvekillerimize iletteceğim.

Buyurun lütfen, bir dakika süre veriyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI İBRAHİM YUMAKLI - Tarım sayımı istatistik, işletme bilgisi, hayvan sayısı, arazi bilgisi gibi bütün verilerin doğrulanması anlamına gelecek. TÜİK de malunuzuz bu sayımlardan ya da istatistiklerden sorumlu kurum. 22 Eylülde resmen süreci başlattık. Amacımız tarımsal politikalarımıza altlık teşkil edecek veri setlerini doğrulamak. Sayım 2 aşamada gerçekleşecek; ilk olarak 2024'te Bakanlığımızın envanteri sunulacak, ikinci aşamada ise TÜİK tarafından tarım sayımı yapılacak, 2026'da bitirmeyi hedefliyoruz. Üretim planlamasının tam anlamıyla oturabilmesi için kayıtlılık ve tarım sayımını çok önemseyeceğimizi belirtmek isterim.

Ben hepimize tekraren canıgönülden teşekkür ediyorum bütün değerlendirmeleriniz, önerileriniz ve eleştirileriniz için.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz. Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağız.

Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanlığımıza 10 adet önerge ulaştı, sırasıyla okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekmesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Kırsal Kalkınma Programı (36)	23.67	01	01.01	4.000.000.000
Kırsal Kalkınma Programı (36)	23.34	01	01.01	448.000.000
Ormanların ve Doğanın Korunması ve Sürdürülebilirlik Yönetimi Programı (20)	23.67	01	01.01	236.000.000
Tarım Programı (39)	23.67	01	01 .01	5.000.000.000
Tarım Programı (39)	23.31	01	01 .01	200.000.000
Tarım Programı (39)	23.32	01	01.01	120.000.000
Tarım Programı (39)	23.33	01	01.01	100.000.000
Tarım Programı (39)	23.35	01	01.01	120.000.000
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi (24)	23.67	01	01.01	800.000.000
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi (24)	23.41	01	01.01	150.000.000
Yönetim ve Destek Programı (98)	23.67	01	01.01	3.000.000.000

Rahmi Aşkın Türelİ

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

İzmir

Rize

Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, buyurun lütfen izahat için.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, Sayın Başkanım, Sayın Bakanım; ziraat mühendisi, gıda mühendisi, veteriner hekimler, su ürünleri mühendisleri, balıkçılık teknolojisi mühendisleri ve biyologlar gibi meslek gruplarında eğitimlerini bitirdikleri hâlde atanamayan çok sayıda işsiz durumda bulunan gencimiz vardır. Bu önergeyle atanmayı bekleyen gençlerimizin Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki idarelerde işe alınmalarını sağlamak amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde yer alan personel ödeneklerinin artırılması amaçlanmakta ve böylece 30 bin civarında ziraat mühendisi, gıda mühendisi, veteriner hekim, su ürünleri mühendisi, balıkçılık teknolojisi mühendisi ve biyolog işe girme imkânına kavuşacaktır. Desteklerinizi bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIğI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Tarım Programı (39)	23.67	01	07.01	50.000.000.000

Rahmi Aşkın Türeli

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

İzmir

Rize

Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu, izahat için...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Değerli Başkanım, AK PARTİ iktidara geldiği 2002 yılında 41 milyon 196 bin hektar tarım alanı varken 2022 yılında bu alan 38 milyon 482 bin hektara düştü, yani son yirmi bir yılda 2 milyon 714 bin hektar tarım alanını ne yazık ki kaybettik. Benzer düşüş tarımdaki istihdamda da var. Tarım sektöründe 2002 yılında 7 milyon 458 bin kişi istihdam edilirken 2023'ün ikinci çeyreğinde 4 milyon 626 bin kişiye düştü. Erkeklerde bu rakam 2 milyon 721 bin, kadınlarda ise 1 milyon 905 bin. Uygulanan bu yanlış tarım politikaları sonucunda tarım sektörü içerisinde çalışan sayısı ve alan sayısı her geçen gün azalmakta.

Azalan bir başka şey ise tarım sektöründe çalışan insanlarımızın ne yazık ki büyük bir çoğunluğu sosyal sigorta kapsamında değil; 1 milyon 121 bin kişi 4/B tarım BAĞ-KUR'unda aktifken bugün, bu sayı 453 bin kişiye düşmüş durumda. 4/A tarım aktif sayısı, prim ödeyen sayısı 2011 yılında 125 bin

bugün 19 bin küsura düşmüş durumda. Burada çok ciddi bir sıkıntı olduğunu görmekteyiz, özellikle kadınlarımız ücretsiz ev işçisi olarak kabul edilmekte. Kadınlar ne yazık ki ücretsiz ev işçisi olarak kabul ediliyor ve üretimin önemli bir kısmını da kadınlar yükleniyor ve bunların arasında sigortalı olan neredeyse yok ve gençlerimizin de üretimi bırakıp şehirlere gitmelerinin en önemli sebeplerinden bir tanesi sigortalı iş bulma talebinden kaynaklanıyor. Bundan dolayı da köylerimiz boşalıyor, tarlalarımız boş kalıyor. Bu nedenle bu yıldan itibaren kademeli olarak başlayarak tarımda sigorta giderlerinin kamudan karşılanması ve bu çerçevede pilot uygulama için 50 milyar lira ödenek konularak SGK bütçesine Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinden transfer edilmesi için bu önergeyi verdik. İnşallah kabul olur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, Komisyondaki görevlilerimiz haricindeki herkesi oturmaya davet ediyorum veya salonun dışına davet ediyorum. Biraz daha sabrınızı istiyorum, bitirmek üzereyiz değerli arkadaşlar. Önerge işlemleri var, sükûneti lütfen tesis edelim.

Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Tarım Programı (39)	23.31	01	05.04	320.000.000.000

Rahmi Aşkın Türelî

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

İzmir

Rize

Antalya

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Milletvekili arkadaşlarımın dikkatini özellikle rica ediyorum. Şimdi, Sayın Bakan bu yüzde 1'lik destek miktarını konuşurken OECD hesabını söyledi. Ben çok üzüldüm, yani OECD hesabını bilmiyor olmanız mümkün değil, ben size OECD hesabının ne olduğunu söyleyeyim: OECD hesabı kâğıt üzerinde bir hesap -kayıtlara da girsin- hesabi bir destek, verilen bir destek değil. OECD hesabı, belli başlı ürünler için, dünya fiyatları ile yurt içi fiyatlar arasındaki fark o ürünlerin üretim miktarıyla çarpılarak yapılmaktadır. Eğer bir ülkedeki yurt içi fiyatlar ile dünya fiyatları arasında fark varsa destek miktarı da otomatik olarak yüksek gözüktür. Bununla birlikte bu hesaplama o ürünü üretmek için kullanılan girdilerin yurt içi fiyatları ile dünya fiyatları arasındaki farkı dikkate almamaktadır

ve şunu da biliyoruz ki Türkiye, mazot, gübre gibi temel girdilerde dünyanın en pahalı ülkelerinden biridir. Sizin hesabınıza göre OECD hesabına göre 2002’de destek yüzde 3,6’yı, 2013’te yüzde 2’yı, şimdi yüzde 1. Yani bu hesabın verilen destekle ilgisi yok Sayın Bakan, kullanmayın bunu. Buradaki hesap, yüzde 1 hesabı başka bir şey; bütçeden verilen kaynağı konuşuyoruz biz. Orada da arkadaşlarımız söylerken 384 milyar gibi bir rakam söyledi, o da doğru değil; onun içinde yatırım var, tarım yatırımları zaten sayılıyor, 2 kere sayarsınız o zaman burada saydığınızı. Sübvansiyonu da sayamazsınız, bütçeden verilen gerçek destektir o rakam ve o rakamın 400 milyarların üzerinde olduğunu söyledik; bu OECD hesabı, lütfen kullanmayın bunu. Verilen destek yüzde 1’in çok altında. Bütün yıllar itibarıyla ortalamasını aldığımızda -rakamları ben hesaplayarak söyledim- yüzde yarımının altında ve son yıllarda binde 2’lere düşmüş rakam yani çok ciddi anlamda bir desteksizlik söz konusu. O yüzden bu hesabın, bunun açıklamasını yapayım dedim.

Geçmiş dönemlerde de biz, 24’üncü Dönemde de bunu kullanmıştık, hatta muhalefet şerhlerimizde de bu konu vardı.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	100.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyığit

Heval Bozdağ

Van

Ağrı

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Gerekçe okunsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Çiftçiler ve hayvancılıkla uğraşanlar, artan yanlış politikalar sonucu ortaya çıkan üretimsizlik ve döviz kurunun etkisiyle artan girdi maliyetleri dolayısıyla zarar eder noktaya gelmişlerdir. Yüksek girdi maliyetleri sebebiyle hayvancılık yapmaktan vazgeçen vatandaşların ve artık üretmez hâle gelen çiftçilerin üretime devam edebilmeleri için ucuz girdi desteği sağlanmalı ve tarımsal destekleme ödemeleri artırılmalıdır.

Bu sebeple Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin artırılması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	100.000.000.000 TL
39	23.32	01	05.04	65.000.000.000 TL

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Gerekçe.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2006 yılında yürürlüğe giren Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesiyle bütçeden ayrılacak tarımsal destek kaynağının, gayrisafı millî hasılanın yüzde 1'inden daha az olamayacağı hükme bağlanmıştır. Ancak kanunun yürürlüğe girdiği 2006 yılından bu yana kanunda belirtilen bu orana hiç uyulmamıştır. Ayrıca, tarımsal destek ödemelerinin bütçe içerisindeki payının da geçmişe oranla giderek azaldığı görülmektedir. Bunun yanında, çiftçi desteklerinin Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi'ne oranı da giderek azalmıştır. Tarımsal desteğin kanunda belirtilen alt sınırın üzerine çıkarılması amacıyla ilgili programın bütçesinin 165 milyar TL artırılması uygun olacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	125.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayıgıt

Heval Bozdağ

Van

Ağrı

GÜLCAN KAÇMAZ SAYIĞIT (Van) – Gerekçe.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Başta mazot olmak üzere gübre, tarımsal ilaç gibi girdi fiyatlarında meydana gelen artışlar ya çiftçileri üretimden koparmış ya da çiftçileri borçla üretim yapar noktaya getirmiştir. Bunların sonucunda da gıda fiyatlarında büyük artışlar meydana gelmiştir. Türkiye, Dünya Bankasının yayımladığı Gıda Güvenliği Raporu'na göre, yıllık reel gıda enflasyonunun en yüksek olduğu 4'üncü ülke olmuştur. Küresel gıda fiyatları düşüş eğiliminde olmasına rağmen, Türkiye'de gıda fiyatları otuz altı aydan bu yana sürekli artmaktadır. Çiftçilerin üretime devam edebilmesi için başta küçük ölçekli tarım yapan çiftçiler olmak üzere, tarımsal üreticilerin 250 bin liraya kadar olan borçlarının kamu tarafından üstlenilmesi gerekir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
20	23.67	01	07.01	2.000.000.000 TL
20	23.40	01	07.01	2.000.000.000 TL

Ümit Özlale

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale, buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Çok kısa bir açıklama yapmak lazım. Sokak hayvanlarından hiç bahsetmedik, bir tek DEVA milletvekili bahsetti, ben de atlamışım Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde olduğunu. Mevcut durum hem halk sağlığı açısından tehlikeli hem de hayvan haklarına aykırı yani ne insanlar ne hayvanlar bu mevcut durumdan bence mutlu değiller. O bakımdan, ekstra bir bütçe ödeneği ayrılıp hayvan haklarına uygun bir şekilde barınaklara ödenek sağlanması, yerel yönetimlere bu konuda destek verilmesi ve hayvan dostlarımızın daha iyi koşullarda hayatını sürdürmesi için böyle bir ödenek artışı teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
36	23.34	01	05.02	5.000.000.000 TL

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Hemen söyleyelim: Çiftçilerimizin ve çiftçi kooperatiflerinin enerji ihtiyaçlarının ve gübre ihtiyaçlarının karşılanması için kendilerine yatırım teşviklerinin artırılmasıyla ilgili bir önerge bu. Önemli olduğunu düşünüyoruz. Orta uzun dönemde çiftçilerimizin enerji ve gübre ihtiyaçlarını neredeyse sıfırlayacak bir ödenek artışından bahsediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.34	01	05.04	25.000.000.000 TL

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bundan da bahsedelim. Tarımda verimliliğin ve büyük ölçekli işletmelerin özendirilmesi için tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi sayısının artırılmasının önem taşıdığını düşünüyoruz. O bakımdan ilgili ödeneğin artırılmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Son önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.35	01	06.05	10.000.000.000TL

Mehmet Mustafa Gürban
Gaziantep

Ümit Özlale
İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şimdi bu önergeyi de reddedeceksiniz biliyorum ama belki önümüzdeki dönem bunun çalışmalarına başlayabilirsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakanlık not alıyor.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Evet.

Atatürk Orman Çiftliği Tarım Bilimleri Akademisi; bu, Ata'mızın ismini yaşatacak bir tarım bilimleri akademisi. İçinde biyoçeşitlilik merkezleri var, teknoloji üsleri var, AR-GE birimleri var, TEKNOPARK'lar var, tohum ve gen teknolojileri çalışılacak ve buraya tarım meslek liseleri bağlanacak. Böylelikle Sayın Bakanın da sunumunda sıkça bahsettiği tarımda verimliliği biz kendi teknolojimizi sağlayarak ve kendi insan kaynağımızı üreterek yaratmış olacağız. Böyle bir tarım bilimleri akademisi için ödenek teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Orman Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Türkiye Su Enstitüsünün bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, böylece, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçeleri ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

14 Kasım 2023 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 23.00